

I 23 P_n Vⁿ

W A R S Z A W S K A
SPÓŁDZIELNIA MIESZKANIOWA

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI W ROKU 1932

1 9 3 3

WYDAWNICTWO W. S. M., ULICA KRASIŃSKIEGO 16

Odbito w drukarni
Spółki Nakładowo-
Wydawniczej
„Robotnik”
Warszawa,
Warecka 7

I 29. F.

K. 327/45.

DANE OGÓLNE

Nazwa w pełnem brzmieniu statutowem: Warszawska Spółdzielnia Mieszkaniowa z odpowiedzialnością ograniczoną w Warszawie.

Adres: Warszawa, ul. Krasieńskiego 16; biuro miejskie: ul. Długa 19.

Rok założenia: 1921.

Data pierwszego zarejestrowania: 24 stycznia 1922 roku za Nr. 91.

Związek Rewizyjny, którego spółdzielnia jest członkiem Związek Spółdzielni Spożyców Rzplitej Polskiej w Warszawie, ul. Grażyny 13.

Data ostatniej rewizji: 5—30 grudnia 1932 i 4—16 maja 1933 r.

Zarząd: Marjan Nowicki, Juljusz Żakowski, Stanisław Tołwiński.

Rada Nadzorcza:

Stanisław Szwalbe — przewodniczący Rady, przewodniczący Zarządu Funduszu Społeczno - Wychowawczego — spółdzielca.

Antoni Zdanowski — zastępca przewodniczącego, opiekun VIII kolonji, przewodniczący Komisji Administracyjnej Osiedla, członek Komisji Gospodarczej Rady i Komisji Propagandowej, sekretarz Warszawskiej Rady Związków Zawodowych.

Jan Libkind — sekretarz Rady, opiekun I kolonji, urzędnik Funduszu Bezrobocia.

Teodor Toeplitz — członek Komisji Rewizyjnej Rady — spółdzielca.

Adam Kuryłowicz — członek Komisji Rewizyjnej i Komisji Gospodarczej Rady, przewodniczący Związku Zawodowego Pracowników Kolejowych R. P.

Aleksander Ostrowski — członek Komisji Rewizyjnej i Komisji Gospodarczej Rady, opiekun V kolonji — spółdzielca;

Bolesław Dratwa — członek Komisji Rewizyjnej Rady, urzędnik Związku Kas Chorych.

Antoni Fotek — opiekun III kolonji, członek Komisji Doraźnej Pomocy mieszkańcom Osiedla, przewodniczący Zarządu Związku Zawodowego Robotnic i Robotników Przemysłu Tytoniowego;

Antoni Burkot — drukarz, ustąpił z Rady 1 lutego 1933 roku, a na jego miejsce wszedł Antoni Wąsik — opiekun IV kolonji, przewodniczący Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Spożywczego w Polsce.

Zastępcy:

Antoni Wąsik — powołany do Rady dnia 1.II.1933 roku na miejsce A. Burkota.

Feliks Socha — członek Komisji Gospodarczej i Komisji Propagandowej Rady, sekretarz okręgowy Centralnego Związku Robotników Budowlanych;

Stanisław Przybyszewski — opiekun II kolonji — pracownik Gazowni Miejskiej, ustąpił z Rady 1 lutego 1933 roku.

Prezydjum Komisji Administracyjnej Osiedla na Żoliborzu (samorząd lokatorski): Antoni Zdanowski (przewodniczący), Antoni Fotek (zastępca przewodniczącego), Władysław Ulanicki (sekretarz).

Zarząd Funduszu Społeczno Wychowawczego: Stanisław Szwalbe, Marjan Nowicki, Stanisław Tołwiński, Aleksander Landy, Adam Próchnik.

CZŁONKOWIE SPÓŁDZIELNI.

Na początku roku należało do Spółdzielni 1477 członków, w tej liczbie 765 robotników i pracowników instytucyj robotniczych, 700 urzędników i innych pracowników umysłowych, oraz 12 instytucyj społecznych.

W ciągu roku przybyło 371 członków, w tej liczbie 113 robotników, 12 pracowników instytucyj robotniczych, 238 urzędników i innych pracowników umysłowych, oraz 8 instytucyj społecznych.

Tabl. 1. *Ruch członków.*

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Robotników	Pracownik. inst. robotn.	Urzędników	Innych prac. umysł	Instytucyj
W dniu 1.I.32 r. należało do Spółdzielni	1477	592	173	559	141	12
Przyjęto w ciągu roku . . .	371	113	12	197	41	8
	1848	705	185	756	182	20
Wykreślono z rejestru . . .	241	127	18	77	18	1
Stan na 31.XII 1932 r. . . .	1607	578	167	679	164	19
Stosunek % 1.I.32	100,0	40,1	11,7	37,8	9,8	0,8
Stosunek % nowoprzyjętych	100,0	30,5	3,2	53,1	11,0	2,2
Stosunek % 31.XII.32	100,0	35,9	10,5	42,2	10,2	1,2

Według poszczególnych miesięcy przybywało członków: styczeń — 28, luty — 23, marzec — 21, kwiecień — 26, maj — 19, czerwiec — 23, lipiec — 22, sierpień — 30, wrzesień — 43, październik — 65, listopad — 48, grudzień — 23. Większy napływ członków w miesiącach jesiennych spowodowany został ogłoszeniem przydziału w dwóch nowych domach Spółdzielni, oraz zawarciem

t. zw. umów wzajemności z kilku związkami zawodowymi.

Wykreślono z rejestru 241 członków. W tej liczbie 223 członków zgłosiło dobrowolne ustąpienie, 12 wykreślono wskutek niepłacenia obowiązkowych rat na udział, 1 członka skreślono na podstawie § 10 p. „d” statutu Spółdzielni (popętnienie czynu nieetycznego), 5 skreślono wskutek śmierci.

Tabl. 2. *Stan członków W. S. M. według kwartałów.*

R o k 1 9 3 2	Ogółem	Robotn.	Pracown. inst. rob.	Urzęd.	Innych prac um	Instytucji
1 stycznia	1477	592	173	559	141	12
1 kwietnia	1525	602	176	581	154	12
1 lipca	1552	602	174	603	159	14
1 października	1591	594	172	645	165	15
31 grudnia	1607	578	167	679	164	19

Z pośród 223 osób, które dobrowolnie ustąpiły, motywowało swą decyzję: 83 pogorszeniem warunków materialnych i brakiem pracy, 20 — wyjazdem z Warszawy, 11 — otrzymaniem mieszkania poza Spółdzielnię.

Wśród wykreślonych członków Spółdzielni figuruje 33 robotników budowlanych. Są to członkowie, którzy zapisali się do Spółdzielni li tylko dlatego, aby uzyskać poparcie przy otrzymaniu pracy na budowie. Po ukończeniu sezonu budowlanego zaczęli zgłaszać zbiorowo wystąpienie ze Spółdzielni, żądając natychmiasowego zwrotu udziałów i wkładów. Rada Nadzorcza postanowiła na przyszłość bardzo ostrożnie przyjmować członków z pośród robotników budowlanych, badając w każdym wypadku motyw przystępowania do Spółdzielni i uprzedzać kandydatów, że należenie do Spółdzielni nie daje im prawa żądania zatrudnienia przez administrację, czy też Społeczne Przedsiębiorstwo Budowlane.

CZŁONKOWE W. S. M.

1925 — 1932

Stan w końcu roku	Pracownicy inst. robotn.	Robotnicy	Pracownicy umysłowi	Razem czł. fiz.
1925	40	34	13	87
1926	47	25	37	109
1927	109	113	123	345
1928	151	313	266	730
1929	176	582	420	1178
1930	172	725	680	1577
1931	173	592	700	1475
1932	167	578	843	1588

Zmarli w roku sprawozdawczym: Teodor Rawicz - Lipiński, wybitny działacz społeczny i oświatowy, zastępca przewodniczącego Zarządu Stow. „Szkłane Domy”; Irena Kamińska, urzędniczka Gł. Urz. Stat.; Tomasz Parczewski — nauczyciel; Paulina Reizes — emerytka; Kazimierz Szwarznowski — pracownik gazowni.

W ogólnej liczbie członków Spółdzielni było 1083 mężczyzn, 505 kobiet i 19 instytucji społecznych, a mianowicie: Warszawska Spółdzielnia Spożywców; Towarzystwo Klubów Kobiet Pracujących; Stowarzyszenie Lokatorów „Szkłane Domy”; Robotnicze Towarzystwo Przyjaciół Dzieci — Zarząd Główny; Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego; Społeczne Przedsiębiorstwo Budowlane; Związek Zawodowy Pracowników Kolejowych; Centralny Związek Robotników Budowlanych w Polsce; Związek Zawodowy Robotników Cukrowni w Polsce; Związek Stowarzyszeń Zawodowych w Polsce; Związek Zawodowy Robotników Rolnych; Związek Zawodowy Rob. i Rob. Przemysłu Tytoniowego; Robotnicze Towarzystwo Przyjaciół Dzieci — Oddział na Żoliborzu; Gospoda Spółdzielcza, spółdz. spoż. z odp. ogr.; Związek Zawodowy Pracowników Spółdzielczych R. P.; Związek Drukarzy i pokrewnych zawodów; Związek Prac. Instyt. Użyt. Publ. — Tramwaje; Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Metalowego; Robotniczy Klub Sportowy „Marymont”.

Wśród nowozapisujących się do Spółdzielni członków robotnicy stanowią 30%, natomiast wśród wykreślających się 52%. Liczba robotników, członków Spółdzielni, zmniejszyła się w roku sprawozdawczym z 592 do 578, a w liczbach stosunkowych do ogółu członków spadła z 40,1% do 35,9%. Wynika to z większego pogorszenia się sytuacji materialnej pracowników fizycznych w Warszawie, niż pracowników umysłowych. Częściowa lub całkowita utrata pracy przez robotników powoduje rezygnację z dążenia do poprawy warunków mieszkaniowych, wykreślanie się ze Spółdzielni w celu otrzymania wkła-

dów na bieżące wydatki żywnościowe. Jak wynika z tablicy 3, większość robotników przystępujących do W.S.M. zarabia miesięcznie powyżej 200 złotych, pracowników umysłowych nawet powyżej 300 złotych. Nawet najmniej-
 zne mieszkanie w Spółdzielni, t. j. t. zw. półtoraizbówka z komornem ok. 50 złotych jest dostępna tylko dla lepiej zarabiających pracowników najemnych, stanowiących stosunkowo nieliczny odsetek ludności pracującej stolicy.

Tabl. 3. *Stan zarobków nowych członków W. S. M.*

Skala zarobków miesięcznych w złotych	O g ó ł e m		Robotnicy		Prac. umysłowi	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Poniżej 200	41	11	25	22	16	6
200 — 300	101	28	30	27	71	29
300 — 400	76	21	23	20	53	21
400 — 500	50	14	14	12	36	15
500 i wyżej	60	16	4	4	56	22
brak danych	35	10	17	15	18	7
R a z e m	363	100	113	100	250	100

Aby ułatwić, a często nawet umożliwić członkom robotniczych związków zawodowych otrzymanie mieszkań w Spółdzielni i tem samem powstrzymać zmniejszanie się żywołu robotniczego w W. S. M., władze Spółdzielni wkroczyły na drogę zawierania t. zw. *umów wzajemności* ze związkami zawodowymi. Zainteresowany Związek, przystępując w charakterze członka do Spółdzielni i deklarując spółdzielnianstwo z W. S. M. w zakresie ogólnej akcji, mającej na celu rozwinięcie społecznego budownictwa mieszkaniowego, uzyskuje dla swych członków pewne przywileje przy zapisywaniu się i otrzymywaniu mieszkań w Spółdzielni. Najważniejszy z tych przywilejów, to ułatwiona spłata dwóch trzecich wkładu mieszkaniowego. W roku sprawozdawczym umowy wzajemności z W.S.M. zawarły następujące związki zawodowe: Związek Zawodowy Drukarzy i pokrewnych zawodów; Zwią-

zek Zawodowy Pracowników Komunalnych i Użyteczności Publicznej — Oddział VI — Tramwaje; Związek Zawodowy Pracowników Spółdzielczych; Związek Robotników Przemysłu Metalowego; Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Spożywczego; Związek Zawodowy Robotnic i Robotników Przemysłu Tytoniowego.

Tabl. 4. *Skład osobowy rodzin członków W. S. M.*

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem		Robotników		Prac. umysł.	
	Liczba	0/0	Liczba	0/0	Liczba	0/0
<i>Ogólna liczba rodzin</i>	363	100	113	100	250	100
<i>a) Rodziny wdg. liczby osób</i>						
1 osobowe.	55	15	11	10	44	18
2 "	98	27	27	24	71	28
3 "	113	31	38	34	75	30
4 "	60	17	21	18	39	16
5 "	25	7	9	8	16	7
6 "	5	1	2	2	3	1
7 "	5	1	4	3	1	0
8 i więcej.	2	1	1	1	1	0
<i>b) Rodziny wdg. liczby dzieci</i>						
Bezdzieln.	186	51	44	39	142	57
1 dziecko	106	29	36	32	70	28
2 "	50	14	22	19	28	11
3 "	15	4	6	5	9	4
4 "	3	1	3	3	—	—
5 i więcej.	3	1	2	2	1	0
<i>c) Rodziny wdg. liczby innych osób na utrzymaniu</i>						
0 osób	254	70	84	74	170	68
1 "	71	19	18	16	53	21
2 "	32	9	9	8	23	9
3 i więcej.	6	2	2	2	4	2

Umowę patronalną, zapewniającą swym członkom jeszcze większe ulgi (całkowita spłata wkładu ratami), zawarł z W. S. M. Związek Zawodowy Pracowników Kole-

joyowych Rzplitej Polskiej (Z. Z. K.). Świadczenia, z których korzystają kolejarze, członkowie Spółdzielni, są analogiczne do tych, które zapewniły swym pracownikom Monopole Państwowe.

Wzorem lat ubiegłych, opracowane zostały dokładne informacje statystyczne o nowych członkach Spółdzielni.

Stan zarobkowy nowych członków (tabl. 3), przedstawiał się w roku sprawozdawczym gorzej niż w 1931 roku. Zarobek poniżej 300 złotych miesięcznie podało 39% nowych członków (49% robotników i 35% pracowników umysłowych)), wówczas gdy odpowiednie dane za rok 1931 wykazywały 30% (53% robotników i 19% pracowników umysłowych).

Tabl. 5. *Mieszkania dawne członków W.S.M. wdg. ilości izb*

Wyszczególnienie	Ogółem		Robotn.		Prac. umysł.	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
1 izbowe . . .	153	42	64	57	89	36
2 " . . .	88	24	29	25	59	23
3 " . . .	59	16	9	8	50	20
4 " . . .	20	6	2	2	18	7
5 i więcej . . .	8	2	1	1	7	3
Brak danych . .	35	10	8	7	27	11
Razem . . .	363	100	113	100	250	100

Skład osobowy rodzin członków, zapisujących się do Spółdzielni (tabl. 4) wykazuje te same cechy charakterystyczne, co w latach poprzednich. Najwięcej napływa osób samotnych, rodzin bezdzietnych (młode małżeństwa) i rodzin z jednym dzieckiem. Te trzy kategorie stanowią wśród robotników 71% (w roku 1931 — 68%), wśród pracowników umysłowych 85% (w roku 1931 — 84%).

To samo można powiedzieć o warunkach mieszkaniowych (tabl. 5 i 6). Dwie trzecie nowych członków zamieszkiwało w lokalach jedno i dwuizbowych, z których 39%

było wybitnie przeludnionych (powyżej 3 osób na 1 izbę). Dla robotników odsetki te są jeszcze wyższe: 57% miesz-

Tabl. 6. *Przeludnienie dawnych mieszkań członków W. S. M.*

Przypada na 1 izbę	Ogółem		Robotników		Prac. umysł.	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
1 — 2 osób . . .	136	38	16	14	120	48
2 — 3 " . . .	85	23	27	24	58	23
3 — 4 " . . .	54	15	29	26	25	10
4 — 5 " . . .	25	7	15	13	10	4
5 — 6 " . . .	13	4	10	9	3	1
6 — 8 " . . .	5	1	3	3	2	1
8 — 10 " . . .	6	2	6	5	—	—
Powyżej 10 . . .	1	0	1	1	—	—
Brak danych . . .	38	10	6	5	32	13
Razem . . .	363	100	113	100	250	100

kań jednoizbowych, 25% — dwuizbowych, 62% lokali, w których na 1 izbę przypada powyżej 3 osób.

Tabl. 7. *Urządzenia higieniczne w dawnych mieszkaniach członków W. S. M*

Wyszczególnienie	Ogółem		Robotników		Prac. umysł.	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Mieszkań zbadanych . . .	363	100	113	100	250	100
" posiad. ustęp. . .	146	40	21	19	125	50
" " wanny . . .	60	16	8	7	52	21

Pod względem urządzeń higienicznych mieszkania te stoją bardzo nisko (tabl. 7): 60% mieszkań nie posiada oddzielnych ustępów (81% mieszkań robotniczych i 50% mieszkań pracowników umysłowych).

Czynsz za te mieszkania nie jest natomiast niski (tabl. 8): tylko w 22% mieszkań nie przekracza 40 zł. miesięcznie, w 42% mieszkań jest wyższy niż 60 złotych. Znacznie droższe są oczywiście mieszkania pracowników umysłowych: notujemy tutaj 50% mieszkań z czynszem powyżej 60 złotych i 23% z czynszem powyżej 100 złotych miesięcznie. W porównaniu z rokiem 1931 stwierdzić trzeba jednakże pewne zmniejszenie się odsetka mieszkań droższych, zajmowanych przez zgłaszających się do Spółdzielni członków.

Tabl. 8. *Wysokość czynszu w dawnych mieszkaniach członków W. S. M.*

Wyszczególnienie	Ogółem		Robotników		Prac. umysł.	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Poniżej 20	12	3	8	7	4	2
20 — 30	33	9	25	22	8	3
30 — 40	36	10	17	15	19	8
40 — 50	33	9	12	11	21	8
50 — 60	44	12	12	11	32	13
60 — 80	59	16	15	13	44	17
80 — 100	28	8	4	4	24	10
100 i więcej . . .	63	18	5	4	58	23
Brak danych . . .	55	15	15	13	40	16
Razem	363	100	113	100	250	100

Liczba sublokatorów i kątowników wśród nowych członków Spółdzielni uległa stosunkowemu zmniejszeniu (tabl. 9) w porównaniu z rokiem poprzednim. Stanowiła ona 32% ogółu nowoprzyjętych członków, wówczas gdy w 1931 roku — 40%. Odpowiednie liczby dla grupy robotników wynoszą 34% i 47%. Zgłaszający się do Spółdzielni członkowie znajdują się więc naogół w nieco lepszych warunkach mieszkaniowych niż w latach poprzednich. Dla masy robotniczej, cierpiącej najdotkliwszą nędzę mieszkaniową, higienicznie urządzone mieszkanie w nowym domu,

choćby najmniejsze wciąż jeszcze jest zupełnie niedostępne.

Z pośród przyjętych w roku 1932 nowych członków 77% należało do związków zawodowych, pozostałe 23%

Tabl. 9. *Podnajemstwo w dawnych mieszkaniach członków W. S. M.*

Wyszczególnienie	Ogółem		Robotników		Prac. umysł.	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Mieszkań zbadanych . .	363	100	113	100	250	100
Odnajmowany pokój . .	65	18	17	15	48	19
„ kąt . .	50	14	21	19	29	12

Tabl. 10. *Nowi członkowie W. S. M wdg. przynależność i do związków zawodowych*

Wyszczególnienie	Ogółem		Robotnicy		Prac. umysł.	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Ogółem nowych członków	363	100	113	100	250	100
Należało do związków zawodowych	279	77	87	77	192	77
Należało do związków zrzeszonych w Komisji Centr. Zw. Zaw.	93	26	78	69	15	6
Należało do związków zawod. z umowami wzajemności ze Spółdzielnią	73	20	53	47	20	8

dostarczyło polecenie innych instytucji społecznych, 47% robotników należało do związków, które zawarły z W.S.M. umowy wzajemności. Szczegółowy obraz podziału nowych członków według przynależności do związków zawodowych podaje tabl. 10.

Wzorem roku ubiegłego podajemy dokładny podział członków Spółdzielni według zawodów i stanowiska społecznego (tabl 11).

Tabl. 11. *Członkowie Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej według zawodów i stanowiska społecznego*

	Nie- loka- torzy	Mieszkańcy Osiedla na Żoliborzu	Razem
I. Robotnicy przemysłowi:	131	265	396
1) w tem: metalowcy	13	33	46
2) „ „ włókniarze i odzieżowi	8	18	26
3) „ „ drukarze	5	21	26
4) „ „ tytoniowcy	25	93	118
5) „ „ spirytusowcy	19	29	48
6) „ „ inni przemysłu spożywczego	3	10	13
7) „ „ budowlani	46	26	72
8) „ „ gazowni, elektrowni i wodociągów	6	21	27
9) „ „ pozostałe gałęzie przemysłu	6	14	20
II. Robotnicy komunikacyjni:	22	101	123
10) w tem: kolejarze	6	22	28
11) „ „ pocztowcy, telegrafisci i telefoniści	6	23	29
12) „ „ tramwajarze	7	49	56
13) „ „ inni (szoferzy, lotnicy i t. p.)	3	7	10
III. Inni robotnicy:	8	23	31
14) w tem: robotnicy miejscy	4	10	14
15) „ „ pozostali robotnicy (służba do- mowa, dozorczy i t. p.)	4	13	17
IV. Pracownicy instytucyj społecznych:	75	134	209
16) w tem: instyt. rob. i prac. (zw. zaw., spółdz. i t. p.)	43	63	106
17) „ „ inst. ubezp. społeczn.	18	59	77
18) „ „ innych inst. społeczn.	14	12	26
V. Inni pracownicy umysłowi:	229	437	666
19) w tem: urzędnicy państwowi	67	116	183
20) „ „ urzędnicy monopolu tytoniowego	16	46	62
21) „ „ urzędnicy monop. spirytusowego	20	32	52

22)	„ „	pracownicy samorządowi i inst. użyłt. publ.	11	58	69
23)	„ „	pracownicy prywatni	59	104	163
24)	„ „	nauczyciele, wychowaw. szkół państw. i prywatnych	44	65	109
25)	„ „	muzycy i aktorzy	12	16	28
VI.	<i>Wolne zawody, samodz. rzemieśln. i inne</i>		56	107	163
26)	w tem:	wolno praktykujący	23	29	54
27)	„ „	rzemieśln. samodzielni	2	3	5
28)	„ „	emeryci	12	38	50
29)	„ „	na utrzymaniu innych członków rodziny	17	37	54
Razem			521	1067	1588

Najliczniejsze grupy wśród robotników, członków Spółdzielni stanowią tytoniowcy, budowlani, spirytusowcy, tramwajarze, metalowcy, kolejarze. Zmniejszeniu w porównaniu z rokiem poprzednim uległa liczba robotników budowlanych (o jedną trzecią), dość znacznemu zwiększeniu liczba metalowców, włóknarzy, spirytusowców i tramwajarzy.

Wśród pracowników umysłowych najliczniejsze grupy stanowią: pracownicy instytucji robotniczych, pracownicy ubezpieczeniowi, nauczyciele, urzędnicy monopolów, urzędnicy państwowi i urzędnicy prywatni.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ CZŁONKÓW ZA ZOBOWIĄZANIA SPÓŁDZIELNI.

Odpowiedzialność członków określona jest w § 8 statutu i głosi, że członkowie bez względu na liczbę rat wpłaconych na udział odpowiadają prawnie za zobowiązania Spółdzielni zadeklarowanymi udziałami i oprócz tego dalszą kwotą, równającą się dwukrotnej wysokości każdego zadeklarowanego udziału. Łącznie zatem odpowiedzialność członków za zobowiązania Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w dniu 31 grudnia 1932 roku przy liczbie 1607 członków i przy statutowej wysokości udziału 250 złotych, wynosiła 1.205.250 złotych.

ORGANIZACJA PRACY

Walne Zgromadzenie członków W. S. M. w dniu 17 stycznia 1932 roku powzięło doniosłą dla dalszego rozwoju organizacyjnego życia Spółdzielni uchwałę o zmianie konstytucji wewnętrznej W. S. M. Został wprowadzony system przedstawicielski i walne zgromadzenia członków Spółdzielni zastąpiono Walnem Zgromadzeniem delegatów, wybieranych na zebraniach dzielnicowych członków, oraz delegowanych przez instytucje, będące członkami Spółdzielni.

Walne Zgromadzenie Delegatów jest najwyższą władzą Spółdzielni. Nowa konstytucja daje możliwość bliższego udziału członków w życiu Spółdzielni oraz rozszerza koło współpracowników instytucji (delegaci), biorących na siebie odpowiedzialność w rozważaniu i rozstrzyganiu najważniejszych spraw i zagadnień społecznego budownictwa mieszkaniowego. W zgromadzeniu styczniowym wzięło udział 368 członków Spółdzielni, co stanowi 24% uprawnionych do wzięcia udziału w tym zebraniu. Za pozostawieniem Statutu Spółdzielni bez zmian opowiedziało się tylko 83 członków.

Zmiany w Statucie zostały zatwierdzone i zarejestrowane przez Sąd Okręgowy w Warszawie.

Podziału członków Spółdzielni wdg. dzielnic dokonała zgodnie z przepisami nowego statutu Rada Nadzorcza, usta-

lając na rok 1932/33 (kwiecień 1932 — marzec 1933) następujące dzielnice: *pierwsza* — członkowie mieszkańcy I i II kolonji na Żoliborzu, *druga* — członkowie mieszkańcy III kolonji, *trzecia* — członkowie mieszkańcy IV kolonji, *czwarta* — członkowie, mieszkańcy V kolonji; *piąta* — członkowie, mieszkańcy VIII kolonji na Żoliborzu; *szośta* — członkowie, niemieszkający w domach Spółdzielni, których nazwiska zaczynają się od liter A do K; *siodma* — członkowie, niemieszkający w domach Spółdzielni, których nazwiska zaczynają się od liter L do Ż.

Zebrania dzielnicowe odbyły się w marcu i kwietniu. Ogółem wzięło w nich udział 563 członków Spółdzielni, co stanowiło 39% uprawnionych. Jak wykazuje tabl. 12, udział w zebraniach mieszkańców Osiedla był wyższy (40% do 50%), niż członków Spółdzielni nielokatorów (13% i 20%). Liczniejsze przeniesienia zgłoszone zostały na dzielnice czwartą i piątą, przyczem pobudką była przynależność zawodowa i dążenie do przeprowadzenia delegatów, reprezentujących poszczególne grupy zawodowe (na dzielnicy czwartej — pracowników Monopolu Tytonionego, na dzielnicy piątej — drukarzy i tramwajarzy). Na wszystkich zebraniach Zarząd składał szczegółowe sprawozdania z działalności Spółdzielni w roku ubiegłym, ilustrowane częściowo nawet cyframi. Dyskusja ześrodkowała się głównie wokół zagadnień obniżenia świadczeń za komorne i ogrzewanie centralne w Osiedlu, gospodarki poszczególnych działów administracji Osiedla i spraw społeczno-wychowawczych. Na zebraniach dzielnic nielokatorskich prócz tego nad planem budowlanym Spółdzielni i akcją ogólną w stosunku do władz i urzędów o obniżenie świadczeń dla społecznego budownictwa mieszkaniowego. Na zebraniach dzielnicowych wybrano 39 delegatów, instytucje członkowie W.S.M. delegowały bezpośrednio 14 swych przedstawicieli, tak, że łącznie Walne Zgromadzenie składało się w roku sprawozdawczym z 53 delegatów.

Pierwsze Walne Zgromadzenie Delegatów odbyło się

29 czerwca w sali zebrań I kolonji na Żoliborzu. Obecnych było 47 delegatów, w czem 36 od dzielnic i 11 od instytucyj społecznych, będących członkami Spółdzielni. Walne Zgromadzenie po bardzo szczegółowej dyskusji zatwierdziło sprawozdanie i bilans W. S. M. za rok 1931, przyjęło do wiadomości protokoł lustracji Spółdzielni, dokonanej przez Związek Rewizyjny, powzięto szereg uchwał w sprawie o obniżenie komornego, uchwaliło plan pracy i budżet W. S. M. na rok 1932, dokonało wyborów uzupełniających do Rady Nadzorczej i Zarządu Spółdzielni.

Tabl. 12. *Statystyka zebrań dzielnicowych.*

Dzielnice	Członków przydzielonych	Zgłoszo prezentacje	Obecnych		Zgłoszono kandydatów	Wybrano delegatów		
			liczba	o/o		pierwsze głosowanie	drugie głosowanie	Razem
1 (I i II kol.)	215	2	84	40	15	1	5	6
2 (III kol.)	149		74	50	11	3	2	5
3 (IV kol.)	159	7	84	50	13	2	4	6
4 (V kol.)	182	74	117	45	19	5	3	8
5 (VIII kol.)	182	40	100	45	14	3	4	7
6 Nielokatorzy A—K	252		33	13	4	0	2	2
7 Nielokatorzy L—Z	337	18	71	20	7	4	1	5
Razem	1476	141	563	39	83	18	21	39

15 lipca odbyło się z inicjatywy delegatów zebranie informacyjne dzielnicy trzeciej (IV kolonja), na którym delegaci złożyli sprawozdanie z przebiegu Walnego Zgromadzenia, przyjęte do wiadomości przez zebranych członków.

Rada Nadzorcza odbyła 7 posiedzeń plenarnych, w czem trzy kwartalne posiedzenia sprawozdawcze, na których przedstawione były bilanse kwartalne, sprawdzone przez Komisję Rewizyjną Rady i sprawozdania Zarządu z bie-

zących prac w Spółdzielni. Posiedzenie lutowe Rady zaaprobowало zgodnie z upoważnieniem Walnego Zgromadzenia poprawki w statucie Spółdzielni, których domagał się Sąd Okręgowy, ustaliło podział członków według dzielnic i zatwierdziło przydział mieszkań w VIII kolonii. Na posiedzeniu kwietniowym zatwierdzono plan finansowy Spółdzielni, przedstawiony Bankowi Gospodarstwa Krajowego i Ministerstwu Skarbu, uchwalono przeniesienie biura Spółdzielni na Żoliborz, zatwierdzono umowę budowlaną ze Społecznem Przedsiębiorstwem Budowlanem na dwa nowe domy, przyjęto rezygnację St. Siedleckiego z Zarządu W. S. M. Jedno posiedzenie Rady było poświęcone całkowicie sprawom związanym z Walnem Zgromadzeniem delegatów. Po Walnem Zgromadzeniu odbyło się posiedzenie konstytucyjne nowej Rady. Prezydjum Rady pozostawiono w dawnym składzie, wybrano Komisję Rewizyjną, Gospodarczą i Regulaminową, opiekunów poszczególnych kolonij, delegatów Rady do Zarządu Funduszu Społeczno Wychowawczego W. S. M. W końcu lipca Rada omówiła szczegółowo sprawy związane z realizacją uchwał Walnego Zgromadzenia i uchwaliła regulamin i budżet Akcji Doraznej Pomocy dla mieszkańców Osiedla W. S. M. W październiku została powołana przez Radę Komisja Propagandowa, zatwierdzono regulamin kar za nieprzestrzeganie przepisów korzystania z mieszkań, wiążący ustrojowo Komisję Dyscyplinarną z Samorządem Mieszkańców Osiedla, wprowadzono oprocentowanie zaległości komornianych lokatorów z jednoczesnem oprocentowaniem wkładów mieszkaniowych członków Spółdzielni nielokatorów.

Prezydjum Rady Nadzorczej odbyło 22 posiedzenia, zajmując się zgodnie z upoważnieniem Rady przyjmowaniem nowych członków do Spółdzielni i współdecydując z Zarządem we wszystkich ważniejszych sprawach, dotyczących działalności ogólnej W. S. M.

Komisja Rewizyjna Rady sprawdziła szczegółowo bilans i sprawozdanie rachunkowe Spółdzielni za rok 1931, zba-

dała rachunkowość, zapoznając się z nowym systemem inkasa komornego, zwróciła specjalną uwagę na uporządkowanie działu wekslowego wobec znacznie zwiększonych i skomplikowanych obrotów wekslowych Spółdzielni (akcepty, weksle terminowe i weksle lombardowe członków, weksle gwarancyjne i t. p.). Przed posiedzeniami sprawozdawczymi Rady Komisja sprawdzała bilanse kwartalne Spółdzielni. Dwukrotnie dokonana została niezapowiedziana lustracja kasy. W skład Komisji Rewizyjnej Rady wchodził A. Kuryłowicz, T. Toeplitz, A. Ostrowski i B. Dratwa.

Komisja Gospodarcza Rady odbywała posiedzenia w związku z przygotowywanymi projektami nowych budynków, oraz komisyjnym odbiorem wykańczanych domów od Społecznego Przedsiębiorstwa Budowlanego. Członkowie Komisji brali również udział w specjalnych konferencjach technicznych, poświęconych ustaleniu wytycznych dla nowego planu budowy Osiedli Podmiejskich taniej konstrukcji ze zredukowanymi instalacjami. W skład Komisji Gospodarczej Rady wchodził: A. Kuryłowicz, A. Zdanowski, A. Ostrowski i F. Socha.

Komisja Regulaminowa Rady opracowała w grudniu projekty zmian w ustawodawstwie wewnętrznym Spółdzielni: regulaminy Walnych Zgromadzeń członków i delegatów, zebrań dzielnicowych, Rady Nadzorczej Spółdzielni, regulamin przydziału mieszkań, przepisy korzystania z mieszkań. W skład Komisji Regulaminowej wchodził: A. Zdanowski i F. Socha z ramienia Rady i St. Tołwiński z ramienia Zarządu Spółdzielni.

Komisja Propagandowa Rady została powołana w październiku w związku z umową z Radą Związków Zawodowych dla specjalnego zwrócenia uwagi na działalność propagandystyczną Spółdzielni i współpracy z Zarządem Spółdzielni w tym zakresie. Do Komisji Propagandowej wchodził: A. Zdanowski i F. Socha z ramienia Rady, oraz M. Nowicki z ramienia Zarządu Spółdzielni.

Delegatem Rady do *Komisji Administracyjnej Osiedla*,

jako organu Samorządu lokatorskiego i przewodniczącym tej Komisji był A. Zdanowski, pełniąc jednocześnie funkcje opiekuna VIII kolonii. *Opiekunami* innych kolonii byli: J. Libkind — I kolonja; A. Fotek — II kolonja; St. Przybyszewski — III kolonja; A. Wąsik — IV kolonja, A. Ostrowski — V kolonja.

Posiedzenia Zarządu Spółdzielni odbywały się z reguły trzy razy w tygodniu. Jedno posiedzenie tygodniowe w okresie budowy było poświęcone omawianiu i decydowaniu spraw budowlanych. Odbywało się ono w obecności architektów i inżynierów doradców Spółdzielni, oraz przedstawiciela Społecznego Przedsiębiorstwa Budowlanego. Ogółem odbyło się w roku sprawozdawczym 149 posiedzeń Zarządu, w tem 35 gospodarczych (budowlanych). Podział pracy wśród członków Zarządu był następujący: M. Nowicki pełnił funkcję przewodniczącego Zarządu; arch. J. Zakowski — zastępcy przewodniczącego, ze specjalnym przydziałem spraw technicznych; St. Tołwiński — sekretarza Zarządu i kierownika biura. Dwaj pierwsi brali udział w posiedzeniach Zarządu, komisjach, delegacjach, konferencjach technicznych, organizacyjnych i innych, jako członkowie dochodzący, zaś sekretarz Zarządu cały swój czas roboczy poświęcał Spółdzielni, jako jej płatny funkcjonariusz.

W licznych także i w roku ubiegłym *delegacjach i interwencjach* u władz brali udział obok członków Zarządu również i członkowie Rady Nadzorczej, przedewszystkiem zaś jej przewodniczący.

W *Zarządzie Funduszu Społeczno - Wychowawczego* delegatami Spółdzielni byli: St. Szwalbe, M. Nowicki i St. Tołwiński. Zarząd Funduszu odbył w roku sprawozdawczym 4 posiedzenia, administrując Funduszem zgodnie z obowiązującym regulaminem.

Do utworzonej na podstawie regulaminu Akcji Doraźnej Pomocy mieszkańcom Osiedla w październiku t. zw. *Główniej Komisji Doraźnej Pomocy* zostali delegowani: M. Nowicki i St. Tołwiński z ramienia władz Spółdzielni

i A. Fotek z ramienia Komisji Administracyjnej. Komisja odbyła w ostatnim kwartale roku sprawozdawczego — 4 posiedzenia.

STATYSTYKA DZIAŁALNOŚCI WŁADZ

- 1) Liczba Walnych Zgromadzeń członków — 1, a mianowicie 17 stycznia.
- 2) Zebrań dzielnicowych członków — 9, w tem 7 wyborczych i 2 informacyjne.
- 3) Walnych Zgromadzeń Delegatów — 1, a mianowicie 29 czerwca.
- 4) Posiedzeń ogólnych Rady Nadzorczej — 7, a mianowicie: 18 lutego, 13 kwietnia, 10 czerwca, 29 czerwca, 29 lipca, 2 października i 24 października.
- 5) Posiedzeń Prezydium Rady Nadzorczej — 22.
- 6) Posiedzeń Komisji Rady (rewizyjnej, gospodarczej propagandy i regulaminowej) — 17.
- 7) Posiedzeń Zarządu — 149, w tem gospodarczych—35.
- 8) Delegacyj i interwencyj u władz — 60:
 - a) w Min. Skarbu — 14;
 - b) w Banku Gospodarstwa Krajowego — 15;
 - c) w Min. Robót Publicznych — 3;
 - d) w Magistracie m. Warszawy — 8 (w tem u Prezydenta miasta — 2; w Kom. Rozb. — 2; w wydz. techn. — 3; w wydz. finansowym — 1);
 - e) w przedsiębiorstwach użyt. publiczn. — 10 (w tem w Dyr. Wod. i Kan. — 4; Gazowni 3; Elektrowni — 2; Miejsk. Zakł. Op. — 1);
 - f) w Sądzie Okręgowym (w sprawie zatw. nowego Statutu Spółdzielni) — 4;
 - g) w inst. ubezpiec. społecznych — 2;
 - h) w bankach i urzędach — 4.
- 9) Konferencyj — 75 (w tem technicznych — 12);
- 10) Zebrań przydziałowych członków Spółdzielni — 7;
- 11) Posiedzeń Zarządu Funduszu Społ.-Wych. — 4;
- 12) Posiedzeń Gł. Komisji Doraźnej Pomocy — 4.

Tabl. 13. *Zestawienie działalności władz Spółdzielni według kwartałów*

	I	II	III	IV	Razem
Walne Zgromadzenie	1	1	—	—	2
Zebrania dzielnicowe	1	6	1	—	8
Rada Nadzorcza	1	4	1	1	7
Prezydjum Rady	5	5	5	7	22
Komisje Rady	1	7	—	9	17
Posiedzenia Zarządu	38	36	38	37	149
Delegacje i interwencje u władz	28	12	10	10	60
Konferencje	17	25	16	17	75
Zebranie przydziałowe człon- ków	3	—	—	4	7
Zarząd Funduszu Społ.-Wych.	1	3	—	—	4
Gł. Komisja Doraźnej Pomocy	—	—	2	2	4

BIURO, ADMINISTRACJA I PRACOWNICY SPÓŁDZIELNI

Szczególna uwaga została zwrócona w roku sprawozdawczym na odpowiednią organizację i usprawnienie pracy zarówno w biurze Spółdzielni, jak i administracji Osiedla na Żoliborzu. Praca biurowa w Administracji Osiedla, którego rozmiary i ludność wzrosły w ciągu trzech lat (1930—1932) w czwórnasób, musiała z natury rzeczy znacznie się powiększyć. Aparat pracowniczy, który w pierwszych latach rozwoju W. S. M. obsługiwał przedewszystkiem budowę domów Spółdzielni, oraz członków, czekających na mieszkania (liczba ich była kilkakrotnie większa od liczby lokatorów), teraz trzeba było nastawić w znacznie większym stopniu na obsługę potrzeb mieszkańców Osiedla. Dość zestawić te dwie cyfry: przyrost wartości domów wybudowanych w roku sprawozdawczym niewiele przekroczył dwa i pół milionów złotych, wartość administrowanych w końcu roku domów wykończonych wynosiła przeszło 19 milionów.

Te względy zdecydowały, że z chwilą, gdy została wyjaśniona niemożliwość realizacji budowy Osiedla na Rakowcu, biuro Spółdzielni zostało przeniesione na Żoliborz i połączone z biurem Administracji Osiedla. Administracja zakończyła swoją wędrówkę w obszernym, odpowiednio urządzonej lokalu parterowym III kolonii, gdzie zostało umieszczone również biuro i siedziba Zarządu Spółdzielni. Lokal na Długiej podnajęto Radzie Związków Zawodowych m. Warszawy, pozostawiając tam tylko czynne dwa razy w tygodniu w godzinach wieczorowych biuro miejskie dla wygody członków zamieszkałych jeszcze w śródmieściu i innych poza Żoliborzem dzielnicach miasta.

Kierownictwo *biura* zostało podporządkowane bezpośrednio sekretarzowi Zarządu, praca rozgraniczona i podzielona pomiędzy odpowiedzialnych za poszczególne działy pracowników (referentów).

Administracja Osiedla została prawie całkowicie odciążona od prac biurowych. Funkcje Administratora pełnił w dalszym ciągu Antoni Duda-Dziewierz, kierując pracą następujących wyodrębnionych działów administracji Osiedla: utrzymanie porządku i czystości (dozorcy, sprzątanie kl. sch., czyszczenie kominów, wywóz śmieci i t. p.); remont i konserwacja (remont budynków, odnawianie mieszkań, konserwacja urządzeń instalacyjnych, wody i światła); centralne ogrzewanie; pralnia i kąpielisko; ogrody i działy, oraz budowlane i uliczne, prowadzone we własnym zarządzie Spółdzielni.

Administracja budowy została w roku sprawozdawczym częściowo zorganizowana we własnym zarządzie Spółdzielni. Architekt projektujący nowe domy Spółdzielni (IV C i VII A), wykonał tylko szczegółowe plany wykonawcze i brał udział w posiedzeniach gospodarczych Zarządu, jako radca techniczny Spółdzielni. Bez pośredni nadzór i kontrola nad wykonywanymi przez Społeczne Przedsiębiorstwo Budowlane robotami została powierzona zaangażowanemu przez Spółdzielnię kontro-

lerowi technicznemu, którego funkcje pełnił Bronisław Kulesza. Częściowy nadzór nad wykonaniem robót instalacyjnych pełnili inżynierowie L. Merkel i Br. Budkiewicz, którzy pod koniec roku zostali zaangażowani jako radcy techniczni Administracji Osiedla.

Szczegółowy podział pracy, oraz liczbę stałych pracowników Spółdzielni z końcem roku sprawozdawczego podaje tablica 14.

Tabl. 14.

Organizacja i podział pracy.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Praca kierown.	Praca odpowiedzial.	Praca pomocn.	Razem ¹⁾
<i>I. Zarząd i adm. ogólna</i>	1	1 ²⁾	—	2
<i>II. Biuro Spółdzielni:</i>	1	6	4	11
Referat członkowski	—	1	—	1
Referat mieszkaniowy i lokatorski	—	1	1	2
Referat społ.-wych.	—	1	—	1
Buchalterja i Kasa	1	2	1	4
Korespondencja i archiwum	—	1	—	1
Gońcy	—	—	2	2
<i>III. Administracja Osiedla:</i>	2	15	4	20
Administrator i doradcy techniczni	1	2	—	3
Utrzymanie porządku	—	8 ³⁾	—	8
Remont i konserwacja	—	1	1	2
Centralne ogrzewanie	1	1	1	3
Pralnia i kąpielisko	—	1	2	3
Ogrody i dziedzińce	—	1	—	1
<i>IV. Administracja budowy:</i>	—	1	—	1 ⁴⁾

Ogółem zatrudniała Spółdzielnia w dniu 31 grudnia 1932 roku 34 stałych pracowników i 9 sezonowych.

¹⁾ Tylko pracownicy stali w dniu 31.XII.1932; ²⁾ Radca prawni; ³⁾ Dozorcowie dzienni; ⁴⁾ Kontroler techniczny na rocznym kontrakcie.

Pracownicy sezonowi zatrudnieni byli w następujących działach pracy: w centralnej kotłowni 3 palaczy i 2 pomocników; w pralni 2 chłopców do magła; przy remontach 1 ślusarz; oraz 1 dozorca nocny.

Tabl. 15. *Pracownicy Spółdzielni.*

RODZAJ PRACY I WYNAGRODZENIE	Zarząd i adm. ogólna	Biuro Sp-ni	Admin. Osiedla	Admin. budowy	Razem
<i>Pracownicy stali:</i>					
Kierownicy (610—890)	1	1	1	—	3
Radcowie (prawni, techniczni)	1	—	2	—	3
Technicy odpowiedz. (350—500)	—	—	4 ¹⁾	1	5
Referenci (300—400)	—	6	1	—	7
Biuraliści (200—300)	—	2	—	—	2
Rzemieślnicy wykw. (200—250)	—	—	2	—	2
Dozorcy (150—200)	—	—	8	—	8
Pomocn. prac. fiz. (150—200)	—	—	2	—	2
Gońcy (50 — 80)	—	2	—	—	2
Razem	2	11	20	1	34
<i>Pracownicy sezonowi:</i>					
Rzemieślnicy i palacze	—	—	4	—	4
Pomocnicy i chłopcy	—	—	5	—	5
Razem	—	—	9	—	9

Warunki pracy i płacy były uregulowane z pracownikami zapomocą umowy zbiorowej, zawartej z Oddziałem Warszawskim Związku Zawodowego Pracowników Spółdzielczych Rzplitej Polskiej. Umowa ta została zrewidowana, poprawiona, uzupełniona i podpisana przez obie strony w dniu 6 grudnia 1932 roku. Pensje pracowników uległy w roku sprawozdawczym nieznacznej redukcji (10% od sumy zarobku przekraczającego 300 zł., oraz obciążenie pracowników obowiązującymi ustawowo składkami na rzecz ubezpieczeń społecznych), zostały natomiast wpro-

¹⁾ W tem jeden ogrodnik.

wadzone do umowy dodatki za wysługę lat, dodatkowe świadczenia w razie śmierci na rzecz rodziny pracownika posiadającego dzieci, częściowa opłata wpisów szkolnych. Pracownicy posiadają swoje stałe przedstawicielstwa w osobach dwóch mężów zaufania wybranych przez zespół pracowników Spółdzielni.

Podział pracowników według kategorii płacy i charakteru pracy pokazuje tabl. 15.

Srednia wysokość płacy przypadającej na pracownika stałego (z dodatkami za wysługę lat) wynosiła 307 złotych miesięcznie. Prócz tego wszyscy pracownicy dziejni otrzymywali dodatki rodzinne w wysokości 50 zł. na jedno dziecko, 70 zł. na dwoje dzieci i 80 zł. miesięcznie na troje i więcej dzieci, a po roku pracy w Spółdzielni dodatkową pensję (trzynastkę), wypłacaną w połowie przy wyjeździe na urlop, i drugą połowę w grudniu.

WARUNKI PRACY I DZIAŁALNOŚĆ OGÓLNA SPÓŁDZIELNI

Rok 1932 był w życiu klasy pracującej rokiem pogłębiającego się w dalszym ciągu kryzysu gospodarczego, wzrastającego bezrobocia, malejących zarobków i zaniku zdolności płatniczych. Członkowie Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej, ludzie pracy fizycznej i umysłowej dzielili z natury rzeczy ten sam los. Klęska materialna proletariatu Warszawy znajduje wyraz w wielu przejawach życia Spółdzielni.

Przedewszystkiem w ogromnem zmniejszeniu napływu nowych członków nawet z pośród zorganizowanych mas proletariatu fabrycznego. Nawet wysoko wykwalifikowani robotnicy, dobrze opłacani w „normalnych” czasach, nawet niedawna arystokracja wśród robotników Warszawy — pracownicy przedsiębiorstw użyteczności publicznej nie mogą sobie pozwolić na luksus własnego półtoraizbowego mieszkania za 50 — 60 złotych miesięcznie w Spółdzielni. W domach Spółdzielni odbywa się stała wędrówka, przekoczywanie lokatorów z mieszkań większych do mniejszych, ciągle obniżanie zdobytego uprzednio standardu (poziomu) mieszkaniowego, redukcja potrzeb dostosowywana do malejących zarobków. Mieszkania trzyizbowe, doniedawna jeszcze poszukiwane i przydzielane przez Zarząd Spółdzielni przy uwzględnieniu składu liczebnego rodziny, znajdują w szeregach członków Spółdzielni co-

raz mniej amatorów, są podnajmowane bez kolejki nowo zapisującym się członkom. Do przydziału jesiennego zgłasza się mniej kandydatów, niż jest oddawanych do użytku mieszkań; dla pracowników umysłowych braknie dwuizbówek, dla robotników jednoizbówek; nawet duże półtoraizbówki są przydzielane bez kolejki. Z pośród sześciuset z górą czekających na mieszkania członków dwie trzecie nie zgłasza się wcale do przydziału, odkładając sprawę poprawy opłakanych warunków mieszkaniowych do lepszej przyszłości.

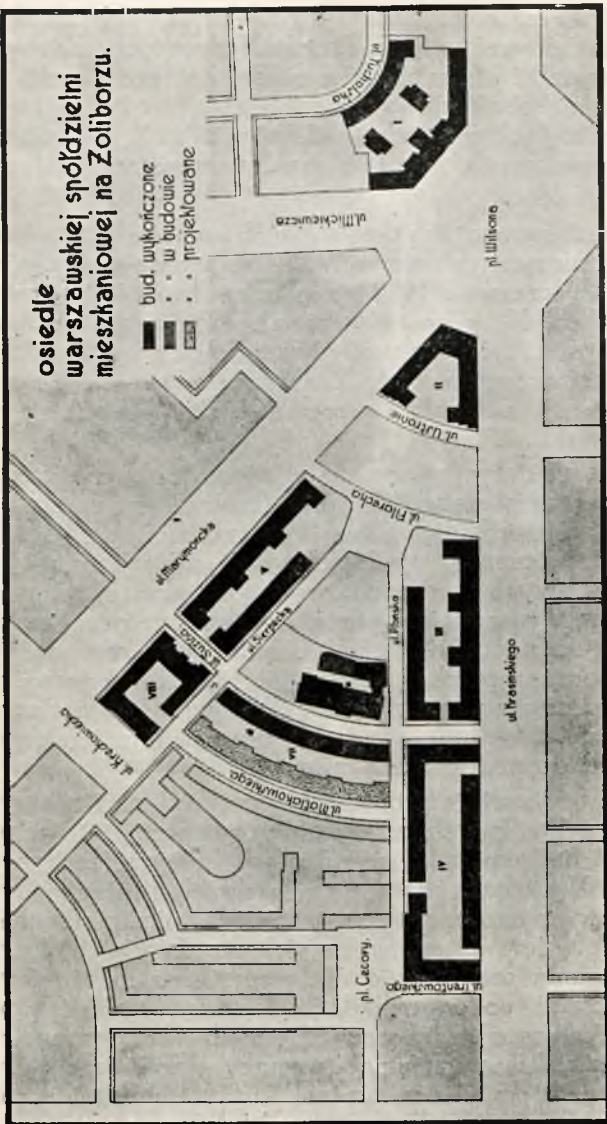
Spadek odstępnego za mieszkania w starych domach w śródmieściu powoduje dość liczne wypadki wyprowadzania się z mieszkań trzyizbowych w W. S. M. dla otrzymania wkładu mieszkaniowego na wydatki bieżące. Są niestety wypadki, że robotnicy porzucają swoje z takim trudem zdobyte ludzkie mieszkania i przenoszą się z powrotem do starych nor i kątów. Liczba występujących ze Spółdzielni członków z powodów „materiałnych” utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie, przystępują do Spółdzielni przede wszystkim członkowie zamożniejsi. Występują ze Spółdzielni pracownicy Monopolów Państwowych, korzystający z przywileju otrzymania mieszkania bez wpłacania zgóry udziału i wkładu. Kontygent mieszkań oddany przez Spółdzielnię do dyspozycji pracowników Monopoli w myśl zawartych umów patronalnych nie zostaje wyczerpany.

Zapotrzebowanie na pomoc kredytową udzielaną przez Stow. Wzaj. Pomocy Lokatorów „Szklane Domy” rośnie i przekracza możliwości St-nia, wówczas gdy w latach 1929 i 1930 fundusz zapomogowy Stowarzyszenia nigdy nie był wykorzystywany w całości. Ogólne pogorszenie się sytuacji materialnej lokatorów niezwykle dobitnie określają uchwały Walnych Zgromadzeń, wysuwające na pierwszy plan działalność Spółdzielni akcją o obniżenie oprocentowania kredytów budowlanych i zmniejszenie komornego w domach Spółdzielni.

„Walne Zgromadzenie, biorąc pod uwagę niezmiernie

osiedle
warszawskiej spółdzielni
mieszaniowej na Żoliborzu.

- bud. ukończone
 ■ w budowie
 ••••• projektowane

Powierzchnia terenów W. S. M. na Żoliborzu ogółem 54,168,0m²

I kolonia	(Hip. 7682) — 7197,2m ²	V kolonia	(Hip. 9467) — 7601,0m ²
II "	(Hip. 7979) — 4136,6m ²	VI "	(Hip. 9525/6) — 4567,5m ²
III "	(Hip. 8354) — 8245,9m ²	VII "	(Hip. niew.) — 7551,8m ²
IV "	(Hip. 8355) — 10668,4m ²	VIII "	(Hip. 9551) — 4190,6m ²

ciężkie warunki materialne lokatorów Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej, poleca Radzie Nadzorczej i Zarządowi przedsięwziąć jaknajbardziej energiczne kroki w kierunku uzyskania obniżenia oprocentowania kredytów budowlanych, zużytych na budowę domów W.S.M. i kredytów długoterminowych, aby tem samem umożliwić zniżkę komornego”.

„Wobec szalejącego kryzysu ekonomicznego i zaniku zdolności płatniczych członków W. S. M. zebranie delegatów w dniu 29 czerwca 1932 roku uchwała, iż komorne w domach W. S. M. winno ulec w jaknajkrótszym czasie obniżce o 20 proc., a to bez względu na konsekwencje. Zebranie delegatów wzywa Radę Nadzorczą i Zarząd do powzięcia odnośnej uchwały i wprowadzenia powyższego w życie”.

Uchwały te zostały podane do wiadomości czynnikom miarodajnym (Ministerstwo Skarbu, Bank Gospodarstwa Krajowego) z przedstawieniem konieczności przyścia z jaknajszyszą pomocą spółdzielczości mieszkaniowej, zrzeszającej w swych szeregach wyłącznie ludzi pracy. Wysunięte zostały ponownie postulaty głoszone przez nas od 1926 roku. Jednocześnie jednak uznaliśmy za konieczne przyście z doraźną pomocą mieszkańcom Osiedla w rozmiarach określonych przez uchwałą Walnego Zgromadzenia. O decyzji tej zostały zawiadomione i Ministerstwo Skarbu i Bank Gospodarstwa Krajowego.

Forma pomocy została gruntownie przemyślana i znalazła wyraz w uchwalonych przez Radę Nadzorczą 29 lipca regulaminie i budżecie akcji doraźnej pomocy mieszkańcom Osiedla. Wysokość czynszu i w związku z tem wysokość wkładów mieszkaniowych pozostała niezmienną, Spółdzielnia przyjęła natomiast na siebie pokrycie 5/6 kosztów ogrzewania centralnego dla wszystkich lokatorów poza instytucjami, co odpowiada mniej więcej obniżeniu świadczeń lokatora o 14%, oraz umożliwiła współpracującym z nią instytucjom wzajemnej pomocy, przyście z dalszą pomocą najbardziej dotkniętym kryzysem lokatorom

a to drogą przyznawania długoterminowych pożyczek komornianych do wysokości 50% czynszu na wypadek zupełnego bezrobocia, oraz wydatnych ulg w opłatach za dożywianie i kształcenie dzieci. Przyznawanie tej dodatkowej pomocy odbywało się pod specjalną kontrolą t. zw. Komisji Doraznej Pomocy, w skład której wchodziło trzech przedstawicieli władz Spółdzielni i dwóch przedstawicieli „Szklanych Domów”.

Obok postulatów zasadniczych, popartych w swoim czasie autorytetem Polskiego Towarzystwa Reformy Mieszkańcowskiej, a polegających na obniżeniu dla budownictwa społecznego oprocentowania pożyczek do 2% przy 60-letnim okresie amortyzacji, wystąpiliśmy do Ministerstwa Skarbu o przeliczenie wstecz obciążających Spółdzielnię niepomiernie odsetek od nieskonwertowanych pożyczek budowlanych, zaś do Banku Gospodarstwa Krajowego o moratorium w płaceniu tych odsetek.

Trudność położenia finansowego Spółdzielni polegała w dużym stopniu na tem, że pomimo zmobilizowania w niesłychanie trudnych warunkach wkładów własnych w wysokości 13% kosztów budowy naszych domów, pozostawał niezapłacony kredyt krótkoterminowy, którego konieczność wynikała z niedostatecznego finansowania budów Spółdzielni przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Zamiast przewidzianych ustawą dla spółdzielni mieszkaniowych 90% kredytu, Bank finansował nasze budowy tylko do wysokości 80%. Utrzymanie tego kredytu na rynku prywatnym, pomijając już związane z tem koszty, było w roku sprawozdawczym niesłychanie trudnym z powodu ogólnego kryzysu gospodarczego, który pociągał za sobą upadek coraz to nowej firmy zobowiązanej do kredytowania budowy, oraz z powodu zmniejszenia zakresu budowy prawie o połowę w porównaniu z rokiem poprzednim, co musiało pociągnąć za sobą redukcję kredytów dawniej zaciągniętych.

Decyzja nasza w sprawie dalszego prowadzenia budowy była zależna także od zgody Banku Gospodarstwa Kra-

jowego na ratałną spłatę zaległych odsetek kredytu budowlanego.

Kredyty na tę budowę zostały przez Spółdzielnię uzyskane znowu z lokaty zagranicznej. Pożyczek budowlanych normalnych Bank nie udzielał w roku ubiegłym prawie zupełnie i byliśmy w Warszawie jedyną instytucją która wybudowała dwa nowe domy mieszkalne.

W grudniu została ogłoszona nareszcie ustawa upoważniająca Ministra Skarbu do przyznania wydatnych ulg dłużnikom, korzystającym z kredytów długoterminowych (budowlanych, rolniczych, inwestycyjnych). Niestety, upoważnienie to nie zostało wykorzystane w stopniu, umożliwiającym przetrwanie i dalszy rozwój społecznego budownictwa mieszkaniowego.

Spółdzielczość mieszkaniowa (społeczna, zrzeszająca ludzi pracy) i budowlano-mieszkaniowa (własnościowa, zrzeszająca ludzi zamożniejszych) została potraktowana jednakowo. O ile ulgi dla tej ostatniej można uznać za dostateczne, to utrzymanie oprocentowania w wysokości 3% przy 47-letnim okresie umorzenia i niezredukowanych wysokościach pożyczek, zaciągniętych w okresie wysokich cen i wysokiej konjunktury, nie umożliwia spółdzielczości mieszkaniowej obniżenia dzisiejszych cen komornego, przekraczających możliwości płatnicze lokatorów. Walka o dalsze ulgi dla budownictwa społecznego, o zróżnicowanie tych ulg i warunków kredytowania dla dwóch zupełnie odmiennych typów spółdzielczości trwać musi dalej, aż doprowadzi do całkowitego zrealizowania postulatów wysuniętych przez te organizacje w zaraniu swego powstania. Życie potwierdziło słuszność naszego stanowiska, a siedmioletnie doświadczenie każe nam domagać się ich urzeczywistnienia z tem twardszym uporem i niezłomnością.

W akcji naszej w roku ubiegłym nie znaleźliśmy również pomocy u naszej centrali spółdzielczej. Przez cały rok bronić się musieliśmy przed wykreśleniem nas ze Związku Spółdzielni Spoż. Rzpl. Polskiej, który dążył do pozbycia

się spółdzielni mieszkaniowych na rzecz nowego Związku Rewizyjnego powstałego w tym czasie. Związek nie znalazł dostatecznego zrozumienia dla spółdzielczości mieszkaniowej, ruchu przyszłościowego szerokich mas spożywców — ludzi pracy. Zmuszeni zostaliśmy wobec tego do rokowań o zapewnienie autonomji dla spółdzielczości mieszkaniowej w ramach nowego Związku Spółdzielni Mieszkaniowych i Budowlano-Mieszkaniowych w Polsce. Rokowania te doprowadziły do uzgodnienia z Zarządem Związku zasad organizacji odrębnej Komisji Spółdzielni Mieszkaniowych. Do Komisji utworzonej z inicjatywy Warszawskiej, Gdyńskiej i Krakowskiej Spółdzielni Mieszkaniowej, zgłosiłyby przystąpienie inne spółdzielnie mieszkaniowe czystego typu.

Do najbliższych zadań Komisji należeć będzie przeprowadzenie akcji o wyraźne rozgraniczenie dwóch odmiennego typu form spółdzielczości i uzasadnione uprzywilejowanie spółdzielczości mieszkaniowej, zrzeszającej warstwy ekonomicznie słabsze, rezygnujące z posiadania domów na własność.

Interwencji domaga się pozbawienie przez Urzędy Skarbowe członków spółdzielni mieszkaniowych prawa do potrącania wpłaconych do Spółdzielni wkładów mieszkaniowych z ogólnego zarobku za rok ubiegły celem uzyskania zmniejszenia podatku dochodowego. W praktyce bowiem spółdzielczość budowlano-mieszkaniowa ludzi zaможniejszych okazała się bardziej uprzywilejowaną od spółdzielczości mieszkaniowej.

Ta ostatnia nie korzystała również w dalszym ciągu z żadnej pomocy finansowej gminy, przewidzianej wyraźnie w ustawie o rozbudowie miast. Magistrat cofnął Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej dawane uprzednio ulgi w opłatach za zatwierdzenie projektów przez Inspekcję Budowlaną, ściągnął z całą bezwzględnością wymierzone opłaty za przyznane przez Komitet Rozbudowy wnioski kredytowe, nie zgodził się na usunięcie kłopotliwej i kosztownej procedury uzyskiwania przez Spółdziel-

nię przewidzianych ustawowo zwolnień materiałów budowlanych od podatku ładunkowego.

Władze miejskie nie uczyniły w roku sprawozdawczym nic dla uporządkowania przylegających do Osiedla naszego na Żoliborzu ulic i terenów. Taka ważna arterja komunikacyjna, jak ulica Zygmunta Krasińskiego całkowicie zabudowana od strony północnej domami zbiorowymi (III i IV kolonje W. S. M., dom robotniczy Z.U.P.U) liczącymi około 2.500 mieszkańców — nie została pomimo usilnych zabiegów wybrukowana i oświetlona. Nowy dom W. S. M. przy ul. Suzina (VII kolonja) pozostał zupełnie bez dostępu i Magistrat odmówił nawet splantowania ulicy. Na jesieni stanęliśmy wobec groźby odebrania nam oddanego uprzednio pod opiekę terenu pomiędzy III i V kolonją, na którym założony został ogród szkolny celem opanowania kurzu i jakiego takiego uporządkowania beipańskiego terenu w bezpośredniem sąsiedztwie domów mieszkalnych.

W tych warunkach polegać musieliśmy wyłącznie na własnych siłach i spełniać w ciężkim okresie ekonomicznym dużą część pracy w zastępstwie gminy. Zapowiadająca się pomyślnie w pierwszym półroczu pomoc w tej dziedzinie Towarzystwa Przyjaciół Żoliborza, została w drugiej połowie roku sparaliżowana na skutek rozłamu i utworzenia konkurencyjnej placówki Towarzystwa Miłośników Żoliborza. Subwencje z Funduszu Bezrobocia na roboty przy plantowaniu ulic zostały Towarzystwu Przyjaciół Żoliborza cofnięte: teren pomiędzy ulicami Ustronie i Filarecką musieliśmy uporządkować sami.

Jeżeli rok 1932, pomimo tych ciężkich warunków, zaznaczył się dalszym postępem i rozwojem Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej, to zawdzięczamy to przede wszystkim naszej własnej organizacji, zrozumieniu i coraz bardziej rozwijającemu się poczuciu odpowiedzialności wśród członków Spółdzielni, harmonijnej współpracy wszystkich organów W. S. M.: Delegatów, Rady Nadzorczej, Zarządu i samorządnych instytucyj mieszkańców na-

sze go Osiedla Żoliborskiego, oraz stałem spółdzielcą z nami bratnich organizacyj zawodowych i gospodarczych. Do tych ostatnich zaliczyć należy w pierwszym rzędzie Związek Zawodowy Pracowników Kolejowych i Społeczne Przedsiębiorstwo Budowlane. Więż organizacyjna pomiędzy nami jeszcze bardziej się zacieśniła: Z. Z. K. w charakterze członka S.P.B., brał z nami udział w wystawie na Polach Bielańskich, stał się czynnym uczestnikiem w ogólnej akcji budownictwa mieszkaniowego; Społecznemu Przedsiębiorstwu Budowlanemu, dzięki wydatnemu usprawnieniu pracy całego aparatu technicznego, zawdzięczamy tanie, oszczędne, szybkie i dobre pod względem jakościowym przeprowadzenie budowy dwóch nowych domów W. S. M., oraz niezbędną pomoc w utrzymaniu kredytów krótkoterminowych. Nasza współpraca finansowa również pogłębiła się w roku sprawozdawczym: każda faktycznie trudność finansowa czy to wynikająca z niedotrzymania umów przez dostawców i podprzedsiębiorców budowlanych, czy też z powodu zmniejszenia zdolności płatniczej członków Spółdzielni, była rozważana wspólnie, plany finansowe miesięczne i kwartalne układane po wzajemnym porozumieniu, pomiędzy aparatami technicznymi obu instytucyj uzgodnione i zapewnione ściśle spółdzielanie.

Z kilku największymi związkami zawodowymi zawarte zostały opisane w poprzednim rozdziale umowy wzajemności, z centralą związków—Warszawską Radą Związków Zawodowych utrzymana była ścisła współpraca.

W ostatnim kwartale roku sprawozdawczego z Radą Związków Zawodowych zawarta została nawet specjalna umowa mocą której Rada przyjęła na siebie obowiązek spółdzielania z W. S. M. w jej akcji ogólnej na polu budownictwa mieszkaniowego, oraz prowadzenia akcji propagandy dystycznej wśród związkowców za przystępowaniem do Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej i wśród związków za zawieraniem z W. S. M. dalszych umów wzajemności.

DZIAŁALNOŚĆ BUDOWLANA

Plan budowlany W. S. M. na rok 1932, zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie delegatów, przewidywał zakończenie budowy VIII kolonii, oraz wykonanie budowy dwóch nowych domów w Osiedlu na Żoliborzu, a mianowicie domu C (trzeciego) w IV kolonii i domu A w VII kolonii.

Kredyty na nowe budowy uzyskaliśmy na podstawie t. zw. planu redukcyjnego przedstawionego w Ministerstwie Skarbu. Plan ten ułożony pod pewnego rodzaju naciskiem Ministerstwa i Banku Gospodarstwa Krajowego, przewidywał stopniowe ograniczenie działalności budowlanej Spółdzielni na terenach Żoliborza, redukując ją w 1932 roku do dwóch domów wartości około 2.000.000 złotych i w 1933 roku do jednego domu i 1.000.000 złotych. Lokata banku włoskiego w B. G. K. miała być również zmniejszana stopniowo i zlikwidowana ostatecznie w 1934 roku. O otrzymaniu normalnych kredytów nie mogło być mowy. Uruchomienie kredytu budowlanego, opartego na lokacie zagranicznej w Banku Gospodarstwa Krajowego nastąpiło w roku sprawozdawczym dość wcześnie i warunki finansowe przeprowadzenia budowy ułożyły się naogół pomyślnie.

Ogólna suma przyrostu wartości budowli W. S. M. w roku 1932 wyniosła 2.550.254 zł., to znaczy mniej więcej tyle, ile przewidywał plan budowlany (2.500.000 złotych) i o 30% mniej niż wynosił przyrost wartości budowli w roku 1931 (3.625.559 złotych). Według poszczególnych obiektów suma ta dzieli się jak następuje:

Tabl. 16. *Wartość nowych robót budowlanych W. S. M. wykonanych w 1932 roku*

W y s z c z e g ó l n i e n i e	Z ł o t y c h
I kolonja	3.792.39
II kolonja	1.787.85
III kolonja	31.144.92
IV kolonja	902.739.33
V kolonja	28 824.43
Centralna kotłownia i rurociągi obiegowe .	164 759.98
Pralnia centralna	1.757.94
Cieplarnia	4 854.12
Teatr (dobudowana część kotłowni)	36.598.24
VII kolonja	873.262.55
VIII kolonja	500.637.92 ¹⁾
Domek Nr. 7 na Bielanych	94.80
R a z e m	2.550.254.47

W I kolonji zostały wykonane następujące nowe roboty budowlane, podnoszące wartość budynków: dobudowanie oddzielnych łazienek w dwóch mieszkaniach (Nr. 3 i 5), posiadających duże kuchnie mieszkalne; rozszerzenie części społecznej przez włączenie do niej jednego mieszkania trzypiętowego (Nr. 33) na I piętrze (szatnia dziecienna, kancelarja szkoły, natryski); przeróbka mieszkania parterowego (Nr. 31) na jadalnię „Gospody Spółdzielczej” z przebicciem drzwi i urządzeniem wejścia do lokalu bezpośrednio z placu Willsona; dostosowanie domku B₂ do potrzeb „Szklanych Domów” (odpowiednie urządzenie sal, pokoi klubowych, biblioteki i czytelnii); zainstalowanie kuchni węglowej w pralni ręcznej.

W II kolonji wybudowano ścianki oddzielające część gospodarczą od pokoju mieszkalnego w 7 lokalach, zainstalowano 2 wanny, ułożono podwójne okno nad świetlikiem lokalu w przyziemiu, przydzielonym Klubowi Sportowemu „Marymont”. Ścianki i wanny założone zostały na warunkach instalacyj dodatkowych.

¹⁾ Łącznie z reklamowanemi w B.G.K. odsetkami w kwocie Zł. 27121.05.

W III kolonji wykonano przedewszystkiem nad budynkiem A nowy dach drewniany o małym spadku, kryty podwójną warstwą bituminy. Strop nad trzecim piętrem został w ten sposób odpowiednio ocieplony i usunięte zupełnie zaciekanie dachu, powstające uprzednio wskutek niedokładnej roboty firmy dekarskiej B-ci Cygan. Budowę dachu wykonało Społeczne Przedsiębiorstwo Budowlane kosztem 24.862 złotych, 25% tej sumy zostało przeniesione na rachunek remontów.

Jednocześnie przeprowadzone zostało zrewidowanie całej instalacji ogrzewania centralnego i przeróbka we własnym zarządzie Administracji dwóch wadliwie funkcjonujących pionów.

Dwa mieszkania (NNr. 1 i 2) zostały przerobione na lokal biura Spółdzielni z wejściem od ulicy Filareckiej. Wreszcie lokal na II piętrze w budynku B po bursie dla młodzieży przeniesionej do VIII kolonji, został przerobiony na 5 małych mieszkań jednoizbowych (Nr. Nr. 159 — 164), rozplanowanych podobnie jak mieszkania na parterze i piętrze.

W kilku mieszkaniach założono instalacje dodatkowe zamówione przez lokatorów.

W IV kolonji zakończono na początku roku rozrachunki ze Społecznym Przedsiębiorstwem Budowlanem za pokrycie dachu na bud. B IV kolonji, przyczem za nieprzyjęte pokrycie dachu, wykonane przez firmę B-ci Cygan obciążono S. P. B., kwotę 7.555 złotych, zatrzymaną wspomnianej firmie tytułem kaucji. Nowe pokrycie nadbudowanego dachu drewnianego wykonała inna firma dekarcka.

W budynku B zostały wykonane klatki schodowe przez pomalowanie ścian, zapoliturowanie poręczy i pomalowanie drzwi zewnętrznych. Robotę tę wykonała Administracja nasza we własnym zarządzie. Na życzenie lokatorów zainstalowano jako urządzenia dodatkowe kilka szklonych ścianek wewnętrznych w kuchniach mieszkalnych.

15.IV.32

6.V.32

10.VI.32

10.IX.32

Budowa domu C. została przygotowana bardzo starannie. 24 marca postanowiono powierzyć wykonanie budowy Społecznemu Przedsiębiorstwu Budowlanemu, oraz wystąpić do Banku o uruchomienie pierwszej raty kredytu. Fundamenty pod część budynku zostały założone już w 1930 roku i Spółdzielnia mogła się wykazać odpowiednim wkładem własnym w budowę. 25 marca przesłano Bankowi prowizoryczny terminarz budowy i plan finansowania obliczony na 8 miesięcy (kwiecień — listopad).

7 kwietnia otrzymało S. P. B. wszystkie rysunki robocze i wykazy materiałów niezbędne dla wyprowadzenia domu pod dach w stanie surowym, oraz opracowania szczegółowego kosztorysu gospodarczego. 9.IV uzgodniono warunki umowy budowlanej z S. P. B., 13 kwietnia projekty umów zostały zatwierdzone przez Radę Nadzorczą Spółdzielni, 25 kwietnia został doręczony S. P. B. przedmiar robót wykończeniowych łącznie z instalacjami i odpowiednia partja rysunków wykonawczych. W pierwszej połowie maja rozpisano przetargi na wykonanie instalacji (wodociągowo - kanalizacyjnej, ogrzewaniowej, elektrycznej).

Rysunki wykonawcze, przedmiar robót i wykazy materiałów zostały przygotowane przez arch. St. Brukalskiego zgodnie z instrukcją, opracowaną przez Komisję Usprawnienia Pracy przy S. P. B. Sporządzone w skali 1:50 ilustrowały one dokładnie wszystkie części budynku, szczególnie konstrukcyjne (skala 1:5 lub 1:10) schematy rozplanowania elementów i t. p. Projekty instalacyjne opracowali inż. L. Merkel (ogrzewanie, wodociągi i kanalizacja, gaz) i inż. Br. Budkiewicz (elektryczność).

Sam budynek C w IV kolonii zaprojektowany przez arch. St. Brukalskiego posiada 3 piętra (4 poziomy mieszkalne) i jest podpiwniczony na całej długości. W planie przedstawia dwa skrzydła ustawione do siebie pod kątem prostym przy ul. Trentowskiego (skrzydło zachodnie) i Pl. Cecory (skrzydło północne). Wejścia do mieszkań skrzydła północnego z galerji zewnętrznych dostępnych z dwóch klatek schodowych. Mieszkań ogółem 95 i dwa pomieszczenia na sklepy od Pl. Cecory. Klatek schodo-

BUDYNEK C W IV KOLONJI

Ogólna kubatura budynku						18606 m ³
Powierzchnia zabudowy						1228 m ²
" użytkowa mieszkań						3555,5 m ²
" " sklepów						51,5 m ²
	1 izb.	1 1/2 izb. mniejszych	1 1/2 izb. większych	2 izb.	2 1/2 izb.	3 1/2 izb.
Mieszkań	4	28	28	4	28	3

wych — 5. Typów mieszkań zasadniczych trzy: półtoraizbowe większe, półtoraizbowe mniejsze oraz dwu i pół izbowe. W narożniku i przy szczytach: 4 mieszkania jednoizbowe, 3 mieszkania 3 i pół izbowe i po 4 mieszkania dwu i dwu i pół izbowe innego typu. Okna i drzwi znormalizowane dla całego budynku.

Ściany nośne wykonane z cegły palonej, ściany działowe z cegły dziurawki, stropy żelbetowe projektu inż. St. Hempla, tynki wewnętrzne i zewnętrzne wapienne, okna szwedzkie, drzwi płytowe Starachowickie. podłogi z klepki dębowej, dach o lekkiej konstrukcji drewnianej pokryty bitumina podwójnie. Mieszkania wyposażone w instalację elektryczną (przewody pod tynkiem), kuchnie węglowo - gazowe, zlewy i W. C. skanalizowane w każdym mieszkaniu, wanny krótkie w mieszkaniach dwu i pół izbowych, normalne w trzy i pół izbowych jako instalacje dodatkowe, centralne ogrzewanie daleko bieżne wodno-wodne z Centralnej Kociołni Osiedla, szafki spiżarniane pod oknami.

Umowa budowlana z S. P. B. została poprawiona i uzupełniona na podstawie nabytego doświadczenia. Pozostała ona umową komisową z kosztorysem maksymalnym. Provizję budowlaną podniesiono do 8%, obejmując nią wszystkie koszty związane z dostarczeniem inwentarza i maszyn budowlanych, opłatę urlopów robotniczych, delegatów na budowie i t. p.

S. P. B. zobowiązało się do prowadzenia szczegółowego dziennika budowy, z fotografiami ilustrującymi postęp budowy i ważniejsze szczegóły techniczne, wykazów tygodniowych robocizny z rozbiciem kosztów na poszczególne roboty, kartotekę przychodu i rozchodu materiałów, protokolarne pomiary wykonanych robót poparte w miarę potrzeby odpowiednimi rysunkami, częściową kalkulację kosztów robót w miarę ich wykonania, procentowych wykazów postępu wykonania budynku w okresach dwutygodniowych; wreszcie — po zakończeniu budowy — do sporządzenia ogólnego zestawienia kosztów wykonanej

budowy ze szczegółowym sprawozdaniem z przebiegu robót.

Kosztorys maksymalny został ustalony na sumę globalną 1.020.000 złotych czyli około 55 złotych za 1 m³ budynku bez kosztów projektu i nadzoru technicznego, kosztów administracyjnych Spółdzielni i kosztów oprocentowania pożyczki B. G. K. w czasie budowy. Prowizja finansowa w wysokości 5% na oprocentowanie dodatkowe lokaty zagranicznej, opłacanej przez S. P. B. jest objęta kosztorysem. Od oszczędności budowlanej w stosunku do kosztorysu maksymalnego S. P. B. otrzymuje prowizję dodatkową w wysokości 20% wygospodarowanej oszczędności, płatną w ciągu miesiąca po kolaudacji (przyjęcie budynku na podstawie złożonego zestawienia ogólnego kosztów budowy). Połowa prowizji budowlanej jest zapisywana na rachunek kaucji płatnej również po przeprowadzeniu kolaudacji. W ciągu roku od chwili ukończenia budowy S. P. B. obowiązane jest uskutecznić na swój własny rachunek wszelkie naprawy i poprawki, wynikłe czy to wskutek użycia nieodpowiednich materiałów czy też wadliwego wykonania roboty.

Nadzór techniczny nad budową został zorganizowany w odmienny sposób niż w roku poprzednim, we własnym zarządzie Spółdzielni, która zaangażowała specjalnego technika, pełniącego funkcje kontrolera technicznego wszystkich budów prowadzonych w roku sprawozdawczym. Poza normalnym nadzorem technicznym do obowiązków kontrolera należało składanie tygodniowych raportów o stanie robót, również pisemnych raportów o wadliwie lub omyłkowo wykonanych robotach, podlegających przeróbce na koszt S. P. B., sprawdzanie wykazów rachunkowych, pilnowanie terminów zamówień, dostaw materiałowych i wykonywania robót. Architekt pełnił natomiast tylko funkcje radcy technicznego Spółdzielni, brał udział w posiedzeniach gospodarczych Zarządu, przeprowadzał doraźne lustracje budowy na zlecenie Spółdzielni i brał udział w komisyjnym odbiorze skończonych robót.

Kierownikiem budowy z ramienia S. P. B. był Józef Sawicki, członek i b. pracownik W. S. M., pracujący z niezwykłym oddaniem i poświęceniem, które przypłacił długotrwałą chorobą, następnie zaś K. Turnowski.

Wykopy budynku rozpoczęto 4 kwietnia 1932 roku; roboty murarskie — 12 kwietnia. Ukończono mury trzeciego piętra — 28 czerwca, dach — 22 lipca. Oddano dom z gotowem do użytku mieszkaniami — 12 grudnia. Czas trwania budowy wynosił więc $8\frac{1}{4}$ miesiąca. Terminarz przewidywał okres siedmiomiesięczny. Opóźnienie nastąpiło wskutek zwłoki w wykonywaniu robót instalacyjnych. Komisyjny odbiór mieszkań odbył się 2 listopada, 5 i 12 grudnia. Pozostały niewykończone: roboty malarskie na klatkach schodowych, okratowanie drzwi i okien oraz roboty malarskie w lokalach sklepowych, instalacje wannowe i gazowe, urządzenie dziedzińca.

Analiza kosztów budowy domu C w IV kolonji przedstawia się jak następuje:

Tabl. 17. *Zestawienie kosztów budowy domu C w IV kolonji.*

Wyszczególnienie	Koszt w złotych	%	Koszt 1 m ³ budynku
Roboty budowlane	620.830,23	67,4	33,37
„ instalacyjne	160.731,71	17,4	8,64
Projekt i nadzór techniczny	28.934,55	3,1	1,55
Koszty administracyjne	21 379 98	2,3	1,15
Procenty od pożyczek	82.958,67	9,0	4,46
Roboty dodatkowe	7.273,88	0,8	0,39
Razem	922.109,02	100,0	49,56

Powyższe zestawienie nie zawiera kosztów budowy kanału i rurociągu obiegowego ogrzewania centralnego, doprowadzającego gorącą wodę z kotłowni do bojlerów, ogrzewających z kolei wodę wewnętrznego obiegu w budynku. Odpowiednia suma została umieszczona na rachunku cen-

tralnej kotłowni. W stosunku do kosztorysu maksymalnego oszczędność wygospodarowana przez S. P. B. wynosi około 200 tysięcy złotych.

Roboty przy uporządkowaniu podwórza zostały wykonane przez Administrację Osiedla. W roku sprawozdawczym przeprowadzono splantowanie i wywiezienie zbędnej ziemi i wytyczono ścieżki.

W V kolonii wykonano drobne roboty przy wykończeniu dziedzińca (ogrodzenie) oraz założono dość dużo instalacji dodatkowych na zamówienie lokatorów (wanny, umywalki, przepierzenia, drzwi, stoły, szafki). Zakończono rozrachunki z inżynierami z tytułu wykonywanego przez nich nadzoru technicznego. Wykończenia klatek schodowych (roboty malarskie) ze względów oszczędnościowych nie przeprowadziliśmy.

W pralni centralnej został zwiększony zbiornik na gorącą wodę, zakończony montaż dźwigu i uzupełniona instalacja elektryczna.

W centralnej kotłowni zakończyliśmy instalację nowego kotła, która została uruchomiona w dniu 1 lutego.

Całkowity koszt nowej instalacji podaje tabl. 18.

Tabl. 18. *Koszt instalacji nowego kotła.*

W y s z c z e g ó l n i e	Koszt w złotych	o/o
Projekt i nadzór techniczny	6.293.14	3,4
Roboty budowlane i obmur. kotła	39 886.05	21,7
Instalacja kotła	87.500.00	48,6
Instalacja nawęglania	21.000.00	11,4
Instalacje pomocnicze	5.207.67	2,8
Koszty administracyjne	4 690.02	2,6
Procenty	14.035.16	7,5
Inne wydatki	5 378.28	2,9
	183.990.32	100,0

Instalacja zasadnicza (kocioł i nawęglanie) zostało wykonane przez firmę „Babcock i Zieleniewski” na warunkach kredytu trzyletniego. Koszt tego kredytu wynosi 7% w stosunku rocznym. Spółdzielnia nie przyjęła instalacji t. zw. cyklonu, która miała stosownie do umowy usunąć dymienie komina również i przy posługiwaniu się starymi kotłami.

Powierzchnia oporzewalna nowego kotła wodno-rurkowego Babcocka wynosi 238 m². Palenisko tego kotła posiada ruszt mechaniczny — rodzaj taśmy bez końca z żeliwnych ogniw automatycznie przesuwającej spalające się na nim paliwo, tak że na miejsce spalonego węgla mechanicznie podaje świeży. Parę niewielkich dźwigienek pozwala regulować zależnie od potrzeby, grubość warstwy węgla szybkość posuwu rusztu i ciąg spalania w zależności od temperatury nazewnątrz. W razie większych mrozów, gdy grubość warstwy jest dość znaczna i ciąg naturalny okaże się niedostatecznym pobudza się go przy pomocy specjalnych wentylatorów. Zarówno usuwanie popiołu, jak i transport węgla z węglarki do kotłowni i zasilanie kotła odbywa się mechanicznie przy pomocy specjalnego dźwigu. Obsługa kotła bardzo prosta i mało uciążliwa. Palacz obsługując kotły dawnego typu musiał wykonywać bardzo żmudną pracę dowożenia węgla do kotłowni, zarzucania ręcznie przy pomocy łopaty olbrzymich ilości węgla dochodzących w czasie wielkich mrozów do 24000 kg. na dobę, czyszczenia w niewielkich odstępach czasu rusztu z zalewającego żużlu oraz usuwania popiołu i żużla z kotłowni. Obecnie zamienił się na mechanika dozującego proces spalania. Uwaga jego jest skierowana przede wszystkim na to, aby jaknajkorzystniej prowadzić spalanie i jaknajlepszy osiągnąć efekt — nieomal cała żmudna praca fizyczna odpadła.

Wykończenie trzech domów (VIII kolonja, IV C, VII A) rozszerzyło naszą sieć obiegową ogrzewania centralnego doprowadzającą gorącą wodę do poszczególnych budynków. Odpowiednie roboty zostały wykonane częściowo przez Ad-

TEATR I SALA KONCERTOWA PRZY UL. SUZIMA
W OSIEDLU W. S. M.

Kubatura ogólna budynku	2240 m ³
Powierzchnia użytkowa	437,5 m ²
Budynek składa się z sali o powierzchni 276 m ² , poczekalni z szatnią, bufetem i składem o pow. ogólnej 82 m ² ; garderób dla aktorów, W. C., umywalni o pow. 65,5 m ² ; kabiny kinowej o pow. 14 m ² .	

ministrację, częściowo przez firmy instalacyjne łącznie z robotami wykonywanymi wewnątrz danego budynku.

Instalacja w VIII kolonji została wykończona przez Administrację pod nadzorem inż. L. Merkla na r-k firmy St. Skwareckiego, która z powodu trudności finansowych nie doprowadziła robót do końca.

Przyłączenie do centralnej kotłowni budynków IV C i VII A nastąpiło w listopadzie i grudniu.

Koszty budowy rurociągów obiegowych doprowadzających podaje tabl. 19.

Tab. 19. *Zestawienie kosztów budowy rurociągów doprowadzających do VIII kolonji, oraz domów IVC i VIIA*

Wyszczególnienie	Rurociąg do VIII kol.	Rurociąg do IVC	Rurociąg do VIIA
Roboty budowlane — kanały	1.590.00	828.50	2.190.40
„ instalacyjne	50.085.00	11.232.00	14.282.83
Nadzór techniczny	800.00	720.00	744.70
Koszty administracyjne	1.502.88	366.03	487.55
Procenty	7.295.80	1.308.80	1.435.67
Razem	61.273.68	14.455.33	19.141.15

Najtańszym okazał się oczywiście koszt doprowadzenia gorącej wody do VII kolonji, położonej najbliżej kotłowni po drugiej stronie ul. Suzina. Do budynku C w IV kolonji wykorzystano rurociąg przeprowadzony już dawniej do budynku A, VIII kolonja otrzymała połączenie przez kanał wybudowany pod ulicą Suzina od V kolonji.

Sala koncertowo - teatralna. Zainstalowanie nowego kotła odmiennej konstrukcji i o dużej wydajności cieplnej, uczyniło zbytecznym pomieszczenie dobudowanej części kotłowni. Należało się zastanowić nad możliwie racjonalnym wykorzystaniem tego pomieszczenia dla innych celów. Nasuwały się dwie możliwości: budowa dużego kąpieliska, w której to sprawie została powzięta nawet specjalna

uchwała Walnego Zgromadzenia, oraz budowa sali, której potrzebę żywo odczuwały instytucje, kierujące życiem społecznym i towarzyskiem naszego Osiedla. Za budową kąpieliska przemawiały względy gospodarcze: zmieniony program budowlany Spółdzielni z nastawieniem na wyłącznie małe mieszkania bez możliwości urządzenia w nich wanny, tymczasowość obecnego kąpieliska, które w przyszłości musi ustąpić miejsca na rozszerzenie pralni.

Zdecydowały możliwości finansowe. Dzięki energicznym staraniom Teatru im. Stefana Żeromskiego pod kierownictwem Ireny Solskiej, Bank Gospodarstwa Krajowego wyraził zgodę na dostosowanie nowej części kotłowni do potrzeb teatru, przywracając nawet Spółdzielni na odpowiednie wykończenie budynku cofnięty uprzednio kredyt w wysokości 40.000 zł. Prócz tego Teatr otrzymał bezpośrednio przyrzeczenie subwencji w wysokości 4.000 zł. na wewnętrzne urządzenie sali (ruchoma podłoga).

Projekt przebudowy kotłowni na salę teatralno - kinowo-koncertowo - odczytową wykonał arch. Bruno Zborowski, projekt wewnętrznego urządzenia sali i ruchomej podłogi arch. Sz. Syrkus. Budynek został nieco rozszerzony, uzyskując pomieszczenie na poczekalnię, szatnie, garderoby, oraz kabinę kinową.

Opis techniczny budynku: Ściany z cegły, dach deskowy, łukowy systemu inż. Brody, kryty blachą miedzianą, tynki wapienne, malowanie klejowe, w garderobach i części poczekalni stropy drewniane, a dachy lekkie, kryte bitumina, podłogi sosnowe. Kabina kinowa z cegły przykryta stropem żelbetowym, drzwi żelazne. Dostęp do kabiny po zewnętrznych schodach.

Roboty budowlane wykonało Społeczne Przedsiębiorstwo Budowlane, instalację ogrzewaniową Administracja Osiedla pod kierunkiem inż. L. Merkla, instalację wodociągowo - kanalizacyjną firma „Drzewiecki i Jeziorański”.

W roku sprawozdawczym roboty nie zostały jeszcze całkowicie zakończone.

Pozostałą część terenu t. zw. VI kolonii wykorzystaliśmy na razie pod ogród gospodarczy Administracji Osiedla i

cieplarnię, niezbędną dla gospodarstwa ogrodniczego Osiedla.

Budynek cieplarni zaprojektowany przez Br. Kuleszę i A. Kłafasa (ogrodnika Osiedla) zajmuje 65 m² i posiada 52 m² powierzchni użytkowej. Jest to budynek taniej konstrukcji. Ścianki z cegły, dach z desek 1,5 calowych szklony na łątach. Ogrzewanie parowe z Centralnej Kociołni rozprowadzone rurami gładkimi (bez grzejników).

Budynek wykonało S. P. B., instalację ogrzewaniową przeprowadziła z kociołni Administracja we własnym zarządzie według projektu i pod nadzorem inż. L. Merkla.

Koszt budowy cieplarni przedstawia się jak następuje:

Tabl. 20. *Zestawienie kosztów budowy cieplarni.*

Wyszczególnienie	Koszt w złotych	%
Roboty budowlane	2.292.32	47,2
Roboty instalacyjne	1.703.07	35,1
Nadzór techniczny	241.46	5,0
Koszty administracyjne	125.47	2,6
Procenty od pożyczek	106.21	2,2
Roboty dodatkowe	385.59	7,9
Razem	4.854.12.	100,0

Podwórko gospodarcze Administracji Osiedla wymaga jeszcze wykończenia węglarki, przeprowadzenia jezdni dla dowozu węgla, oraz zainstalowania bramy od strony ulicy Płońskiej.

Budowa domu A w VII kolonji została przeprowadzona w czasie wyjątkowo krótkim: od maja do grudnia roku sprawozdawczego.

Projekt domu, całkowicie przerobiony zgodnie z wytycznymi nowego planu budowlanego Spółdzielni, został przygotowany przez arch. St. Brukalskiego w końcu 1931 roku.

Komplet rysunków wykonawczych, przedmiar i opis techniczny budynku wręczono Społecznemu Przedsiębior-

CIEPLARNIA W OGRODZIE GOSPODARCZYM OSIEDLA W. S. M.

Kubatura budynku	138 m ³
Powierzchnia zabudowy	65 m ²
" użytkowa	52 m ²
Wyposażenie wewnętrzne: ogrzewanie centralne, wodociąg i zbiornik na wodę, stoły i półki na kwiaty i rozsady.	

stwu Budowlanemu 28 kwietnia. Przygotowanie budowy było tak samo staranne i szczegółowe, jak i dla domu C IV.

Budynek A w VII kolonii posiada 3 kondygnacje (parter i dwa piętra) sytuowane w planie na odcinku koła z północy na południe. Daje to bardzo dobre warunki nasłonecznienia (wschód i zachód) i pozwoliło na zaprojektowanie mieszkań jednostronnie oświetlonych. Cały dom posiada tylko dwa typy mieszkań półtoraizbowych: większy o pow. 29 m² i mniejszy o pow. 24 m², powtórzone każde 60 razy. Ta całkowita typizacja mieszkań umożliwiła konsekwentne przeprowadzenie normalizacji konstrukcji budowlanych i uzyskania dużych oszczędności. Z drugiej strony ukształtowanie budynku z jednakowych elementów wpłynęło dodatnio na harmonję układu elewacji i jej estetyczny wygląd. Ściany nośne budynku, podpiwniczego na całej długości, są z cegły, ścianki działowe z dziurawki, a częściowo z desek, stropy: nad piwnicami żelbetowy systemu inż. Hempla, nad izbami mieszkalnymi na belkach drewnianych ze ślepym pułapem, nad częściami gospodarczymi — kleinowskie. Dach lekkiej konstrukcji, drewniany, kryty podwójnie bitumina, podłogi z klepki dębowej na ślepej podłodze. Tynki wapienne, okna szwedzkie znormalizowane, drzwi płytowe Starachowickie. Mieszkania zaopatrzone w instalację elektryczną, zlew kwadratowy i W. C. w każdym mieszkaniu, kuchnie węglowo-gazowe, ogrzewanie centralne dalekobieżne, spiżarki pod oknami i szafy ścienne w przedpokojach. Jedno mieszkanie parterowe od ul. Sierpeckiej przerobiono na sklep dla „Gospody Spółdzielczej”.

Umowa z S. P. B. została zawarta na takich samych warunkach jak i dla bud. C IV. Kosztorys maksymalny ustalony został na 990.000 złotych, czyli około 54 zł. za 1 m³ budynku. Kierownikiem budowy z ramienia S. P. B. był B. Matuszewski, a w końcowym okresie K. Turnowski.

Wykopy rozpoczęto 17 maja, mury drugiego piętra ukończono 27 lipca, dach — 10 sierpnia. Mieszkania oddano do użytku — 12 grudnia. Czas trwania budowy — 7 miesięcy. Komisyjny odbiór mieszkań od S. P. B. został

24.V.32

8.VI.32

28.VI.32

19.VII.32

dokonany 5 i 12 grudnia. Pozostały niewykonane następujące roboty: klatki schodowe (roboty malarskie, podstopnie, poręcze), tynki zewnętrzne i częściowo roboty blacharskie.

Analiza kosztów budowy domu A w VII kolonii przedstawia się jak następuje:

Tabl. 21. *Zestawienie kosztów budowy domu A w VII kolonii.*

Wyszczególnienie	Koszt w złotych	%	Koszt 1 m ³ budynku
Roboty budowlane	602.119,29	67,8	33,21
„ instalacyjne	148.538,16	16,7	8,19
Projekt i nadzór techniczny	33.374,50	3,8	1,84
Koszty administracyjne	21.225,54	2,4	1,18
Procenty od pożyczek	74 874,07	8,4	4,13
Roboty dodatkowe	8.328 59	0,9	0,46
Razem	888.460,15	100,0	49,01

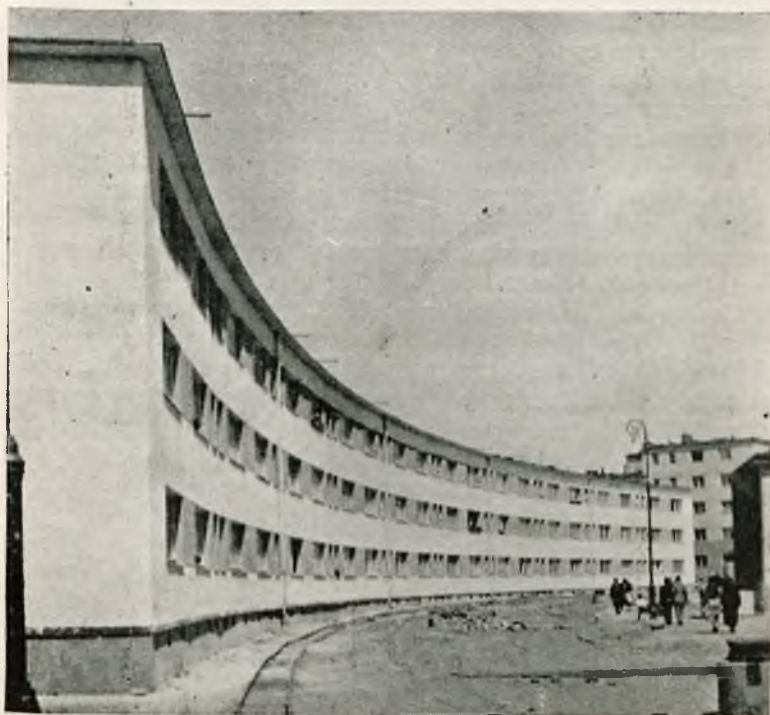
W porównaniu z domem C w IV kolonii widzimy bardzo niewielkie różnice: nieco niższy koszt robót instalacyjnych, nie wyższy koszt robót budowlanych, pomimo że budynek jest o jedną kondygnację niższy i niższe koszty oprocentowania z powodu krótszego okresu budowy.

Kosztorys robót pozostałych do całkowitego wykończenia domu w dniu 31 grudnia wynosił około 30 tysięcy złotych.

W stosunku do kosztorysu maksymalnego oszczędność wygospodarowana przez S. P. B. wyniesie około 170 tysięcy złotych.

Wykończenie VIII kolonii zostało przeprowadzone w ciągu pierwszego kwartału roku sprawozdawczego. Procentowy stan wykonania budynku na początku roku wynosił ponad 75%. Największą trudność do pokonania stanowiło wykończenie i uruchomienie ogrzewania centralnego. Firma, wykonywująca te roboty, załamała się,

DOM A W VII KOLONJI W. S. M. PRZY UL. SŁUZINA

Ogólna kubatura budynku			18128 m ³
Powierzchnia zabudowy			1516 m ²
„ użytkowa			3200 m ²
	1 ¹ / ₂ izb.	1 ¹ / ₂ izb.	
	mniejszych	większych	
Mieszkań	60	60	

straciła kredyt i zaufanie na rynku. Trzeba było wykończenie wziąć w swoje ręce i zostało ono wykonane pod bezpośrednim nadzorem naszej Administracji, a częściowo nawet przez nasz aparat monterski z Centralnej Kotłowni. Ogrzewanie budynku rozpoczęło się w lutym i wówczas dopiero można było przystąpić do ostatecznego wykończenia mieszkań. Komisyjny odbiór mieszkań odbył się w marcu.

Malowanie klejowe mieszkań zostało odłożone do lata. Pomalowano tylko sufity, ściany zostały oczyszczone i zabialkowane. Lokatorom, którzy pomalowali mieszkania na własny rachunek zwróciła Spółdzielnia ustalone z przedsiębiorcą malarskim kwoty, oraz zryczałtowany koszt umycia lokalu.

Budynek VIII kolonji zaprojektowany przez architektów J. Chmielewskiego i J. Zakowskiego („U”) posiada 5 kondygnacji, a od strony południowej cztery. Plac prostokątny zabudowany z 4 stron z pozostawieniem wylotu szerokości 15 metrów od południa na wprost ulicy nowo-projektowanej za domem B w VII kolonji.

Dojścia do mieszkań skrzydła północnego i południowego z zewnętrznych galerji komunikacyjnych. Klatek schodowych — 7, mieszkań 185.

Ściany nośne wykonane z cegły palonej, przyczem dwie kondygnacje z cegły dziurawki grubości 41 cm. Ścianki działowe ceglane. Stropy żelbetowe pustakowe, dach drewniany lekkiej konstrukcji (deskowy) kryty podwójnie bitumina.

Tynki wewnętrzne wapienne, zewnętrzne z terrazytu nakrapianego na podkładzie półcementowym. Okna szwedzkie, drzwi ramowe obijane dwustronnie dyktą, podłogi miękkie jodłowe, w mieszkaniach trzy i pół izbowych z klepki dębowej.

Mieszkania wyposażone w instalacje: elektryczną, kuchenki węglowo - gazowe, zlew i W. C. skanalizowane w każdym mieszkaniu, wanny normalne z piecami gazowymi w mieszkaniach trzy i pół izbowych, jako instalacje dodatkowe, ogrzewanie centralne dalekobieżne wod-

VIII KOLONJA W. S. M. PRZY UL. MARYMONCKIEJ

Kubatura budynku					32938 m ³
Powierzchnia zabudowy					1925 m ²
„ użytk. mieszkań					6799 m ²
Mieszkań	1 izb.	1 1/2 izb.	2 izb.	3 1/2 izb.	
	1	130	34	20	

no - wodne z Centralnej Kotłowni Osiedla, spiżarki pod oknami w każdym mieszkaniu i szafy ścienne.

Zestawienie i analizę kosztów budowy podaje tabl. 22.

Tabl. 22. Zestawienie kosztów budowy VIII kolonii.

Wyszczególnienie	Koszt w złotych	0/0	Koszt 1 m ³ budynku
Roboty budowlane	1.443.617,74	67,1	43,83
„ instalacyjne	333.608,16	15,5	10,13
Projekt i nadzór techniczny	63.203,50	2,9	1,92
Koszty administracyjne	52.016,64	2,4	1,58
Procenty od pożyczek	246.474,33	11,5	7,48
Roboty dodatkowe	13.482,72	0,6	0,41
Razem	2.152.403,09	100,0	65,35

Zestawienie porównawcze kosztów budowy domów mieszkalnych Spółdzielni wykończonych w 1931 i 1932 roku daje bardzo ciekawy obraz (tabl. 23).

Widzimy przede wszystkim potaniecie zasadniczych kosztów budowy (roboty budowlane i instalacyjne z kosztami nadzoru i administracji budowy) o 20%.

Krótszy okres budowy wpływa wydatnie na zmniejszenie kosztów finansowych (oprocentowanie pożyczek). Koszty te wciąż są jeszcze nadmiernie wysokie, a to z powodu finansowania budownictwa Spółdzielni z lokat zagranicznych i konieczności ubiegania się o kredyt krótkoterminowy na rynku prywatnym wobec niedostatecznej sumy pożyczki B. G. K. (80% kosztów budowy, zamiast 90%).

Największe znaczenie ma w tym wypadku ciężar dawniej zaciągniętych zobowiązań (przy budowie III i IV kolonii).

Biorąc pod uwagę udział poszczególnych kolonii w kosztach instalacyj ogólnych (kotły, rurociągi obiegowe, urządzenia w pralni) nie finansowanych oddzielnie przez B.G.K., widzimy, że szacunek Banku był dostatecz-

DOMEK NR. 7 W. S. M. NA POLACH BIELAŃSKICH
W OSIEDLU „TANI DOM WŁASNY”

Działka — 468 m². Powierzchnia zabudowana — 37,5 m². Powierzchnia użytkowa mieszkania — 32,6 m². W tem: pokój z alkową-sypialnią 18 m²; kuchnia 9 m²; sionka — 1,8 m²; komórka — 1,8 m²; umywalka i klozet — 2 m².

Czynsz miesięczny za mieszkanie z ogródkiem — 60 zł.

ny dla V kolonii, oraz domów IV C i VII A, niedostateczny natomiast dla VIII kolonii, gdzie Bank pomimo przedstawień Spółdzielni nie uwzględnił ogromnego odsetka małych mieszkań i udziału w kosztach ogólnych (pralnia, rurociągi obiegowe, kanały), tak jak to było zrobione dla V kolonii.

Tabl. 23 Zestawienie porównawcze kosztów budowy domów mieszkalnych W. S. M. wykończonych w 1931 i 1932 roku

Wyszczególnienie	Koszt budowy 1m ³ budynku w złotych			
	V kol.	VIII kol.	IV C	VII A
1. Roboty budowlane	43,85	43,83	33,37	33,21
2. „ instalacyjne	9,75	10,13	8,64	8,19
3. Projekt i nadzór techniczny	1,91	1,92	1,55	1,84
4. Koszty administracyjne.	1,47	1,58	1,15	1,18
5. Szacunek robót niewykończonych	0,20	0,30	1,30	1,50
Razem (1—5)	57,18	57,76	46,01	45,92
6. Procenty od pożyczek	5,73	7,48	4,46	4,13
7. Roboty dodatkowe (dziedzińce i ulice)	0,73	0,41	0,39	0,46
Razem (1—5)	63,64	65,65	50,86	50,51
8. Udział w kosztach instal. ogólnej centr. ogrzew. i pralni (bez budynków finans. oddzielnie)	4,60	4,60	4,00	3,80
Razem (1—8)	68,24	70,25	54,86	54,31
Wysokość szacunku B. G. K. przy udzieleniu kredytu	70,00	64,00	57,00	55,00

W rezultacie wystawy Polskiego Towarzystwa Reformy Mieszkaniowej na Polach Bielańskich, okazała się nasza Spółdzielnia właścicielką dwóch małych domków (Nr. 7 i Nr. 18. Pierwszy z nich projektu architektów J. Jankowskiego i R. Gutta został zamówiony w Społecznym Przedsiębiorstwie Budowlanym i reprezentował W. S. M. na wystawie. Budowa domku została przeprowadzona od 29 lipca do września. Ściany domu drewniane o konstrukcji ramowej na podwalinie i z oczepek. Z wewnątrz i ze-

wewnątrz konstrukcja obita deskami dwucalowymi na izolacji papowej; od wewnątrz otynkowana. Dach o spadku 10% kryty blachą. Podłoga sosnowa - deskowa. Drzwi płycinowe, okna podwójne z żaluzjami. Kuchnia z ogrzewaczem i piec kaflowy. Domek składa się z pokoju z alkową sypialnią, kuchni, sionki, komórki, klozetu i małej piwniczki pod komórką. W. C. ciepły skanalizowany systemem „szambo” (dół gnilny), wodociąg i zlew w kuchni, oświetlenie elektryczne. Wysokość pomieszczeń 2,5 m. W kuchni śpiżarka pod oknem, półka i stolik gospodarski. Przy domku ogródek.

Koszt domku — 5.865 złotych, w czym roboty budowlane — 3.000 zł., instalacje — 2.720 zł., ogrodzenie — 145 zł.

Koszt działki — 2.527 złotych łącznie z t. zw. uzbrojeniem t. zn. kosztami przeprowadzenia drogi i instalacyj ulicznych.

Domek Nr. 18 został nabyty przez Spółdzielnię na podstawie uchwały Rady Nadzorczej i otrzymanego zgłoszenia członka Spółdzielni na wynajęcie tego domku przy gotówkowym uregulowaniu wkładu.

Dom, projektu arch. Br. Zborowskiego, wykonany przez firmę Białobrzęski i Hildt w Warszawie.

Konstrukcja drewniana na podmurowaniu z dachem krytym krokwiami, oszalowanymi deskami i dwukrotnie papą. Ściany od wewnątrz i zewnątrz tynkowane. Powierzchnia użytkowa 47,5 m², wysokość pomieszczeń 2,6 m. Schody drewniane prowadzą na strych i do piwniczki. Piec z kafli polewanych. Drzwi płytowe oklejane, okna szwedzkie. Klozet i umywalnia skanalizowane do dołu gnilnego. W kuchni zlew i wodociąg. Oświetlenie elektryczne.

Koszt domku — 6.744 złotych, w czym roboty budowlane — 4.500 złotych, instalacje — 2.142 zł., ogrodzenie — 102 zł.

Koszt działki o pow. 360 m² — 1.942 złote łącznie z uzbrojeniem.

Na nabycie domku Spółdzielnia otrzymała częściowo kredyt długoterminowy w B. G. Kr., częściowo średnioterminowy na 5 lat.

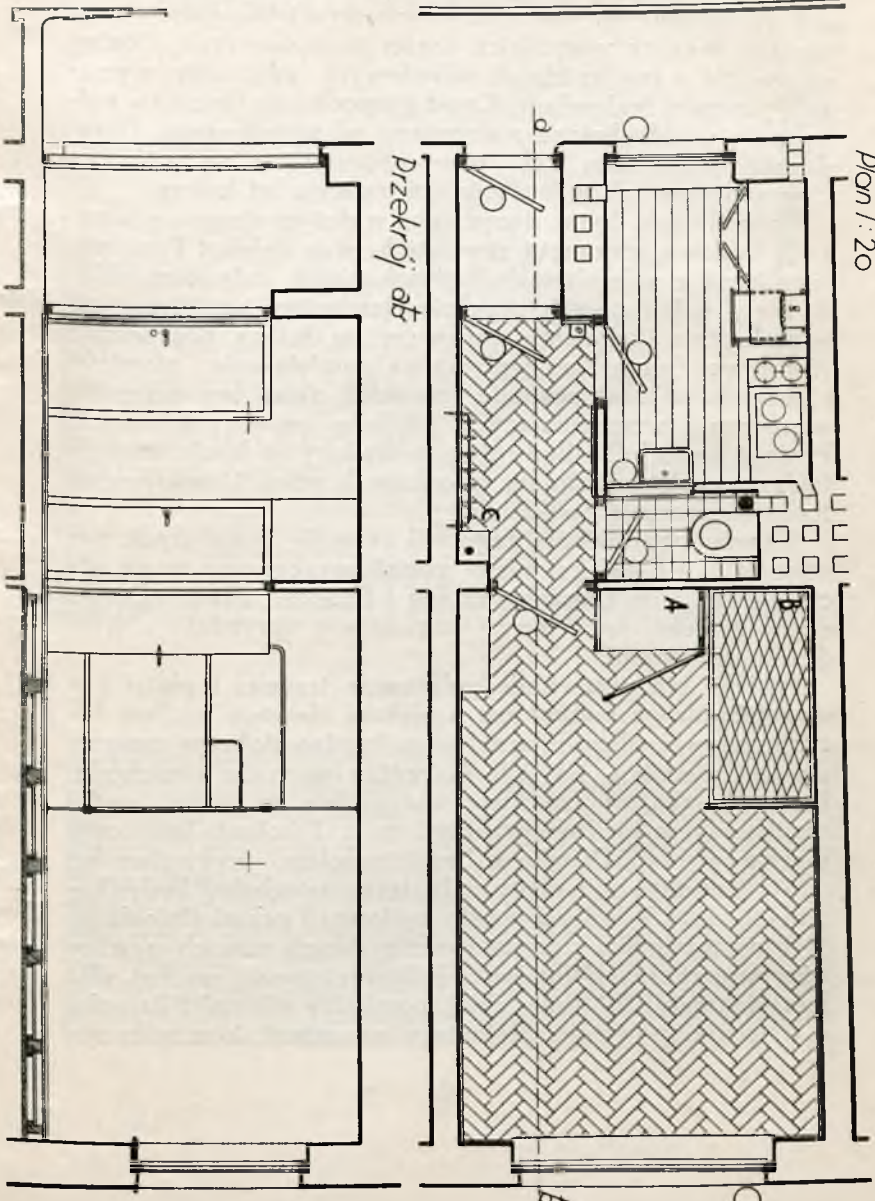
NOWE PROJEKTY BUDOWLANE

Zgodnie z ustaloną już tradycją równoległe z akcją budowlaną prowadzone były prace nad przygotowywaniem nowych budów. W tej pracy przygotowawczej uwzględnialiśmy zarówno zmiany wpływające z położenia materialnego naszych członków, jak i wzrastających potrzeb życia społecznego pierwszego na szeroką skalę zakrojonego Osiedla Spółdzielczego ludzi pracy. Uwzględniliśmy także możliwości realizacji tych czy innych projektów w zależności od zmian w poglądzie na popieranie budownictwa mieszkaniowego t. zw. czynników miarodajnych. Wytyczne nowego programu budowlanego W. S. M. zostały ujęte w specjalną uchwałę Walnego Zgromadzenia delegatów z dnia 29 czerwca.

Dla dalszej rozbudowy Osiedla na Żoliborzu został przygotowany przede wszystkim szczegółowy projekt drugiego domu (B) w VII kolonii opracowany przez arch. St. Brukalskiego. Narożniki tego domu przewidujące poprzednio 6 większych mieszkań trzy i pół izbowych, zostały przeprojektowane zgodnie z wytycznymi nowego planu w ten sposób, że mieścić będą zamiast tych 6 mieszkań większych, 24 mieszkania zupełnie małe: jednoizbówki dla osób samotnych i bezdzietnych małżeństw, oraz małe półtoraizbówki. Cały dom B liczy 120 mieszkań, w czym: 33 dwuizbowych o pow. użytk. 41,6 m²; 63 półtoraizbowych o pow. użytk. 27,5 m²; 6 zupełnie małych półtoraizbówek i 18 jednoizbówek o pow.

Plan 1:20

Przekrój ab

użytk. 16,9 m². Mieszkania dostępne będą z jednolitej dla każdego poziomu galerji komunikacyjnej, położonej od strony krótszej łuku (wschodniej). Na galerję wychodzą okna ze wszystkich części gospodarczych. Dostęp na galerję z pięciu klatek schodowych, gdyż tego wymagają przepisy budowlane. Część gospodarcza (kuchnia) całkowicie wyodrębniona z drzwiami od przedpokoju. Urządzenie mieszkania tak samo przemyślane szczegółowo i opracowane jak w budynku pierwszym tej kolonii.

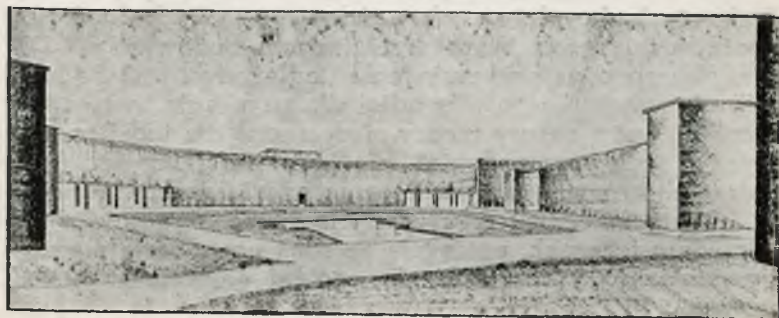
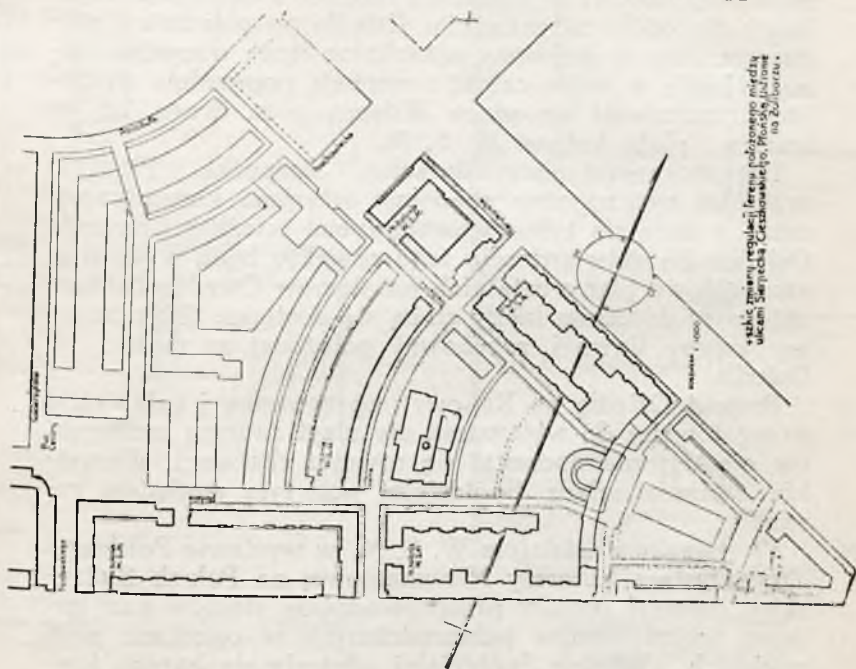
Normalizacja domu, decydująca w dużym stopniu o kosztach budowy posunięta również bardzo daleko. Poza naróżnikami z najmniejszymi mieszkaniami, cały dom składa się z jednakowych zupełnie elementów powtórzonych wielokrotnie. Ścianami oporowymi są ściany poprzeczne (działowe) domu, co wpływa na zmniejszenie akustyki i pozwala na zastosowanie szerokich okien bez potrzeby murowania wzmacniających filarków międzyokiennych. Projekt domu był kilkakrotnie omawiany na konferencjach technicznych z udziałem członków Komisji Gospodarczej Rady Nadzorczej Spółdzielni.

W celu poprawienia regulacji terenów położonych pomiędzy II, III i V kolonjami został opracowany przez architektów Jana Chmielewskiego i Brunona Zborowskiego nowy projekt, omówiony i uzgodniony uprzednio z władzami miejskimi.

Projekt ten przewiduje połączenie trzeciej i piątej kolonii jednolitym budynkiem o pięknej elewacji wzdłuż dotychczasowej ulicy Filareckiej z bardzo dobrem naświetleniem, podobne jak VII kolonii z wschodu i zachodu. Budynek ten, w zasadzie mieszkalny, w swojej części środkowej mieściłby przeniesione z I kolonii instytucje wychowawcze Osiedla z bezpośrednim wybiegiem na ogród szkolny, zajmujący cały teren pomiędzy budynkami B — III i V kolonii, aż do kotłowni i pralni Osiedla.

Równocześnie przez ustawienie dwóch niskich pawilónów mieszkalnych (budynki jednopiętrowe) wzdłuż ulic Krasieńskiego i Marymonckiej, pomiędzy ulicami Filarecką i Ustronie, powstaje zasłonięty od arterji komunikacyj-

PROJEKT ZMIANY REGULACJI TERENÓW POMIĘDZY ULICAMI USTRONIE I SUZINA

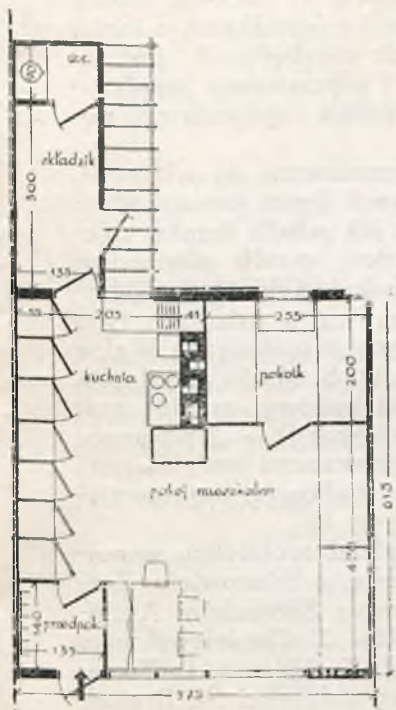
nych skwer wewnętrzny (obecna ślizgawka), użytkowany jako rozszerzenie sali rekreacyjnej i gimnastycznej (basen pływacki) szkoły, w godzinach rannych i teren odpoczynkowy dla ogółu mieszkańców Osiedla po południu i wieczorem. Boczne pawilony mieszkalne łączą wszystkie domy Osiedla w jedną całość i usuwają poprzednie wrażenie przedłużania się placu Wilsona poza drugą, aż po trzecią i piątą kolonje W. S. M.

Dotychczasowe ulice Filarecka, Sierpecka i Płońska, przestają być zupełnie zbędnymi arterjami komunikacyjnymi, a stają się tylko wewnętrznymi ścieżkami naszego Osiedla. Po zatwierdzeniu tego projektu będą wykonane szczegółowe plany ostatnich już domów Osiedla Żoliborskiego aż do czasu, kiedy staną się dostępne dla zabudowy tereny dawnej prochowni położonej na zachód od Osiedla.

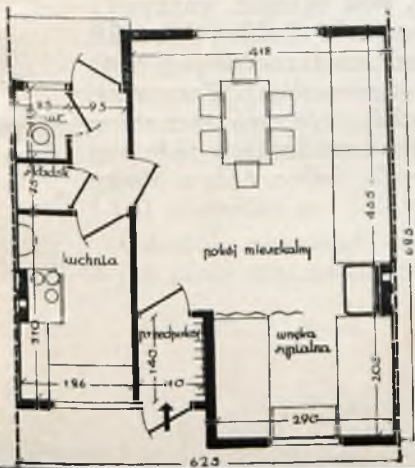
Projekt Osiedla na Rakowcu opracowany i całkowicie przygotowany do wykonania nie uległ żadnym zmianom, ale niestety nie doczekał się również realizacji. Wszystkie starania władz Spółdzielni pod tym względem zawiodły.

W związku z udziałem W. S. M. w wystawie Polskiego Towarzystwa Reformy Mieszkańowej na Polach Bielańskich powstał projekt przeprowadzenia studjów nad budową tanich domów jednorodzinnych w osiedlach podmiejskich. Władze Spółdzielni odniosły się bardzo krytycznie do zamierzonej przez Państwo akcji popierania drobnego budownictwa własnościowego małych domków, początkowo nawet tylko drewnianych. Budownictwo takie, obliczone na wykorzystanie „odłożonych oszczędności” obywatela i jego ofiarności dla uzyskania „własnego domku”, jest z natury rzeczy niedostępne dla ludzi pracy, którzy tych oszczędności nie posiadają. Prowadzone, z drugiej strony, przeważnie przez oddzielnych właścicieli, chaotycznie, na rozrzuconych i nieprzygotowanych uprzednio terenach, pociągnie za sobą nową serję marnotrawstwa z punktu widzenia ogólnej gospodarki budowlanej.

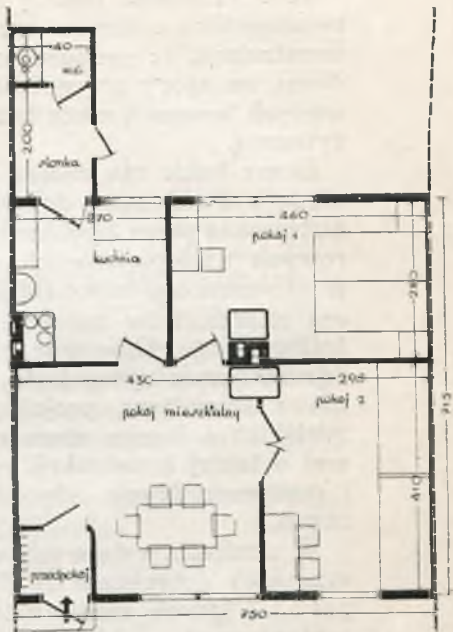
Mieszkanie 1½ izbowe
proj. „S. B.”

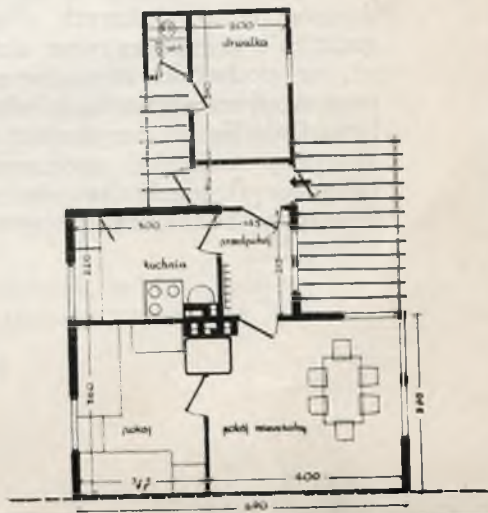
Mieszkanie 1½ izbowe
o pow. 35,6 m²
proj. grupy „U”

Mieszkanie większe 3¼ izbowe
w domu szeregowym
proj. grupy „U”.

Mieszkanie 2 izbowe
w domu bliźniaczym
projekt „B. Z.”

Jest natomiast rzeczą niewątpliwą, że budowa osiedli podmiejskich z domów szeregowych z ogródkami, o taniej konstrukcji, ze zredukowanymi do niezbędnych instalacjami, na zgóry przygotowanych i odpowiednio rozplanowanych terenach może być i społecznie i gospodarczo pożyteczną.

Domy takie nie muszą być sprzedawane na własność, mogą być tak samo dobrze, a nawet lepiej jeszcze administrowane przez Spółdzielnie, tak jak osiedla domów zbiorowych wielopiętrowych. Oczywiście sposób administrowania musi być nieco odmienny, samodzielność gospodarcza mieszkańców znacznie większa, niż w osiedlach typu żoliborskiego. Opierając się na tych przesłankach Walne Zgromadzenie upoważniło władze W. S. M. do „wystąpienia z inicjatywą projektowania i budowy osiedli podmiejskich z domów szeregowych niskich (1 — 2 poziomowe) o taniej konstrukcji ze zredukowanymi instalacjami” i przeprowadzenia odpowiednich studjów przygotowawczych.

W studjach wstępnych wzięli udział architekci, współpracujący dotychczas ze Spółdzielnią, a mianowicie: Zespół „U” (grupa architektów z dawnej Spółdzielni Architektonicznej) w składzie architektów J. Chmielewskiego, St. Filipkowskiego, Br. Kuleszy, H. Kurkiewicz, L. Tomaszewskiego i J. Zakowskiego, oraz architektki St. Brukałski, Br. Zborowski i J. Jankowski.

Zespół „U” przeprowadził studjum rozwiązania bloku domów jednorodzinnych z ogródkami, uwzględniając zagadnienie komunikacyjne, działek pod ogródki warzywne i t. zw. podwórka gospodarcze (hodowla drobiu, chlewik), oraz studjum wydzielenia odpowiednich terenów pod tego typu Osiedla na peryferjach (przedmieściach) Warszawy. Wszyscy architekci opracowali szkice różnych sposobów zabudowy i rozplanowania mieszkań w domach jednorodzinnych: bliźniaczych, szeregowych, jedno i dwupoziomowych.

STATYSTYKA I PRZYDZIAŁ MIESZKAŃ

Liczba mieszkań oddanych do użytku członków w roku sprawozdawczym wyniosła rekordową liczbę 400 mieszkań o 689 izbach. Jak wynika z podanego niżej zestawienia tylko w roku 1930, kiedy wykończone były 4 domy

Tabl. 24. *Oddawanie do użytku mieszkań w Osiedlu W. S. M. na Żoliborzu.*

Rok	Ilość mieszkań	Ilość izb
1926	29	70
1927	47	123
1928	35	79
1929	102	220
1930	321	735
1931	183	367
1932	400	689

III i IV kolonji liczba izb wykończonych jest większą, przy mniejszej zresztą liczbie mieszkań. Wykończone zostały: w początku roku VIII kolonja o 185 mieszkaniach, w końcu roku dom C w IV kolonji o 95 mieszkaniach i dom A w VII kolonji o 120 mieszkaniach. Ogółem w końcu roku oddanych było do użytku członków Spółdzielni 1.117 mieszkań o 2.283 izbach.

Odsetek mieszkań najmniejszych jedno i półtoraizbowych uległ znacznemu powiększeniu: wynosi on 39% wo-

bec 17% w roku poprzednim. Stosunkowe liczby (odsetki) mieszkań dwuizbowych spadły z 52% do 39%; mieszkań większych (trzy i czteroizbowych z 31% do 22%. Szczegółowy podział mieszkań według typów wykazuje tabl. 25.

Tabl. 25. *Mieszkania w W. S. M.*

Wyszczególnienie	Ogółem mieszkań	Ogółem izb	Mieszkania w/g ilości izb				
			1	1½	2 i 2½	3 i 3½	4 i 4½
<i>Domy ukończone:</i>							
ogółem	1117	2283	45	389	440	231	12
w odsetkach	100	—	4	35	39	21	1
I kolonja: budynek A	27	51	3	—	24	—	—
" " B1	4	14	—	—	—	4	—
" " B2	4	14	—	—	—	4	—
" " C	76	193	8	6	10	52	—
II kolonja:	102	220	—	12	68	22	—
III kolonja: budynek A	96	232	—	—	64	24	8
" " B	69	119	20	4	42	3	—
IV kolonja budynek A	84	168½	9	2	66	7	—
" " B	72	216	—	—	—	72	—
" " C	95	175	4	56	32	3	—
V kolonja: budynek A	108	236	—	20	64	20	4
" " B	75	130½	—	39	36	—	—
VII kolonja: budynek A	120	180	—	120	—	—	—
VIII kolonja	185	334	1	130	34	20	—
<i>Domy zaprojektowane:</i>							
ogółem	312	472½	24	255	33	—	—
w odsetkach	100	—	8	81	11	—	—
VII kolonja: budynek B	120	184½	24	63	33	—	—
Rakowiec: 4 domy	192	288	—	192	—	—	—

Zgodnie z programem Spółdzielnia zaniechała zupełnie budowy mieszkań większych. Typ mieszkania dla pracowników umysłowych reprezentuje w bud. C IV kolonji mieszkanie dwu i pół izbowe (dwa pokoje mieszkalne i mała kuchenka z niszą dla służącej), w którym może być założona na życzenie lokatora krótka wanna.

W domach projektowanych mieszkania najmniejsze stanowią 89%, mieszkania dwuizbowe 11%, mieszkań większych niema.

Zapotrzebowanie na mieszkania większe dla nowych członków Spółdzielni zaspakajają całkowicie dawne kolonie, w których zwalniają się stale mieszkania wskutek zamiany lokali na mniejsze w nowowykańczanych domach.

Dla ułatwienia członkom orjentowania się w planach i cenach mieszkań został wydany w końcu roku szczegółowy katalog wszystkich typów mieszkań w Osiedlu na Żoliborzu, podający dla każdego mieszkania typowego jego powierzchnię użytkową, położenie, naswietlenie okien, klatkę schodową, oraz opłaty za komorne i ogrzewanie centralne.

PRYZDZIAŁ MIESZKAŃ.

W 1932 roku odbyły się dwa zbiorowe przydziały mieszkań: pierwszy (ósmy z kolei) w początku roku w związku z wykończeniem VIII kolonji i drugi (dziewiąty z kolei) w końcu roku w związku z wykończeniem domów IV C i VII A. Razem Zarząd Spółdzielni przydzielił w roku sprawozdawczym 461 mieszkań dotychczasowym nielokatorom Spółdzielni. Z ogólnej liczby wybudowanych 400 nowych mieszkań i zwolnionych przez dawnych lokatorów 72 mieszkań, pozostawało nie przydzielonych w końcu roku tylko 12 mieszkań trzyizbowych.

Zgłoszenia do *ósmego przydziału* zostały rozestane członkom w pierwszej połowie grudnia 1931 roku. 8 stycznia 1932 roku odbyło się zebranie kandydatów i wybór komisji sprawdzających obliczenie punktów. Z pośród 202 kandydatów na ogólnej liście kolejności tylko 117 członków odpowiadało warunkom regulaminu przydziału mieszkań, t. zn. należało do Spółdzielni przynajmniej 6 miesięcy i posiadało przynajmniej 5 punktów płatniczych. Komisja sprawdziła i ułożyła dwie listy kolejności: pierwszą — kandydatów o pełnych prawach do mieszkania i dru-

gą — rezerwową dla pozostałych 85 kandydatów. Z pośród pracowników Monopoli Państwowych zgłosiło się znacznie mniej kandydatów, niż Spółdzielnia postawiła do dyspozycji tych Monopoli mieszkań zgodnie z zawartymi umowami. Oddzielne Komisje Sprawdzające ustaliły kolejność przydziału mieszkań dla 8 pracowników Polskiego Monopolu Tytoniowego i 24 pracowników Państwowego Monopolu Spirytusowego. Na miejscu przeprowadziły komisje badanie tylko w 5 wypadkach, 6 lutego rozesłano kandydatom zawiadomienia o obliczonej ilości punktów i terminie zebrania przydziałowego. Do Rady Nadzorczej reklamacji dotyczącej obliczenia punktów nikt z kandydatów nie złożył. Statystykę punktów przy ósmym przydziale mieszkań podaje tablica 26.

Tabl. 26. *Statystyka punktów przy VIII przydziale mieszkań*
Luty, 1932

Wyszczególnienie	Lista ogólna	Lista tyton.	Lista spiryt.	Razem
Liczba rozdzielanych mieszkań	183
Liczba zgłoszeń	202	8	24	234
<i>Liczba punktów:</i>				
<i>powyżej 100</i>	1	—	—	1
81 — 100	13	—	—	13
61 — 80	32	—	—	32
51 — 60	25	—	3	28
41 — 50	31	2	8	41
31 — 40	39	—	6	45
21 — 30	38	6	6	50
<i>poniżej 20</i>	23	—	1	24

Zgodnie z uchwałą Rady Nadzorczej, podobnie jak i w roku poprzednim przed właściwym przydziałem mieszkań nastąpił wybór mieszkań przez dawnych lokatorów, zmieniających mieszkania na mniejsze i tańsze. Zmieniło mieszkania 68 lokatorów, w czym 18 pracowników Monopolu Tytoniowego i 4 pracowników Monopolu Spirytusowego.

wego. 15 lutego odbyło się wspólne dla wszystkich kandydatów zebranie przydziałowe, przyczem życzenia co do wyboru mieszkań przyjmowane były w kolejności posiadanych przez członków punktów płatniczych i społecznych (dla pracowników Monopoli — punktów pracy). Najpierw dokonano przydziału członkom pełnoprawnionym z list ogólnej i monopolowych, następnie zaś mieszkania pozostałe kandydatom z ogólnej listy rezerwowej. Mimo, że liczba zgłoszeń przekraczała ilość przydzielanych mieszkań, nie wszystkie mieszkania zostały wybrane. Pozostało nie zajętych 15 mieszkań półtoraizbowych, które przydzielił Zarząd w ciągu następnych dwóch tygodni nowym zgłaszającym się kandydatom z wśród członków Spółdzielni. Wybrane mieszkania zostały zajęte w ciągu miesiąca marca i kwietnia.

Zgłoszenia do *dziewiątego przydziału* mieszkań zostały rozesłane w drugiej połowie września. Zgodnie z uchwałą Walnego Zgromadzenia, zniesione zostało ograniczenie prawa ubiegania się o mieszkanie, uzależnionego dotąd od posiadania przynajmniej 5 punktów płatniczych i należenia przynajmniej sześciu miesięcy do Spółdzielni.

Przy złożeniu zgłoszenia, kandydat obowiązany był tylko uzupełnić swój udział. Plan przydziału mieszkań został zgóry ustalony z podaniem wszystkich terminów kandydatom. Jednocześnie rozesłane były szczegółowe wykazy i opisy mieszkań w nowych domach IV C i VII A oraz przygotowany katalog mieszkań zgłoszonych do zamiany.

14 października odbyło się zebranie przydziałowe dla lokatorów, zmieniających mieszkania na mniejsze. Do zamiany zgłosiło się 89 lokatorów, dokonało wyboru i podpisało zobowiązania przeprowadzki zabezpieczone weksłami — 61 lokatorów. Mieszkania w nowych domach, wybrane przez zmieniających, zostały w wykazach graficznych, wywieszonych w biurze Spółdzielni zakreślone, jednocześnie zaś ogłoszony został wykaz lokali zwalniających w starych kolonjach.

18 października odbyło się zebranie kandydatów i wybrało trzy komisje sprawdzające, które do końca miesiąca

zakończyły swe prace. Wobec tego, że liczba złożonych zgłoszeń okazała się mniejszą od liczby rozdzielanych mieszkań, Komisje ograniczyły się tylko do sprawdzenia punktów społecznych, dodając do nich punkty płatnicze i ustalając w ten sposób listy kolejności wyboru mieszkań. O uzyskanem miejscu kolejności zawiadomiono kandydatów. Zgłoszenia opóźnione, które napłynęły w czasie urzędowania Komisji pomieszczono na liście rezerwowej. Odwołań do Rady Nadzorczej nikt z kandydatów nie złożył. Statystykę punktów przy dziewiątym przydziale mieszkań podaje tablica 27.

Tabl. 27. *Statystyka punktów przy IX przydziale mieszkań*
Listopad, 1932

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lista ogólna	Lista tytoniow	Lista spirytus.	Razem
Liczba przydziel. mieszkań	—	—	—	215
Liczba zgłoszeń	150	17	15	182
Liczba punktów				
powyżej 100	3	—	—	3
81 — 100	5	—	—	5
61 — 80	7	—	1	8
51 — 60	5	2	2	9
41 — 50	17	3	1	21
31 — 40	20	1	3	24
21 — 30	41	5	3	49
poniżej 20	52	6	5	63

W dniu 9 listopada na zebraniu przydziałowym wybrało mieszkania 147 członków, 21 kandydatów na zebranie nie przybyło, 14 — nie zdecydowało się na wybór wobec braku mieszkań dwuizbowych. Pozostałe 70 mieszkań przydzielono na posiedzeniach Zarządu w okresie do końca grudnia w miarę zgłaszania się nowych kandydatów. Objeżdżanie mieszkań w nowych domach rozpoczęło się już z początkiem grudnia, najpierw w czwartej, a następnie w siódmej kolonii.

Aby umożliwić nowym lokatorom objęcie mieszkań, Zarząd Spółdzielni był zmuszony do zastosowania ulg przy

spłacie wkładów mieszkaniowych, zgodnie z otrzymanem upoważnieniem od Rady Nadzorczej. Jako najdalej idąca ulga dla członków szeregowych stosowane było przyjęcie 40% wkładu gotówką, a reszty bądź krótkoterminowymi wekslami, rozłożonymi na 2 do 3 lat, bądź częściowo bardzo krótkimi wekslami i reszty wekslami lombardowymi, spłacanymi dodatkiem do komornego miesięcznego w wysokości 10%. Dokładny obraz udzielonych ulg przy tym przydziale mieszkań podaje tablica 28.

Tabl. 28 *Warunki spłacania wkładu przez członków,
którzy otrzymali mieszkanie*
w 4-ym kwartale 1932 r

W A R U N K I	Ilość członków
Cały wkład (15 krotne komorne) pokryty gotówką	8
$\frac{2}{3}$ wkładu pokryte gotówką, a reszta wekslami do 4 lat (lombardowymi)	45
40% wkładu gotówką, 4-rokrotne komorne wekslami sześciomiesięcznymi, a reszta wekslami lombardowymi	49
40% wkładu gotówką, reszta spłacana w ratach = 25zł komornego miesięcznego	22
Spłacani na warunkach umów patronalnych (pracownicy Monopoli i członkowie Zw. Zaw. Kolejarzy	39
Spłacani na warunkach Związk. Zaw., które zawarły umowy wzajemności, a mianowicie:	
Zw. Zaw. Pracown. Spółdz. R. P.	18
" " Pracown. Użytk. Publ. R. P.	
" " Oddział VI — Tramwaje	12
" " Robotników Budowlanych	4
" " Rob. Przemysłu Spożywc.	4
" " Drukarzy i Pokrewn. Zaw.	4
Razem	205

ZAMIANA I ZWALNIANIE MIESZKAŃ.

Zapoczątkowana w 1931 roku zmiana mieszkań na mniejsze, lub lepiej rozplanowane — wzrosła w roku sprawozdawczym *sześciokrotnie*. Niewątpliwie zmniejszenie

się zarobków stanowiło najważniejszy powód tak dużego ruchu wewnątrz Osiedla. Znamienny jest stosunek do liczby zmian w latach poprzednich:

W roku	zmieniło mieszkań lokatorów	na ogólną liczbę	co stanowi
1929	6	108	5,6%
1930	7	210	3,3%
1931	34	522	6,5%
1932	184	801 *)	23,0%

Zmiany z lat poprzedzających 1931, były objawem szukania mieszkań wygodniejszych. Ten odsetek w ogólnej liczbie zmian pozostał i obecnie, nieco się nawet zwiększając, dzięki budowie typów mieszkań o powierzchni lepszej i ekonomiczniej rozplanowanej, wskutek czego korzyść osiąga się nie przez zwiększenie komornego i powierzchni, a przez samą strukturę mieszkania.

Tabl. 29 obrazuje kierunek zmian według ilości osób.

Tabl. 29. Wykaz zmienionych mieszkań w/g ilości izb

na z	4	3½	3	2½	2	1½	1	Razem
4	—	1	—	—	—	—	—	1
3½	—	1	3	—	—	—	1	5
3	—	5	9	9	27	9	—	59
2½	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	1	8	5	24	42	5	85
1½	—	—	—	—	7	13	3	23
1	—	—	—	—	2	8	1	11
Razem	—	8	20	14	60	72	10	184

Największa liczba zmian przypada na mieszkania dwuizbowe. Tłumaczyć to należy tem, że w kolumnach do IV A

*) przy ósmym przydziale liczba lokatorów wynosiła — 709, przy dziewiątym — 893, odsetek obliczono od przeciętnej.

włącznie, przeważały mieszkania dwuizbowe, zajęte w okresie lepszej konjunktury, w dużej części przez lepiej zarabiających robotników. Większość z nich, zwłaszcza robotnicy Monopolów z chwilą zmniejszenia dni pracy, zmuszona była zmienić zajmowane mieszkania. Obecnie tylko te rodziny robotnicze utrzymały dawne większe mieszkania, w których prócz głowy rodziny pracują inni członkowie.

Drugą, najliczniejszą grupę, stanowią mieszkania trzyizbowe, zamieszkiwane przez pracowników umysłowych. W 90% zmieniono tutaj mieszkania na mniejsze.

Tabl. 30. Wykaz zmienionych mieszkań według czynszu mies. Nowe komorne w złotych

na		z											Razem	Grupa		
		do 30	31—36	37—41	42—53	54—60	61—70	71—80	81—90	91—100	101—120	121—150			ponad 151	
dawne komorne w złotych	do 30	—	2	3	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	9	1
	31—36	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
	37—41	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	3
	42—53	2	6	4	6	1	3	—	—	—	—	—	—	—	22	4
	54—60	—	3	1	6	1	2	—	—	—	—	—	—	—	13	5
	61—70	1	4	1	12	4	8	1	3	1	1	—	—	—	36	6
	71—80	—	—	—	11	4	4	2	1	—	1	—	—	—	23	7
	81—90	—	1	2	3	—	1	3	2	—	—	1	—	—	13	8
	91—100	—	—	1	1	4	1	1	—	—	1	—	—	—	9	9
	101—120	—	1	—	3	—	3	15	4	1	4	1	—	—	32	10
	121—150	—	—	—	—	1	2	3	6	1	3	4	—	—	17	11
	ponad 151	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	2	—	5	12
	Razem	3	18	13	16	17	25	25	16	3	12	7	2	184		
	Grupa	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			

W grupie mieszkań jednoizbowych przyczyną zmiany jest opuszczanie mieszkania o typie kawalerskim, bez kuchni węglowej, na mieszkanie nieco większe typu rodzinnego. Zaoszczędzoną różnicę komornego pochłaniał drogi, zwłaszcza przy nieumiejętnym gotowaniu gaz.

Tablica 30 przedstawia kierunek zmiany pod wzglę-

dem czynszu miesięcznego. Na linii środkowej pola szachownicy znajduje się 31 mieszkań, czyli 17%. Przy zmianie została tutaj mniej więcej zachowana dawna wysokość czynszu, sama zaś zmiana nastąpiła dla poprawy mieszkania na wygodniejsze. Należy przypuszczać, że zmian takich byłoby więcej, gdyby nie konieczność odnawiania dawnego mieszkania na rachunek lokatora i ponoszenia kosztów przeprowadzki. Po lewej stronie linii środkowej znajduje się 125 mieszkań (68%), zmienionych bezwzględnie na tańsze i wreszcie po prawej stronie — 28 mieszkań, zmienionych na droższe, co stanowi 15% zmian.

Według kolonij zmiana przedstawia się następująco:

W kolonji	I	zmieniło mieszk.	22	lokatorów	czyli	20 ⁰ / ₀
"	II	"	"	33	"	33 ⁰ / ₀
"	III	"	"	42	"	25 ⁰ / ₀
"	IV	"	"	46	"	29 ⁰ / ₀
"	V	"	"	24	"	13 ⁰ / ₀
"	VIII	"	"	17	"	9 ⁰ / ₀

Zmiana w V kolonji odbyła się przeważnie wewnątrz kolonji. Z VIII kolonji przeprowadzki dokonano niemal wyłącznie do VII kolonji. W domu C — IV kolonji na 95 mieszkań — 36 zajęli dawni lokatorzy, w VII-iej na 120 mieszkań — 23.

Przytoczone liczby potwierdzają trafność zaprzestania budowy większych mieszkań, zwłaszcza trzyizbowych. Dzięki wybudowaniu w ciągu roku większej ilości mieszkań o powierzchni małej dobrze i celowo rozplanowanej, zapobiegliśmy najprawdopodobniej wyprowadzeniu się ze Spółdzielni około 125 rodzin. Jednocześnie zlikwidowane zostało prawie całkowicie sublokatorstwo. Niewątpliwie dużo rodzin pogorszyło swoje warunki mieszkaniowe, zwiększając skupienie osób na izbę, utrzymało jednak możliwość kulturalnego bytowania i uniknęło wyprowadzenia się na krańce miasta do poprzednich nor i kątów, do mieszkań pozbawionych wszelkich wygod i urządzeń. Równocześnie została zlikwidowana wskutek zamiany miesz-

kania na mniejsze zaległość komorniana, ponieważ czynsz dostosowany został do budżetu.

Nie wszystkie rodziny dotknięte kryzysem mogły załatwić swoje sprawy mieszkaniowe w ten sposób. Tablica 31 podaje wykaz zwolnionych mieszkań według przyczyn wyprowadzenia się podanych przez lokatorów. Ogólna liczba lokatorów, którzy porzucili Osiedle na Żoliborzu wzrosła w porównaniu z rokiem 1931 przeszło dwukrotnie (72 wobec 29). Jest jednak rzeczą znaną, że stosunkowo niewielka liczba lokatorów (mniej więcej jedna czwarta) wyprowadziła się wskutek konieczności szukania tańszego mieszkania w Warszawie poza Spółdzielnię. Zawdzięczać to trzeba tylko możliwości zmiany mieszkania wewnątrz Osiedla.

Tabl. 31 Wykaz zwolnionych mieszkań w/g podanych przyczyn

Podana przyczyna zwolnienia mieszkania	Ilość mieszkań
Śmierć lokatora	3
Otrzymanie zajęcia na prowincji.	15
Zlikwidowanie samodz. mieszkania i zamieszkania z rodziną	10
Uzyskanie mieszkania własnego, lub w spółdz. własnościowej	13
Przeniesienie mieszkania na przedmieście	2
Uzyskanie mieszkania na przedmieściu	3
Uzyskanie mieszkania służbowego	4
Przeniesienie do śródmieścia ze względów komunikacyjnych	12
Zagrożenie eksmisją	4
Eksmisje	3
Bez podania przyczyny	3
R a z e m	72

Inne podane przyczyny wyprowadzania się są przejawem najróżnorodniejszych komplikacyj losowych i rodzinnych. Znaczna stosunkowo (13) jest liczba przeniesień do własnych mieszkań, wybudowanych w okolicach podmiejskich lub w spółdzielniach własnościowych. Dalsze dwie większe grupy to wyjazdy poza Warszawę, wskutek

otrzymania tam stałego zajęcia, oraz przeniesienia się do śródmieścia ze względów komunikacyjnych. Do tej ostatniej grupy należą prawie wyłącznie pracownicy umysłowi. Wypadki eksmisji są w roku sprawozdawczym bardzo nieliczne, jednakże wskutek dłuższego zalegania z opłatą komornego Spółdzielni była zmuszona zagrozić lokatorom skierowaniem sprawy na drogę sądową w 53 wypadkach i przeprowadzić sprawy sądowe w 14 wypadkach.

Z większych mieszkań (3 i 4 izbowych) wyprowadziło się lokatorów 28, z mieszkań dwuizbowych 34, z mieszkań najmniejszych (1 i 1½ izbowych) 10 lokatorów. Z poszczególnych kolonij wyprowadziło się: z I kolonji — 14 lokatorów, z II kol. — 14; z III kol. — 12; z IV kol. — 16 z V — 11; z VIII kol. — 5 lokatorów.

WYPEŁNIANIE OBOWIĄZKÓW PŁATNICZYCH.

Obliczanie punktów płatniczych za regularność dokonywanych przez członków wpłat na udziały i wkłady mieszkaniowe i za dawność należenia do Spółdzielni, liczoną od chwili uregulowania przez członka pełnego udziału — było prowadzone przez biuro Spółdzielni pod kontrolą Zarządu.

Liczba członków z pełnemi udziałami wynosiła w dniu 1 stycznia 1932 roku — 1.017, co stanowiło 68,9% ogółu członków Spółdzielni. W końcu roku po uwzględnieniu członków wykreślonych i nowo przyjętych, liczba członków z pełnemi udziałami wzrosła do — , co stanowiło w dniu 31 grudnia 1932 roku 73%, ogółu członków Spółdzielni.

Wypełnianie obowiązków płatniczych przez członków wobec Spółdzielni uwidocznione jest w tablicy 32. Liczba wpłat ratałnych na wkłady mieszkaniowe zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim mniej więcej o połowę i wynosiła od 200 do 250 miesięcznie, wzrastając tylko w miesiącach przydziałowych do 350 — 400. Tłomaczy się to tem, że w związku ze zmniejszoną konkurencją o mieszkania rola punktów płatniczych (zwięk-

szanych przez dobrowolne wpłaty na wkład mieszkaniowy przed zgłoszeniem się do przydziału mieszkania) spowodowała się do określania tylko kolejności wyboru mieszkania.

Tabl. 32. *Wpłaty na udziały i wkłady mieszkaniowe*

MIESIĄC	Liczba członków którzy wpłacili pełne udziały	Liczba wpłat na wkłady mieszkaniowe	Liczba opuszczonych rat na udział
Styczeń	17	282	245
Luty	23	332	264
Marzec	27	380	278
Kwiecień	13	264	280
Maj	12	239	294
Czerwiec	13	225	290
Lipiec	9	212	294
Sierpień	23	244	291
Wrzesień	33	232	298
Październik	54	230	302
Listopad	35	366	316
Grudzień	25	385	343

Ze względów materialnych znaczniesza niż w latach poprzednich ilość członków - nielokatorów zgłaszała się o zwrot wpłaconych sum na wkład mieszkaniowy, chociaż powodowało to skreślenie wszystkich punktów płatniczych, uzyskanych z tytułu wpłat ratalnych na wkład mieszkaniowy. Aby powstrzymać ten ruch Rada Nadzorcza Spółdzielni wprowadziła z dniem 1 października 1932 roku oprocentowanie wkładów mieszkaniowych nielokatorów na 6% w stosunku rocznym. Oprocentowanie to dotyczy również nadpłaconych sum przez lokatorów ponad pełny wkład mieszkaniowy (15-krotne komorne + wkłady dodatkowe za instalacje).

Liczba opuszczonych wpłat ratalnych na udział (karana odejmowaniem punktów płatniczych), utrzymywała się w tych samych granicach, co i w roku 1931, t. zn. 250 do 300 miesięcznie. Wszystkie podania członków o skreślenie punktów karnych, motywowane pogorszeniem warun-

ków materialnych były przez Zarząd Spółdzielni uwzględniane w granicach roku sprawozdawczego. Członkowie bezrobotni byli zwalniani z reguły na pół roku od płacenia rat na udział, o ile tylko zwrócili się o to do Spółdzielni.

URZĄDZENIA SPOŁECZNE I GOSPODARCZE.

Lokale społeczne, z przeznaczenia niemieszkalne, zostały rozszerzone w roku 1932 przybyciem nowej sali koncertowej, urządzonej w dobudowanej części centralnej kotłowni. Na terenie VI kolonii przy ul. Suzina (Cieszkowskiego) obok gmachu centralnej kotłowni został również wybudowany niewielki domek na pomieszczenie tymczasowej *cieplarni*, niezbędnej dla rozszerzającego się gospodarstwa ogrodniczego naszej administracji Osiedla. Liczba lokali o przeznaczeniu gospodarczym i społecznym wrosła więc w roku sprawozdawczym do 39. Wyszczególnienie tych lokali podaje tablica 33.

O przydziale lokali społecznych instytucjom decydowała zgodnie z regulaminem przydziału mieszkań i statutem — Rada Nadzorcza Spółdzielni.

W przyziemiu bud. A *pierwszej kolonii* mieściły się w dalszym ciągu: warsztat szewcki B. Angielczyka, Dzielnica Marymont i Żoliborz Polskiej Partji Socjalistycznej, Poradnie przeciwgruźlicza i dziecięca Robotniczego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, kotłownia centralnego ogrzewania i pralnia ręczna z farbiarnią chemiczną, pozostająca pod zarządem Koła Czynnych Kooperatystek.

W części społecznej bud. C *pierwszej kolonii* głównym lokatorem był Oddział Robotniczego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci na Żoliborzu, który prowadził tutaj wszystkie swoje instytucje wychowawcze. Wspólnie z R. T. P. D. korzystały z lokalu „Szklane Domy”, Kino „Żoliborz” i inne instytucje społeczne. Dwa sklepy zajmowała Warszawska Spółdzielnia Spożywców. W piwnicach części

społecznej mieściły się prócz tego kotłownia centralnego ogrzewania dla bud. C., skład węgla, transformator.

Tabl. 33. *Urządzenia społeczne i gospodarcze Osiedla.
(Lokale niemieszkalne).*

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba lokali	Liczba izb	Powierzchnia użytkowa w m. ²		
			Salę i izby	Ubikacji pomocn.	Razem
<i>I Kolonja:</i>					
Bud. A: przyziemie	7	9	370.5	—	1078,0
Bud. C: część społeczna	8	12	465.5	118.5	
sklepy	2	2	50.4	—	
kotłownia i transformat.	2	3	73.1	—	
<i>II Kolonja:</i>					
sklepy	2	2	142.8	—	391,5
przyziemia	4	5	248.7	—	
<i>IV Kolonja:</i>					
sklepy w bud. C	2	2	51.5	10.1	159,0
przyziemie w bud. A	2	4	58.9	7.0	
domек cementowy	1	2	27.0	4.5	
<i>Centralna Kotłownia:</i>					
hala kotłów	1	1	394.8	—	503,0
pompy	1	2	51.1	—	
warsztat remontowy	1	2	32.8	24.3	
<i>Pralnia centralna:</i>					
pralnia właściwa (parter)	1	5	197.0	24.4	629,0
kąpielisko (I piętro)	1	1	116.0	20.0	
magle (II piętro)	1	1	115.5	20.3	
suszarnia (III piętro)	1	1	115.5	20.3	
<i>Teatr i Sala Koncertowa</i>	1	4	411.0	26.5	437,5
<i>Cieplarnia</i>	1	1	52.0	—	52,0
	39	59	2974.1	275,9	3250,0

W II kolonji jedno pomieszczenie sklepowe zajmowała Warszawska Spółdzielnia Spożywców, drugie — Społeczne Przedsiębiorstwo Budowlane. W przyziemiu 2 pomie-

szczenia zostały przydzielone Robotniczemu Klubowi Sportowemu „Marymont”, w pozostałych dwóch mieściły się warsztat ślusarski G. Bagińskiego i warsztat radjowy „Metron”.

W IV kolonji lokal w przyziemiu zwolniony przez „Gospodę Spółdzielczą” został przydzielony Kołu Czynnnych Kooperatystek na kantor pralni i warsztaty robót tkackich, urządzone wspólnie ze „Szklanymi Domami”. W domku cementowym po rozwiązaniu umowy ze spółdzielnią mleczarską „Zdrowie” urządziła sklep spożywczy „Gospoda Spółdzielcza”.

Budynki i pomieszczenia centralnej kotłowni oraz pralni i kąpieliska pozostawały pod bezpośrednim zarządem Administracji Osiedla.

Rozszerzające się potrzeby instytucji społecznych i gospodarczych, działających na terenie Osiedla, zmusiły władze Spółdzielni do przeznaczenia i oddania do użytku tych instytucji kilkunastu lokali mieszkalnych.

Dysponowanie lokalami ułatwił zmniejszony popyt członków na mieszkania większe trzy i czteroizbowe.

Przedewszystkiem zostały przebudowane na lokal biura i administracji Spółdzielni dwa mieszkania parterowe w III kolonji, położone od ulicy Filareckiej. Do lokalu tego, składającego się z jednej salki (dwa dawne pokoje) i czterech pokoiów, przeniesiono biuro Spółdzielni z dniem 1 czerwca 1932 roku.

W I kolonji dla „Szklanych Domów” zostały przebudowane dwa mieszkania parterowe w bud. B₂ (prawym), do których przeniesiono bibliotekę i czytelnię oraz kluby Stowarzyszenia. Pod koniec roku przydzielono „Szklanym Domom” trzecie mieszkanie w tym samym domku (na I piętrze) dla kursów oświatowych (Wolna Wszechnica Robotnicza). Biuro Stowarzyszenia „Szklane Domy” łącznie z biurem Spółdzielni „Pomoc Wzajemna” i Sekretarjatem Towarzystwa Przyjaciół Żoliborza otrzymało lokal w mieszkaniu Nr. 31 I kolonji.

Jedno z frontowych mieszkań parterowych (Nr. 30) zostało przebudowane (wejście od ulicy, usunięcie jednej

ściany działowej) na jadłodajnię „Gospody Spółdzielczej”.
 Wreszcie jedno mieszkanie trzyizbowe na I piętrze w domu C (Nr. 32) zostało przydzielone Robotniczemu Towarzystwu Przyjaciół Dzieci na potrzeby rozszerzonej w roku sprawozdawczym szkoły. W lokalu, połączonym drzwiami z częścią społeczną została urządzona kancelaria szkoły, szatnia dziecinna i prysznice.

W II kolonii dwa mieszkania parterowe były przydzielone do sklepów: w jednym z nich mieścił się magazyn podręczny Warszawskiej Spółdzielni Spożywców i mieszkanie służbowe sklepowego, w drugim — biura Społecznego Przedsiębiorstwa Budowlanego.

W IV kolonii jedno mieszkanie było użytkowane na potrzeby biura Spółdzielni.

W VII kolonii w jednym z mieszkań parterowych od ul. Sierpeckiej został urządzony sklep spożywczy „Gospody Spółdzielczej”.

Tabl. 34. *Mieszkania użytkowane na cele społeczne, gospodarcze i administracyjne.*

Wyszczególnienie	Liczba lokali	Liczba izb	Pow. użytk. w m ²
I kolonia bud. A	1	2	24,0
„ bud. B ²	2	8	163,1
„ bud. C	3	9	170,3
II kolonia	2	6	115,8
III „	2	6	137,0
IV „	1	1½	28,0
VII „	1	1½	28,0
Razem	12	34	666,2

Szczegółowy wykaz mieszkań użytkowanych na cele społeczne, gospodarcze i administracyjne podaje tabl. 34.

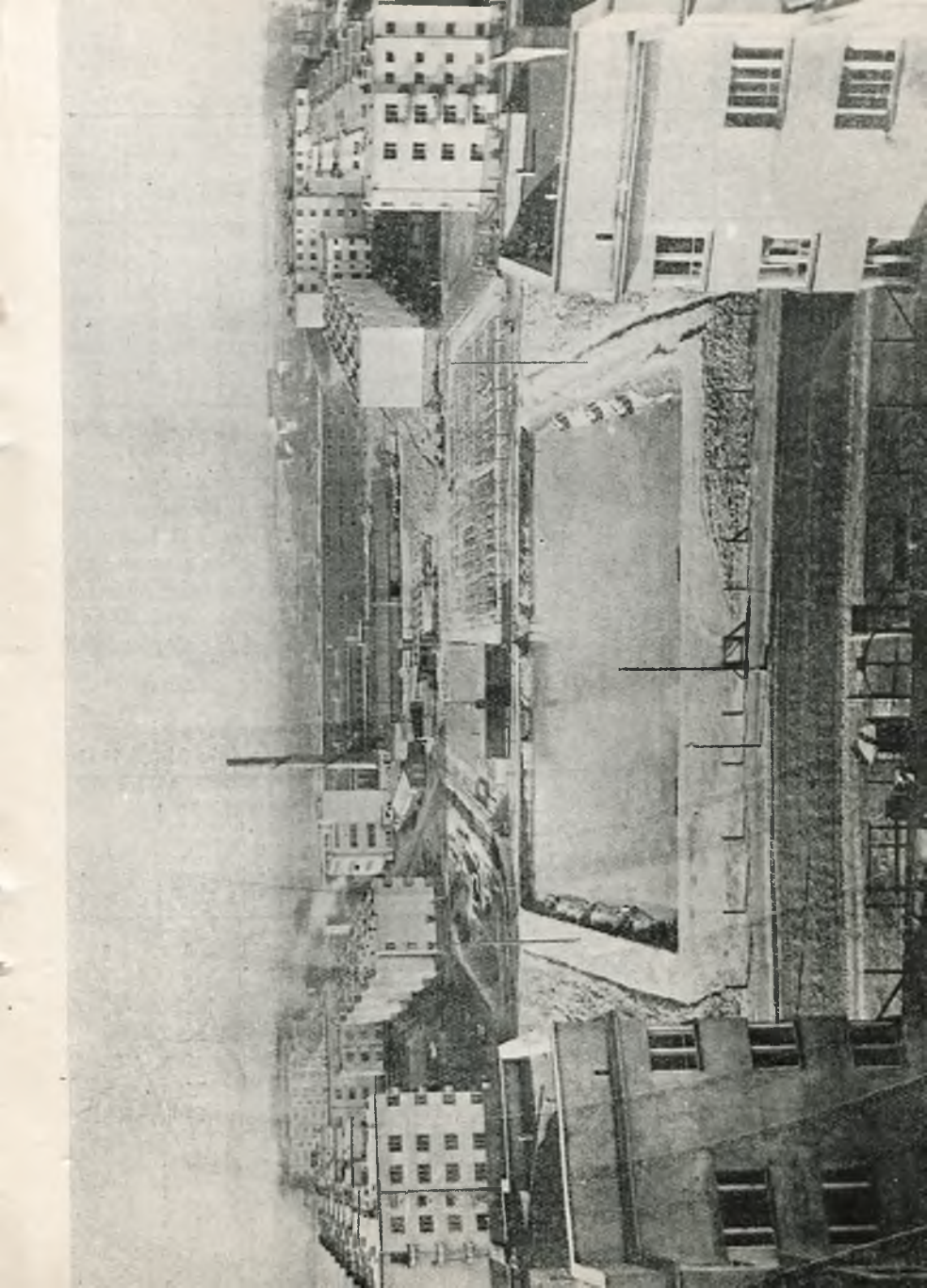
OSIEDLE NA ŻOLIBORZU

W roku 1932 liczba członków W. S. M., których potrzeby mieszkaniowe zostały zaspokojone przez Spółdzielnię wzrosła do dwóch trzecich. Na ogólną liczbę 1.588 członków W. S. M. osób fizycznych zamieszkało do końca roku 1.041 członków, co stanowi 66,2%. Pozostało jeszcze niezajętych, choć przeważnie już przydzielonych 68 mieszkań. Od 1928 roku odsetek lokatorów stale i systematycznie wzrasta.

Tabl. 35. *Zaspakajanie potrzeb mieszkaniowych członków W. S. M.*

D a t y	Liczba lokatorów	Liczba sublok, i czł. spółdz. mieszkających służbowo	Razem członków zamieszkałych w Osiedlu	Liczba ogólna członków Sp-ni	Stosunek % mieszk
31.XII 1927	75	2	77	345	22,3
" 1928	108	8	116	730	15,9
" 1929	210	18	228	1178	19,4
" 1930	503	75	578	1577	36,6
" 1931	699	70	769	1465	52,5
" 1932	1022	30	1052	1588	66,2

Wzrasta również w tem samym tempie ludność Osiedla. Na początku roku wynosiła ona 2.737 osób, w końcu roku 3.675 osób. Przyrost 34,3%.

Tabl. 36.

Mieszkańcy Osiedla

Kolonja	Loka- torów głów- nych	Członk. rodzin lokat.	Subl.	Członk. rodzin sublok.	Krewni i osoby przeb. czasowo	Pomoc domo- wa	Mieszkają służbowo			Razem
							miesz- kań służb.	członk. W.S.M.	nie człon- ków	
I	97	256	3	1	4	24	5	4	9	398
II	94	243	3	—	1	17	1	1	11	370
III	156	361	4	8	13	44	2	1	6	593
IV	220	527	7	5	9	55	2	2	6	831
V	178	389	2	1	7	34	1	1	2	614
VII	102	169	—	—	—	3	1	1	3	278
VIII	175	373	—	—	9	23	2	1	10	591
Razem	1022	2318	19	15	43	200	14	11	47	3675

Na jedno mieszkanie zajęte przypadało przeciętnie osób: w I kolonji — 3,9; w II kolonji — 3,8; w III kolonji — 3,8; w IV kolonji — 3,7; w V kolonji — 3,4; w VII kolonji — 2,7; w VIII kolonji — 3,3. Mniejsza przeciętna na mieszkanie w VII i VIII kolonji tłumaczy się wyraźnie mniejszymi rozmiarami mieszkań w tych kolonjach: dość dużą liczbę mieszkań półtoraizbowych zamieszkują członkowie samotni.

Tabl. 37.

Użytkowanie mieszkań.

Stan w dniu 31/XII.1932

Kolonje	Lokali mieszkalnych w Osiedlu				Użytkowane jako mieszk.		Zajęte na cele społeczne, gospo- darcze i admin.	Wolne
	1 i 1½	2 i 2½	3 i 4	Razem	nor- malne	służ- bowe		
	izbowych							
I	17	34	60	111	97	5	6	3
II	12	68	22	102	94	1	2	5
III	24	106	35	165	156	2	2	5
IV	71	98	82	251	220	2	1	28
V	59	100	24	183	178	1	—	4
VII	120	—	—	120	102	1	1	16
VIII	131	34	20	185	176	3	—	7
Razem.	434	440	243	1117	1023	15	12	68

Potwierdzają to przeciętne liczby osób przypadających na jedną izbę mieszkalną: w I kolonji — 1,6; w II kolonji — 1,8; w III kolonji — 1,8; w IV kolonji — 1,7; w V kolonji — 1,7; w VII kolonji — 1,8; w VIII kolonji — 1,8. W kolonjach o mieszkaniach małych przeciętna na izbę jest nawet nieco wyższa.

Użytkowanie mieszkań przedstawia tablica 37. Z pośród 15 mieszkań podanych jako użytkowanych służbowo zajmowali 8 mieszkań — dozorczy, 6 mieszkań było podnajęte instytucjom społecznym dla ich pracowników, jedno użytkowane przez Administrację Osiedla. Liczba mieszkań zajętych na cele gospodarcze, społeczne i administracyjne wzrosła do 12.

Tabl. 38. *Stan zaludnienia mieszkań W. S. M.*

Wyszczególnienie	Liczba mieszkań w których na 1 izbę przypadało						Razem mieszkań uwzględniono
	mniej niż 1 os.	1 os	1 do 2 osób	2 os.	2 do 3 osób	powyżej 3 os	
<i>Całe Osiedle</i>	99	127	345	211	177	77	1036
<i>w/g kolonji:</i>							
I kolonja	7	22	37	11	18	7	102
II "	6	20	23	22	18	6	95
III "	8	28	44	35	33	10	158
IV "	24	28	86	35	38	11	222
V "	13	21	60	44	30	11	179
VII "	16	—	38	26	14	9	103
VIII "	25	8	57	38	26	23	177
<i>W/g typów mieszk.</i>							
1 i 1½ izbowe	52	7	106	93	76	55	389
2 i 2½ "	25	70	113	102	91	22	423
3 i 4 "	22	50	126	16	10	—	224

Tabl. 38 przedstawia stan zaludnienia mieszkań Osiedla.

Powyżej trzech osób na izbę przypadało w 77 mieszkańach na ogólną liczbę 1.036, podczas gdy odpowiednia liczba w roku 1931 wynosiła 111 na 706 mieszkań. Liczba mieszkań przeludnionych pokaźnie się zatem zmniejszyła.

Jako minimum powierzchni mieszkaniowej na 1 osobę przyjmuje się 5 m², biorąc pod uwagę konieczną ilość powietrza, której podczas snu wymaga organizm ludzki. Z danych tabl. 39 wynika, że w 24 mieszkaniach, zamieszkałych

Tabl. 39. *Mieszkańcy W. S. M. w/g ilość powierzchni użytkowej lokalu na osobę*

Wyszczególnienie	Liczba mieszkań, w których na jednego mieszkańca przypadało powierzchni					Razem mieszkań uwzględnionych
	Pow. 20 m ²	15—20 m ²	10—15 m ²	5—10 m ²	Poniżej 5m ²	
<i>Całe Osiedle</i>	202	178	337	295	24	1036
<i>w odsetkach</i>	19.5	17.2	32.5	28.5	2.3	100.0
<i>W/g kolonij:</i>						
I kolonia	28	24	21	28	1	102
II „	28	4	40	21	2	95
III „	34	36	41	43	4	158
IV „	30	39	85	64	4	222
V „	33	41	58	41	6	179
VII „	16	—	38	44	5	103
VIII „	33	34	52	56	2	177
<i>W/g typów mieszkań</i>						
1 i 1½ izbowe	54	54	99	159	23	389
2 i 2½ izbowe	91	59	155	117	1	423
3 i 4 izbowe	57	65	81	21	—	224
				Liczba mieszkańców według podanych wyżej warunków zamieszkania		
<i>Mieszkańców</i>	379	524	1207	1408	157	3675
<i>w odsetkach</i>	10.3	14.2	32.9	38.4	4.2	100.0

przez 157 osób minimum to zostało przekroczone. W grę wchodzi tutaj 23 mieszkania 1 i 1½ izbowe oraz 1 mieszkanie dwuizbowe zamieszkałe, przez bardzo liczne rodziny robotnicze.

Podział mieszkańców według płci i wieku, przedstawiają tablice 40 i 41. Ogólna liczba mężczyzn w Osiedlu wynosiła w końcu roku — 1.549, kobiet — 2.125. Na 100 mężczyzn wypada 137 kobiet wobec 136 w roku 1931 i 128 w roku 1930. Najbardziej „męską” była nadal II kolonia,

II KOLONJA W. S. M.

ROZWÓJ WARSZAWSKIEJ SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

Rok	Liczba członków	Udziały	Wkłady mieszkaniowe	Rezerwy	Sumy bilansowe	Wartość domów i terenów
w z ł o t y c h						
1924	29	3099	—	70	2442	3464
1925	87	4918	1241	345	172860	15993
1926	109	13745	9810	535	683835	601158
1927	345	50560	52670	17873	3095301	2363624
1928	735	130824	458774	14799	4270919	3828386
1929	1184	213870	784280	52846	9246852	8550935
1930	1587	294964	1218107	116319	14082277	13274867
1931	1477	302287	1684732	261457	18022860	16900685
1932	1607	333517	1953751	422478	21241816	19429471

najbardziej „kobieca” — III kolonja. Stosunkowa liczba dzieci jest natomiast najwyższą w II kolonji. Ogólna liczba dzieci w Osiedlu wynosiła 1.189 wobec 2.486 dorosłych.

Tabl. 40. *Mieszkańcy Osiedla w/g płci i wieku.*

Kolonia	Osoby dorosłe		Dzieci i młodzież w/g wieku								Ogółem osób
	M.	K.	0—3		3—7		7—14		14—21		
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
I	111	160	7	5	16	12	26	30	8	23	398
II	96	130	6	11	16	12	32	26	14	27	370
III	159	248	8	17	26	18	34	38	11	34	593
IV	218	339	19	25	24	32	61	43	24	46	831
V	175	253	16	17	27	20	35	38	10	23	614
VII	91	105	7	7	9	20	10	13	4	12	278
VIII	173	228	13	19	18	20	28	40	17	35	591
Razem	1023	1463	76	101	136	134	226	228	88	200	3675

Tabl. 41. *Stosunek procentowy mężczyzn i kobiet dorosłych i dzieci.*

Kolonia	Ogółem	W/g płci		Na 100 mężczyzn przypada kobiet	W/g wieku		Na 100 dorosłych wypada dzieci
		M.	K.		Dorośli	Dzieci	
<i>Cale Osiedle:</i>	3675	1549	2125	137	2486	1189	48
I kol.	398	168	230	137	271	127	47
II „	370	164	206	125	226	144	64
III „	593	238	355	149	407	186	46
IV „	831	346	485	140	557	274	49
V „	614	263	351	133	428	186	43
VII „	278	121	157	130	196	82	42
VIII „	591	249	342	137	401	190	47

Na 100 osób dorosłych wypadało 48 dzieci wobec 53 w roku poprzednim.

Wybitną przewagę kobiet mamy tylko wśród dorosłych i młodzieży od 14 do 21 lat. Wśród dzieci liczba chłopców i dziewczynek jest prawie jednakowa z przewagą dziewczynek wśród niemowląt.

Podział ludności Osiedla według zawodów i stanowiska społecznego podaliśmy w tabl. 11.

Ogółem mieszkało w końcu roku w naszym Osiedlu 389 rodzin robotniczych, co stanowi 36%; 134 rodzin pracowników instytucji robotniczych i innych instytucji społecznych, co stanowi 13%; 437 rodzin urzędników i innych pracowników umysłowych, co stanowi 41% ogólnej liczby rodzin, mieszkających w Osiedlu. Wreszcie 107 rodzin (10%) stanowią wolne zawody, samodzielni rzemieślnicy, emeryci i będący na utrzymaniu innych członków rodziny.

W porównaniu z rokiem poprzednim liczba rodzin robotniczych zwiększyła się o 111, odsetek rodzin robotniczych w Osiedlu pozostał taki sam.

Ciężkie warunki materialne zmusiły wielu mieszkańców do szukania zarobku dodatkowego w rzemiośle uprawianem w mieszkaniu. O pracy tego rodzaju Administracja Osiedla posiadała ściśle informacje, zgodnie bowiem z przepisami korzystania z mieszkań na uprawianie rzemiosła lub procederu zarobkowego w mieszkaniu, należy uzyskać zgodę Administracji. Pozwoleń takich udzielone było pod koniec roku łącznie — 51. Najczęstsze są wypadki zajmowania się w domu krawiectwem i bielizniarstwem (30 osób). Pozatem 5 mieszkańców zajmowało się szewstwem, 4 — fryzjerstwem, 2 — kuśnierstwem, 2 — tapicerstwem, 3 — elektrotechniką, 2 — stolarstwem, 1 — zegarmistrzostwem.

PRACA ADMINISTRACJI OSIEDLA.

Rozrost Osiedla powodował równoległy wzrost pracy Administracji mającej na celu możliwie dokładne i sprężyste zaspakajanie potrzeb lokatorów z jednej strony, z drugiej zaś dopilnowanie należytego wypełniania przez mieszkańców, przyjętych na siebie obowiązków od czego w dużym stopniu zależała pomyślność gospodarcza Spółdzielni jako instytucji i pomyślne współzycie ludności Osiedla.

Część tych obowiązków przejął Samorząd mieszkańców Osiedla, któremu poświęcamy w sprawozdaniu osobne miej-

sce, bardzo poważna część pozostała i pozostanie nadal troską zespołu pracowników administracyjnych.

Specjalna uwaga zwrócona została na usprawnienie aparatu poboru i kontroli opłat komornianych. Wprowadzone z początkiem roku kwity drukowane i przygotowywane na „Adremie” z góry na nadchodzący miesiąc dla każdego lokatora, pozwoliły na ogromne zaoszczędzenie czasu zarówno kasjerki jak i wpłacającego należność, umożliwiło należytą kontrolę bieżącą wpłat, szybkie ustalanie list zaległości, jednoczesny pobór składek dla „Szklanych Domów”. Autorem projektu, który wzorowany na doświadczeniu P. K. O., okazał się bardzo praktyczny, był pracownik Administracji — K. Olszewski.

Po dziesiątym każdego miesiąca były wysyłane do każdego lokatora, który nie uregulował komornego, przypomnienia, co miesiąc sporządzana lista zalegających dla przedstawienia Zarządowi Spółdzielni i Komisji Dyscyplinarnej, zgodnie z przepisami regulaminu kar. Łącznie wysłało w roku sprawozdawczym biuro 3.330 przypomnień o uregulowaniu komornego. Wpłaty czynszowe były i są przyjmowane również ratami i wówczas, wpłacający otrzymuje kwit zaliczkowy. Usprawiedliwienia pisemne były przedstawiane Komisji Dyscyplinarnej, która zawsze przy stwierdzeniu li tylko dobrej woli w wypełnianiu zobowiązań płatniczych, korzystała z prawa zwolnienia lokatora od punktu karnego.

Naogół stwierdzić należy dość dużą skrupulatność lokatorów w wywiązywaniu się ze swych zobowiązań płatniczych wobec Spółdzielni. Odsetek opóźniających się w opłacie komornego lokatorów nie przekracza 30%, ogólna suma zaległości waha się w ciągu roku w granicach od 40 do 80% jednomiesięcznego komornego. Uruchomienie pomocy doraźnej we wrześniu wpływa dodatnio na zmniejszenie się zarówno liczby zalegających, jak i ogólnej sumy zaległości.

W stosunku do 53 lokatorów Zarząd Spółdzielni był zmuszony jednak zastosować groźbę skierowania sprawy na drogę sądową. 23 lokatorów po otrzymaniu takiego wezwania uregulowało całkowicie zaległość komornianą, przeciwko 14 lokatorom została w roku sprawozdawczym przeprowadzo-

FRAGMENT DZIEDZIŃCA III KOLONJI W. S. M.

DOMY W.S.M. w OSIEDLU NA ŻOLIBORZU

Kolonje	Ilość budynków mieszk. niem ¹ eszk.	Kubatura w m ³	Pow. użyt. w m ²	Współczynnik obc. p. u.1)	
I	4	—	37735	7080	5,4
II	1	—	27942	5501	5,1
III	2	—	44479	8068	5,5
IV	3	—	59624	11467	5,2
V	2	1 ²⁾	158	31	—
		—	43317	7977	5,4
VI	—	3	10836	1620	—
VII	1	—	18128	3200	5,6
VIII	1	—	32938	6799	4,9
Razem	14	4	275157	51743	5,3

1) Kubatura budynku podzielona przez powierzchnię użytkową.

2) Domek cementsowy.

na sprawa sądowa, przyczem Sąd w każdym z tych wypadków przyznał słuszność Spółdzielni. Po otrzymaniu wyroku 3 lokatorów wpłaciło całkowitą należność, dwóch zobowiązało się do ratalnej spłaty długu w wyznaczonych terminach, 9 — wyprowadziło się z Osiedla.

Dość duża praca przypada w biurze Administracji na dział meldunkowy. Liczba osób zameldowanych i wymeldowanych wyniosła w ciągu całego roku — 3.777, wzrastając o 42% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Remonty i konserwacja.

Utrzymanie w należytych stanie kilkunastu budynków Spółdzielni wymaga stałej, troskliwej opieki i pociąga za sobą znaczne koszty, szczególnie jeżeli w przeprowadzeniu samej budowy zostały popełnione błędy. Do takich błędów należy zbyt oszczędne zaprojektowanie i niewłaściwe wykonanie przez przedsiębiorstwo dekarzkie płaskich dachów na domach naszej III i IV kolonji. Jeden z tych dachów na budynku B IV został poprawiony w roku 1931, drugi na budynku A III w roku sprawozdawczym. Na istniejącym dachu krytym papą został ułożony dodatkowy dach drewniany kryty bitumą. Otrzymaliśmy w ten sposób ocieplenie stropu powietrzną warstwą izolacyjną i usunęliśmy przyczynę topnienia śniegu na dachu nawet podczas mrozu, skupianie się wody na dachu wskutek zamarzania rynien i dość częste zacieki w mieszkaniach powodowane niedokładną robotą dekarzy. Dachy na budynkach B III i A IV zostały gruntownie oczyszczone, wzdęcia papy porzecinano i zasmarowano lepikiem.

W I i II kolonji dachy poddano normalnej naprawie przez częściową zmianę zniszczonej dachówki na nową i oczyszczenie rynien na całej długości budynków.

W związku z budową burzowca na ul. Krasieńskiego i zniknięciem niemal całkowitem wody zaskórnej, spływającej pod bud. B w III kolonji, nastąpiło dalsze osiadanie tego budynku i pokazały się w paru miejscach rysy na ścianach zewnętrznych, jak również w kilku mieszkaniach. Po ukoń-

Z DZIEDZIŃCA IV KOLONJI W. S. M.

PRZECIĘTNE ROZMIARY MIESZKAŃ W KOLONJACH W. S. M.

Kolonja	Pow. użytkowa mieszkań w m ²	Lic. b i mieszkań	Na jedno mieszkanie
I	6002	111	54,1
II	4882	102	47,9
III	8068	165	48,9
IV	11341	251	45,2
V	7977	183	43,6
VII	3200	120	26,7
VIII	6799	185	36,8

czeniu burzowca i komisyjnym zbadaniu budynku przy udziale architektów, została przeprowadzona odpowiednia reparaacja.

Z innych robót remontowych wymienić należy naprawy tynków zewnętrznych i na klatkach schodowych, oraz podestów balkonowych.

Niektóre defekty budynków, jak i niedokładności w wykonaniu budowy pociągają za sobą konieczność takich remontów mieszkań, których koszt nie może obciążać lokatorów, pomimo że obowiązek należytej konserwacji wewnętrznej mieszkania obciąża u nas członków Spółdzielni, zajmujących dany lokal.

Do tego rodzaju remontów należą naprawy po zaciekach, naprawy rys w murach i tynkach i t. p. Przy jednoczesnym przeprowadzeniu odnowienia całego mieszkania, lub całego pokoju z tego powodu Spółdzielnia pokrywa najczęściej koszt takiego odnowienia do spółki z lokatorami. Niemożność finansowa przeprowadzenia obecnie nawet stopniowej naprawy podłóg i posadzek, zdeformowanych przy wysychaniu budynków, z drugiej zaś strony zrozumienie, że uskutecznianie takich napraw jest bardzo pożądane, spowodowała uchwałę Zarządu, wyrażającą zgodę na naprawienie podłóg przede wszystkim w tych mieszkaniach, gdzie lokator zadeklaruje pokrycie połowy kosztów przełożenia, czy naprawy podłogi. W roku sprawozdawczym naprawiono podłogi w 6 mieszkaniach.

Specjalną uwagę zwrócono na *konserwację urządzeń instalacyjnych* w mieszkaniach. Administracja zatrudniała stale dwóch pracowników (ślusarzy - monterów), którzy uskuteczniali naprawy urządzeń wodociągowo - kanalizacyjnych i ogrzewaniowych pod ogólnym nadzorem kierownika naszej centralnej kotłowni. Konserwację instalacji elektrycznej wykonywało w roku sprawozdawczym Społeczne Przedsiębiorstwo Budowlane (Biuro Instalacji Elektrycznych). Tam, gdzie zepsucie wynikało z winy lokatora, bądź z normalnego zużycia prawidłowo funkcjonującej instalacji, były pobierane za naprawę opłaty od lokatorów.

V KOLONJA W. S. M.
FRAGMENT OD UL. FILARECKIEJ.

(Wartość nieruchomości W. S. M. w złotych):

I kolonja	2.303.598	Kotłownia i pralnia	1.232.124
II „	2.124.208	VII kolonja (dom A)	892.411
III „	3.489.785	VIII „	2.134.743
IV „	4.175.916	Domy w budowie	179.172
V „	2.762.593	Domy na Bieląnach	17.293

W kilku wypadkach uskuteczono naprawy instalacji gazowej, co normalnie należy do Gazowni Miejskiej. Chodziło o zaoszczędzenie lokatorowi wydatku wówczas, gdy naprawę mógł wypełnić personel Administracji taniej, niż liczy za to Gazownia (gruntowna naprawa pieców kąpielowych). Jeżeli w dziale remontowym nie wszystko funkcjonowało jeszcze dostatecznie sprawnie i na wiele napraw trzeba było czekać zbyt długo, powtarzając prośbę w odp. książce napraw kilkakrotnie, jeżeli same naprawy nie zawsze były uskuteczniiane z należytą dokładnością, to usprawiedliwieniem Administracji może być tylko wyjątkowo duża liczba oddanych do użytku mieszkań (reklamacje w początkowym okresie po zajęciu mieszkania są najczęstsze), nierównomierny rozkład robót poprawkowych (w sezonie ogrzewalnym więcej) i polityka oszczędnościowa, dyktowana trudnym położeniem finansowem Spółdzielni i jej członków.

Odnawianie mieszkań było uskuteczniiane z reguły przy zamianie mieszkań przez lokatorów i zwalnianiu mieszkań. Opłaty za odnowienie były pobierane na podstawie opracowanego przez specjalną Komisję Rady Nadzorczej cennika, uwzględniającego czas zajmowania mieszkania przez danego lokatora, i normalny okres zużycia poszczególnych urządzeń. Normy te wynosiły od 1 metra kwadratowego powierzchni użytkowej mieszkania:

		W złotych
przy użytkowaniu mieszkania do 1 roku	—	1.50
„ „ „ od 1 do 2 lat	—	1.70
„ „ „ od 2 do 3 lat	—	1.85
„ „ „ od 3 do 4 lat	—	2.00
„ „ „ powyżej 4 lat	—	2.15

O ile lokator w okresie zajmowania przez siebie mieszkania przeprowadzał odnowienie na własny rachunek, lub też utrzymywał je w wyjątkowej czystości — miał prawo odwołać się do t. zw. Komisji Remontowej, w składzie przedstawiciela Administracji, Stowarzyszenia „Szklane Domy” i zaproszonego rzeczoznawcy technicznego o komi-

syjne zbadanie mieszkania celem obniżenia normalnej stawki za odnowienie. Również i Administracja odwoływała się do tej samej Komisji w wypadkach zniszczenia mieszkania przez lokatora ponad przeciętną normę zużycia.

Komisja Remontowa zbadła w roku sprawozdawczym 65 mieszkań, przyczem w 19 wypadkach pozostawiła stawkę normalną, w 14 podniosła opłatę, w 28 obniżyła opłatę i w 4 wypadkach całkowicie zwolniła lokatora od opłaty.

Ogółem odnowiono 187 mieszkań o 427 izbach.

Odnowienie polegało z reguły na przemaalowaniu mieszkania (roboty olejowe), sprzątnięciu i umyciu. Malowanie olejne było wykonywane tylko w wyjątkowo zniszczonych lokalach, zajętych i nieodnawianych przez kilka lat. Jako zasadę w ustalaniu cennika przyjęto trwałość malowania olejnego na 5 lat. Inne poprawki (tynkarskie, zduńskie, stolarskie, szklarskie, instalacyjne) kosztowały stosunkowo niewiele. Wagę poszczególnych robót przy odnawianiu mieszkań podaje tabl. 42.

Tabl. 42. *Wydatki za odnawianie mieszkań w/g rodzajów robót*

Wyszczególnienie	Wydatki	%
Roboty malarskie	12.282,90	75,2
„ zduńskie	561,20	3,4
„ szklarskie	402,14	2,5
„ elektryczne	245,23	1,5
„ podłogi	283,70	1,7
„ instal. gazow.	65,20	0,4
„ stolarskie	2,95	0,0
„ murarskie	420,24	2,6
„ mycie lokali	1.301,90	8,0
Odpluskwanie	706,45	4,3
Inne wydatki	60,00	0,4
Razem	16.331,91	100,00

Wobec zastosowanych oszczędności rachunek odnawiania mieszkań w r. 1932 zbilansował się całkowicie, pokry-

wając nawet część niedoboru z roku poprzedniego. Na ten rachunek zostały odniesione bonifikaty, uzyskane od podprzedsiębiorców z tytułu zobowiązań umownych wykonywania napraw w okresie roku gwarancyjnego od daty zakończenia robót.

Przy zamianie i zajmowaniu mieszkań w drugim półroczu 1932, został zastosowany przymus poddania rzeczy *dezynsekcji* w wypadkach stwierdzenia obecności pluskwiew w dotychczas zajmowanym mieszkaniu. Akcję odpluskwienia zainicjował samorząd lokatorski. Administracja przeprowadza przez specjalnego pracownika kontrolę czystości wszystkich mieszkań zgłoszonych do zamiany przez dotychczasowych mieszkańców Osiedla, jak również mieszkań dawnych nowowprowadzających się lokatorów. We wszystkich mieszkaniach zapluskwionych przeprowadzano przed ich odnowieniem na koszt lokatora dezynsekcję, którą uskuteczniał Miejski Zakład Higieny. Dezynsekcja rzeczy nowych lokatorów była przeprowadzana w specjalnie na ten cel przygotowanym pomieszczeniu.

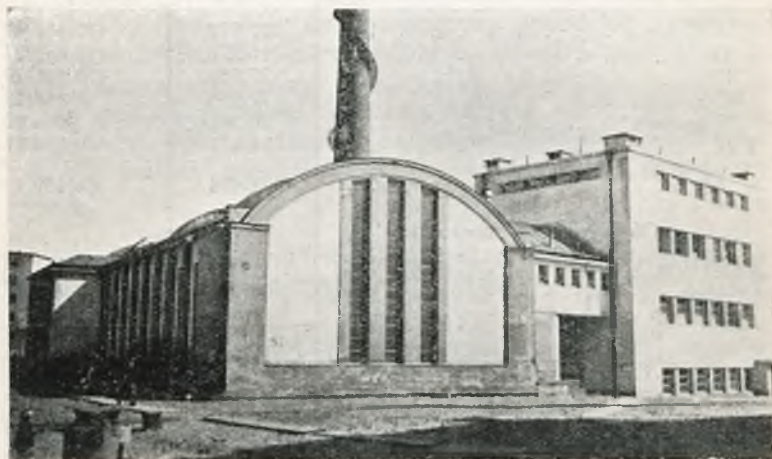
Wykonywanie robót remontowo - konserwacyjnych, oraz odnawiania mieszkań, jak również przeprowadzanie niektórych robót budowlanych we własnym zarządzie pociągnęło za sobą konieczność utworzenia w roku sprawozdawczym oddzielnego *magazynu Osiedla*, w którym przechowywane są wszystkie niezbędne materiały i narzędzia, usunięte na życzenie lokatorów wanny i umywalki, instalowane następnie w innych mieszkaniach i t. p.

Woda.

W budżecie wydatków Osiedla woda stanowi jedną z największych pozycji. Dlatego też na gospodarce wodną, która pozostawiała bardzo dużo do życzenia trzeba było zwrócić specjalną uwagę.

Dotychczasowy sposób zapobiegania stratom wody przez reperacje wodociągów i rezerwoarów klozetowych jedynie naskutek reklamacji mieszkańców okazał się niedostatecz-

CENTRALNA KOTŁOWNIA I PRALNIA W OSIEDLU W. S. M.

Koszt 1 m² powierzchni użytkowej lokali w poszczególnych kolonjach
W. S. M. (łącznie z kosztami terenu) (w złotych)

I kolonja	325	V kolonja	346
II "	435	VII "	279
III "	433	VIII "	314
IV "	368	Bielany	215

Inwestycje ogólne (centralna kotłownia, pralnia i t. p.) obciążają prócz tego w końcu 1932 r. metr kwadratowy pow. użytkowej lokali Osiedla na Żoliborzu kwotą 25 złotych.

nym, gdyż nie wszyscy mieszkańcy zawiadamiają o uszkodzeniach i przeciekaniu wody natychmiast po ich ujawnieniu.

Tabl. 43. *Zużycie i koszt wody w 1932 roku*

Wyszczególnienie	Zużycie w m ³	Koszt w złotych
I Kolonja	17.512	12.799,99
II „	16.076	10.849,72
III „	27.750	18.100,79
IV kolonja (domy A i B)	27.944	18 860,68
V kolonja	20.591 ¹⁾	13.998,60
VIII „	14.621	9.859,71
Razem	124.494	84 469,49
<i>Objekty gospodarcze</i>		
Centralna kotłownia	500	337,22
Pralnia	4.500	3 035,02
Kąpielisko	5.500	3.709,47
Razem	10 500	7.081,71
<i>Budowy.</i>		
Kolonja IV-c	4.000	2.697,80
„ VII-a	4.000	2.697,80
„ VIII	8.000	5.395,60
Razem	16.000	10.791,20

Jednocześnie Administracja uczyniła pewne doświadczenie, oddając jednej z firm warszawskich w konserwację wodociągi w pierwszej i drugiej kolonji na następujących warunkach: firma zobowiązuje się wykonywać wszelkie naprawy wyłącznie za 60% kosztów wody oszczędzonej przez firmę podczas konserwacji, w razie gdy-

¹⁾ Zużycie faktyczne wody w V kol. wynosiło w 1932 roku 27,804 m³. Odpisano na budowę 7.213 m³, które obciążyli mieszkańcy rachunek Osiedla w 1931 roku.

by rozchód wody przekroczył zużycie, firma zobowiązała się sama pokryć nadwyżkę.

Ustalono średnie zużycie wody na podstawie wykazu z lat poprzednich i okazało się, że po krótkim przeciągu czasu wskutek stałej opieki i natychmiastowej naprawie uszkodzeń rozchód wody znacznie się zmniejszył. Opierając się na tem doświadczeniu, Administracja pod koniec roku sprawozdawczego zatrudniła jednego montera, który zajmuje się wyłącznie konserwacją wodociągów i kanalizacji, i obchodząc systematycznie wszystkie mieszkania w Osiedlu, usuwa natychmiast braki i uszkodzenia.

Ogólne zużycie i koszt wody podaje tabl. 43.

Dla poddania ścisłej kontroli zużycia wody dla celów gospodarki ogólnej, zostały założone oddzielne wodomierze dla pralni, kąpieliska, kotłowni i ogrodu gospodarczego.

Tabl. 44. Średnie zużycie wody w poszczególnych kolonjach

Wyszczególnienie	Ilość lokali miesz.	Ilość mieszkańców średnio	Zużycie wody	
			Na 1 lokal	Na 1 mieszkańca
			w m ³ rocznie	
I kolonja	108	425	162,2	41,2
II "	102	390	157,6	41,2
III "	165	620	168,4	44,8
IV "	158	650	177,1	43,1
V "	183	610	152,5	45,6
VIII "	185	590	151,0	43,9 ¹⁾

Zużycie wody w poszczególnych kolonjach ilustruje tabl. 44. Średnie zużycie wynosiło w 1932 roku dla wszystkich kolonij 43,3 m³ na mieszkańca rocznie, a dla całego Osiedla włączając wodę użytą w pralni, kotłowni i kąpielisku — 46,7 m³. Średni koszt wody na jednego mieszkańca wynosił zł. 31.70.

¹⁾ Wobec niejednoczesnego wprowadzenia się lokatorów średnia zużycia wody obliczono tylko dla drugiego półrocza.

Światło

Zużycie energii elektrycznej i koszt światła na 1 mieszkańca w poszczególnych kolonjach podaje tabl. 45.

Tabl. 45. *Zużycie prądu i koszt energii elektrycznej w 1932 roku.*

Wyszczególnienie	Zużycie energii KWH	Koszt złotych	Zużycie energii w KWH ¹⁾ rocznie			Koszt energii na 1 mieszk.
			na 1-go mieszk.	na 1 lokal	na 1 kl. schodowa	
Kolonja I	2.536	1.490,69	5,97	22,9	158,5	3 51
„ II	1.610	1.074,78	4,13	15,8	145,0	2,76
„ III	2 305	1.600,07	3,72	13 9	144,0	2 58
„ IV-A/B	1.788	1.207,91	2,75	11,5	119,3	1,86
„ V	2.385	1.750,01	3,91	13,1	148,9	2,87
„ VIII ²⁾	1.080	732,24	1,83	5,8	135,0	1,24
Razem	11.704	7.855,70	3,56	13,0	146,3	2,39

Oświetleniu na koszt administracji podlegały klatki schodowe, dziedzińce, mieszkania dozorców i częściowo ulice.

Różnice w zużyciu prądu wynikają z nierównomierności ilości mieszkań, obsługiwanych przez jedną klatkę schodową oraz systemu wyłączników na klatkach. W I kolonji mamy wyłączniki zwyczajne systemu hotelowego, które zapalają i gaszą sami lokatorzy. W II kolonji są wyłączniki automatyczne zegarowe, wreszcie w pozostałych kolonjach automaty sprężynowe t. zw. kolumbusy. Najpraktyczniejsze okazały się ostatnie. W obronie kolumbusów musiała Administracja przeprowadzić bardzo poważną akcję w stosunku do Komisarjatu Rządu, który w myśl przepisów policyjnych zażądał stałego oświetlenia klatek

¹⁾ Kilowatgodziny.

²⁾ Zużycie i koszt energii na oświetlenie VIII kol. był mniejszy, niż na innych kolonjach, ponieważ oświetlać klatki schodowe rozpoczęto w II kwartale 1932 roku.

WNĘTRZE CIEPLARNI W OSIEDLU W. S. M.

Stosunek procentowy użytkowej powierzchni mieszkalnej do powierzchni terenu poszczególnych kolonij W. S. M.

I kolonja	96%	V kolonja	105%
II „	118%	VII „	89%
III „	98%	VIII „	162%
IV „	106%	Bielany	10%

do 11 wieczorem. Kilkakrotne interwencje w tej sprawie zakończone zostały pod koniec roku uzyskaniem decyzji Wojewody, zezwalającej na utrzymanie automatów na klatkach schodowych i zaoszczędzenia w ten sposób dość poważnej sumy w wydatkach naszego Osiedla. Oprócz kosztów prądu rachunek światła obciążony był wydatkami na żarówkę.

Oświetlenie prowizoryczne w kilku punktach ulicy Kraśnińskiego, Płońskiej i Suzina było spowodowane tem, że miasto pomimo niejednokrotnych interwencji w tej sprawie odmówiło ustawienia latarni ulicznych, pozostawiając w ciemności arterje komunikacyjne dla setek mieszkańców naszego Osiedla.

Utrzymanie czystości i porządku.

Utrzymanie porządku na rozległych dziedzińcach Osiedla stanowiło pod koniec roku obowiązek 8 dozorców dziennych. Organizacja pracy dozorców została oparta na zupełnie innej zasadzie od stosowanej w kamienicach warszawskich. Utrzymując jednego dozorcę nawet w największej kolonii, liczcej przeszło 250 mieszkań, administracja zorganizowała w odpowiedni sposób pod swoją bezpośrednią kontrolą sprzątanie klatek schodowych, angażując do tej pracy, rozłożonej równomiernie, kilka kobiet z pośród mieszanek Osiedla. Dozorcy zostali również częściowo odciążeni od robót ogrodniczych na rzecz samodzielnego działu pracy jednociele zorganizowanego dla całego Osiedla.

W drugiej połowie roku ubiegłego celem zwiększenia bezpieczeństwa został wprowadzony dozór nocny, polegający na obchodzeniu w czasie nocnym terenu budowy, magazynów i poszczególnych kolonij.

Duży obszar jaki zajmuje nasze Osiedle wymaga jednak dokładniejszego dozoru w nocy czego jeden pracownik nie był w stanie należycie wypełnić.

Dozorcy na równi z wszystkimi stałymi pracownikami Spółdzielni są objęci umową zbiorową, korzystają z mieście-

cznych urlopów, dodatków rodzinnych i t. p. Jako świadczenie w naturze otrzymują mieszkanic, bądź dodatek mieszkaniowy do pensji.

Dużą troską Administracji było zabezpieczenie mieszkańców od kradzieży.

W roku ubiegłym zanotowano 7 wypadków kradzieży z czego 5 kradzieży w mieszkaniach podczas nieobecności domowników, kradzież w „Gospodzie Spółdzielczej” i w Bibliotece „Szklanych Domów” w I kolonii. Kradzieże pozostały niewykryte.

Powyższe wypadki wskazują, że w dalszym ciągu należy zwracać baczną uwagę na bezpieczeństwo naszych mieszkań i zwiększyć współdziałanie mieszkańców z Administracją w obserwowaniu osób obcych, opiekę nad mieszkańcami sąsiadów, zwłaszcza w czasie ich nieobecności i t. p.

Wskazaniem jest również, by członkowie ubezpieczali mieszkania od kradzieży.

Administracja Osiedla dokładała wszelkich starań by mieszkańców uwolnić od plagi domokrażców, licznie nawiedzających nasze kolonie. Wysiłki te są bardzo trudne, gdyż ilość drobnych handlarzy jest obecnie niestłuchanie wielka, jak również zachowanie się niektórych z nich powoduje awantury z mieszkańcami, bądź dozorcami. Jako przykład nadmienić należy, że w roku sprawozdawczym dozorca III-ej kolonii miał sprawę sądową o usunięcie z podwórza włóczęgi, a w IV-ej kolonii dozorca został pobity przez kilku nieznajomych, których chciał wyprosić z podwórza.

W roku sprawozdawczym weszła w życie uchwała Rady Miejskiej o wysokości opłat za czyszczenie przewodów kominowych. Uchwała ta jest przywilejem dla majstrów kominarskich, a specjalnie krzywdząca dla naszej instytucji, posiadającej większość mieszkań małych, a przez to bardzo znaczną ilość przewodów kominowych.

Na podstawie bezpośredniej umowy udało się jednak Administracji uzyskać zniżoną do 50% (225 zł. zamiast 450 złotych) opłatę miesięczną za czyszczenie kominów.

Ogrzewanie centralne.

Największym wyodrębnionym działem gospodarki Administracji Osiedla jest ogrzewanie centralne. W sezonie ogrzewalnym 1932/33 nasza centralna kotłownia obsługiwała z górą tysiąc mieszkań, oraz pralnię centralną i kąpielisko; 2 kotłownie w I kolonji — 111 mieszkań i część społeczną.

Olbrzymi rozchód węgla i koks u dla tak dużej instalacji, przekraczający dwa tysiące tonn rocznie, a przy największych mrozach dochodzący do 24 tonn dziennie, zmusił Administrację do przeprowadzenia szczegółowych badań gospodarki cieplnej, celem usprawnienia wykorzystania paliwa i potanienia kosztów ogrzewania. W tym też celu został zaangażowany technik cieplny, który przeprowadza badania i ustala najkorzystniejsze warunki spalania i wykorzystania ciepła.

Ponieważ najkorzystniejsze spalanie zależy w dużej mierze od palaczy, w bieżącym sezonie ogrzewalnym uczęszczali oni na kurs dla palaczy, zorganizowany przez Stowarzyszenie Dozoru Kotłów i uzyskali dyplomy.

Zainstalowanie nowego kotła sekcyjnego wodnorurkowego o dużej sprawności, oraz coraz to lepsza gospodarka cieplna prowadzi do efektywnego potanienia kosztów ogrzewania co ilustruje poniższe zestawienie:

Tabl. 46 *Zużycie węgla i koszt jego przypadający na 1 m² powierzchni użytkowej lokali.*

Okres ogrzewaniowy	Ilość kg. węgla na 1 m ² powierzchni użytkowej	Koszt węgla na 1 m ² powierzchni użytkowej	Koszt węgla na 1 m ² pow. użytkowej w % ²
1930/31	65,5 kg/m ²	2,88 zł./m ²	100,0%
1931/32	53,4 „	2,35 „	81,0%
1932/33 ¹⁾	47,3 „	2,08 „	72,4%

¹⁾ Dane prowizoryczne.

²⁾ W stosunku do kosztu r. 1930/31.

INSPEKTY W OGRODZIE GOSPODARCZYM OSIEDLA W. S. M. NA ŻOLIBORZU

Stosunek procentowy zabudowy terenów W. S. M.

Kolonje	Pow. terenu w m ²	Pow. zabu- dowana w m ²	%	Na 1 mieszkanie powierzchni riezabudowanej terenu
I	7197	3378	47.9	34.4
II	4132	1757	42.5	23.3
III	8246	3409	41.3	29.3
IV	10668	4339	40.7	25.2
V	7601	3090	40.6	24.6
VII	7552	3145	41.6	36.7
VIII	4200	1925	45.8	12.3
Bielany	828	88	10.6	370.0

Jak widzimy z tabeli 46 ilość i koszt węgla na 1 m² powierzchni użytkowej ulega wydatnemu zmniejszeniu i przy przeciętnym rozchodzie węgla z roku 1930/31 musielibyśmy za węgiel zapłacić o około 35.000 zł. więcej. Ogrzewanie centralne dalekobieżne z kotłowni centralnej okazało się już tańsze w eksploatacji i obecnie różnica wynosi około 15% na korzyść kotłowni centralnej. Różnica ta będzie się jeszcze stale zwiększała w miarę powiększania ilości obsługiwanych przez kotłownię budynków.

Oszczędność na zużyciu paliwa w dużym stopniu zależy jest również od samych lokatorów. Tak samo jak oszczędza się gaz i światło, oszczędzać można i ciepło, regulując dopływ wody gorącej kranami przy grzejnikach. Oszczędność taka jest możliwa tylko przy zainteresowaniu finansowym lokatora. Tytułem próby zainstalowane zostały w I kolonii w 32 mieszkaniach liczniki ciepła „Calorius“. Na podstawie doświadczenia rozstrzygnięta zostanie sprawa wprowadzenia takich liczników we wszystkich mieszkaniach Osiedla.

Pod koniec 1932 roku mieliśmy przykrości z nowym kotłem. Firma, która zainstalowała kocioł, dała zawór bezpieczeństwa o mniejszej, niż potrzebna, średnicy przełotu. Gdy w grudniu wskutek spalania się bezpieczników stanęły pompy obiegowe o napędzie elektrycznym i woda unieruchomiona w kotle zaczęła szybko się nagrzewać, a wreszcie wytwarzać olbrzymie ilości pary, nastąpiło duże zwiększenie ciśnienia ponad normalne użytkowe. Usunięcie w czas paliwa z rusztu i ochłodzenie paleniska zapobiegło katastrofie. Aby na przyszłość zabezpieczyć się całkowicie od podobnych wypadków, zostało założone urządzenie sygnalizacyjne pomysłu naszego inżyniera elektryka, dające znać natychmiast o zatrzymaniu się którejkolwiek pompy przy pomocy sygnałów wzrokowego i akustycznego. W przerwie międzyogrzewaniowej firma instalująca kocioł zobowiązała się również założyć nowy, dostatecznej średnicy zawór bezpieczeństwa.

Zamknięcie rachunkowe ogrzewania centralnego za okres 1931/32, przeprowadzone z dniem 30 września 1932 roku wykazano niedobór zł. 38.207,52, pokryty z Funduszu Doraznej Pomocy. Niedobór wynikał na skutek wprowadzenia w życie z dniem 1 sierpnia obniżonych opłat za ogrzewanie, zgodnie z uchwałą Rady Nadzorczej Spółdzielni.

Analiza tego rachunku wykazuje, że największą pozycję wydatków stanowi koszt opału (75%), następnie obsługa kotłów (12%) i energia elektryczna (9%).

Pralnia i Kąpielisko

Pralnia centralna jest działem gospodarki Osiedla pozostawiającym jeszcze bardzo dużo do życzenia. Korzystanie z pralni przez mieszkanki Osiedla podniosło się w roku sprawozdawczym nieznacznie odpowiadając jedynie wzrostowi liczby mieszkańców (VIII kolonja). Mieszkańców przybyło 11,2%, wykorzystanie pralni, mierzone stosunkiem przepranej bielizny w porównaniu do drugiego półrocza 1931 roku, podniosło się o 11,8%.

Ogółem pralnia była czynna w roku sprawozdawczym 197 dni. Wyprano białej bielizny 28,893 klg., kolorowej—8,299 klg.; razem 37,192 klg. Oprócz tego przeszło tylko przez magiel 6,674 wałków bielizny.

W największym stopniu korzystają z pralni lokatorzy mieszkań dużych (3 i 4 izbowych) oraz najmniejszych (jednoizbowych). Najwięcej piorą w domu lokatorzy mieszkań 1½ i 2 izbowych.

Na niedostateczne wykorzystanie pralni przez lokatorów wpływa przede wszystkim pogłębiający się kryzys zarobków, w stosunku do których opłaty za korzystanie z pralni okazały się zbyt wysokie.

Do podniesienia sprawności pracy w pralni przyczyniło się w dużym stopniu Koło Czynnych Kooperatystek, które przeprało w ciągu roku 23,3% ogólnego obrotu bielizny. Przeciętna ilość bielizny przepranej dziennie w jednej balji przez K. C. K. wynosiła 14,9 klg., przez loka-

terki piorące dla siebie — 8,8 klg. Koło współdziałało stale z kierownikiem pralni nad racjonalnym rozłożeniem i organizacją pracy.

Doświadczenie wykazało pewne braki w samym urządzeniu pralni, np. brak szatni i osobnego pomieszczenia dla spożycia posiłków.

Rachunek pralni zamknięty został niedoborem w wysokości 8594 złotych, co stanowi: około jednej trzeciej całej sumy wydatków. — Przeciętnie za 1 klg. przepranej bielizny wpłynęło do kasy 43,7 groszy, a jeżeli uwzględnimy dodatkowe wpływy z magli, to 50,3 grosza. Natomiast wydatki wobec niezupełnego wykorzystania pralni (40 — 50% możliwości) wyniosły 73,5 groszy na 1 klg. ważonej bielizny. Z ulg w opłatach za pranie przyznawanych przez Stowarzyszenie „Szkłane Domy” skorzystało 116 osób na ogólną liczbę 2,126 piorących lokatorów.

Należność za pranie uiszczana była gotówką przed przystąpieniem do pracy na podstawie wagi brudnej bielizny.

W wydatkach największą pozycję stanowi: personel (48%), nagrzewanie wody (33%); prąd elektryczny (13%).

Z kąpieliska korzystało przeciętnie około tysiąca osób miesięcznie (tabl. 47).

Tabl. 47. *Kąpiele w 1932 roku.*

Wyszczególnienie	Wanny	Natryski	Razem
I kwartał	2,130	960	3,090
II „	1,694	1,142	2,836
III „	1,424	1,047	2,471
IV „	1,792	1,156	2,948
Razem	7,040	4,305	11,345

Zmniejszenie ilości kąpieleli w miesiącach letnich jest zrozumiałe. Naogół daje się zauważyć, zapewne ze względów oszczędnościowych zwiększenie użytkowania natrysków kosztem wanien, opłata za które jest dwa razy wyż-

FRAGMENT DZIEDZIŃCA VIII KOLONJI.

Wysokość czynszów w Osiedlu W. S. M.

Kolonje	Powierzchnia użytkowa w m ²	Czynsz miesięczny w złotych	Za 1 m ² przeciętnie
I	7030	10425	1.48
II	5501	8578	1.56
III	8068	14189	1.76
IV	11467	19429	1.69
V	7977	13544	1.70
VII	3200	5245	1.64
VIII	6799	10923	1.61

sza. Za pracowników monopoli państwowych opłacają kąpiele zatrudniająca ich instytucje. Wskutek tego wśród korzystających z kąpieliska pracownicy ci stanowią prawie 50%. Administracja wystąpiła pod koniec roku z inicjatywą zawarcia odpowiednich umów z Dyrekcją Tramwajów Miejskich i Gazownią Miejską.

Budowa burzowca na ul. Kraszińskiego, połączona z utratą przez nas wody gruntowej z pod III kolonji, miała wpływ duży na eksploatację kąpieliska. Korzystanie z wody miejskiej znacznie podniosło wydatki i w rezultacie rachunek kąpieliska zamknięty został niedoborem 2921 złotych. Nie zastosowaliśmy podniesienia opłat ze względu na położenie materialne członków. W wydatkach kąpieliska największe pozycje stanowią woda (31%); nagrzewanie wody (33%) i personel (28%).

Ogród i dziedzińce.

Jako osobny dział pracy Administracji usamodzielnionem zostało w roku sprawozdawczym gospodarstwo ogrodnicze.

Znaczne tereny zajmowane przez dziedzińce w naszych kolonjach wymagały zorganizowania stałej i planowej pracy pod kierunkiem odpowiednio wykwalifikowanego pracownika.

W tym celu Zarząd Spółdzielni zaangażował ogrodnika, specjalistę w dziedzinie hodowli kwiatów i roślin ozdobnych. Dzięki temu kwietniki na dziedzińcach naszych w roku ubiegłym znacznie wygląd swój poprawiły. Podkreśleniem zainteresowań lokatorów w sprawie estetyki dziedzińców była samorzutna zbiórka składek lokatorów V kolonji i zakup przez nich samych drzew i kwiatów. Dalszym etapem planowej gospodarki ogrodniczej było wybudowanie cieplarni, co umożliwiło przechowanie i hodowlę własną roślin i kwiatów.

Budżet wydatków na doprowadzenie do porządku dziedzińców został z upoważnienia Rady Nadzorczej Spół-

dzielnicy dość znacznie przekroczony. Gospodarkę cieplarni postanowiono oprzeć na zasadach samowystarczalności.

Ulice przylegające do naszych kolonij pozostawały natomiast w całkowitem zaniedbaniu. Władze miejskie uchyliły się od zaspakojenia nawet najniezbędniejszych potrzeb w tej dziedzinie parotysięcznego Osiedla.

Część robót i tutaj wykonaliśmy w zastępstwie gminy. Zakończono zostało, mianowicie, uporządkowanie terenu pomiędzy ulicami Ustronie i Filarecką. Pośrodku urządzono boisko i ślizgawkę, pozostałą część zasiano łubinem. Cały teren ogrodzono. Opanowanie piasków pomiędzy III i V kolonią stanowi zasługę Robotniczego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci.

SAMORZĄD MIESZKAŃCÓW

W marcowym numerze „Życia W. S. M.” ogłoszony został regulamin Samorządu Mieszkańców Osiedla Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej na Żoliborzu, uchwalony przez Radę Nadzorczą Spółdzielni w grudniu 1931 roku. Regulamin ustala zasady stałej współpracy pomiędzy przedstawicielami mieszkańców w każdej kolonii i Administracją Osiedla.

Podstawą organizacyjną samorządu jest Stowarzyszenie wzajemnej pomocy lokatorów „Szklane Domy”, którego mężami zaufania są dwaj delegaci kolonijni, stanowiący razem z Opiekunem danej kolonii z ramienia Rady Nadzorczej Spółdzielni t. zw. *Delegację Domową* — komórkę samorządu lokatorskiego.

Do ważniejszych zadań delegacji należy: nadzór nad czynnościami dozorców domowych odnośnie utrzymania w kolonii porządku, czystości i bezpieczeństwa, obrona interesów mieszkańców danej kolonii, czuwanie nad przestrzeganiem zasad współżycia sąsiedzkiego ze szczególnem uwzględnieniem porządku i spokoju na dziedzińcach. Wszystkie zauważone usterki w czynnościach Administracji i niedomagania tejsze są komunikowane Admi-

nistratorowi Osiedla. Bezpośrednich poleceń personelowi Administracji delegaci nie wydają.

Delegaci wszystkich kolonij tworzą łącznie *Komisję Administracyjną* Osiedla. Przewodniczącym Komisji Administracyjnej jest Opiekun Główny Osiedla, którym w roku sprawozdawczym był A. Zdanowski; jego zastępcą delegat Zarządu St-nia „Szklane Domy” — A. Fotek; wreszcie sekretarzem Komisji — Wł. Ulanicki. Komisja Administracyjna spółdziela z Administracją Osiedla za pośrednictwem swego Prezydjum i Delegacyj Domowych, koordynuje pracę Delegacyj, opiniuje i opracowuje projekty przepisów, regulujących życie Osiedla i wreszcie powołuje na podstawie zmienionego regulaminu kar Komisję Dyscyplinarną Osiedla i rozstrzyga przez swoje Prezydjum odwołania lokatorów na orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej.

Komisja Administracyjna odbyła w okresie sprawozdawczym w czasie od 4 kwietnia do końca roku 4 posiedzenia plenaryjne, 3 posiedzenia Prezydjum i 2 posiedzenia Komisji Regulaminowej. Zajęto się przedewszystkiem zorganizowaniem, a następnie usprawnieniem pracy delegacyj. Członków delegacyj dla każdej kolonji wyznaczył prowizorycznie Zarząd „Szklanych Domów”, z tem, że odbędą się następnie zebrania kolonijne członków St-nia dla bezpośredniego wyboru delegatów. Niestety, zebrania takie nie doszły w roku sprawozdawczym do skutku. Wyznaczone zostały stałe dyżury delegacyj we wtorki każdego tygodnia w lokalu o ile możliwości w danej kolonji.

Bezpośrednia działalność Komisji Administracyjnej w pierwszym roku jej istnienia ograniczyła się do przygotowania i postawienia wniosków w sprawach następujących:

- 1) Zapoczątkowano sprawę odpluskwiania mieszkań. Obecnie obowiązuje przymus odpluskwiania, uchwalony przez Radę Nadzorczą. O ile lokator sam nie usunie robactwa, następuje dezynsekcja gazem świec siarkowych, dokonywana przez Miejski Zakład Higjenu.

Święto Robotnicze 1 Maja jest uroczystie obchodzone przez Spółdzielnię i wszystkie instytucje społeczne na terenie Osiedla W. S. M. Akademyje dla dzieci urządza Oddział Żoliborski Robotniczego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, dla dorosłych — Stowarzyszenie „Szkłane Domy”.

2) Porozumiano się z Ubezpieczalnią „Polonia” co do ubezpieczenia lokatorów od kradzieży na warunkach ulgowych. Sprawy techniczne, związane z ubezpieczeniem od kradzieży były załatwiane w biurze „Szkłanych Domów” w określonym dniu tygodnia.

3) Przygotowano przez specjalną podkomisję zmiany w sposobie powoływania Komisji Dyscyplinarnej oraz regulaminu kar za nieprzestrzeganie przepisów korzystania z mieszkań. Zastosowano tutaj całe dotychczasowe doświadczenie członków poprzednich Komisji Dyscyplinarnych.

4) Opracowano projekt podatku na właścicieli psów zamiast obowiązującego dotychczas zakazu trzymania psów. Wpływ z tego podatku ma służyć do utrzymania porządku. Początkowo wyznaczona została opłata zł. 2.50 miesięcznie, która następnie została obniżona uchwałą Rady Nadzorczej W. S. M. do zł. 1.50 miesięcznie. Ogólna liczba psów wynosiła w końcu roku — 32 we wszystkich kolonjach.

5) Omówiono złożone wnioski Administracji Osiedla w sprawie urządzenia podwórza kol. IV-ej oraz ogródków przed oknami V-ej i VII-ej kolonji.

6) Wszelchstronnie przedyskutowano sprawę pralni mechanicznej.

7) Zajmowano się sprawami, związanymi z opieką nad domami W. S. M., przy czem zaprojektowano zorganizowanie dozorców nocnych.

8) Omówiono i przedstawiono wnioski w sprawie hałasów w mieszkaniach, na klatkach schodowych oraz na ulicy.

9) Wszczęto akcję wspólnie z T-wem Przyjaciół Zoliborza przeciwko zbyt wysokim opłatom za gazomierze.

10) Podjęto akcję spopularyzowania wśród lokatorów „Gospody Spółdzielczej”.

Poza temi ważniejszymi sprawami, Komisja Administracyjna omówiła jeszcze i postawiła wnioski w całym szeregu spraw drobniejszych: jak na przykład otwarcie przejścia na ul. Ustronie na II-ej kolonji, okratowanie

okien piwnic od ulicy, sprawę odnawiania mieszkań i robót malarskich w mieszkaniach nowych, sprawę zaopatrzenia w grzejniki łazienek w VIII kolonii, sprawa rozmieszczeń anten w sposób racjonalny, odpowiedniego sprzątanía klatek schodowych i t. p.

Komisje Dyscyplinarne pracowały w roku sprawozdawczym na poprzednich zasadach, odbywając posiedzenia łącznie z reguły raz na miesiąc. Przewodniczył na tych posiedzeniach i kierował pracą Komisji ob. J. Libkind. W ciągu roku odbyło się 8 posiedzeń, na których zdecydowano udzielić 350 napomnień za opóźnienia w opłacie komornego i 220 punktów karnych za przekraczanie przepisów korzystania z mieszkań. Przeważały i w tym wypadku przekroczenia płatnicze, przyczem Komisja stawiała punkty karne tylko tym lokatorom, którzy odznaczali się systematycznym niepłatnieniem komornego w terminie.

W drugim półroczu została rozpoczęta akcja pomocy doraźnej mieszkańcom Osiedla W. S. M. Regulamin tej akcji uchwalony przez Radę Nadzorczą Spółdzielni przewidział powołanie specjalnego organu kontroli całej akcji w składzie dwóch przedstawicieli, wyznaczonych przez Spółdzielnię, dwóch przez St-nie „Szklane Domy” i jeszcze jednego przez Komisję Administracyjną Osiedla.

Główną Komisję Doraźnej Pomocy przy W. S. M. uważać należy przeto również za organ samorządu mieszkańców Osiedla. Przewodniczącym Komisji był St. Tołwiński, sekretarzem T. Michalski. Komisja odbyła w roku sprawozdawczym 4 posiedzenia, opracowała zasady przyznawania pożyczek długoterminowych na obniżenie komornego zgodnie z regulaminem akcji, zasady przyznawania ulg za dożywianie dzieci przez Oddział Żoliborski R. T. P. D., zasady przyznawania ulg w opłatach za korzystanie ze szkoły, przedszkola i świetlicy R. T. P. D., ustaliła wzory zgłoszeń o pożyczki i ulgi w opłatach, oraz rozstrzygała sprawy sporne, wniesione przez Komisję Doraźnej Pomocy przy „Szklanych Domach”. Komisja rozpatrzyła również wnioski co do zmian i uzupełnień

niektórych przepisów regulaminu akcji doraźnej pomocy.

Bezpośrednie przyznawanie ulg i pożyczek było dokonywane przez wspomnianą wyżej Komisję Doraźnej Pomocy przy „Szklanych Domach” pod kontrolą Głównej Komisji.

Uchwalony przez Radę Nadzorczą budżet doraźnej pomocy nie został wykorzystany całkowicie. Zamiast preliminowanej sumy 110.000 złotych wydatkowano złotych 101.808,75. Nie zostało zorganizowane przewidziane w budżecie dożywianie niemowląt, wydatkowano mniejsze kwoty od preliminowanych na dożywianie dzieci, oraz pożyczki na obniżenie komornego.

DZIAŁALNOŚĆ PROPAGANDYSTYCZNA

Podobnie, jak w latach poprzednich tak i w roku sprawozdawczym działalność propagandystyczna W. S. M. obejmowała w pierwszym rzędzie dwie dziedziny: akcję ogólną o zdobycie lepszych warunków finansowania społecznego budownictwa i akcję werbunkową na rzecz spółdzielni w szeregach zorganizowanego Świata Pracy. Obie akcje powyższe prowadziliśmy w porozumieniu i przy udziale związków zawodowych.

I tak w dniu 1 czerwca uczestniczyli reprezentanci W. S. M. w konferencji mieszkaniowej, zwołanej z naszej inicjatywy przez Radę Zawodową miasta Warszawy, w dniu 10 czerwca wzięli udział w obradach zwołanych przez Związek Rewizyjny Spółdzielni Mieszkaniowych i Budowlano Mieszkaniowych, w dniu 30 czerwca uczestniczyli w ogólnej konferencji spółdzielczej, obradującej w lokalu Stowarzyszenia Urzędników Państwowych w gmachu ministerjum spraw wewnętrznych. We wszystkich powyższych akcjach zbiorowych przedstawiciele W. S. M. w osobach St. Tołwińskiego, A. Zdanowskiego i W. Wohnouta, odgrywali rolę czynną, wygłaszając referaty programowe, podkreślające konieczność zróżniczkowania spółdzielczości mieszkaniowej *czystego typu, t. j. niewłaściwościowej i spółdzielczości budowlano-mieszkaniowej, budującej na własność.*

Delegacje W. S. M. do władz zwróciły uwagę, na katastrofalne położenie spółdzielczości mieszkaniowej zreszta-

jącej w swych szeregach robotników i pracowników umysłowych, którzy naskutek kryzysu doznali bardzo znacznego obniżenia uposażeń i nie są w stanie udźwignąć na swych barkach ciężaru obecnego oprocentowania kredytów budowlanych.

Niezależnie od wystąpień do władz i na terenie instytucji spółdzielczych, odbywały się przez cały okres sprawozdawczy liczne konferencje z poszczególnymi związkami zawodowymi na temat jednania nowych członków dla W. S. M. Szczególnie żywa akcja propagandystyczna była prowadzona wśród członków Z. Z. K.

W ciągu maja i czerwca zorganizowaliśmy w tym celu cztery konferencje informacyjne z zarządem okręgowym Z. Z. K. przy udziale przedstawicieli sekcji Związku z Warszawy i z najbliższej okolicy. Aby urozmaicić akcję propagandową i unaocznić kolejarzom wszechstronną działalność W. S. M., zorganizowaliśmy w gmachu Z.Z.K. przy ul. Czerwonego Krzyża 20 specjalną wystawę mieszkaniową, poświęconą głównie popularyzacji mieszkań półtoraizbowych w kolonii VII A. Wystawa zorganizowana została przy pomocy Polskiego Towarzystwa Reformy Mieszkaniowej, które wypożyczyło część wykresów i rysunków z dziedziny urbanistyki. Urządzeniem wystawy z ramienia Spółdzielni zajął się architekt St. Brukowski i W. Wohnout, przy czynnej pomocy prezesa Z. Z. K. A. Kuryłowicza i kierownika działu finansowego Z. Z. K. St. Żaka.

Wystawę zwiedziło około 2 tysięcy osób, w tej liczbie liczne wycieczki kolejarzy i Zjazd Spółdzielni Związkowej Pracowników Kolejowych z całego państwa.

Nie zaniedbywaliśmy także naszej pracy propagandowej wśród innych związków zawodowych, doprowadzając do zawarcia dalszych umów wzajemności.

Celem kolportażu w szeregach związków zawodowych wydaliśmy trzy ulotki propagandowe — jedną ogólną, jedną zwróconą specjalnie do kolejarzy, jedną zawierającą prócz tekstu rysunek perspektywiczny kolonii VII A, oraz plany mieszkań półtoraizbowych w tym budynku.

Ulotki były masowo kolportowane, zwłaszcza wśród związków, które zawarły z W. S. M. umowy wzajemności.

Również do pracy propagandystycznej zaliczyć należy wybudowanie przez W. S. M. domku jednorodzinnego na Bielanych na wystawie p. t. „Tani Dom Własny“, zorganizowanej przez Polskie Towarzystwa Reformy Mieszkaniowej. Wystawę w ciągu jej trwania zwiedziło przeszło 30 tysięcy osób, które z zainteresowaniem oglądały m. in. domek W. S. M. oraz urządzoną w domku Z. Z. K. małą wystawę, ilustrującą działalność naszej Spółdzielni i studia nad budownictwem jednorodzinnych domów szeregowych z ogródkami w osiedlach podmiejskich.

W roku sprawozdawczym uzupełniony został również film obrazujący rozwój WSM., zrealizowany przez E. Cękałskiego i W. Jakubowską z grupy „Start“. Nakręcanie filmu w roku sprawozdawczym rozpoczęło się w czasie uroczystości położenia kamienia węgielnego pod kolonję VII A w dniu 21 maja. Film ten będzie miał prócz wartości duże znaczenie dokumentarne, uchwyci bowiem poszczególne etapy rozwoju W. S. M. Po ukończeniu filmu, został on wyświetlony kilkakrotnie w kinie na I kol. Odbyły się również dwa popularne wykłady ilustrowane filmem dla robotników budowlanych, zatrudnionych przez S. P. B. przy budowach W. S. M.

Osobną wzmiankę należy poświęcić działalności propagandystycznej za pośrednictwem słowa drukowanego. Tutaj na pierwszym planie wymienić należy „Życie W.S.M.“, które w roku sprawozdawczym ukazywało się jako miesięcznik informacyjny W. S. M., Stowarzyszenia „Szklane Domy“ i Oddziału R. T. P. D. na Żoliborzu. Ogółem ukazało się 10 numerów „Życia“, w tem 2 numery podwójne.

Chcąc związać ogół mieszkańców jaknajściślej ze Spółdzielnią i zachęcić ich do czynnej współpracy, redakcja „Życia“ w zeszyte styczniowym zamieściła następujący apel do mieszkańców Osiedla.

„Redakcja „Życia W. S. M.“ prosi wszystkich mieszkańców Osiedla o zabieranie głosu w piśmie i poruszanie wszystkich spraw, wynikających bądź to z niedomagań

naszej Spółdzielni i współpracujących z nią instytucyj społecznych, bądź z rosnących nowych potrzeb gospodarczych i społeczno - wychowawczych. Każda inicjatywa i uwaga jest cenna dla pracowników i kierowników naszych instytucyj i przyczynić się może do usprawnienia i pogłębienia naszego życia, którego organizacja opierać się musi na coraz bardziej rozszerzającej się więzi pomocy wzajemnej wszystkich mieszkańców i członków Spółdzielni.

„Uwagi, spostrzeżenia i notatki mogą być dawane nie koniecznie w formie gotowej do druku. Każdą rzecz można opisać prosto swojemi słowami i podać jako materiał do notatki czy artykułu, wrzucając do skrzynki redakcyjnej w lokalu Administracji”.

Apel powyższy nie pozostał bez skutku. Liczba osób współpracujących w „Życiu” stale wzrasta, a temsamem „Życie” staje się coraz doskonalszym wyrazem potrzeb i dążeń ogółu członków W. S. M. Okres sprawozdawczy utwierdził władze Spółdzielni w przekonaniu, że nasz stały biuletyn jest niezastąpionem narzędziem propagandowo - informacyjnem. Zgodnie z programem redakcyjnym omawiane były na łamach „Życia”: działalność ogólna Spółdzielni, działalność instytucyj współpracujących z W. S. M. na terenie Osiedla, uchwały Zarządu i Rady Nadzorczej, oraz aktualne „bólączki” mieszkańców. Dział kroniki i komunikatów zawierał informacje i ogłoszenia Spółdzielni i instytucyj pracujących na terenie Osiedla. Redaktorem „Życia” był członek Zarządu Spółdzielni St. Tołwiński, sekretarzem redakcji do maja K. Nowicki, od maja do października W. Wohnout, a następnie E. Freyd.

Koszt wydawnictwa został pokryty z Funduszu społeczno - wychowawczego, oraz z opłat za komunikaty od instytucyj i ogłoszenia członków.

Fundusz Społeczno-Wychowawczy W. S. M. administrowany był w roku sprawozdawczym przez zarząd w składzie: St. Szwalbe (przewodniczący), M. Nowicki, St. Tołwiński — z ramienia Rady Nadzorczej i Zarządu

W. S. M., A. Próchnik — z ramienia Stow. „Szkłane Domy”, A. Landy — Robotniczego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, Oddziału na Żoliborzu. Sekretarjat Funduszu Społ.-Wych. prowadzili kolejno W. Wohnout i E. Freyd.

W czerwcu Zarząd odbył trzy posiedzenia programowe, na których delegaci „Szkłanych Domów” i R.T.P.D. złożyli sprawozdania z działalności swych organizacyj, poczem przeprowadzono szczegółową dyskusję nad podziałem preliminowanych na 30.400 złotych wpływów funduszu, biorąc pod uwagę prace społeczno-wychowawcze, prowadzone na terenie Osiedla bądź bezpośrednio przez W. S. M., bądź przez instytucje samorządowe Osiedla.

Na pokrycie wydatków, związanych z wydawaniem biuletynu „Życie W. S. M.” przeznaczono 4.000 zł. Biuletyn otrzymują bezpłatnie wszyscy członkowie Spółdzielni.

Stow. „Szkłane Domy” uzyskało subsydjum w wysokości 3.000 zł., z czego na prowadzenie systematycznych kursów oświatowych (Wolna Wszechnica Robotnicza) — 1.000 zł., na akcję umuzykalnienia (orkiestry) — 1.000 zł., na powiększenie księgozbioru biblioteki — 1.000 zł.

Robotnicze Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Oddział na Żoliborzu, uzyskało na pierwsze półrocze 1932 r. 10.000 złotych, a na drugie półrocze — 5.000 zł. tytułem subwencji na prowadzenie szkoły, przedszkola i świetlicy. Koło Czynnych Kooperatystek na swą akcję propagandową otrzymało zasiłek 300 zł., R. K. S. „Marymont” — 200 zł.

Z tak zwanej części żelaznej funduszu zakupywane były meble i urządzenia trwałe dla instytucyj pracujących na terenie Osiedla według każdorazowej decyzji Zarządu Funduszu. Zarząd ustalił następujące zasady użytkowania funduszu żelaznego:

1) Zgodnie z regulaminem Funduszu Społeczno-Wychowawczego Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej

wydatki z funduszu żelaznego mogą być czynione tylko na cele inwestycyjne.

2) Za cele inwestycyjne uważać można nabywanie trwałych ruchomości, których amortyzacja może być rozłożona nie krócej, niż na 5 lat, kupno i budowę nieruchomości, oraz pożyczki o określonym zgóry przeznaczeniu i pewnym zabezpieczeniu.

3) Nabywane z funduszu żelaznego ruchomości i nieruchomości stanowią własność Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej.

4) Ruchomości są oddawane w użytkowanie instytucjom według uchwały Zarządu Funduszu za opłatą, której wysokość nie może być mniejsza od kosztów amortyzacji.

5) Okres amortyzacji ustala Zarząd Funduszu. Zarząd ma prawo kontroli użytkowania ruchomości przez instytucje. Za wszelkiego rodzaju zniszczenie i zmniejszenie wartości ruchomości poniżej normy amortyzacyjnej odpowiada materialnie instytucja użytkująca.

Stan funduszu żelaznego wynosił na początku roku 14.964 złote; przelew w roku 1932 jednej trzeciej ogólnych wpływów F. S. W. — 10.045 złotych; stan funduszu żelaznego w końcu roku — 25.009 złotych.

Wartość bilansową ruchomości funduszu w końcu roku sprawozdawczego podaje tabl. 48.

W roku sprawozdawczym nabyte zostały: szafki do biblioteki, częściowe umeblowanie klubów „Szklanych Domów”, fortepian, instrumenty dla orkiestry dętej i mandolinistów, epidjaskop, stoliki i ławki szkolne, druga partja przyrządów gimnastycznych. Odkupiono od „Szklanych Domów” instrumenty muzyczne nabyte bezpośrednio, pianino i lampę projekcyjną.

„Szklane Domy” otrzymały z funduszu żelaznego pożyczkę w wysokości 4000 zł. na udział w Spółce „Kino Żoliborz”, zabezpieczoną aparatem projekcyjnym Kina.

Również z funduszu żelaznego pokryty został koszt budowy domku ślizgawkowego przy ul. Filareckiej.

Tabl. 48. AKTYWA CZĘŚCI ŻELAZNEJ FUNDUSZU SPOŁECZNO-
WYCHOWAWCZEGO.

Wyszczególnienie	Koszt nabycia	Wartość po uwzgl. amortyzacji	
1. Domek ślizgawkowy przy ulicy Filareckiej	2.429 41	—	2.186.47
2. Ruchomości:			
<i>W użytkowaniu „Szkł. Domów“</i>			
Urządzenie biblioteki	1.190 00	968.00	
„ czytelni	396.90	317.52	
„ klubów	692 00	622.80	
Instrumenty muzyczne	5.117.00	3.795.60	
Fortepian	2.500.00	2.250 00	
Epidjaskop	1.200.00	1.080 00	9.033.92
<i>W użytkowaniu R T. P. D.</i>			
Ławki i stołki szkolne	6.930.00	5.427.00	
Inne meble szkolne	794.50	592 40	
Przyrządy gimnastyczne	1.942.30	1.739.52	
Pianino	1.500.00	1.050.00	
Lampa projekcyjna	252.00	201.60	9.010.52
3. Pożyczka inwestycyjna „Szkła- nych Domów” na udział w kinie Zoliborz	4.000.00	—	4 000 00
Razem	28,944.11	—	24.230.91

Poza terenem naszego Osiedla, rozwijaliśmy także w miarę możliwości działalność propagandystyczną, umieszczając artykuły o Spółdzielni i zagadnieniach budownictwa spółdzielczego w „Robotniku”, „Kolejarzu Związkowcu”, „Robotniku Budowlanym”, „Głosie Stolicy”, „Robotniczym Przeglądzie Gospodarczym”, oraz we francuskim czasopiśmie fachowym „L'Architecture d'Aujourd'hui”. Osobno wymienić należy podwójny numer (11—12) miesięcznika „Dom, Osiedle, Mieszkanie”, poświęcony w całości Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej. Numer ten otrzymali bezpłatnie wszyscy członkowie W. S. M., mający opłacony pełny udział.

W roku sprawozdawczym w czasie od 29 października do 1 listopada odbył się w Pradze czeskiej zjazd architektów „Levé fronty”. Zadaniem kongresu było zdefiniowanie zasadniczej myśli o nowej społecznej funkcji architektów, polegającej na zaspakajaniu potrzeb najszerszych warstw ludności pracującej.

W. S. M. wysłała do Pragi członka swego Zarządu inż. J. Zakowskiego, który wraz z arch. Sz. Syrkusem zdał sprawę z kongresu w artykule opublikowanym w numerze „Domu, Osiedla i Mieszkania” poświęconym W. S. M.

Również do działu propagandystycznego zaliczyć należy sprawozdanie z działalności Spółdzielni w roku 1931. Sprawozdanie to, objętości 205 stron druku, bogato ilustrowane i poraz pierwszy ozdobione barwną fotomontażową okładką, rozesłane członkom, oraz instytucjom interesującym się społecznym budownictwem mieszkaniowym — stało się niewątpliwie najlepszym informatorem o Spółdzielni.

Liczne wycieczki, które odwiedziły nasze Osiedle w ciągu roku sprawozdawczego zostały również wykorzystane dla propagandy W. S. M. Temu celowi służył m. in. rozdawany uczestnikom wycieczek kalendarzyk „Szklanych Domów”, zawierający w treści w skrócie najważniejsze informacje o W. S. M. i współpracujących z nią instytucjach.

Osiedle nasze odwiedziły następujące wycieczki zbiorowe: Kurs Państwowej Szkoły Higjeny, Szkoła Żeńska p. Danielskiej z Warszawy, Seminarium Nauczycielskie Męskie z Pułtuska, Szkoła Śródzielcza z Warszawy, pracownicy śródzielczy z Białegostoku, pracownicy Warszawskiej Śródzielni Spożyców, 3 wycieczki kolejarzy członków Z. Z. K. z węzła warszawskiego, kolejarze członkowie Z. Z. K. z Bydgoszczy, ogólnokrajowy zjazd kolejowego Przysposobienia Wojskowego, wycieczka 12 osób z Aten w Grecji, wycieczka Naukowa Kongresu Międzynarodowego Architektów zorganizowana przez czasopismo „L'Architecture d'Aujourd'hui”. Studium Pracy Społeczno - Oświatowej Wolnej Wszechnicy Polskiej,

Kurs Instruktorski Spółdzielni Wojskowych, Kurs Doształcający Wychowawców Szkolnych, Wycieczka Kursów Kreśleń Technicznych, Wycieczka „Kultur - Ligi”.

Również zwiedził nasze Osiedle dyrektor Międzynarodowego Biura Pracy Butler.

Na zakończenie zaznaczyć należy, że pod koniec roku sprawozdawczego rozpoczęte zostały wstępne roboty, zmierzające do przebudowy części kotłowni na centralną salę teatralno - zebraniową, która — wobec zbyt już szczupłej na nasze potrzeby sali w I kolonji — stać się winna ośrodkiem życia społecznego i artystycznego Osiedla.

DZIAŁALNOŚĆ STOWARZYSZENIA „SZKLANE DOMY”.

Rok 1932 postawił Stowarzyszenie wzajemnej pomocy lokatorów W. S. M. wobec trudnego zadania organizowania opieki i pomocy dla coraz liczniejszej rzeszy zubożałych wskutek długotrwałego kryzysu mieszkańców Osiedla. Trudności te, którym „Szklane Domy” starały się w miarę swych sił stawić czoło, nie osłabiły akcji kulturalno - oświatowej, ogarniającej czterotysięczną ludność spółdzielczego miasteczka W. S. M. i zaznaczającej się na wszystkich polach działalności Stowarzyszenia postępami w porównaniu z okresem ubiegłym.

Zarząd Stowarzyszenia w okresie sprawozdawczym stanowili: St. Szwalbe, Kaz. Nowicki, T. Michalski, T. Gocłowski, B. Malinowski, A. Fotek, A. Próchnik, B. Hubrich, W. Wohnout, A. Mazurkiewicz, T. Woynowski, B. Kaszyński i Em. Freyd (dokooptowany uchwałą Zarządu w październiku 1932 r.).

Komisja Rewizyjna: K. Tołwiński, L. Dobrzelewski i M. Zdanowska.

RUCH CZŁONKÓW W 1932 R.

Stan na 1.I.32	531 czł.
W ciągu roku przybyło	294 „
Członków zespołów muzycznych oraz prac bibl.	71 „
Ubyło w ciągu r. 1932	107 czł.
Stan na 31.XII.32 r.	789 czł.

Wzrost ilości członków wynosi przeszło 35% w porównaniu z okresem ubiegłym.

POMOC MATERJALNA.

Akcja pomocy materialnej Stowarzyszenia dla swych członków ogniskuje się w Komisji Opieki, pośrednictwo pracy na terenie Osiedla) i Komisji Pożyczkowej. Zakres działalności tej ostatniej charakteryzują następujące cyfry:

Na 31 posiedzeniach komisji rozpatrywano 303 podania o pożyczki, z których uwzględniono 272 podania, odrzucono 31. Odmówiono: 5-ciu osobom z powodu nienabycia praw członkowskich (o pożyczkę ubiegać się można po trzech miesiącach członkostwa), 10-ciu osobom z powodu zalegania w opłatach składek oraz z powodu zalegania w spłacaniu pożyczek poprzednio zaciągniętych, 16 stu osobom z powodu braku zabezpieczenia.

Przyznane pożyczki układają się według przeznaczenia i stosunkowej wysokości jak następuje:

Przeznaczenie pożyczki	ilość pożyczek	%	Ilu osobom	%	pożyczki wyniosły zł.	%
na opłatę komornego na leczenie	179	65,8	113	58	22,865 07	75,0
na remont, wkłady na warsztaty pracy, i narzędzia	19	6,9	19	9,7	2,291,00	7,4
na przeżycie	8	2,9	8	4,1	1,460,00	4,8
różne (pogrzeb, wydatek, czesne etc.) . .	5	1,9	5	2,6	715,00	2,3
	12	4,5	12	6,1	1,048,00	3,5
	49	18,0	38	19,5	2,135,45	7,0
R a z e m: . . .	272	100	195	100	30,474,52	100,0

W porównaniu z okresem ubiegłym suma przyznaczonych pożyczek wzrosła dwukrotnie.

O proporcji pożyczek pod względem ich wysokości poucza nas następująca tabela:

Udzielono pożyczek	Poniżej 50 zł.	Od 50 do 100	Od 100 do 150	Od 150 do 200	Od 200 do 300	Ponad 300	Razem
		87	65	49	36	27	8

Wreszcie stosunek pożyczek robotników fizycznych i pracowników umysłowych daje nam wykaz następujący:

Otrzymali	Pożyczek	%	Osób	%	Suma	%
Robotnicy	185	68,0	130	66,7	16.878,97	55,4
Pracownicy umysłowi	87	32,0	65	33,3	13 595,55	44,6

**
*

Nowym działem pracy Stowarzyszenia w r. 1932 było zarządzanie funduszem doraźnej pomocy W. S. M.

Z pożyczek i zapomóg z tego funduszu korzystali zgodnie z regulaminem wyłącznie członkowie „Szkłanych Domów”. Przydzielanie pożyczek i zapomóg było w rękach komisji doraźnej pomocy Stowarzyszenia.

Na umorzenie pożyczek członków bezrobotnych lub mało zarabiających uzyskano kwotę 8.415.85 gr. O pożyczkę długoterminową na obniżenie komornego mogą się w myśl regulaminu ubiegać członkowie Stowarzyszenia, zarabiający poniżej 250 zł. i zamieszkujący lokale nie przewyższające kubatury regulaminowo określonej.

Rozpatrzone podań o obniżkę komornego 76.

Odmówiono 13 osobom, przyznano obniżki 63 osobom na ogólną sumę zł. 3.161.90.

Według wysokości obniżki te układają się jak następuje.

uzyskało obniżkę	10 %	15 %	20 %	25 %	30 %	35 %	40 %
o s ó b	5	8	10	12	19	8	1

DOMEK W I KOLONJI; SIEDZIBA STOWARZYSZENIA „SZKLANE DOMY“

W końcu r. 1932 zarząd „Szklanych Domów” wyjednał w W. S. M. przydział całego domku 1-o piętrowego na dziedzińcu I-ej kolonji na siedzibę S-nia. Na parterze mieści się biblioteka, czytelnia pism oraz sale gier umysłowych i ciemnia fotoklubu. Na piętrze przewidziano lokal na biuro S-nia, sale wykładowe kursów i siedziby klubów.

Do kompetencji komisji doraźnej pomocy Stowarzyszenia należało również rozpatrzenie podań o zwolnienie częściowe lub zupełnie od wpisów szkolnych i opłat za dożywianie. Ulg i zwolnień z opłat tych przyznano na sumę zł. 14.309.50.

Ogółem tedy komisja udzieliła z Fund. Dor. Pom. zapomóg, pożyczek na obniżenie komornego i wpisy szkolne na sumę zł. 25.887.25.

Do zadań komisji Opieki należało wyjednywanie zatrudnienia dla bezrobotnych członków Stowarzyszenia. Staraniem Komisji 62 członków „Szklanych Domów” zatrudnionych było przy budowie prowadzonej przez S. P. B.

Komisja przyznawała również ulgi w opłatach za pranie. Korzystało z ulg, wynoszących od 30% do 50% 98 członków.

Dzięki współpracy lekarzy i prawników członków stowarzyszenia zorganizowany został dział porad. Porad lekarskich udzielali dr. Z. Papiński, dr. Hillebrandt i dr. M. Mancewicz-Jakubowska; prawnych — mec. G. Działowski, K. Hubrich i E. Hullanko.

BIBLIOTEKA.

Na początku 1932 r. księgozbiór biblioteki liczył 4.425 dzieł, do 31.XII tego roku, liczba ta wzrosła do 5.441, czyli ogółem w ciągu roku przybyło 1.013 książek. W tem na beletrystykę przypada 522 książki, na dział naukowy 316, dla młodzieży 84 i na języki obce 91.

Ogółem w dniu 31.XII.1932 biblioteka posiadała: dzieł beletrystycznych 3.339, naukowych 1.051, dla młodzieży 790, w obcych językach 261.

Liczba czytelników wzrosła z 512 do 730, czyli o 218, co stanowi wzrost 43%.

Czynna w ciągu 268 dni w roku biblioteka, wydała 15.422 osobom 20.805 książek, w tej liczbie 17.893 beletrystycznych, 675 naukowych, 2.108 dla młodzieży i 129 z języków obcych. W stosunku do roku ubiegłego wydano ogółem o 7.246 książek, t. j. o 53% więcej.

Przeciętna frekwencja dzienna czytelników wynosiła 57 osób; obecnie liczba ta z dnia na dzień wzrasta. Lokal biblioteczny powiększono, dodając osobny pokój dla czytelników i zniesiono system „okienkowy”, co pozwala na utrzymywanie kontaktu i ułatwia porozumiewanie się czytelników z pracownikami.

Zyczenia czytelników w sprawie zakupu nowych książek, są — pomimo skromnych i bardzo ograniczonych środków — możliwie uwzględnione.

Oprócz książek nowych, dość licznie wpływają dary, które bardzo chętnie biblioteka przyjmuje.

Na dyżurach zatrudnionych było 25 osób pracujących honorowo, przy wydawaniu książek czytelnikom.

Wobec stale wzrastającej ilości czytelników, jak również i książek w bibliotece, zaangażowano fachową bibliotekarkę.

Ogólny nadzór nad działalnością biblioteki i wyborem nowych książek należał do Komitetu Bibliotecznego

CZYTELNIA.

W okresie sprawozdawczym czytelnia Stowarzyszenia otrzymała nowy lokal na parterze domku, mieszczącego się na dziedzińcu I-ej kolonii. Obszerna sala, uzyskana z połączenia dwóch izb może pomieścić jednocześnie do 45 czytelników.

Czytelnia czynna była w przeciągu 339 dni (przeróbka lokalu trwała 26 dni), w dni powszednie od 17 do 22-ej, w niedziele i święta również od 10-ej do 14-ej. Obliczona na podstawie listy obecności, przeciętna frekwencja dzienna wynosiła 27 osób dziennie. Zważywszy, że nie wszyscy czytelnicy wpisują się na listę obecności, liczbę powyższą uznać należy za znacznie niższą od rzeczywistej frekwencji.

Czytelnia prenumerowała 6 dzienników rozmaitych kierunków politycznych jak: „Robotnik”, „Gazeta Polska”, „Gazeta Warszawska”, „Kurjer Polski”, „Kurjer Warszawski”, „Ilustrowany Kurjer Krakowski”, oraz 20 czasopism: „Przegląd Gospodarczy”, „Prz. Wschodni”, „Rob.

Prz. Gosp.", „Mysł Społeczna", „Przełom", „Wiadomości Literackie", „Tytoniowiec", „Naokoło Świata", „Wiedza i Życie", „Wolnomysliciel", „Radjo", „Ze Świata", „Światowid", „Mucha", „Cyrulik Warszawski", „Kino", „Kobieta w domu i świecie", „Dziecko i Matka".

Opiekę nad czytelnią, stałe dyżury codzienne sprawowali członkowie komisji czytelniczej pod przewodnictwem członka Zarządu Stowarzyszenia.

ODCZYTY CZWARTKOWE.

Urządzane systematycznie co czwartek, poprzedzane koncertami zespołów muzycznych, odczyty „Szklanych domów", skupiały przeciętnie 60 osób na wieczorze.

Odbyło się w r. 1932 odczytów 24 na tematy następujące: Widowiska dramatyczne w starożytnej Helladzie; Piąteletka; Powszechne rozbrojenie; Demokracja językowa; Gospodarka naszych miast; Stefan Żeromski; O regulacji urodzin; Kara śmierci; Wysiłki kapitalizmu; Plan miasta, kraju i państwa; O wyborze zawodu; Współczesne Indje; Hitleryzm; Język świata pracy; O co walczą w Meksyku; Początku socjalizmu w Polsce; Polska na morzu; Jak żyje robotnik polski we Francji; Budownictwo współczesne; Przemiany społeczne a wychowanie; Ustawodawstwo dekretowe w Polsce; Ameryka.

Niektóre prelekcje ilustrowane były przezroczami i projekcjami, zakupionego w roku sprawozdawczym epidjaskopu, parę odczytów uzupełniono wyświetleniem filmów naukowych.

Organizacja odczytów i przewodnictwo na wywiązujących się po referatach dyskusjach spoczywała w rękach przewodniczącego komisji odczytowej.

MUZYKA.

Komisja muzyczna Stowarzyszenia opracowała plan prac, który miał na celu akcję umuzykalnienia wśród mieszkańców Osiedla i został w znacznej mierze wyko-

CZYTELNIA STOWARZYSZENIA „SZKLANE DOMY” W I KOLONJI NA ŻOLIBORZU

Zdjęcie obejmuje fragment czytelnicy „Szkłane Domy”. Rozszerzony lokal mieści do 45 czytelników. Czytelnia prenumeruje 6 dzienników oraz 20 czasopism.

nany. Z projektowanych 10 koncertów, odbyło się 7 z udziałem solistów, przeważna część których stanowią mieszkańcy Osiedla, o nazwiskach znanych w świecie muzycznym stolicy. Koncerty naogół pokryły koszty organizacji, a niektóre przyniosły nawet nadwyżkę, co dowodzi, że zainteresowanie muzyką znacznie wzrosło.

Poza działalnością koncertową kontynuowane zaprawianie chętnych do gry zespołowej w orkiestrach dętej i mandolinistów. Ta ostatnia wzrosła z 14-tu do 20-tu wykonawców, zaś ilość uczniów z 7-iu na 15-u. Skład orkiestry dętej (26 osób), pozostał ten sam, co w r. ub., z tą zmianą, że zmniejszyła się ilość wykonawców z poza mieszkańców Osiedla na rzecz lokatorów. Orkiestra posiada 8 uczniów. Z grupy 9 uczniów poprzedniego sezonu część przeszła do orkiestry, jako stali członkowie, przyczem dwaj w charakterze stypendystów Stowarzyszenia „Szklane Domy”, kształcą się w Konserwatorium Warszawskim. Obie orkiestry brały kolejno udział w wieczorach czwartkowych, poprzedzając odczyty koncertami.

Trzecim zespołem Stowarzyszenia jest chór, liczący 30 osób. Chór posiada już w swym repertuarze parę pieśni i bierze udział w uroczystościach „Szklanych Domów”.

Ostatniem, b. ciekawem przedsięwzięciem artystycznym Komisji Muzycznej było zorganizowanie orkiestry smyczkowej z muzyków rutynowanych, zdolnych do wykonania utworów muzyki symfonicznej.

AKADEMJE.

Stowarzyszeniu „Szklane Domy”, jako naczelnej organizacji lokatorów W. S. M. przypada obowiązek organizowania ogólnych uroczystości spółdzielczego Osiedla.

Wśród tych obchodów wymienić należy: Pierwszomajową Akademię i Dzień Spółdzielczości. Zasłużonego swego członka — T. Rawicz-Lipińskiego, jednego z budowniczych stowarzyszenia pożegnały „Szklane Domy” uroczystą akademią z udziałem zespołów muzycznych, których był organizatorem i współpracownikiem.

WOLNA WSZECHNICA ROBOTNICZA.

W końcu r. ub. komisja oświatowa Stowarzyszenia przystąpiła do realizacji wielokrotnie podnoszonego hasła: stałych kursów ogólnokształcących. Zakreślono kursom nazwanym: Wolną Wszechnicą Robotniczą — zakres dość szeroki, ogłaszając zapisy na kilkanaście cykli wykładowych z dziedziny humanistyki, nauk społecznych, gospodarczych i przyrodniczych, tudzież wykłady języków obcych i kurs elementarny doksztalcający. Na prelegentów zaproszono wyłącznie siły miejscowe, t. zn. z pośród mieszkańców Osiedla, które jak się okazało liczy znaczny zastęp wybitnych naukowców i specjalistów w swem gronie. Zgodnie z zapowiedzią wykłady uruchamiano stopniowo w miarę napływu zgłoszeń słuchaczy.

KLUB PROPAGANDY ESTETYKI I PIĘKNA.

Kontynuując swą działalność na polu zbliżenia towarzyskiego mieszkańców Osiedla, klub zorganizował w r. ub. 2 wycieczki do Puszczy Kampinowskiej, 4 zabawy, w których udział wzięło 470 osób oraz połączono z zabawą tańieczną rewję artystyczną (168 osób).

Z imprez klubu na polu propagandy sztuki wymienić należy wystawę kilimów huculskich (zwiedziło 700 osób) oraz wystawę malarską (250 osób).

Zapoczątkowano również w końcu r. 1932 prace przygotowawcze dla zorganizowania kursów sztuki stosowanej dla niewiast. Kursy te obejmują tkatwo kilimowe, tkactwo ramowe, trykotarstwo ręczne oraz haft maszynowy. Projektuje się również uruchomienie kursów haftu ręcznego, batików, zabawkarstwa, ceramiki i introligatorstwa artystycznego.

Klub liczył 73 członków, zgrupowanych w kołach: plastyków, literackim, imprez artystycznych oraz kole kobiet, współdziałał z komisją muzyczną przy organizacji koncertów.

KLUB GIER UMYSŁOWYCH.

Klub uzyskał w r. ub. znacznie obszerniejszy lokal, mieszczący 7 stolików do gier.

Klub rozwija wśród mieszkańców Osiedla zamiłowanie do gier umysłowych i organizuje mecze szachowo - warcabowe z innymi zespołami. Rozegrano m. in. zwycięski trójmecze z R. K. S. „Skra” i R. K. S. „Sarmata”, przy czym zawodnicy K. G. U. zajęli w szachach pierwsze miejsce, a w warcabach drugie za „Skra”, a przed „Sarmatą”.

Zorganizowano pod kierunkiem mistrza Makarczyka kurs gry szachowej i rozegrano turniej o mistrzostwo klubu z nagrodami dla pierwszych trzech zawodników. W ciągu r. ub. ilość członków wzrosła o 17 osób, klub liczył w d. 31.XII.32 — 40 członków i 5 stałych gości. Składkę członkowską obniżono do 30 gr.

FOTO - KLUB.

Klub liczący 29 członków odbywał co tydzień zebrania, przeznaczone bądź na zajęcia praktyczne bądź też na pogadanki z zakresu fotografii.

W r. ub. zorganizowany został kurs dla początkujących amatorów oraz konkurs p't.: „Moja rodzina”.

ESPERANTA KLUBO „VITRAJ DOMOJ”.

Klub esperantystów: „Vitraj Domoj” liczący 17 członków, prenumeruje czasopisma esperanckie krajowe i zagraniczne, zorganizował wydawnictwo własnego biuletynu informacyjnego p. n.: „Esperancka Robotnicza Służba Prasowa”, prowadzi wieczory konwersacji esperanckiej, korespondencji z zagranicą, zorganizował w r. ub. 3 kursy języka esperanto oraz dwa odczyty o języku międzynarodowym. Staraniem klubu utworzono przy bibliotece „Szklanych Domów” dział esperancki, który liczy już ponad 50 książek.

KLUB GIER UMYSŁOWYCH STOWARZYSZENIA „SZKLANE DOMY”

Sala gier umysłowych otwarta codziennie od godz. 5-ej po poł. cieszy się stale liczną frekwencją zapalonych szachistów i warcabistów, chlubnie broniących „barw” Stow. „Szklane Domy” w zawodach stołecznych międzyklubowych.

KLUB FILATELISTYCZNY.

Założony w r. ub. klub liczy 20 członków, w ten 8 z młodzieży. Klub ułatwia członkom prowadzenie wymiany i nabywania materiału filatelistycznego, urządza pogadanki dyskusyjne i konkursy dla młodzieży.

KLUB DYSKUSYJNY.

Klub Dyskusyjny przy Stowarzyszeniu „Szklane Domy” został utworzony z inicjatywy grupy członków dla samokształcenia się oraz wspólnego omawiania i wymiany myśli na tematy społeczne i gospodarcze.

Rozpoczęcie działalności klubu, po przedwstępnych zebraniach nastąpiło dnia 13.X 1932 r. Zebrania klubu odbywają się co tydzień. Do dyskusji przygotowują się członkowie przez lekturę uprzednio wskazanej przez referenta literatury.

Zebrania klubu odbyło się w r. 1932 — 10, przy udziale od 13 do 22 członków (przeciętnie 16). Omówiono tematy: Bezrobocie w Polsce, Jaki jest charakter obecnego kryzysu, Rola klas w obecnym ustroju, Wyniki wyborów do parlamentu w Niemczech, Sprawy robotnicze w Azji (Japonja).

Z końcem roku klub liczył 34 członków.

KOŁO TURYSTYCZNE W. S. M.

Działające do dnia 7 listopada 1932 jako samodzielna instytucja, począwszy od tej daty staje się Koło Turystyczne klubem „Szklanych Domów”.

W kole czynne są cztery sekcje: turystryki pieszej, wodnej, kolarskiej i narciarskiej. Zorganizowano dwie wycieczki narciarskie w sezonie zimowym; koło sprowadziło dla swych członków 7 par nart, posiada w swym inwentarzu dwie łodzie, namiot i inny drobny sprzęt turystyczny, j. np. ożagłowanie, mapy, Kuchenka etc.

W porozumieniu z R. T. P. D. zarezerwowano na terenie ogrodu szkolnego pomieszczenie na budowę kajaków,

poza tem koło poczyniło w r. ub. starania o uzyskanie przystani na Wiśle.

W dniu 31.XII 1932 K. T. liczy 40 członków.

KLUB Kobiet.

Działalność klubu wyraziła się przede wszystkim w organizowaniu wieczorów dyskusyjnych.

W każdą środę wieczorem zbierało się przeciętnie 15 kobiet, celem wymiany czasopim kobiecych i wysłuchania pogadank na żywotne tematy interesujące kobiety, ew. przedyskutowania zagadnień, poruszanych na odczytach, inicjowanych bądź przez „Klub Kobiet”, bądź przez Koło Czynnych Kooperatystek.

Omówiono zagadnienia następujące:

Nowa ustawa małżeńska, Małżeństwo a moralność (streszczenie książki B. Russell'a). Referat ten zajął dwa wieczory, a zagadnienie rozbito na dwie części: 1) o wychowaniu dzieci i uświadomieniu seksualnem, 2) o podwójnej etyce płcowej i małżeństwach koleżeńskich; Pacyfizm; Regulacja urodzeń; Zdobyćie zawodowej wiedzy spółdzielczej; Opieka społeczna w Polsce, a walka z bezdomnością i włóczęgostwem u dzieci.

Pozatem szereg pogadank poświęcono sprawom praktycznym, a więc zorganizowano pokaz z dziedziny gospodarstwa domowego, omówiono sprawę komitetów sklepowych przy spółdzielniach, potrzebę robót ręcznych, wreszcie w przeglądach prasy uwzględniono sprawy, dotyczące ce losu kobiety pracującej.

KOMISJE I DELEGACJE.

Dziewięć komisyj objęło swą działalnością poszczególne działy pracy Stowarzyszenia.

Skład komisyj był następujący:

Pożyczkowa: T. Michalski, K. Nowicki, A. Mazurkiewicz, J. Szemiot.

Opieki: K. Nowicki, B. Kaszyński, A. Fotek i B. Malinowski.

Odczytowa: A. Próchnik, E. Freyd, A. Fotek, B. Malinowski, K. Tołwiński, J. Szemiot, T. Woynowski, B. Hubrich, J. Libkind.

Kom. Kursów prowadził A. Próchnik.

Biblioteczna: Z. Hryniewicz, A. Próchnik, J. Szemplińska, Cz. Szwalbowa, A. Ostrowski, Gout, K. Tołwiński.

Widowiskowa: W. Wohnout, E. Freyd, A. Fotek, B. Malinowski, E. Cękański, S. Żak, J. Toeplitz, S. Baczyński.

Międzyklubowa: T. Michalski, B. Hubrich, A. Mazurkiewicz.

Muzyczna: T. Gocłowski, E. Kwiatkowski, B. Malinowski, E. Altberżanka, Z. Bielewiczowa, H. Rzewnicki, M. Rogowczenko.

Doraźnej Pomocy: T. Michalski, K. Nowicki, A. Fotek przy współudziale członków delegacji domowych a mianowicie: F. Kwiatkowski, Białkowska, J. Michalska, H. Gaudasiński, M. Kułakowski, W. Woynowski, M. Waczkowska, J. Kaszyńska, S. Łukaszewicz, Z. Burkot, W. Ulanicki, B. Kaszyński, Z. Jaxa-Bykowska.

Opiekę nad czytelnią powierzono z ramienia Zarządu A. Mazurkiewiczowi, któremu pomocnych było dwudziestu dyżurnych, kolejno swą funkcję sprawujących.

**

Wymienieni w komisji Doraźnej Pomocy członkowie delegacji domowych stanowili wraz z opiekunami kolonii, wyznaczonymi przez Radę Nadzorczą W. S. M. skład Komisji Administracyjnej Osiedla — naczelnej instytucji samorządu lokatorskiego.

Celem utrzymania łączności i koordynowania wysiłków społecznych wszystkich organizacji Osiedla stowarzyszenie delegowało swych przedstawicieli do Oddz. R. T. P. D., R. K. S. „Marymont”, brało udział w kierownictwie Funduszu Społeczno-Wychowawczego W S. M., wraz

z W. S. M. prowadziło S-kę Kino-Żolibórz, wreszcie na terenie Międzystowarzyszeniowej Komisji Porozumiewawczej współpracowało z przedstawicielami wszystkich miejscowych instytucji.

Okres sprawozdawczy zaznaczył się rozszerzeniem lokali stowarzyszenia, a zwłaszcza biblioteki, czytelnicy i klubów, których działalność krępowana była dotąd ciasnotą i tymczasowością pomieszczenia. Stopniowo obejmowany był w posiadanie stowarzyszenia cały domek piętrowy na dziedzińcu I-ej kolonji. Przewidziane również zostało stałe pomieszczenie na biuro „Szklanych Domów”, a tem samem na okres następny dane zostały Stowarzyszeniu podstawy systematyczniejszej i sprawniejszej działalności.

Na zakończenie wspomnieć należy o pomocy, jaką okazało Stowarzyszenie w akcji o obniżkę ceny gazu. Ponieważ wyniki akcja ta dała dopiero w r. 1933, przeto szczególnej jej należą do sprawozdania za r. 1933.

DZIAŁALNOŚĆ ROBOTNICZEGO TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ DZIECI — ODDZIAŁ NA ŻOLIBORZU

Sprawozdanie obejmuje okres od 1 kwietnia 1932 r. do 31 marca 1933 r.

Stan członków na 1.IV.1932	80 osób
przybyło w ciągu roku sprawozdaw- czego	70 „
wykreślono „ „	12 „
Stan członków na 31.III.1933	138 osób

Według charakteru ich działalności członków T-wa ująć można w następujące kategorie:

lekarze i higieniści	12
pedagodzy	39
pracownicy społeczni	53
członkowie bierni	33
instytucja	1

Zarząd T-wa w okresie sprawozdawczym stanowili: A. Landy (przewodniczący), M. Zdanowska (sekretarz), A. Fotek (skarbnik), A. Próchnik, R. Lubodziecka, N. Janowska i K. Bobowski.

Sekretarjat T-wa od października 1932 prowadził E. Freyd.

Komisja rewizyjna: J. Dłuska, S. Strausowa. W. Szczyńska.

W związku z wprowadzeniem przez W. S. M. Funduszu Doraźnej Pomocy zmienił się system opłat za korzystanie z instytucji wychowawczych R. T. P. D. Z Funduszu tego dopłacała W. S. M. za dzieci rodziców bezrobotnych lub małozarabiających do wysokości norm, ustalonych dla szkoły na 25 zł. za dziecko, dla przedszkola na 20 zł. Ulgi w opłatach przyznawane były przez Stow. „Szkłane Domy” wyłącznie dla dzieci członków Stowarzyszenia.

Przewidując, iż w rzeczywistości koszt dziecka przewyższy te normy, przyznano z Funduszu Społeczno - Wychowawczego W. S. M. — celem umożliwienia utrzymania dotychczasowego wysokiego poziomu Szkoły, Przedszkola i Świetlicy subsydjum w wysokości 10.000 zł. (za II półrocze 1932 — 5.000 zł. i za I-e półrocze 1933 — 5.000 zł.).

Doświadczenie wykazało, że trzeba było znacznego wysiłku, by utrzymać instytucję w ramach budżetu, którego nie przekroczono. Deficyt z roku poprzedniego został częściowo pokryty. W ciągu całego okresu sprawozdawczego dotkliwie dawał się we znaki brak płynnej gotówki na zadośćuczynienie potrzebom gospodarczym instytucji wychowawczych.

Tabl. 49. Wykaz użytkowania części społecznej od 1/IV.1932 do 31/III 1933 w godzinach

Wyszczególnienie	Lokal 1 świetlica	Lokal 2 duża sala	Lokal 3 I piętro mała klasa	Lokal 4 I piętro duża klasa	Lokal 5 I piętro kancelaria	Lokal 6 II piętro przedszkole	Lokal 7 III piętro duża klasa	Lokal 8 III piętro mała klasa	Lokal 9 III piętro nauczyciel.
R. T. P. D. . . .	1651	1675	1580	1417	1226	1736	1963	1850	1837
Szkłane Domy . . .	407	223	85	26	12	31	217	187	56
Kino 1)	—	1079	—	—	—	—	—	—	—
Inne	134	442	233	205	22	40	135	51	15

1) Ilość dni użytkowania — 168.

Sprawozdania poszczególnych działów pracy R. T. P. D. przedstawiają rozszerzenie ogólnej działalności, jak dopro-

wadzenie szkoły do 6-go oddziału, znaczne powiększenie ogrodu szkolnego i rozszerzenie działalności półkolonji, zorganizowanie nowej poradni higieniczno-zapobiegawczej dla kobiet, rozszerzenie działu biblioteki i czytelnii dla dzieci, kursów muzycznych i t. d.

T. zw. część społeczna, administrowana przez R.T.P.D. powiększona została w okresie sprawozdawczym o 1 lokal. Przy b. intensywnym wyzyskaniu — jak wskazuje tablica 49 części społecznej, cennik ułożony przez komisję lokalową (składającą się z przedstawicieli Stow. „Szkłane Domy”, R. T. P. D. i W. S. M.) okazał się realny, gdyż rachunkowość działu gospodarczego zamknęła się niewielkim tylko niedoborem.

Komisja Gospodarcza R. T. P. D. czuwała nad usprawnieniem i oszczędnością całokształtu gospodarki. Mimo zwiększenia ilości lokali i urządzeń i większego wykorzystania części społecznej nie powiększono personelu.

PORADNIE LEKARSKIE DLA DZIECI I DOROSŁYCH.

Dotychczasowy zakres działalności naszej poradni był bardzo obszerny.

Poza swoim bezpośrednim zadaniem, opieką nad zdrowiem swych pacjentów, organizowała Poradnia dożywianie dla słabszych, półkolonje, wysyłała dzieci na kolonje letnie.

W okresie sprawozdawczym działły dożywiania dzieci i półkolonij tak się rozrosły, iż należało wydzielić je w samodzielne gospodarczo jednostki.

Oczywiście, łączność nie jest zupełnie zerwana: poradnia wybiera dzieci, potrzebujące dożywiania, kontroluje sposób odżywiania ich i t. d. Poradnia pozostaje instytucją kierowniczą, a tylko gospodarstwo półkolonij, kuchni, świetlicy, jest wydzielone i sprawozdania przedstawiane są oddzielnie.

Omawiając poniżej jedynie lekarsko-wychowawczą działalność poradni, zaznaczymy, że poradni mamy kilka: dla niemowląt, dla dzieci w wieku przedszkolnym, wresz-

cie szkolną poradnię, która dzieli się na higieniczną i psychologiczną.

Prócz poradni dla dzieci mamy poradnię dla dorosłych: przeciwgruźliczą i kobiecą.

Poradnie te łączy w jedną całość nie tylko wspólny kierunek pracy i wspólna administracja i lokal, a częściowo i personel lekarski, lecz i sam „teren pracy” — rodzina.

Poradnie mają na celu pomóc rodzinie w jej troskach o zdrowie i racjonalne wychowanie swoich członków. Wskazaniem byłoby objęcie poradni wspólną nazwą — na przykład „ośrodka wychowawczo - higienicznego”, albo ośrodka zdrowia i wychowania”. Nazwa ta jednak budzi zastrzeżenia, a to z obawy, iż mieszkańcy identyfikowaliby ją z miejskimi ośrodkami zdrowia, z którymi wprawdzie poradnie nasze łączy wspólne zadanie i jednokowe metody pracy, z tą różnicą, że nasze poradnie nie rozporządzają środkami, umożliwiającymi połączenie opieki nad zdrowiem z pomocą materialną rodzinie: tanie mleko, bezpłatne leczenie i t. d. Wobec tego niepożądanem byłoby utożsamienie nas z miejskimi ośrodkami zdrowia: nazwa przyciągałaby tych, którzy szukają wyłącznie pomocy materialnej, a nie samych „porad”.

Pozostajemy więc narazie przy bardziej skromnej nazwie: poradnia lekarska, dzieląc ją na wyżej wymienione działy, stosownie do wieku dzieci.

Obok tych poradni dziecięcych, prowadzimy poradnię dla dorosłych przeciwgruźliczą, która ostatnio z braku lokalu była zamknięta, oraz poradnię higieniczną dla kobiet. Ta ostatnia została otwarta 10-go lutego 1932 r., wobec czego sprawozdanie z jej działalności będzie podane dopiero w następnym roku.

Poniżej podajemy tablicę z liczbami, charakteryzującymi działalność poradni.

Uważamy za konieczne dać dodatkowe wyjaśnienia tylko co do podziału dzieci na napisane pod „stałą opiekę” i „inne”, ponieważ w zeszłym roku nie zrobiliśmy tego podziału.

Tabl. 50. *Ilość dzieci przyjętych przez Poradnię Higieniczno-Lekarską.*

(Liczby podane w nawiasach wskazują ilość dzieci z Osiedla W.S.M.)

W i e k	do 1 roku	od 1 do 3 lat	od 3 do 7 lat	od 7 do 14 lat	Razem
Dzieci, przyjętych pod stałą opiekę	(12) 25	(14) 21	(11) 18	(10) 10	(47) 74
Inne.	(18) 71	(31) 98	(16) 55	(9) 46	(74) 270
Razem . .	(30) 96	(45) 119	(27) 73	(19) 56	(121) 344

Oczywiście, że i w poprzednich latach rodzice rozmaitcie korzystali z poradni. Tylko niektórzy rodzice odwiedzali lekarzy systematycznie. Przychodzili w odstępach wyznaczonych przez poradnię, aby sprawdzić stan zdrowia dziecka i zasięgać porady, jak postępować z dziećmi.

Pozostali rodzice przychodzili albo z powodu niedomagania dziecka po „recepty” i wskazówki, albo pod odpowiednią poradę wychowawczą, czynili to jednak dorywczo. Mimo to poradnia w poprzednich latach nie robiła żadnych różnic i przyjmowała wszystkie dzieci na jednakowych warunkach.

Od maja 1932 r. wprowadziliśmy rozgraniczenie pomiędzy dziećmi zapisanymi pod stałą opiekę to znaczy, wychowywanymi przez rodziców pod kontrolą i według wskazówek poradni i dziećmi, których rodzice z jakichkolwiek powodów nie chcą lub nie mogą regularnie i systematycznie odwiedzać poradnię (t. zw. „inne”).

Przyjęcia tych dwóch kategorii dzieci odbywają się w różne dni w tym samym lokalu. Tylko regulaminy i opłaty są różne.

Chcąc zachęcić do zapisywania się pod opiekę poradni całą rodzinę, poradnia dla takich rodzin wyznacza opłatę b. niską.

Robotnicze rodziny płać minimalną kwotę, lub też są całkowicie zwolnione z opłaty. Zaś rodziny bezrobotne, względnie mało zarabiające, lub obciążone licznem potomstwem nietylko nic nie płać, ale otrzymują pewne świadczenia.

Świadczenia te jednak są b. skromne i poradnia nie bardzo dąży do zwiększenia ich, aby nie spaczyły głównego zadania poradni: nauczyć i przyzwyczaić rodzinę do higienicznego życia i racjonalnego wychowywania dzieci.

Pomoc materialna ma na celu udostępnienie rodzinie robotniczej korzystania z poradni: wynajmujemy więc tania lub bezpłatnie wózek, płotek, łóżeczko, budzik o ile bez tych przedmiotów trudno stosować się do wymagań poradni. Pomoc ta jednak jest b. skromna: nie mamy odpowiednich środków i zresztą nie staramy się świadczeniami materialnymi przyciągać do poradni pacjentów.

Tęgo sposobu propagandy z doświadczenia nie cenimy zbyt wysoko, nie chcąc wpaść w obcą nam filantropję. Wolimy drogę trudniejszą ale pewniejszą: bezpośrednie pokonywanie szkodliwego, nieracjonalnego wychowania.

O trudnościach tej drogi mówią i przytoczone liczby: tylko 20% dzieci uczęszczało regularnie i zapisało się pod stałą opieką.

Nawet niemowlęta, dla których stosujemy specjalne ulgi, tylko w niewielkiej liczbie korzystają systematycznie z poradni.

Tabl. 51. *Ilość dokonanych badań lekarskich (wizyt).*

Wiek	do 1 roku	od 1 do 3 lat	od 3 do 7 lat	od 7 do 14 lat	Razem
Ilość wizyt lekarskich dzieci, będących pod stałą opieką	194	83	44	25	346
Ilość wizyt innych dzieci	132	138	77	63	410
Razem	326	221	121	88	756

Zjawisko bardziej jeszcze zastanawiające to fakt, iż przeważnie korzystają nie robotnicze dzieci, które przyjmujemy bezpłatnie, ale dzieci inteligencji, które płacą u nas drożej, niż w prywatnej lecznicy.

Rodziny robotnicze szukają pierwszej pomocy poradni na czas jakichś zaburzeń w zdrowiu dziecka, i zaprzestają odwiedzać, z chwilą wyzdrowienia. Zapobieganie chorobom przez racjonalne wychowanie jest jeszcze mało cenione i zrozumiane przez rodziny robotnicze i zainteresowanie szerokiego ogółu tą sprawą pozostaje głównym zadaniem naszego ośrodka higieniczno-wychowawczego.

DOŻYWIANIE DZIECI.

Znacznie wzrosła ilość wydawanych obiadów dla dzieci z Świetlicy. W przeciwieństwie do roku ub. kiedy niektóre tylko dzieci, szczególnie wymagające dożywiania były stołownikami kuchni R. T. P. D., w okresie sprawozdawczym umożliwiono korzystanie z dożywiania wszystkim dzieciom z świetlicy.

Tabl. 52 *Śniadania i obiady*

Rok 1932/33	Śniadania	Obiady
Kwiecień	2.409	159
Maj	2.175	160
Czerwiec	2.198	210
Lipiec	—	—
Sierpień	—	—
Wrzesień	1.902	—
Październik	3.706	293
Listopad	3.212	395
Grudzień	1.791	421
Styczeń	1.912	402
Luty	3.355	546
Marzec	4.207	747
	26.867	3.333

Wydano w okresie kwiecień — czerwiec 1932 r. obiadów dla dorosłych — 2,664

Od lipca 1932 zniesione zostało wydawanie obiadów dla dorosłych, kuchnia służy wyłącznie dożywianiu dzieci.

Z gotowanych śniadań korzystały prawie wszystkie dziećmi z przedszkola, w szkole ilość korzystających ze śniadań wynosi 80% ogółu.

Tabl. 53 Wykaz opłat za śniadania w roku szkolnym 1932/33

Wyszczególnienie	S z k o ł a			Przedszkole		
	Dzieci W S M	Dzieci obce	Razem	Dzieci W S M	Dzieci obce	Razem
Bezpłatnie	45	4	49	28	—	28
Opłata zł 2.50	17	—	17	11	—	11
„ „ 5.00	15	2	17	4	—	4
„ „ 7.50	4	—	4	—	—	—
„ „ 10.00	16	21	37	6	2	8
R a z e m	97	27	124	39	2	41

Podkreślić należy wielką pomoc, okazywaną przez rodziców, zrzeszonych w Opiece Szkolnej, przy rozdawaniu śniadań i obiadów dzieciom.

SZKOŁA.

Rok sprawozdawczy był dalszym krokiem w krystalizowaniu się metod i ducha szkoły. Ogólny (wychowawczy i metodyczny) kierunek naszej szkoły można ująć w następujące punkty:

- 1) indywidualizacja i selekcja;
- 2) troska o zdrowie i radość dziecka;
- 3) rozwój kultury artystycznej;
- 4) kierunek przyrodniczo - geograficzny w nauczaniu;
- 5) stworzenie środowiska samokształcącego;
- 6) związanie uczuciowe dziecka z klasą robotniczą i społeczeństwie go.

Jakie mamy warunki realizowania tych wskazań i co uczyniliśmy w roku sprawozdawczym.

Indywidualizacji i selekcji w traktowaniu i przydziela-

niu dzieci do grup (oddziałów), sprzyja fakt stosunkowo mniejszej, aniżeli w szkołach państwowych liczebności dzieci, nie przekraczającej 30-u na oddział. Daje to możliwość dokładniejszego poznania każdego dziecka i pozostawienia dzieciom większej swobody bez straty na intensywności pracy.

Tabl. 54. *Ruch dzieci w szkole w roku szkolnym 1932/33 do 1.IV.1933.*

Oddział	Ilość dzieci z ub. r. szkoln.	Przybyło do 31.III 1933	Razem	Ubyło do 31.III 1933	Stan na 1.IV.1933
I	3	41	44	1	43
II	18	12	30	2	28
III	19	3	22	2	20
IV	19	11	30	1	29
V	11	3	14	2	12
VI	10	1	11	2	9
Razem	80	71	151	10	141

Stały kontakt z poradnią lekarską i psychologiczną daje sprawdzian lub korektę spostrzeżeń wychowawców, tłumaczy wiele zaburzeń psychicznych stanem fizycznym dziecka, pozwala wspólnie ustalać sposoby postępowania.

W trosce o zdrowie i rozwój fizyczny dzieci rozszerzony został dział ćwiczeń cielesnych przez wprowadzenie 10-minutowej gimnastyki każdego dnia przed rozpoczęciem zajęć. Dla zahartowania dzieci pozwala im się w czasie lekcji gimnastyki wybiegać na dwór — bez względu na porę roku — w kostjumach gimnastycznych.

Po ćwiczeniach stosowany jest prysznic. Przez cały rok prowadzone są spacerory od 2 do 10 godzin tygodniowo.

Wycieczki, zabawy karnawałowe i w ogrodzie, widowiska teatryku kukiełek, pokazy filmów — dostarczają dzieciom szkolnym rozrywek.

Do rozwoju kultury artystycznej zmierza szkoła przez prowadzenie nauki śpiewu, inscenizacji, zbiorowych recytacji, rysunków i robót ręcznych oraz rytmiki, w któ-

INSCENIZACJE DZIECI SZKOŁY R. T. P. D.

Zajęcia artystyczne stanowią nieodzowną część programu zarówno Szkoły, jak Przedszkola i Świetlicy. Poza rysunkami, gimnastyką rytmiczną, śpiewem, dzieci biorą udział w inscenizacjach piosenek, bajeczek i t. p.

rej osiągnięto szczególnie dodatnie wyniki. Występy szkolne z okazji zakończenia roku szkolnego, obchodu pierwszomajowego i in., stanowią skuteczny bodziec do coraz nowych wysiłków.

Nie lekceważąc, bynajmniej, przedmiotów humanistycznych, nauczaniu przyrody poświęcono więcej miejsca i czasu, niż to się dzieje w szkołach publicznych. Wiele wysiłków poświęcono zorganizowaniu ogrodu szkolnego i zwierzyńca. W przygotowaniu jest pracownia przyrody żywej.

Zajęcia w ogrodzie szkolnym, w którym umiejętnie łączy się pracę z zabawą, udział starszych dzieci w rzeczywistych warsztatach pracy (ślusarski, stolarski, szewcki, kilimkarski, sklep spożywczy, kuchnia), miały na celu zekskiczenie dzieci z środowiskami, sprzyjającymi rozwojowi ogólnemu dziecka, zbliżenie i zaznajomienie z produkcyjną i celową pracą ludzką.

Ostatnią wreszcie wytyczną wychowawczych poczynañ szkoły jest związanie uczuciowe dzieci z klasą robotniczą.

Każde święto klasy robotniczej jest świętem naszych dzieci, uroczyste obchodzone. Wypadki pabjanickie, czy strejk „Klimontowa” i włókniarzy odbił się donośnym echem o naszą szkołę. Samorzutna zbiórka (130 zł.) na rodziny strejkujących przez dzieci szkoły zainicjowana, świadczy o społecznym nastawieniu szkoły.

Tabl. 55. *Dzieci robotników i pracowników umysłowych w szkole i przedszkolu R. T. P. D.*

Wyszczególnienie	Dzieci robotników		Dzieci pracowników umysłowych		Razem
	Szkoła	Przedszkole	Szkoła	Przedszkole	
Dzieci członków W. S. M. . . .	62	32	38	17	149
Dzieci obce . . .	3	—	38	2	43
Razem . . .	65	32	76	19	192

Uroczyste akademje, organizowane przez R. T. P. D. podczas świąt proletariackich mają swą wierną publiczność, tłumnie podążającą na ciekawe programy przez dzieci i dla dzieci wykonane.

Celem uspołecznienia dzieci, zorganizowana została Wycieczkowa Kasa Oszczędności, której zadaniem jest organizowanie funduszu społecznego dla całej gromady.

Jeśli chodzi o ustosunkowanie się naszej szkoły do programów szkół publicznych, to licząc się z koniecznością umożliwienia dzieciom kontynuacji nauki w innych szkołach, program normalny stosowany jest z pewnymi jedynie odchyleniami. Zmiany te, to brak wykładów religij, usunięcie pierwiastków szowinistycznych w nauczaniu historii, wprowadzenie nowych działów, jak gimnastyka rytmiczna, inscenizacje, zbiorowe recytacje, zajęcia praktyczne, wreszcie szersze potraktowanie wychowania fizycznego i przyrody.

Wyróżnia naszą szkołę nie tyle program, ile metoda nauczania. W oddziałach młodszych (do III-go włącznie) stosowana jest metoda ośrodków zainteresowania, od IV-go metody laboratoryjne. Główny nacisk położony jest na zainteresowanie i „majstrowanie” samych dzieci.

Takie metody wymagają dłuższego przebywania dziecka w szkole, co najmniej o 2 godziny dziennie w każdym oddziale.

Na podstawie doświadczenia z całą stanowczością stwierdzić można, że naogół rozwój intelektualny dzieci, opuszczających naszą szkołę jest wyższy, aniżeli w analogicznych oddziałach szkoły publicznej.

PRZEDSZKOLE.

Przedszkole jest to placówka najdłużej prowadzona przez Rob. Tow. Przyj. Dzieci na terenie W. S. M. — rozpoczęło bowiem swoją działalność już w roku 1927/28. Ma też ono już całkowicie ustalone metody i organizację pracy.

Praca w przedszkolu podobnie, jak w roku ubiegłym skoncentrowana była około pewnych zagadnień, t. zw. ośrodków zainteresowania. W okresie sprawozdawczym wprowadzono następujące ośrodki zainteresowania:

- 1) Praca rolników jesienią (zajęcia dzieci na żągonkach),

- 2) Zapasy na zimę (praca zbiorowa), targ jesienny,
 3) Ochrona przed zimnem ludzi, roślin, ptaków i zwierząt,
 4) Jak się dzieci bawią zimą? 5) Jak się ludzie ubierają zimą?
 6) Sen zimowy zwierząt, roślin, 7) Obserwacja wiosny i prace wiosenne w ogrodzie (zasiewanie własnych zagonków, karmienie zwierząt).

Tabl. 56. *Statystyka dzieci w przedszkolu w roku szkolnym 1932/33 (do 1.IV 1933).*

G r u p y	Pozostało dzieci z ub. r. szkoln.	Przybyło dzieci w b. r. do 1.IV.33	Razem	Ubyło w bież. r. do 1.IV 33	Stan na 1.IV.1933
Grupa młodsza	—	14	14	—	14
Grupa starsza .	21	28	49	12	37
Razem	21	42	63	12	51

Óśrodki zainteresowania obliczone na krótki okres czasu, powiązane są w miarę możliwości z życiem otaczającym dziecko, ze zmianami ściśle powiązanymi z porami roku. W pracach tych dużą rolę odgrywa ogród.

W związku z omawianymi tematami dzieci modelowały, wycinały, uczyły się odpowiednich piosenek, inscenizacji i t. d. Rozszerzony został dział gimnastyki rytmicznej, którą w roku spraw. uprawiała również młodsza grupa, wprowadzono orkiestrę perkusyjną. Poza zajęciami w ogrodzie pracowały dzieci w warsztacie robót z drzewa.

W przedszkolu niema przymusu, pozostawiona jest dzieciom swoboda w wyborze zajęć. Niemniej jednak, a może właśnie dlatego dzieci bardzo chętnie biorą udział we wszystkich zajęciach, tak indywidualnych jak zbiorowych. Poza zajęciami w przedszkolu dzieci przebywają przynajmniej 2 godziny dziennie na powietrzu, korzystając w zimie z toru saneczkowego i ślizgawki (przedszkole posiada 8 par łyżew i 2 pary butów, które wypożycza dzieciom) w jesieni i na wiosnę z ogrodu szkolnego. Dzieci w przedszkolu podzielono na 2 grupy, zależnie od wieku i rozwoju ogólnego dziecka. Młodsza grupa — to dzie-

ci 4 — 5 lat. Mają one zorganizowaną oddzielnie opiekę, spacery i zajęcia. Większą część dnia spędzają na powietrzu, w zimie na tarasie, — w jesieni i na wiosnę w ogrodzie szkolnym.

Grupa starsza, to dzieci od lat 5 do 7. Mają one zajęcia bardziej zorganizowane niż grupa małych.

W styczniu 1933 r. został otwarty przy przedszkolu Oddział I-A — równoległy do I oddziału szkolnego. W oddziale tym jest 14 dzieci. Program tego oddziału jest taki sam jak I oddz. szkolnego, natomiast organizacja inna, taka, jaką uważamy za słuszniejszą dla dzieci w tym wieku. Nauczanie samo trwa wszystkiego 40 minut dziennie i jest nawiązane do tematu zajęć w przedszkolu. Wszystkie inne zajęcia są prowadzone łącznie ze starszą grupą przedszkola.

Tabl. 57 *Oplaty pobierane za dzieci w szkole i przedszkolu.*

Wysokość opłaty miesięcznej	Dzieci członków W. S. M.	Dzieci obcych	Razem
Bezpłatnie	73	1	74
Poniżej 10 zł.	28	2	30
Od 10 do 20 zł.	26	2	28
Od 20 do 30 zł.	25	20	45
Od 30 do 40 zł.	—	15	15

Dzieci z przedszkola są pod stałą opieką lekarza-pedjatri i lekarza psychologa. Wszystkie dzieci są dożywiane — jedzą gotowane drugie śniadania.

W przedszkolu pracują dwie siły wykwalifikowane i dwie praktykantki. Pozatem dużą pomoc okazują matki pełniąc dyżury przy spacerach, szatni, śniadaniu i t. p. W sprawozdawczym roku szkolnym zorganizowano dwa zebrania rodziców i opiekunów dzieci. Zebrania te mają na celu zbliżenie rodziców z przedszkolem, zapoznania ich z metodami wychowawczymi, w celu ujednostajnienia metod postępowania z dzieckiem w przedszkolu i domu

Jednym z t. zw. ośrodków zainteresowania, wokół których koncentruje się praca Przedszkola było wymodelowanie przez dzieci z gliny, drzewa i papieru, urządzenia i zawartości sklepu.

Na zebraniach tych wygłoszono prelekcje na tematy: „Wpływ kar i straszenia na dzieci” (Dr. R. Dreszer), „O racjonalnem odżywianiu” (Dr. A. Landy).

Na zakończenie ub. roku szkolnego urządzona została wystawa prac dzieci oraz pokaz inscenizacji dziecięcych.

W przedszkolu, poprzez współpracę i rywalizację, dzieci uspołeczniają się, usamodzielniają i nabywają cały szereg sprawności technicznych. Dzieci, przechodzące z przedszkola do szkoły mają stosunek do pracy zaradny, samodzielny pełen inicjatywy. Dlatego, ważną jest rzeczą, aby dzieci przed przyjściem do szkoły, przynajmniej rok były w przedszkolu.

GGRÓD SZKOLNY.

Ogród szkolny jako najbardziej skondensowany ośrodek wychowawczy posiada niewątpliwie walory metodyczne, wychowawcze, higieniczne i estetyczne, dla dzieci.

Nauka przyrody w naszej szkole siłą rzeczy zajmuje naczelne miejsce wśród innych przedmiotów nauki szkolnej. Przyznając tę pozycję naukom przyrodniczym, musimy w konsekwencji poświęcić im najwięcej miejsca i wysiłku, musimy dążyć do wyzbycia się werbalizmu w nauczaniu tych przedmiotów, a co najważniejsze, musimy naukę o życiu, z czterech ścian pustej klasy przenieść tam, gdzie to życie może przybrać najbujniejszy rozrost.

Wychowawczo atuty ogrodu szkolnego są nie mniejsze. Jako atut naczelny wysuwa się odpowiednie postawienie zagadnienia stosunku dzieci do pracy i do ludzi pracy. Dziecko, którego pracę organizujemy wyłącznie jako pracę umysłową, przy sprzyjającej temu atmosferze, wyrabia sobie pogląd, że praca fizyczna jest czemś gorszem, a co zatem idzie, że i ludzie pracy fizycznej — to jacyś „podludzie”... Ogród szkolny, wraz z hodowlą zwierząt i pracowniami przyrody martwej, które też zorganizujemy, a w których obok dzieci, pracować będą nauczyciele i rodzice, niewątpliwie muszą dać inne nastawienie. Obcowanie dzieci z roślinami i zwierzętami, któremu to-

OGRÓD SZKOLNY R. T. P. D.

W dwójnasób w okresie sprawozdawczym rozszerzony ogród szkolny raduje letnią porą oko barwnymi grządkami kwiatów i warzyw.

warzyszy myśl wyhodowania, musi przytępić instynkt niszczyielski wogóle, a obok zbliżenia umysłowego do przyrody, musi zbliżyć do niej uczuciowo. Ogród biologiczny zapoznając dzieci z gatunkami roślin rzadkich lub wymierających (np. limba) przyczynić się może do rozwoju idei ochrony przyrody. Wreszcie dogłądanie roślin i zwierząt, które zawsze w porę muszą być nakarmione i oczyszczone wdraża do pracy systematycznej i odpowiedzialnej. Grzęda indywidualna, czy zagon wspólny, zbiórka siana dla zwierzyńca, zużycie plonów, zgodne pożycie grupy różnych dzieci, — to nasze kwestje społeczne, a ogród to pole na którym obok roślin i zwierząt trzeba pielęgnować zjawiające się kiełki życia społecznego, to miejsce gdzie się realizuje hasło — praca i współdziałanie.

Tak pojmując rolę ogrodu szkolnego, R. T. P. D. skrzętnie korzystało z każdej nadarzającej się sposobności zorganizowania dla swoich instytucji wychowawczych pewnego terenu pod ogród.

Pierwszą próbą tego były zagonki zorganizowane wiosną 1931 r. na części dziedzina IV kolonji.

Bardziej trwałą próbę podjęto w 1932 r., kiedy udało się uzyskać większy teren, wynoszący ponad 3 tys. m² między II, III, a V-tą kolonją W. S. M. Organizację ogrodu powierzono nauczycielowi przyrody w szkole R.T.P.D.

Powołany został Komitet Organizacyjny Ogrodu w skład którego weszli lekarz, architekt, przyrodnicy, agronom, ogrodnik i paru nauczycieli. Komitet ten odbył dwa posiedzenia poświęcone ocenie planów i projektów przedłożonych przez kierownika ogrodu, a odnoszących się do rozplanowania terenu, wykorzystania domku znajdującego się na terenie ogrodu, organizowania biblioteki ogrodniczej, formy pracy dzieci i t. p.

Celem fachowego pielęgnowania roślin i dla dozoru ogrodu zaangażowano ogrodnika R. Kozłowicza absolwenta średniej szkoły ogrodniczej. Narzędzi ogrodniczych kupiono za zł. 255.— oprócz tego nosze do ziemi skrzy-

nie inspektowe, skrzyneczki do wysiewu roślin, ubijaki i t. p. zrobiła szkoła z pomocą stolarza R. T. P. D.

Osobną troskę stanowiło doprowadzenie wody za teren ogrodu. Dzięki pomocy W. S. M. trudność tę rozwiązano w ten sposób, że umieściwszy wodomierz na II kolonji, rurami przeprowadzono wodę magistralną na teren ogrodu dając jej dwa wyloty na środkowej linii ogrodu i wyzyskując dwie studnie w bardzo dogodnych punktach, skąd dalej konewkami i węzem gumowym, pożyczonym od W. S. M.

Resztę naszych urządzeń ogrodowych dopełnił skład narzędzi, urządzony w szopie pozostałej ze składów budowlanych o powierzchni 15 m², zaopatrzony w odpowiednie wieszaki, półki i ławki; mała zagroda na ziemię ogrodniczą, szopka zbita ze starych desek przy płocie przeznaczona na siano oraz domek, w którym zimą mieści się szatnia ślizgawkowa.

Wnętrze tego domku przedzielone przepierzeniem dało nam sporą salkę w której ustawiliśmy stół, krzesła, wieszaki, wodę i miednicę dla dzieci i drugi stół z kwiatami doniczkowymi oraz mniejszy pokój dla pracy personelu. Tam też znajdowała się biblioteka przyrodniczo-ogrodnicza.

Pracę ogrodniczą jak wytyczanie dróg, zagonów, sianie i sadzenie rozpoczęto dopiero w połowie maja, trzeba się było śpieszyć, aby nie stracić sezonu wegetacyjnego.

Rozplanowując zasiewy należało się liczyć z tem, że ziemia w naszym ogrodzie była bardzo marna (powierzchnia świeżo zniwelowana, pełno śmieci, gruzów, wapna), pora zasiewów późna, dlatego trzeba było iść w kierunku nie tyle intensywnego wykorzystania jej, ile użyczenia ziemi zmiotkami ulicznymi, nawozami sztucznymi (superfosfat, sól potasowa, azotniak) i nawozami zielonemi (lubiny, lubik). Pod uprawę stosunkowo dużą przestrzeń zajęły kartofle, a mało warzywa. Taka gospodarka ujemnie odbiła się na finansach ogrodu w tym roku, ale rokuje pewną poprawę na przyszłość.

Ogród dzielił się na 3 zasadnicze części:

1) część odpoczynkowo zabawowa (plac zabaw z piaskownicą i przyrządami oraz trawnik — 800 m²),

2) zagonki indywidualne starszych dzieci i poletka oddziałowe młodszych dzieci (I i II oddział, przedszkole i świetlica — 360 m²),

3) ogród ogólny zajęty pod ziemniaki, warzywa, poletka zbożowe, kwiaty, łubiny, mały ogródek lekarski, inspekty i komposty.

Dzieci III, IV i V oddziałów mogły otrzymać indywidualne zagonki wielkości 3 m², takich zagonków było 35. Każde dziecko otrzymujące zagonek podpisywało umowę określającą jego stosunek do ogrodu (korzystanie z narzędzi, porad, współżycia z innymi dziećmi i t. p.). Między innymi umowa ta nakładała na dziecko obowiązek pracy na ogrodzie wspólnym od 2 do 3 godzin tygodniowo.

Po oddaniu umowy każdy wykupywał za 30 gr. dzienniczek ogrodniczy, w którym notowało się godziny przepracowane przez niego w ogrodzie ogólnym, uwagi o prowadzeniu zagonka. Samo dziecko obowiązane było notować przebieg pracy i obserwacje roślin na swoim zagonku.

Nasiona i rozsady mogły dzieci przynosić same lub też mogły otrzymywać je od ogrodu za cenę 50 gr. na cały zagonek.

Nasiona i rozsady wydawano dopiero wtedy, gdy parent przyniósł narysowany plan zagospodarowania zagonka i uzyskał zatwierdzenie tego planu przez kierownika ogrodu.

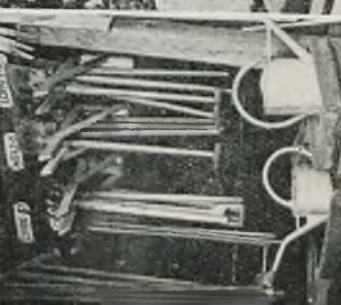
O sposobie siania i sadzenia mógł dowiedzieć się z książek ogrodniczych, najczęściej wiadomości te zdobywano przez pracę z ogrodnikiem na wspólnych zagonkach, lub też przez doraźne informacje ogrodnika i kierownika. Do bardzo rozpowszechnionej formy zdobywania wiadomości ogrodniczych należy współpraca dzieci między so-

P
R
A
C
A

W

O
G
R
O
D
Z
I
E

S
Z
K
O
L
N
Y
M

bą. Dziecko chętnie dzieli się z innymi dziećmi swoim doświadczeniem.

Poza zajęciami, ogród stanowił teren dla zabaw dzieci. Dla tych celów służył trawnik darninowy, placyk do zabaw, szrudła, piaskownica, deski.

Pogodzenie terenu pracy z terenem odpoczynku i zabawy jest bardzo celowe z punktu wychowawczego i dydaktycznego. Jednak trzeba stwierdzić, że nasze dzieci stosunkowo rzadko przychodzą odpoczywać, bawić się, lubią chodzić koło własnych zażonków i pracują na wspólnych.

Latem prace nasze ograniczały się do pielęgnowania roślin, suszenia siana. Jesienią, zbieraliśmy plony. Nikłe one były jak przewidywano, jednak i to napawało radością małych i dużych ogrodników.

Jesienią ogród nasz ożywiono pierwszymi zwierzętami ofiarowanymi nam przez rodziców dzieci i mieszkańców osiedla.

Dla zwierząt tych zbudowano prowizoryczną szopkę, w której ustawiono szereg klatek dla królików, świnek morskich, kur, kaczek, zółwia, gołębi, myszek i jeża. Na zimę jedne z nich pozostały w letnich pomieszczeniach inne umieszczono w domku lub piwnicy.

Późną jesienią ogród nasz powiększył się więcej niż w dwójnasób przez przyłączenie doń przyległych terenów zajmowanych przez Społ. Przeds. Budowl. Teren znów zawalony gruzami, wapnem, pełen dołów i żelastwa i znów trzeba było podjąć duży trud pracy brzydkiej — odczyszczania i niwelowania, nawożenia i orania. Na terenie tym znajduje się kilka prowizorycznych budynków, które częściowo zajęliśmy dla ogrodu po dokonaniu najkonieczniejszych przeróbek i poprawek.

Uzyskaliśmy w ten sposób dosyć wygodną szatnię, kancelarię, klasę przyrodniczą, skład narzędzi (znacznie obszerniejszy od pierwszego) salę warsztatową i stodołę. W drugim budynku urządzimy nasz zwierzyńiec. Domek ślizgawkowy oddaliśmy przedszkolu i świetlicy.

O stosunku dzieci do ogrodu najwymowniej świadczy frekwencja w ogrodzie.

Oto zestawienie za okres od 1.5 do 31.12.32 roku. Ogród był czynny przez 192 dni.

W tym czasie ogród odwiedziło 4.798 dzieci przychodzących grupowo (z nauczycielem lub wychowawcą) i 6.071 przychodzących indywidualnie i z własnej inicjatywy, co razem wynosi 10.869, a przeciętnie na jeden dzień wypada 57 dzieci.

Podkreślić także należy, że ilość dzieci przychodzących indywidualnie jest znacznie większa od liczby przychodzących grupami, co przypisać należy sile atrakcyjnej ogrodu. Listy te ustalamy na podstawie zapisywania się dzieci na listach obecności, które są raczej niekompletne, gdyż często dzieci zapominają się zapisać. Średnio dzienne obecności dzieci w ogrodzie za poszczególne miesiące przedstawiają się następująco:

V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Średnia roczna
34,1	55,5	30,9	40,4	84,5	79,7	77,6	39,0	57,0

Poszczególne oddziały w tym czasie grupowo spędziły w ogrodzie godzin:

I	II	III	IV	V	VI	Przedsz.	Świat- ca i pół- kolonje	Razem	Średnio dziennie
35	44	42	44	66	54	91	129	505	2,6

Nasion zebrano 15 kg. 650 gr. wartości zł. 50, wyprodukowano rozsąd 1.420, wartości zł. 305, warzyw 681 kg.

ŚWIETLICA.

Świetlica ma na celu, opiekę nad dziećmi, które z powodu pracy zarobkowej obojga rodziców, lub złych warunków materialnych, są pozbawione starannej opieki domowej w godzinach pozaszkolnych.

Świetlica czuwa także nad rozwojem indywidualnych upodobań i uzdolnień dziecka, od których w dużej mierze zależy jego przyszła wartość życiowa. Tej pomocy nie może dać szkoła ogólna, zorganizowana według ściśle określonego programu nauczania. Dziecko, wybiegające uzdolnieniami w pewnym kierunku ponad poziom klasy, do której uczęszcza, a także dziecko spóźnione w jakimś przedmiocie nauczania, znajduje pomoc w świetlicy.

W dalszym ciągu, świetlica posiada poważne znaczenie społeczno - wychowawcze: w rozumnie kierowanych zabawach i pracach zbiorowych, rozwija się i umacnia naturalny instynkt społeczny dziecka, jego poczucie odpowiedzialności i obowiązku, jego wrażliwość społeczną.

Dla osiągnięcia tych celów wychowawczych, świetlica R. T. P. D. prowadzi następujące działy pracy: 1. *Opieka wychowawcza*, 2. *Dożywianie*, 3. *Sport*: organizowanie gier i zabaw ruchowych w sali i na powietrzu, wycieczki, łyżwy, saneczki i narty. 4. *Umuzycznienie dziecka*: lekcje rytmiki, orkiestra perkusyjna, śpiew chórally, inscenizacje.

5. *Wyrobienie sprawności technicznej*: zajęcia w warsztacie, nauka szycia, rysunki i wycinanki, zajęcia grupowe w ogrodzie (rabaty kwiatowe, zagony warzywne i opieka nad zwierzętami).

6. *Indywidualne uzdolnienia*: zajęcia dowolne wybierane przez same dziecko, a prowadzone pod nadzorem, lekcje muzyki dla specjalnie uzdolnionych w tym kierunku, lekcje języka francuskiego, oraz czytelnia i biblijoteka.

Dział muzyczny i biblijoteka z czytelnią rozwinęły się w samodzielne jednostki i dają sprawozdania oddzielnie. Taksamo półkolonje, które prowadzone były początkowo przez świetlicę.

PÓŁKOLONJE LETNIE NA ŻOLIBORZU

Dzięki zorganizowaniu przez R. T. P. D. półkolonii letnich na terenie b. prochowni, przeszło setka dzieci robotniczych Osiedla W. S. M. radośnie przepędziła część lata, biorąc udział w zabawach i zajęciach, prowadzonych przez wychowawców i korzystając z obfitych i pożywnych posiłków.

Wakacje letnie, wypełnione działalnością półkolonji, dzielą pracę świetlicy, objętą sprawozdaniem na dwa różne pod względem czasu trwania i różnorodne w charakterze okresy. Pierwszy z nich, trwający od 1 kwietnia 1932 do 1 lipca tegoż roku, jest właściwie zakończeniem roku szkolnego 31/32.

Przeważają w nim w świetlicy dzieci z Marymontu, które, z nastaniem ciepłych dni masowo ubywają.

Tabl. 58. *Statystyka dzieci Świetlicy R. T. P. D.*

Okres od 1.IV.—1.VII.1932

D z i e c i		w w i e k u			z e s z k ó ł:	
z W. S. M.	34	szkolnym	chłopcy dziewczęta	35 36	Szkoła R. T. P. D.	19
z Marymontu	42	przedszkol- nym	chłopcy dziewczęta	6 2	Przedszkole R. T. P. D.	5
inne	3				Inne	55
	79			79		79

Ustało w ciągu okresu 52 dzieci.

Okres od 1.X.32 r. — 1.IV.33 r.

D z i e c i		w w i e k u			z e s z k ó ł:		D z i e c i	
z W. S. M.	119	szkolnym	chłopcy dziewcz.	73 64	Szkoła R. T. P. D.	98	robotni- ków	97
z Marymontu	7	przedszk.	chłopcy dziewcz.	5 9	Przedszkole R. T. P. D.	13	prac. umysł.	54
inne	25				Inne	40		
	151			151		151		151

Wystąpiło w ciągu okresu 31 dzieci.

Tablica 58 podaje liczby dzieci uczęszczających do świetlicy z podziałem według miejsca zamieszkania, wieku i szkoły. Dla ostatniego półrocza uwzględniono również podział na dzieci robotników i pracowników umysłowych.

Okres drugi (nowy rok szkolny) wykazał ogólny wzrost liczebności, przewagę dzieci z W. S. M., wysoki procent dzieci robotniczych i mały ubytek w ciągu okresu.

Świetlica była czynną, w okresie sprawozdawczym, w godz. od 15 do 18-ej za wyjątkiem sobót i niedziel, a w czasie ferji grudniowych codziennie od godz. 9 do 1-ej. W świetlicy pracowało 10 osób.

Ze stałej opieki wychowawczej korzystały przeważnie dzieci w wieku przedszkolnym i I oddziału. Starsze dzieci korzystały z zajęć lekcyjnych. Dożywiano 29 dzieci; rytmikę prowadzono w 2 grupach — śpiew chóralny dla V i IV; z łyżew korzystało 29 dzieci (w tem poraz pierwszy 23), na torze bezpłatnym.

Świetlica przygotowała 2 występy publiczne na zamknięcie półrocza i akademję 1-majową.

BIBLIOTEKA DLA DZIECI (Od lat 7 — 14).

W ciągu r. 1932/33 Biblioteka dla dzieci borykała się z trudnościami lokalowymi. Umieszczona w zakamarku hallu społecznej części gmachu W. S. M. w I kolonji, mając cały swój dobytek rozłożony na otwartych półkach, Biblioteka nie mogła ani utrzymać w całości zbioru, ani obsłużyć należycie zgłaszających się czytelników, ani tembardziej przyciągać nowych. Dopiero, kiedy w kwietniu r. 1932 dorobiła się własnej, zamykanej na klucz szafy i kąta w jednej z klas szkoły R. T. P. D., z prawem otwierania wypożyczalni 3 razy w tygodniu — można było pomyśleć o doprowadzeniu Biblioteki do porządku. Stadjum reorganizacyjne przeciągało się nadmiernie, bo poprostu brakło godzin, w których — służący wielu instytucjom naraz lokal był wolny i pozwalał na przeprowadzenie koniecznych prac.

Regularne funkcjonowanie Biblioteki rozpoczęło się właściwie dopiero na jesieni 1932 r. Odtąd już ani jeden dyżur nie został opuszczony ani przesunięty. Tej to regularności zapewne oraz ustnej propagandzie, kierowanej wprost do dzieci i przez dzieci, — zawdzięcza Biblioteka stały wzrost zainteresowania nią, co najlepiej unaocznia poniższe zestawienie frekwencji czytelników.

Tabl. 59. *Czytelnicy biblioteki dziecięcej.*

Rok	Miesiąc	Biblioteka czynna razy	Ilość czytelników	Średnio
1931	Listopad	9	65	7
"	Grudzień	6	52	8
1932	Styczeń	6	79	13
"	Luty	9	80	9
"	Marzec	9	88	8
"	kwiecień	9	64	7
1932	maj	5	19	4
"	czerwiec	4	17	4
"	(w lipcu i sierpniu biblioteka była nieczynna)			
"	wrzesień	2	28	14
"	październik	11	192	17
"	listopad	12	328	27
"	grudzień	10	224	22
1933	styczeń	11	249	23
"	luty	11	295	27
"	marzec	13	460	36

Kilka cyfr z poprzednich lat wykaże nieodparcie, że potrzeba Biblioteki dla dzieci staje się coraz żywsza.

W zrozumieniu tej rosnącej z każdym rokiem potrzeby Zarząd R. T. P. D. postanowił przyznać Bibliotecę specjalny lokal, w którym znalazłaby wreszcie należyte pomieszczenie. Na decyzję tę wpłynął w znacznej mierze plan dalszego rozszerzenia działalności Biblioteki przez stworzenie obok istniejącej dotąd Wypożyczalni, specjalnej Czytelni dla dzieci. Zmiana lokalu i otwarcie Czytelni dokonało się w kwietniu 1933 r. Teraz najbliższą troską

PRYSZNIC NA PÓLKOLONJACH LETNICH R. T. P. D.

Dzieci robotnicze na półkolonjach R. T. P. D. wdychają powietrze wszystkimi porami ciała, prażą się na słońcu i hartują zimnym strumieniem zaimprovizowanego prysznicy.

Biblioteki będzie wzbogacenie swego zbioru, który w ciągu ostatniego roku sprawozdawczego bardzo nieznacznie był zasillany nowymi książkami i przy wzroście ilości czytelników do liczby 170 — liczy zaledwie 469 dzieł w 480 tomach.

KURSY MUZYCZNE.

Istniejące już drugi rok przy R.T.P.D. *Kursy muzyczne* rozwijają się stale, choć powoli. Liczba uczniów w klasach specjalnych z 21 w r. 1931/32 wzrosła do 32 uczniów w r. 1932/33. Nie jest to mało w czasach kryzysu i bezrobocia, kiedy w innych szkołach muzycznych frekwencja zmniejsza się katastrofalnie.

W ciągu roku sprawozdawczego uruchomiliśmy klasę gry na skrzypcach i klasę śpiewu solowego dla dorosłych. Kursy muzyczne posiadają poza tem 3 klasy fortepianu, 2 klasy teorii i solfeżu, w tem jedną dla dzieci i jedną dla dorosłych, oraz klasy rytmiki również oddzielnie dla dzieci i dla dorosłych. Na lekcjach dzieci teoria muzyki i solfeż, prowadzone są jednocześnie z audycjami muzycznymi (lekcja słuchania muzyki) i chórem. Ze względów organizacyjnych klasy teorii, śpiewu chóralnego i rytmiki zostały przydzielone do świetlicy.

Przy Kursach Muzycznych zorganizowano bibliotekę i wypożyczalnię nut, powstała w przeważnej części z darowizn. Narazie biblioteka posiada około 100 zeszytów i tomów nut, liczba ich jednakże stale wzrasta, ułatwiając nauczycielstwu i uczniom sprawę repertuaru muzycznego. Za skromną opłatą 50 gr. miesięcznie zdjeta jest z rodziców troska o zakup kosztownych nieraz nut.

Jedną z bolączek naszych Kursów Muzycznych jest brak własnego lokalu, a w pierwszym rzędzie pokoju do ćwiczeń dla uczniów, którzy nie posiadają w domu fortepianu. Sprawa ta coraz bardziej się komplikuje w miarę jak rośnie liczba dzieci grających na szkolnych fortepianach w przedszkolu i świetlicy.

MŁODSZA GRUPA PÓLKOLONIJ LETNICH R. T. P. D.

Z półkolonij letnich korzystać mogą dzieci od 5 do 13 lat. Grupa młodszą ma odrębne i przystosowane do swego wieku zajęcia i zabawy.

Dzieci zmuszone są stosować się do niewielu godzin, kiedy te sale są wolne i nieraz nie mają możliwości pracować jak należy. Dążymy do tego, aby Kursom Muzycznym została przyznana specjalna klasa z fortepianem albo pianinem do ćwiczeń dla dzieci.

W roku sprawozdawczym odbyły się 4 popisy uczniów Kursów Muzycznych (w lutym i grudniu 1932 r., oraz w marcu i maju 1933 r.), zaś na zakończenie zajęć szkolnych w poszczególnych klasach są urządzone egzaminy dla sprawdzenia postępów uczniów.

PÓLKOLONJE.

Wzorem roku poprzedniego zorganizowano półkolonje letnie na terenie b. prochowni. 120 dzieci od lat 5-ciu do 13-tu (60 w lipcu i tyleż w sierpniu) spędzało pod opieką wychowawców cały dzień na powietrzu, korzystając z dwóch gorących posiłków oraz surowych owoców i jarzyn, biorąc udział w zabawach i zajęciach organizowanych przez nauczycieli.

Program zajęć w porównaniu do roku poprzedniego powiększono o lekcje gimnastyki, pływania i wiosłowania, prace w ogrodzie, roboty z drzewa i szydełkowe, Rysunki, wycinanki, książki do czytania, huśtawka, drabinka, kółko gimnastyczne, łopaty, piłki, siatkówka, gry towarzyskie i zabawy dziecięce — urozmaicały dzieciom pobyt na półkolonji.

Odbyto poza tem 7 wycieczek, z tego dwie piesze, inne koleją.

Dzieci młodsze stanowiły odrębną grupę z innym programem zajęć. Obie grupy przygotowały na dz. 28 sierpnia pokaz inscenizowanych piosenek.

Dzieci były przeważnie (w 90%) z Osiedla W. S. M.

OPIEKA SZKOLNA.

Zadaniem Opieki Szkolnej, zrzeszającej wszystkich rodziców dzieci Szkoły i Przedszkola jest współdziałanie z pracą tych instytucyj, pomoc niezamiennej; dziatwie, opieka

nad sierotami, popieranie uczniowskich organizacji samorządowych i t. p.

W celu podołania swym obowiązkom utworzono Komisje: Wychowawczą, Sportowo - Rozrywkową, Gospodarczą i Dochodów Niestających.

Dla nawiązania ściślejszego kontaktu szkoły z rodzicami Komisja Wychowawcza zorganizowała kilka konferencji o kierunku pedagogicznym naszej szkoły.

Komisja Sportowo - Rozrywkowa zorganizowała dyżury rodziców w ogrodzie szkolnym, na spacerach, zakupiła 6 par łyżew, wypożyczając je dzieciom biedniejszym, zorganizowała zabawę Choinki, w której udział wzięło 600 dzieci, współdziałała z uczniowską Wycieczkową Kasą Oszczędności.

Komisja Gospodarcza zorganizowała dyżury rodziców przy wydawaniu śniadań i obiadów, w szatni, umywalniach i przy kąpielach, zajęła się uszyciem kilkudziesięciu ubrań dla niezamożnej dziewczyny, przeprowadziła zbiórkę używanych rzeczy i rozdała je potrzebującym.

Z bezpośredniej finansowej pomocy Opieki korzystają przede wszystkim rodziny robotnicze z poza W. S. M., gdyż członkowie „Szkłanych Domów“ mają prawo do świadczeń Funduszu Doraźnej Pomocy W. S. M.

Za ośmioro dzieci z poza Spółdzielni opłaca Opieka wpisy (miesięcznie ogółem 168 zł.). Niedobór pokrywa częściowo Komisja Dochodów Niestających z imprez, jak loterie fantowe, 3 zabawy taneczne, Bazar Artystyczny. Imprezy te przyniosły w sumie zł. 1.215,35.

TEATR KUKIELEK.

Piąty rok istnienia teatru dziecięcego dowodzi jego żywotności. Stały postęp zaznacza się w poważnym rozwoju działalności poza Żoliborzem. O celowości jego poczynań świadczą liczne i nieraz więcej niż przychylnie głosy prasy (Robotnik, Kurj. Warsz., Kurjer Czerw., Wieczór, Republika Łódzka i inne).

Poza istotną potrzebą takiej placówki dziecięcej, teatryk powodzenie swe zawdzięcza w głównej mierze nielicznemu wprowadzie, lecz oddanemu i zgranemu doskonale zespołowi, który złożony z ludzi pracy, swe chwile wolne oddał ofiarnie tej dziedzinie społeczno - wychowawczej; 73 widowisk i 39 prób po 2½ godz. każde, pomnożone przez ilość osób zespołu, to około 3.000 godzin pracy, nie licząc pracy organizacyjnej, technicznej i artystycznej, nad wykonaniem dekoracji i kukiełek.

Tablica 60 wykazuje wzrost widowisk w stosunku do roku ubiegłego o 10%.

Tabl. 60. *Repertuar „Teatryku Kukiełek“*

Wyszczególnienie		1930/31	1931/32	1932/33	Razem
M. Kownacka	O odwilży	6	—	—	6
L. Krzemieniecka	O nauce	4	—	—	4
M. Kownacka	O Żaczku-Szcolaczk	4	—	1	5
M. Kownacka	O Kasi, co gąski zgubiła	4	18	26	48
L. Krzemieniecka	Sewerysio	—	10	15 ¹⁾	25
M. Kownacka	Jaś-Brudaś	—	6	15	21
M. Kownacka	Bajowe Bajeczki	11	33	18	62
L. Krzemieniecka	Niebieskie Migdały	—	—	13	13
Ogółem . .		29	67	73	184
Przeciętna ilość widowisk miesięcznie		3.6	7.4	8.2	

¹⁾ W roku 1931/32 „Sewerysio” i „Jaś-Brudaś” grane były łącznie.

Największym powodzeniem cieszyły się z dawnego repertuaru „Bajowe bajeczki” i „O kasi, co gąski zgubiła” — M. Kownackiej i nowy utwór p. Krzemienieckiej „Niebieskie migdały” grany od dn. 1 stycznia 1933 r. 13 razy.

TEATRZYK KUKIELEK R. T. P. D.

Dziecięcy Teatr Kukielek „Baj” dał w roku Sprawozdawczym 73 widowiska, cieszące się znaczną frekwencją, średnio około 200 młodocianych widzów na przedstawieniu.

Celem wzbogacenia repertuaru kierownictwo postanowiło ogłosić konkurs z nagrodami na utwory specjalne dla teatru kukielkowego.

Tablica 61 wykazuje największe nasilenie widowiskowe w Warszawie w miesiącach zimowych (styczeń, luty).

Tabl. 61. *Przedstawienia Teatrzyku w/g miejsca wystawienia*

Miejsce	IV	V	IX	X	XI	XII	I	II	III	Razem
Żolibórz (I kol.)	2	1	1	3	2	2	5	—	1	17
Warszawa - Konserwatorium	1	2	—	—	3	—	—	4	—	10
„ Szkoły i Przesz.	2	2	—	—	1	2	—	5	2	14
„ Związki Zawod.	—	—	—	—	—	2	6	—	1	9
„ Inne	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2
Prowincja	—	10	—	—	—	11	—	—	—	21
Razem	5	15	1	3	6	17	12	9	5	79

Tablica 62 uwidoczni frekwencję w poszczególnych miesiącach i na różnych terenach.

Tabl. 62. *Frekwencja widzów*

Miejsce gry	IV	V	IX	X	XI	XII	I	II	III	Razem	Ilość widowisk	Przeciętna ilość widzów na 1 wid.
Żoliborz płatn.	208	47	—	390	265	114	280	—	287	1591	17	93
(Sala R.T.P.D) bezpł.	16	1	200	5	20	14	490	—	30	776		46
Warszawa płatn.	800	700	—	—	800	910	2920	1828	800	8759	35	250
bezpł.	—	—	—	—	—	100	—	144	—	244		5
Prowincja	—	926	—	—	—	2921	—	—	—	3847	21	183
Razem	1024	1674	200	395	1085	4059	3690	1972	1117	15216	73	208

Należy podkreślić wzrost liczby widowisk poza Żoliborzem oraz fakt, mogący mieć doniosłe znaczenie na przyszłość: nawiązanie kontaktu ze Związkami Zawodowymi, wyrażające się cyfrą 9 widowisk na terenie ich wpływów.

Widowiska po za Żoliborzem, opłacane przeważnie ryczałtowo przez zainteresowane instytucję, są realnym fundamentem w dążeniu teatryku do pełnej samowystarczalności materialnej, przy uwzględnieniu równoczesnym poważnej ilości wejść bezpłatnych (1/3) na terenie macierzystym.

Zeszłoroczny skład kierownictwa teatryku w osobach: ob. J. Wesołowski — kier. artystyczny, ob. St. Landy — sekretarz, ob. A. Paliński — kier. gospodarczy, uległ od dn. 1.II 1933 r. z powodu wyjazdu St. Landego częściowej zmianie; na stanowisko sekretarza powołany został ob. S. Frejman.

INNE DZIAŁY PRACY.

Wśród innych działów pracy R. T. P. D. wymienić należy Poradnię „*Moje Mieszkanie*“, która kontynuowała udzielanie wskazówek i przygotowywanie projektów urządzenia wnętrz mieszkaniowych z punktu widzenia potrzeb i zdrowia dziecka, oraz wypożyczała za niewielką opłatą inwentarz dla niemowląt, jak łóżeczka, płotki, wianienki. Inwentarz ten stale był w ruchu, obsługując znaczną ilość rodzin robotniczych.

W końcu okresu sprawozdawczego zorganizowała Poradnia „*Moje Mieszkanie*“ wystawę wzorcowego urządzenia mieszkania półtoraizbowego na VII-iej kolonii W. S. M. Umebłowanie obliczone na rodzinę, złożoną z 5-ciu osób, zaprojektował i dostarczył Zespół Architektów „*Praesens*“.

R. T. P. D. wzięło czynny udział w opracowaniu działu dziecięcego *Ankiety M. K. P.*, w znacznej mierze organizując przeprowadzenie samego spisu

Zimą zorganizowane zostały 10-dniowe *kolonje zimowe* w Helenowie.

Wzorem lat ubiegłych zorganizowanych zostało parę zabaw karnawałowych dla dzieci Szkoły i Przedszkola, Chojnka połączona z widowiskami, przystosowanymi do rozmaitych grup wieku, wreszcie uroczyste obchodzone było doroczne święto proletarjackie dnia 1 maja.

GOSPODA SPÓŁDZIELCZA

Działalnością swą obejmowała „Gospoda Spółdzielcza” aż do maja 1932 roku prowadzenie jadłodajni i składu opałowego, oraz kuchni robotniczej. Zaopatrywanie mieszkańców Osiedla W. S. M. w artykuły pierwszej potrzeby uskuteczniały zasadniczo w okresie sprawozdawczym sklepy W. S. S.

W maju sklep w IV kolonii, prowadzony początkowo przez Spółdzielnię Mleczarską „Zdrowie”, a następnie pod płaszczykiem tej Spółdzielni przez osobę prywatną, objęła „Gospoda” i dalszą swą działalność prowadziła w ramach tych trzech działów. — W ciągu pierwszego kwartału 1932 roku gospodarka naszej spółdzielni przy prowadzeniu jadłodajni i składu opałowego okazała się deficytową. Objęcie sklepu w IV kolonii, mimo, iż posiadał on wyraźne widoki rozwoju, niewiele sytuację poprawiło. — Niewielkie grono członków i bardzo szczupłe fundusze, podstaw działalności wzmocnić nie mogły. Wprawdzie obroty sklepu w IV kolonii i składu opałowego wykazywały stały wzrost, ale zato jadłodajnia, po krótkim okresie, zapowiadającym pewną poprawę, poczęła znowu wykazywać zmniejszone obroty. Rezultat był taki, że zarówno sklep, jak i skład opałowy, pracowały na pokrywanie niedoborów jadłodajni i kosztów kierownictwa. — Nadwyżki, osiąmane z obu tych działów, nie wystarczały jednak na pokrywanie niedoborów, które stale zaczęły narastać osiągając w końcu roku su-

mę zł. 8.977,34 gr., jak to wynika z bilansu. Wytworzył się stan nader niebezpieczny. Gospoda stanęła wobec konieczności zlikwidowania swej działalności. To też z początkiem roku 1933 po zreorganizowaniu Zarządu i Rady Nadzorczej, rozpoczęto pertraktacje o przekazanie agend „Gospody” Warszawskiej Spółdzielni Spożywców, rozwijający jednocześnie wzmoczoną akcję, zmierzającą ku zahamowaniu wzrostu niedoborów. — W lutym 1933 roku stanęła „Gospoda” wobec konieczności uruchomienia sklepu w nowowytbudowanej kolonji VII — otwarcie tej nowej placówki, zreorganizowanie jadłodajni i wydatne podniesienie ilości wydawanych posiłków, oraz pozyskanie dodatkowego kredytu, pozwoliły „Gospodzie” przełamać ten najtrudniejszy okres.—Poprawa następować odtąd zaczęła dzień po dniu i w rezultacie wyniki działalności za I kwartał 1933 roku wyraziły się czystą nadwyżką w wysokości zł. 1.169 gr. 34. To dało naszej Spółdzielni bodźca do tembardziej wyętej pracy. Tymczasem W. S. S., która miała przejąć „Gospodę” zmuszona była zlikwidować swą działalność. — „Gospoda Spółdzielcza” zdecydowała się wziąć na siebie jeszcze bardziej zwiększone obowiązki i objęła 2 sklepy oraz jatkę mięsną po zlikwidowanej W. S. S.

Po tak znacznem rozszerzeniu zakresu swojej działalności, „Gospoda” stanowi poważną jednostkę, obejmującą całe nasze Osiedle. Wszystkie potrzeby gospodarcze mieszkańców Osiedla W. S. M. powinny znaleźć stopniowo zaspokojenie w instytucjach prowadzonych przez naszą spółdzielnię spożywców. Warunkiem należytego rozwoju „Gospody” będzie masowe przystąpienie do niej wszystkich mieszkańców Osiedla.

Wolno przypuszczać, że najbliższa przyszłość wykaże dalszy rozwój „Gospody”, tembardziej, że Koło Czynnych Kooperatystek żywo zainteresowało się tą placówką i przyczyniło się do zorganizowania komitetów sklepowych, które prowadzą stałą propagandę na rzecz spółdzielczości spożywców i ściśle współpracują z Zarządem.

SKLEPY „GOSPODY SPÓŁDZIELCZEJ
W I i II KOLONJI W. S. M. NA ŻOLIBORZU.

Dyżury członkiń komitetów sklepowych są wyznaczone przy wszystkich sklepach i wszelkie niedomagania, czy niedopatrzenia w pracach Gospody odrazu na miejscu są stwierdzane i w miarę sił usuwane. Dalszy rozwój Gospody w dużej mierze zależy będzie od życzliwego ustosunkowania się do niej mieszkańców, a ściślej mówiąc --- mieszkankę Osiedla.

Jadłodajnia „Gospody Spółdzielczej” przy ul. Krasieńskiego Nr. 10.

INNE INSTYTUCJE

KOŁO CZYNNYCH KOOPERATYSTEK

W drugim roku działalności Koła decydujący wpływ na rozwój prac wywierały te same trudności, z którymi walczone w roku poprzednim, a więc przedewszystkiem brak lokalu.

Korzystanie „kątem“ z gościny innych instytucyj nie mogło sprzyjać utrzymywaniu wewnętrznego kontaktu między członkiniami, organizowaniu zebrań i prowadzeniu pracy kulturalno-oświatowej.

Działalność Koła w dalszym ciągu była odchylona w pewnym stopniu od najważniejszego jej zadania, t. j. od szerzenia uświadomienia spółdzielczego wśród kobiet, a to z dwóch względów.

Z jednej strony, dlatego, że propaganda spółdzielczości nie znajdowała potwierdzenia w rzeczywistości, skutkiem w dalszym ciągu panujących chorobliwych stosunków w Warszawskiej Spółdzielni Spożywców; z drugiej zaś — bezdeficytowe prowadzenie przez Koło placówki gospodarczej, t. j. pralni dla rodzin nie mogących pracy tej wykonywać osobiście — w obecnych warunkach wymagało ogromnej czujności, skutkiem czego pochłaniało bardzo wiele energii czynnych jednostek, upośledzając tem samem prace organizacyjno-wychowawcze.

Bilans prac Koła pozatem jest sztucznie uszczuplony, ponieważ Koło, pragnąc wyeliminować czynnik konkurencji w bujnie rozwijających się organizacjach społecznych, działających na terenie W. S. M., chętnie współpracuje z innymi organizacjami, wnosząc do nich swą ideologię i inicjatywę. (Patrz sprawozdanie z działalności Klubu Kobiet Stow. „Szklane Domy”).

Poza zebraniem, urządzeniem na terenie Stow. „Szklane Domy” (co środa) i „Gospody Spółdzielczej”, odbyło się 7 posiedzeń Zarządu i jedno zebranie ogólne członkiń.

Wykonano następujące prace:

1. Zorganizowano w kwietniu ub. r. *kurs pieczenia ciast*. Uczestniczek było 15. Wykładała ob. Zawadzka, instruktorka, wydelegowana przez redakcję „Kobiety Współczesnej”. Koszt kursu, trwającego 3 dni, wynosił 1 zł. od osoby i drobne opłaty za węgiel. Miejsca oraz naczyń dostarczyła jedna z członkiń Koła.

2. W lecie usiłowano zorganizować letnisko spółdzielcze. Wysiłek ten nie udał się, bo cztery rodziny, które wyjechały do wsi Jurki pow. Łomżyńskiego, nie miały ochoty do zorganizowania wspólnej gospodarki i rządziły się każda sobie. Rola K. C. K. ograniczyła się tylko do wyszukania odpowiedniego miejsca na takie wspólne letnisko.

Pomyślniej przedstawiała się sprawa zorganizowania letniska dla dzieci w tejże samej miejscowości. Pod kierunkiem wychowawczym ob. Krystyny Lewowej i przy pomocy ob. Zdanowskiej dzieci czuły się doskonale i wyniosły jak najmiłsze wspomnienia. Współzycie ich było wzorem życia w organizacji. Pod względem materialnym było gorzej, bo koszty utrzymania wypadły nieco wyższe, niż przewidywano. Niedobór pokryły rodziny nie według kosztów, przypadających na 1 dziecko, a wg. możliwości finansowych rodzin.

3. We wrześniu przy bezinteresownym współudziale i pod kierownictwem ob. Komorowskiej rozpoczęto kurs zabawkarstwa, który trwał do końca grudnia. Kurs

był bezpłatny. Zainteresowanie się robotami kobiet jest bardzo duże. Przychodziło 2 razy w tygodniu od 15 do 25 osób. To zainteresowanie się skłoniło Zarząd Koła do poczynienia starań w kierunku zorganizowania systematycznej nauki różnych rodzajów pracy ręcznej. Nie posiadając środków, Koło weszło w porozumienie ze Stow. „Szklane Domy”, w wyniku czego przy naszej współpracy „Szklane Domy” uruchomiły stałe kursy tkactwa kilimowego, trykotarstwa ręcznego i haftu maszynowego.

4. W wystąpieniach nazewnątrz K. C. K. brał udział w konferencji z przedstawicielami Warszawskiej Spółdzielni Spożywców na Żoliborzu i „Gospody Spółdzielczej” w sprawie zdecydowania, komu Warszawska Spółdzielnia Mieszkaniowa winna wynająć sklepy w nowych domach Spółdzielni. Przedstawicielki Koła opowiedziały się za „Gospodą Spółdzielczą” i jak życie wykazało, nie pomyliły się w swej opinii. Przedstawicielki Koła, wysunięte na Walnem Zgromadzeniu „Gospody” w osobach ob. ob. J. Michalskiej i J. Laskowskiej biorą żywy udział w pracach „Gospody”, przyczyniając się do jej rozwoju.

5. W dalszym ciągu Koło prowadzi bezpłatnie biuro pośrednictwa pracy pod kierunkiem ob. J. Michalskiej.

W roku sprawozdawczym zgłosiło się poszukujących pracy 237 kobiet, w tej liczbie 2 krawczynie, 2 pielęgniarki i 1 sklepowa — reszta pracownice domowe. Otrzymało zatrudnienie 97 kobiet.

Stwierdzić należy, że kandydatki do pracy domowej rekrutują się przeważnie z osób z poza Osiedla. Wśród naszych mieszanek znalezienie pracownic do robót ciężkich, jak pranie, prasowanie, oraz praca domowa, jest rzeczą bardzo trudną, a częstokroć niemożliwą. Tem nie mniej polecane przez Koło pracownice z poza Osiedla zasługują na całkowite zaufanie, kwalifikacje ich moralne bowiem są sprawdzane. Obserwacje, czynione w biurze pośrednictwa pracy, wskazują, że istnieje bardzo dużo kobiet bezrobotnych niewykwalifikowanych w żadnym

kierunku pracy. Zatem fachowe ich kształcanie winno wejść do programu najpilniejszych naszych prac. Na tę drogę Koło już weszło.

Dział prania mechanicznego, spotyka również trudności różnego rodzaju, towarzyszące jego rozwojowi, jako placówki poniekąd pionierskiej w dziedzinie prania w ruchu spółdzielczym w Polsce. Pomimo to dział ten wykazuje stały, a jak na obecne czasy wyjątkowy rozwój, jak widać z następujących danych:

Wyprano w	I-ym kwartale 1932 r.	1,7 tonny (1701,5 kg.)	bielizny
"	" II-im	" " 1,9	" (1920 ") "
"	" III-im	" " 2,5	" (2514,5 ") "
"	" IV-ym	" " 2,8	" (2795 ") "
Ogółem w roku 1932		8,9 tonny (8931 kg.)	" "

Ilości te stanowią poważną część ogólnej ilości bielizny, która przeszła przez Centralną pralnię W. S. M.: tak w I-szem półroczu roku sprawozdawczego — 17,4% ogólnej ilości bielizny, w II-im zaś — 31%, a za cały rok 23,4%.

W związku z tym rozwojem powiększył się personel pralni.

W pierwszym półroczu zatrudniano 3 praczki, w drugim zaś — 5, ponadto praca kierowniczką techniczną i jej pomocnicy z dorywczej na początku roku przejść musiała w stałe zatrudnienie. Prócz tego część bielizny, która jest oddawana do prasowania, daje zatrudnienie jednej osobie (z powodu trudności mieszkaniowych nie udało się dotychczas prasowania zorganizować na miejscu, lecz musi być oddawane nazewnątrz, co powoduje poważne niedogodności). Ponieważ prawie wszystkie pracownice pralni są żonami bezrobotnych, pralnia stanowiła główne źródło utrzymania dla 7 rodzin (nie licząc siły pomocniczej).

W I kwartale kierowniczką techniczną pralni była ob. Jadwiga Laskowska, a po jej rezygnacji ob. Małgorzata Białkowska.

Dążenie do powiększenia wydajności pracy przez stosowanie racjonalnych metod prania dało już pewne rezultaty, ale w porównaniu z normami wydajności, jakie obowiązują w niektórych pralniach mechanicznych zagranicą (jak np. w miejskiej pralni w Antwerpii) — rezultaty uzyskane są jeszcze niezadawalniające i w tym kierunku pozostaje do zrobienia jeszcze niestety wiele.

Poważnym źródłem trudności, hamującym normalny rozwój pralni, była i jest kwestja lokalu. Przy budowie Centralnej Pralni W. S. M. niestety, nie została przewidziana ewentualność, że w ramach jej będzie zorganizowane pranie na wielką skalę o charakterze przedsięwzięcia przemysłowego użyteczności publicznej obok prania indywidualnego. To też brak jest zupełny takich ubikacyj, jak kantoru i składów dla przyjmowania i przechowywania bielizny, wyodrębnionych pomieszczeń dla tych dwóch rodzajów organizacji pracy, nie mówiąc już o takich rzeczach, jak pokój jadalny dla praczek, które pracują nieraz cały dzień bez ciepłej strawy.

Dopiero pod koniec roku pralnia otrzymała dwa pokoje w przyziemiu IV kolonji na kantor i skład bielizny.

Strona organizacyjna pralni dała powód do zatargu z Kasą Chorych. Pralnia, funkcjonująca na zasadzie punktu b § 3 statutu W. S. M., nie jest sama jednostką prawną. Ponieważ w Kasie Chorych panują obecnie, jak wiadomo, tendencje do możliwego redukowania liczby ubezpieczonych, zakwestjonowano prawo pracowników pralni do ubezpieczenia i odebrano im książeczki. Wypadek ten zwrócił uwagę na celowość nadania pralni innej formy organizacyjnej, któraby użytkownikom pralni zapewniała bezpośrednio bliższy kontakt wzajemny, niż jest to możliwe w tak wielkiej organizacji, jak W. S. M.

Przechodząc do materialnego rozwoju pralni, zaznaczyć należy, że zwiększony obrót w bardzo nieznacznym stopniu przyczynia się do zmniejszenia kosztów produkcji, gdyż główne pozycje tych kosztów wzrastają proporcjonalnie (opłaty za korzystanie z pralni Centralnej, my-

dło, a także robocizna, wobec przyjętego systemu od ki-
ła białizny), a koszty stałe są stosunkowo nieznaczne.
Na pogorszenie rentowności pralni wpłynęło to, że
w II półroczu zostało zniesione ograniczenie co do 5-cio
kilowego minimum białizny, przyjmowanej na wagę,
gdyż ograniczenie było niekorzystne dla osób, nie posia-
dających dużych zasobów białizny. Ponadto w końcu roku
doszły koszty lokalu. W rezultacie w II półroczu pralnia
pracowała niemal ściśle po cenie kosztu i wykazana
w bilansie skromna nadwyżka zł. 229,73 przeważnie po-
chodzi z I półroczu (zł. 192,32). Fakt ten zmusił do pod-
dania rewizji wysokości opłat i po przeprowadzeniu
małej ankiety wśród użytkowniczek pralni, trzeba się
było zdecydować z końcem roku na nieznaczne podnie-
sienie opłat (ze zł. 1.20 do zł. 1.25 za kilo białizny pół-
wykończonej, t. j. bez prasowania).

Na zakończenie zaznaczyć wypada, iż aczkolwiek
głównym powodem rozrostu pralni jest niewątpliwie po-
większenie samego osiedla, to jednak w gruncie rzeczy
rozwoj ten nie byłby możliwy, gdyby naogół (wyjątki są
nieuniknione) użytkownicy pralni byli niezadowoleni ze
sposobu, w jaki się ona wywiązuje z podjętych zadań.

Dział pralni chemicznej został zorganizowany dopiero
w maju roku sprawozdawczego. Pobudką do tego kroku
było przeświadczenie, że zredukowanie kosztów odna-
wiania odzieży przez wyeliminowanie z cen zysku przed-
siębiorcy jest w czasach obecnych sprawą dla ludzi pra-
cy wysoce aktualną. Było to jednak przedsięwzięcie co-
najmniej śmiałe wobec całkiem nowej dla K. C. K. dzie-
dziny pracy. Sposób zorganizowania pracy, brak lokalu,
trudności w doborze pracowników — wszystko to nie po-
zwoliło jeszcze wyjść temu działowi naszej pracy z okre-
su ząbkowania i wykazać silniejszych tendencji rozwo-
jowych.

W okresie 8 miesięcy obsłużono 102 klientów przy
obrocie zł. 707,10 i minimalnej nadwyżce kilkunastu zło-
tych. Pobierane ceny są około 25% niższe od rynko-
wych.

Istnieje uzasadniona nadzieja, że w następnym roku dział prania chemicznego uda się ulepszyć i rozwinąć.

Pozatem Kołu Czynnich Kooperatystek powierzona została z ramienia W. S. M. administracja t. zw. małą pralnią ręczną na I-ej kolonji, z której korzystają mieszkanki Osiedla, nie chcące korzystać z pralni mechanicznej.

„POMOC WZAJEMNA“

Od dłuższego czasu dawał się odczuwać na naszym terenie brak własnej instytucji oszczędnościowo-kredytowej opartej o zasady spółdzielcze, mającej na celu zaspokojenie tej dziedziny potrzeb mieszkańców stale rosnącego osiedla W. S. M. Podobna akcja prowadzona przez stowarzyszenie „Szklany Domy” posiadając charakter specjalny, nie mogła zastąpić samodzielnej akcji pożyczkowo-oszczędnościowej. Wobec takiej sytuacji zarząd stowarzyszenia „Szklane Domy” wystąpił z inicjatywą powołania do życia spółdzielni kredytowej i wyłonił w tym celu komisję organizacyjną w osobach T. Michalskiego, M. Eislera i T. Wojnowskiego. Komisja zajęła się opracowaniem statutu i załatwieniem formalności, poczem — w listopadzie 1932 roku — zwołała pierwsze zgromadzenie organizacyjne założycieli w liczbie 19 osób, które zadeklarowały przystąpienie do nowopowstającej instytucji, której postanowiono nadać nazwę „Spółdzielnia pożyczkowo-oszczędnościowa Pomoc Wzajemna”. Spółdzielnia posiada charakter instytucji drobnego kredytu. Jako podstawę organizacyjną przyjęto zasadę, że członkiem „Pomocy Wzajemnej” może być każda osoba fizyczna utrzymująca się z pracy własnej, oraz instytucje społeczne. Wpisowe wynosi 1 złoty, udział 25 złotych, płatny w ratach miesięcznych.

Do Rady Nadzorczej powołano ob. ob.: Mieczysława Eislera, Janinę Święcicką, Kazimierza Nowickiego, Stanisława Szwalbego, Stanisława Tołwińskiego, Bolestawa

Hubricha i Józefa Szemiota. Rada Nadzorcza powołała Zarząd w następującym składzie: przewodniczący ob. T. Wojnowski, skarbnik ob. T. Michalski, sekretarz ob. A. Fotek.

Działalność swą rozpoczęła „Pomoc Wzajemna” w początku grudnia 1932 roku. W krótkim czasie przystąpiło do niej 34 członków, w tem 2 instytucje: W. S. M. i Stowarzyszenie „Szklane Domy”. Ogółem zadeklarowano 83 udziały.

Nie należy wątpić, że mimo pogarszających się z miesiąca na miesiąc warunków egzystencji większości mieszkańców osiedla W. S. M., — nowa placówka gospodarcza na naszym terenie znajdzie konieczne poparcie, co umożliwi jej rozwinięcie pożytecznej działalności samopomocowej wśród członków.

R. K. S. „MARYMONT”

R. K. S. „Marymont”, założony przed 10 laty przez grono działaczy społecznych, jako robotnicza placówka kultury fizycznej i oświaty dla dzielnicy marymonckiej, z chwilą powstania osiedla W. S. M., hołdując wspólnym z nią dążeniom, stał się szybko jedną z komórek w strukturze urządzeń społecznych Spółdzielni. Zbliżenie zaczęło się od przeniesienia siedziby klubu z budynku dawnej roгатki marymonckiej do I kolonii W. S. M. Nowy ten lokal nie mógł w dostatecznej mierze spełniać ośrodka pracy sportowej i organizacyjnej Klubu, gdyż był jednocześnie siedzibą dwu innych organizacji społecznych i mógł być użytkowany przez Klub tylko 2 razy tygodniowo.

Dalszym etapem współpracy z W. S. M. był napływ nowych członków z pośród mieszkańców Osiedla W. S. M., oraz wybór nowych władz Klubu z przewagą lokatorów W. S. M. Działalność „Marymontu” pozostawała jednak nadal ograniczona z przyczyn takich, jak wymieniony już brak odpowiedniego lokalu, brak własnych boisk

sportowych, całkowita samowystarczalność gospodarcza i brak oparcia o jakąkolwiek instytucję zawodową czy gospodarczą. Przytem wychowanie fizyczne dorastającej młodzieży w Osiedlu było jednym z zagadnień, które stosunkowo później od innych doczekało się realizacji. Sprawa lokalu znalazła szczęśliwe rozwiązanie w przydzieleniu Klubowi przez W. S. M. dwuizbowego lokalu w przyziemiu II kolonji, czynnego w ciągu całego tygodnia. Wpłynęło to dobroczynnie na sprawność działalności sekretarjatu, lepsze współzycie członków, zapoczątkowanie pracy oświatowej i rozszerzenie sekcji pingpongowej.

Również w sprawie boisk nastąpiła radykalna zmiana. Dotychczas klub korzystał z możliwości budowania sobie boisk na obcych terenach, gdzie szybko prawo do ulgowego korzystania z owoców własnej pracy utracił. Po tych niepowodzeniach poszedł klub wreszcie właściwą drogą w kierunku budowy własnych boisk. Owocem tych starań było uzyskanie przydziału terenu na boisko piłki nożnej i lekkiej atletyki, którego wykorzystanie utrudnia konieczność zasypania istniejącego tam mokradła. Na cele sporządzenia planów pomiarowych terenu, Klub otrzymał subwencję od W. S. M. Również, dzięki poparciu W. S. M. Klub uzyskał możliwość urządzenia na terenie poślizgawkowym, przy ul. Ustronie, boisk do gier ruchowych (siatkówka, koszykówka, hazena).

Wspólnie z W. S. M. i R. T. P. D. Klub brał udział w staraniach o przydział terenu nad Wisłą na plażę, przystań wioślarską i pływalnię. Dotychczas istniejące sekcje, a mianowicie: piłki nożnej, gier sportowych, hokeja na lodzie, kolarska i pingpongowa rozwijają się pomyślnie. W stadjum organizacji są sekcje: kobiet, lekkoatletyczna i bokserska. Po uruchomieniu przystani utworzone będą sekcje: wioślarska i pływakowa.

Zarząd Klubu stanowili: przewodniczący dr. J. Libkind, zastępcy przewodniczącego K. Domosławski i J. Kantorski, skarbnik — Br. Siwiński, sekretarz — Al. Ja-

dykin, gospodarz — A. Dziugieł, członkowie: E. Freyd, Z. Kamiński i R. Hauser. Siedziba Klubu mieści się w przyziemiu V klatki schodowej II kolonji W. S. M. Ustronie 2.

KINO ŻOLIBORZ

Rok 1932 był trzecim rokiem działalności „Kina Żoliborz” na naszym terenie. Poniższa tabelka ilustruje w sposób przekonywujący systematyczny wzrost frekwencji na przestrzeni tych trzech lat.

Frekwencja widzów w „Kinie Żoliborz”

R O K	P R O G R A M Y				Razem
	popołudniowe		wieczorowe		
	dzieci i młodzież	dorośli	dzieci i młodzież	dorośli	
1930	1978	244	18	1425	3665
1931	11696	1647	130	11605	25078
1932	15677	2462	123	18667	36929
Razem	29351	4353	271	31697	65672

Uderzający jest, jak widzimy, zarówno znaczny przyrost widzów młodocianych jak i dorosłych przy porównaniu lat 1931 i 1932. Cyfry z roku 1930 nie nadają się do porównania, bo w pierwszym roku swej działalności kino było czynne jedynie przez dwa i pół miesiąca, a mianowicie: wrzesień, październik i pół grudnia.

Mniej pocieszająco wygląda natomiast analiza jakości wyświetlanych filmów w zestawieniu z frekwencją. Wynika z niej bowiem, że największą stosunkowo frekwencją cieszą się filmy oceniane jako mierne (przeciętna frekwencja 380 osób), następnie filmy średnie (przeciętna

frekwencja 368 osób), zaś najmniejszą — filmy oceniane jako dobre (przeciętna frekwencja 331 osób).

Wielki przewrót w dziedzinie kinematografji, jakim było wprowadzenie filmów dźwiękowych, zmusił zarząd Kina Żoliborz do uczynienia znacznego wysiłku finansowego celem dostosowania się do wymagań czasu. Pierwsza premiera dźwiękowa odbyła się w naszym kinie w dniu 27 marca 1932 roku. Od tej chwili kino Żoliborz stanęło w rzędzie kin dźwiękowych.

Stałą bolączką kina jest niewystarczający na jego potrzeby lokal i niemożność z tego względu wyświetlania filmów przez wszystkie dni w tygodniu, co niewątpliwie utrudnia kinu wyrobienie sobie stałej publiczności. Dlatego też — obok wciąż aktualnej sprawy doboru filmów — główną bolączką kina jest sprawa lokalu.

Na specjalną wzmiankę w sprawozdaniu zasługuje urządzenie pod koniec roku 1932 pierwszego poranku dyskusyjnego na temat „Czy kino jest tylko rozrywką?” Prelekcja na powyższy temat była uzupełniona pokazem filmu „Symfonia Przemysłowa”, poczem nastąpiła dyskusja. Urządzeniem poranku zajęło się stowarzyszenie miłośników filmu artystycznego „Start” w porozumieniu ze stowarzyszeniem „Szklane Domy”. Również zanotować należy, że przez dłuższy czas „szedł” w naszym kinie jako t. zw. „nadpogram” film ilustrujący działalność budowlaną W. S. M. wykonany przez ob. ob. E. Cękałskiego i W. Jakubowskiego.

Zarząd „Kina Żoliborz” w roku sprawozdawczym stanowili: St. Zbrożyna i B. Hubrich, Kierownikiem technicznym był St. Kik.

MIĘDZYSTOWARZYSZENIOWA KOMISJA POROZUMIEWAWCZA

Powołana do życia w końcu r. 1931 Międzystowarzyszeniowa Komisja Porozumiewawcza, ukonstytuowała w okresie sprawozdawczym swą działalność, mającą na celu ko-

ordynowanie pracy wszystkich instytucyj społecznych Osiedla.

Z inicjatywy M. K. P. opracowano plan szczegółowej ankiety wśród mieszkańców Osiedla na podstawie kwestjonariuszy, przedstawionych przez Stow. „Szklane Domy”, W. S. M., Rob. Tow. Przej. Dzieci, Rob. Klub Sportowy „Marymont”, Koło Czynnych Kooperatystek i „Gospodę Spółdzielczą”. Zadaniem ankiety jest zebranie dokładnych danych o potrzebach mieszkańców, celem przystosowania działalności poszczególnych instytucyj społecznych Osiedla do możliwie racjonalnego tym potrzebom zadośćuczynienia.

M. K. P. opracowała regulamin wspólnego użytkowania części społecznej I kol. przez instytucje—członków M.K..P. Przyjęto za zasadę, że widowiska, organizowane na terenie Osiedla winny być opodatkowane na rzecz funduszu dożywiania głodujących dzieci mieszkańców, powierzając przeprowadzenie akcji dożywiania Rob. T-wu Przyjaciół Dzieci.

Pragnąc przyczynić się do odpowiedniego doboru delegatów na walne zebranie W. S. M., Międzystowarzyszeniowa Komisja Porozumiewawcza uzgodniła na swych posiedzeniach listę kandydatur, zawierającą nazwiska osób znanych ze swej działalności i kompetencji na terenie pracy społecznej w instytucjach Osiedla. Uzgodnione listy przedstawiał na wyborczych zebraniach dzielnicowych W. S. M. sekretarz M. K. P.

Przewodniczącym M. K. P. obrano St. Szwalbego. Sekretarzowali K. Nowicki i E. Freyd.

SPRAWOZDANIE RACHUNKOWE
W. S. M.

BILANS WARSZAWSKIEJ

STAN CZYNNY

na dzień 31/XII

<i>Kasa</i>	zł.	1.082.91
<i>Banki</i>	"	6.354.59
<i>Łołaty</i>	"	100.400 47
<i>Udziały w bankach i instytucjach</i>	"	46.683.96
Dłużnicy:		
Czł. za wkł. mieszk. zł.	452.747.78	
B.G.K.—za reklam. % "	562.473.89	
Inni dłużnicy	60.347.16	1.075.568.83
<i>B. G. K. — Dep. Kredyt. Budowlanych.</i> "		18.045.90
Nieruchomości:		
I kolonja	zł. 2.303.598.42	
II "	2.124.208.42	
III "	3.489.784.82	
IV "	4.175.915.63	
V "	2.762.592.76	
VI "	892.411.24	
VIII "	2.134.739.69	
Centr. Kotł. i Praln. "	1.237.269.73	
Ciepłarnia	4.854.12	
Bielany	17.292.81	19.142.667.64
<i>Budowa nowych domów</i>		179.172.04
<i>Tereny niezabudowane</i>		107.631.19
<i>Ruchomości</i>		74.075.64
Osiedle na Żoliborzu:		
a) Ogrzewanie centralne . zł.	49.861.49	
b) Remanent mat. w magaz. "	10.123.20	
c) Należn. lokat. eksmitow. "	395.13	60.379.82
Weksle członków:		
W portfelu	" 23.622.26	
Obligowanie	" 120.003.35	143.625.61
<i>Sumy przechodnie</i>		49.643.31
<i>Niedobór Osiedla na Żoliborzu</i>		236.483.67
		<u>Zł. 21.241.815.58</u>
<i>Gwarancje otrzymane</i>	Zł.	493.357.12
Różni za gwarancje:		
w formie weksli	Zł.	14.977.565.—
formie kaucji hipotecznych	"	20.795.060.78

SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

1932 roku.

STAN BIERNY

Fundusze własne:

Udziały członków	Zł.	333.516.51	
Wkłady mieszk.	"	1.953.751.47	
Fundusz amortyzac. „		382.344.88	
Fundusze społeczny i specjalne	"	<u>40.132.72</u>	Zł. 2.709.745.58

Lokaty związków zawodowych „ 178.639.68

Pożyczki krótkoterminowe „ 13.782.200.—

Pożyczki długoterminowe B. G. K. „ 1.637.350.—

Wierzyciele:

Spółeczne Przedsięb. Bud.

r-k bieżący zł. 381.143.32

r-k kaucji „ 186.476.23

r-k prow. dodatk. „ 75.000.—

B.G.K.—Dep. Kredyt.

Budowl. odsetki

zaległe „ 828.261.81

B.G.K.—Dep. Kredyt.

Długoterminowych

odsetki zaległe „ 161.900.31

Inni wierzyciele „ 298.407.30 „ 1.931.188.97

Akcepty własne „ 787.226.35

Weksle członków w obiegu „ 120.003.35

Osiedle na Żoliborzu (pozost. fund. odnow.
mieszkań) „ 1.615.90

Sumy Przechodnie „ 93.845.75

Zł. 21.241.815,58

Gwarancje udzielone:

Weksle na sumę Zł. 14.977.565.—

Zabezp. kaucjami hipoteczn. na sumę „ 20.795.060.78

Różni za gwarancje „ 493.375,12

OBROTY I POZOSTAŁOŚCI RACHUNKOW

R A C H U N E K	Saldo w dn. 1/I 1932 r.	
	Winien	Ma
Kasy	1.810.05	—
Banków	26.729.08	—
Lokat	100.400.47	—
Różnych	790.954 61	1.175.431.98
Udziałowców	—	302.286.71
Wkładów Mieszkaniowych	—	1.684.732.24
Funduszków Własnych	—	261.026.46
Funduszu Społeczno-Wychow.	—	413.60
Funduszu Ubezp. Miesz. Dzieci	—	431.—
Budowy	1.968.818.99	—
Kosztów Administracyjnych	—	—
Procentów	—	—
Banku Gospodarstwa Krajowe- go Depart. Kred. Budowl.	—	—
Pożyczek Krótkoterminowych	—	11.662.700.—
Lokat Związków Zawodowych	—	155.985.30
Akceptów	—	894.782.93
Wekśli	5.976.52	—
Ruchomości	54.957.67	—
Osiedla	66.102.82	9.521.01
Nieruchomości	14.822.416.74	—
Terenów	109.449.50	—
Udziałów własnych	48.158.96	—
Pożyczek Długoterminowych	—	1.756.800.—
Sum Przechodnich	27.085.02	118.749.20
Strat i Nadwyżek	—	—
	18.022.860.43	18.022.860.43
Gwarancji	102.051.02	29.415.029.20
Różnych za gwarancje	29.415.029.20	102.051.02
	47.539.940.65	47.539.940.65

DZIENNIKA GŁÓWNEJ ZA ROK 1932.

Obroty za rok 1932		Saldo w dn. 31/XII 1932 r.	
Winien	Ma	Winien	Ma
1.485.856.16	1.486.583.30	1.082.91	—
1.556.581.32	1.576.955.81	6.354.59	—
—	—	100.400.47	—
6.653.907.01	7.127.271.23	1.073.347.38	1.931.188.97
47.441.56	78.671.36	—	333.516.51
470.800.21	739.819.44	—	1.953.751.47
15.—	160.845.14	—	421.856.60
35.494.05	32.859.—	2.221.45	—
1.—	191.—	—	621.—
2.700.307.16	4.489.954.11	179.172.04	—
95.608.19	95.608.19	—	—
1.084.299.38	1.084.299.38	—	—
1.967.633.11	1.949.587.21	18.045.90	—
—	2.119.500.—	—	13.782.200.—
66.226.38	88.880.76	—	178.639.68
2.630.325.11	2.522.768.53	—	787.226.35
445.827.05	428.181.31	143.625.61	120.003.35
30.612.71	11.494.74	74.075.64	—
2.632.234.91	2.630.052.80	60.379.82	1.615.90
4.320.250.90	—	19.142.667.64	—
12.984.42	14.802.73	107.631.19	—
25.—	1.500.—	46.683.96	—
124.500.—	5.050.—	—	1.637.350.—
327.449.58	279.987.84	49.643.31	93.845.75
1.227.745.13	991.261.46	236.483.67	—
27.916.125.34	27.916.125.34	21.241.815.58	21.241.815.58
493.866.90	6.460.157.38	493.357.12	35.772.625.78
6.460.157.38	493.866.90	35.772.625.78	493.357.12
34.870.149.62	34.870.149.62	57.507.798.48	57.507.798.48

WYSZCZEGÓLNIENIE RACHUNKU BANKÓW.

Bank Gospodarstwa Krajowego	2.771.—	
Bank Handlowy w Warszawie	501.—	
Bank Spółdzielczy „Społem”	2.298.02	
Miejska Kasa Oszczędności	18.54	
Pocztowa Kasa Oszczędności	364.03	
Polski Bank Komunalny	402.—	6.354.59
		6.354.59

WYSZCZEGÓLNIENIE RACHUNKU LOKAT.

Papiery wartościowe	400.47	
Bilet lokacyjny Związku Zawodowego Pracowników Kolejowych Rzeczypospolitej Polskiej w Banku Handlowym w W-wie	100.000.—	100.400.47
		100.400.47

WYSZCZEGÓLNIENIE UDZIAŁÓW WŁASNYCH. W BANKACH I INSTYTUCJACH.

Bank Spółdzielczy „Społem”	500.—	
„Gospoda Spółdzielcza”	25.—	
Kino „Żoliborz” Sp. z ogr. odp.	4.000.—	
Spółeczne Przedsiębiorstwo Budowlane	40.000.—	
Towarzystwo „Dom Ludowy”	600.—	
Związek Spółdzielni Spożywców Rzeczyposp. Polskiej	1.558.96	
		1.558.96
		46.683.96

WYKAZ DŁUŻNIKÓW I WIERZYCIELI W DN. 31 GRUDNIA 1932 R.

Dłużnicy:

Członkowie za wkłady mieszkaniowe	452.747.78
Bank Gosp. Krajowego — za reklamowane %%	562.473.89
Stowarzyszenie „Szkłane Domy”:	
rachunek bieżący	2.385.21
rachunek pożyczek	22.161.90
R. T. P. D. — Oddział na Żoliborzu	8.172.57
Kino „Żoliborz”	4.481.07
„Gospoda Spółdzielcza”	3.999.18
Dostawcy i przedsiębiorcy	11.797.05
Pracownicy: pożyczki	2.897.57
Fundusz Społeczno - Wychowawczy	2.221.45
Różni dłużnicy	2.231,16
Razem	<u>1.075.568.83</u>

Wierzyciele:

Społeczne Przedsiębiorstwo Budowlane:	
r/k bieżący	381.143.32
r/k kaucji	186.476.23
r/k dod. prowizji	75.000.—
B. G. Kr. — Dep. Kred. Bud. — zal. %%	828.261.81
B. G. Kr. — Dep. Kred. Dług. — zal. %%	161.900.31
Skarb Państwa — należn. za tereny:	
na Żoliborzu	37.380.78
na Bielanych	1.655.40
Dyrekcja Wodociągów i Kanalizacji	122.105.72
Przedsiębiorcy i dostawcy	31.548.51
Instruktorjat Mieszkaniowy	1.100.—
Z. U. P. U. zaległe odsetki	1.200.—
M. K. P. (subwencja na przeprowadz. ankiety)	3.000.—
„Szkłane Domy” — Fund. Dor. Pomocy	2.081.85
Architekci i inżynierowie	24.489.39
Członkowie Rady Nadzorczej (wydane weksle)	72.100.—
Inni wierzyciele	1.745,65
	<u>1.931.188.97</u>

WYSZCZEGÓLNIENIE RACHUNKU RUCHOMOŚCI.

Miejsce użytkowania	Wartość w dn. 1.I 1932 roku	Zakup w 1932 roku	Amortyzacja	Wartość w dn. 31.XII 1932 roku
Biuro Spółdzielni	11.214.76	6.930.75	2.352.86	15.792,65
Podwórza	12 508.27	1.514.—	1.717.06	12.305,21
Pralnia	19.219.39	447.—	2.680.78	16,985.61
Centralna Kotłownia	1.193.63	3.168.35	463.18	3.898.80
Dział Elektrotechniczny	—	1.660.—	165.99	1.494.01
Stolarnia i magazyn	—	183.—	18.30	164.70
Część społeczna I kol.	3.858.77	—	655.02	3.203.75
Fundusz Społ. Wych.	6.962.85	16.709 61	3.441.55	20.230.91
Razem	54.957.67	30,612.71	11.494.74	74.075 64

WYSZCZEGÓLNIENIE RACHUNKU TERENÓW
NIEZABUDOWANYCH.

VI kolonja	4,854,33
Rakowiec, teren przy ul. Pruszkowskiej	102,776,86
	<u>107,631,19</u>

WYSZCZEGÓLNIENIE RACHUNKU NIERUCHOMOŚCI.

A. Osiedle na Żoliborzu	Sumy poszczególne	Razem
I kolonja		
Teren	8.127,78	
Budynki	2.295.470,64	2.303.598,42
II kolonja		
Teren	12.030,60	
Budynki	2.112.177,82	2.124.208,42
III kolonja		
Teren	18.673,80	
Budynki	3.471.111,02	3.489.784,82
Do przeniesienia		7.917.591,66

Z przeniesienia . . . 7.917.591,66

IV kolonja

Teren	24.693,02	
Budynki A. i B.	3.222.187,81	
Budynek C.	922.109,02	
Domek cemunitowy.	6.925,78	4.175.915,63

V kolonja

Teren	17.236,90	
Budynki	2.745.355,86	2.762.592,76

VII kolonja

Teren	3.951,09	
Budynki	888.460,15	892.411,24

VIII kolonja

Teren	10.245,75	
Budynki	2.124.493,94	2.134.739,69

Centralna Kociołownia, pralnia
i ciepłarnia

Teren	6.930.—	
Kociołownia	560.640,41	
Kanały i rur. obieg.	253.435,89	
Pralnia	416.263,43	
Ciepłarnia	4.854,12	1.242.123,85

B. Osiedle na Bielanych

Domek Nr. 7

Teren	936.—	
Budynek	7.669,80	8.605,80

Domek Nr. 18

Teren	719,40	
Budynek	7.967,61	8.687,01

19.142.667,64

WYSZCZEGÓLNIENIE RACHUNKU BUDOWY w r. 1932.

Wyszczególnienie	Pozostałość w dniu 1.I 1932 r.	Przyrost w roku 1932	Stan w dniu 31.XII 1932 r.	
			Przeniesiono na rachunek nieruchomości	Pozostaje na rachunku budowy
<i>I kolonja.</i>				
Projekty przebud. lo- kali i nadzór		330.06		
Dodatk. wyposaż. lokali		346.87		
Przeróbka lokali		2.908.66		
Roboty budowlane		21.60		
Koszty administrac.		100.30		
Procenty		84.90		
		3.792.39	3.792.39	
<i>II kolonja.</i>				
Nadzór		49.53		
Roboty budowlane		65.00		
Dod. wyposaż. lokali		1.586.01		
Koszty administrac.		47.28		
Procenty		40.03		
		1.787.85	1.787.85	
<i>III kolonja.</i>				
Projekty przebud. lok. i nadzór		300.16		
Dod. wyposaż. lokali		2.538.88		
Przeróbka lokali		1.199.63		
Roboty budowlane		25.028.22		
Roboty instalacyjne		525.00		
Koszty administrac.		841.06		
Procenty		711.97		
		31.144.92	31.144.92	
<i>Żłobek</i>				
Projekt i kosztorys.	2.000.—			2.000.—
Roboty budowlane	30 231.91			30.231.91
Inne wydatki budowl.	69.55			69.55
	32 301.46			32.301.46
<i>IV kolonja A/B</i>				
Nadzór		250.50		
N welacja i plant podw.		2.104.90		
Dod. wyposaż. lokali		4.163.92		
Roboty budowlane		10.617.28		
Koszty administrac.		483.62		
Procenty		409.39		
		18.029.61	18.029.61	

WYSZCZEGÓLNIENIE RACHUNKU BUDOWY w r. 1932 (c. d.)

Wyszczególnienie	Pozostałość w dniu 1.I 1932 r.	Przyrost w roku 1932	Stan w dn. 31 XII.1932 r.	
			Przeniesiono na rachunek nieruchomości	Pozostałe na rachunku budowy
<i>IV kolonja bud. C.</i>				
Pojekt. kosztorys i nadz.	12.600.—	16.334.55		
Roboty budowlane . . .	23.769.88	564.460.35		
.. instalacyjne . . .		149.728.71		
Dod. wyposaż. lokali . .		2.603.00		
Instalacje uliczne . . .		5.463.36		
Inne wydatki budowl.	486.58	1.323.94		
Koszty administrac. . .	522.35	20.857.63		
Procenty	20.49	82.938.18		
Prowizja dodatkowa . .		41.000.00		
	37.399.30	884.709.72	922.109.02	
<i>V kolonja A/B.</i>				
Projekty i nadzór techn.		3.435.73		
Roboty budowlane . . .		398.67		
Dod. wyposaż. lokali . .		3.140.94		
Urząd. podwórza . . .		577.56		
Instalacje uliczne . . .		19.863.75		
Koszty administrac. . .		762.40		
Procenty		645.38		
		28.824.43	28.824.43	
<i>Pralnia.</i>				
Plany wyk. dźwigu i nadzór techn.		117.81		
Roboty budowlane . . .		107.16		
Urząd. w pralni		1.377.05		
Instalacje		70.04		
Koszty administrac. . .		46.52		
Procenty		39.36		
		1.757.94	1.757.94	
<i>Centralna Kotłownia (cz. I).</i>				
Projekty i nadzór techn.		199.60		
Roboty budowlane . . .		499.87		
Instal. elektryczne . . .		4.436.01		
Urząd. podwórza		140.40		
Inne wydatki budowl.		56.42		
Koszty administrac. . .		151.81		
Procenty		128.51		
		5.612.62	5.612.62	

WYSZCZEGÓLNIENIE RACHUNKU BUDOWY w r. 1932 (c. d.)

Wyszczególnienie	Pozostałość w dniu 1.I 1932 r.	Przyrost w roku 1932	Stan w dn. 31.XII.1932	
			Przeniesiono na rachunek ruchomości	Pozostaje na rachunku budowy
<i>Instal. dużego kotła.</i>				
Projekt i nadzór techn.	1.945 54	4.347.60		
Roboty budowlane . . .	20 292.05	5.094.00		
Kocioł i nawęglanie . . .	87.500.00	21.000.00		
Obmurowanie kotła . . .		14.500.00		
Instal. pomocnicze . . .	1 889.00	3.318.67		
Inne wydatki budowl.	4.725.98	652.30		
Koszty administrac. . .	3.360.55	1.329.47		
Procenty		14.035.16		
	119.713.12	64.277.20	183.990.32	
<i>Rurociąg obiegowy.</i>				
Nadzór techniczny . . .		2.264.70		
Roboty budowlane . . .		4.608.90		
„ instalac.		75.599.83		
Koszty administrac. . .		2.356.46		
Procenty		10.040.27		
		94 870.16	94.870.16	
<i>Kotłownia. cz. II — Teatr.</i>				
Projekt i nadzór techn.	1.200 00	1.301.48		2.501 48
Roboty budowlane . . .	58.142.81	26.808.08		84.950.89
Roboty instalacyjne . . .		5.156.67		5.156.67
Inne wydatki budowl.	50.98	178.72		229.70
Koszty administrac. . .	1.460.50	949.52		2.410.02
Procenty	2.705.25	2.203.77		4.909.02
	63.559.54	36.598.24		100.157.78
<i>Cieplarnia.</i>				
Projekt i nadzór techn.		241.46		
Roboty budowlane . . .		2.292.32		
„ instalac.		1.703.07		
Roboty podwórzowe . . .		267.38		
Inne wydatki budowl.		118.21		
Koszty administrac. . .		125.47		
Procenty		106.21		
		4.854.12	4.854.12	
<i>VI kolonja.</i>				
Projekt szkicowy . . .	1.304.80			1.304.80
	1.304.80			1.304.80

WYSZCZEGÓLNIENIE RACHUNKU BUDOWY w r 1932 (c. d.)

Wyszczególnienie	Pozostałość w dniu 1.I 1932 r.	Przyrost w roku 1932	Stan w dniu 31.XII 1932 r.	
			Przeniesiono na rachunek nieruchomości	Pozostaje na rachunku budowy
<i>VII kolonja.</i>				
Projekty i nadzór techn.	20.009.00	23.365.50		10.000.—
Roboty budowlane	5.150.00	562.969.29		
Roboty instalacyjne		148.538.16		
Instalacje uliczne		4.533.69		
Niwelacja podwórza		2.818.01		
Inne wydatki budowl.	38.60	938.29		
Koszty administrac.		21.225.54		
Procenty		74.874.07		
Prowizja dodatkowa		34.000.00		
	<u>25.197.60</u>	<u>873.262.55</u>	<u>888.460.15</u>	<u>10.000.00</u>
<i>VIII kolonja.</i>				
Projekt i nadzór techn.	42.762.50	20.441.00		
Roboty budowlane	1.194.142.90	249.474.84		
„ instalacyjne	240.586.19	89.530.56		
Dod. wyposaż. lokali		3.491.41		
Roboty przy urządzaniu podwórza		1.286.35		
Instalacje uliczne		5.083.43		
Inne wydatki budowl.	4.831.44	2.281.50		
Koszty administrac.	41.444.80	10.571.84		
Procenty	127.997.34	118.476.99		
	<u>1.651.765.17</u>	<u>500.637.92</u>	<u>2.152.403.09</u>	
<i>Osiedle na Rakowcu.</i>				
Projekt	28.008.00			
	<u>28.008.00</u>			<u>28.008.00</u>
<i>Domek na Bielanych.</i>				
Roboty przy urządzaniu ogródka		94.80		
		<u>94.80</u>	<u>94.80</u>	
<i>Przeniesiono na rok następny</i>				
Budynki gospodarcze na ter. egr. szkol.	7.400.—			
Budynki gospodarcze na teren. VII kol.	2.170.—			
	<u>9.570.—</u>			<u>9.570.00</u>
Razem wartość budow.	1.968.818.99	2.550.254.47	4.337.731.42	181.342.04

WYSZCZEGÓLNIENIE RACHUNKU BUDOWY w r. 1932 (c. d)

Wyszczególnienie	Pozostałość w dniu 1.I 1932 r.	Przyrost w roku 1932	Stan w dniu 31.XII 1932 r.	
			Przeniesiono na rachunek nieruchomości	Pozostaje na rachunku budowy
Przesiesienia i storna. <i>I kolonja.</i>				
Zwrot. mat. — rozmont. <i>III kolonja.</i>		1.186.00		
Zwrot. mater. — rozmont.		1.924.25		
Część. przen. na remon. koszt. dachu		6.215.38		
<i>IV kol. A i B.</i>		8.139.63	8.139.63	
Zwrot. mat.—rozmont. Bonifikata za nieprzyj. dach na IV/B. . . .		990.70		
Przenies. na remonty— malowanie nadbud.		7.555.22		
<i>V kolonja.</i>		70.13		
Zwrot. mat.—rozmont. Skreśl. z r-ku inst. elektr.		8.616.05	8.616.05	
<i>Centralna kotłownia.</i>		645.—		
Zwrot. mat. — rozmont.		2.040.43		
<i>VII kolonja A.</i>		2.685.43	2.685.43	
Budynki gospodarcze odkupione przez SPB.	2.170.00			
<i>VIII kolonja.</i>	2.170.00			2.170.00
Zwrot mat.—rozmont. Niewykon. roboty i instalacje		608.10		
		180.00		
		788.10	788.10	
Razem zmniejszenie wartości budów. . .	2.170.00	22.360.21	22.350.21	2.170.00
Reklamowane ^{0/00/0} B. G. Kr. z bud. VIII kol.		27.121.05	27 121 05	
R a z e m:	1.966 648.99	2.500.773.21	4.288.250.16	179.172.04

WYSZCZEGÓLNIENIE UDZIAŁÓW I WKŁADÓW
MIESZKANIOWYCH.

Wyszczególnienie	Udziały wplacone	Wkłady mieszkaniowe	
		Wplacono	Zaległe
Lokatorzy I kolonji	23.714.—	95.989.46	75.406.34
„ II „	23.099.—	65.771.27	43.462.57
„ III „	36.388.—	136.227.65	71.322.05
„ IV „ A i B.	27.685.—	152.570.08	74.695.07
„ IV „ C.	15.345.—	36.862.15	24.015.35
„ V „	42.899.—	149.145.15	62.568.95
„ VII „	16.331.60	22.076.32	34.956.68
„ VIII „	39.537.—	95.887.43	66.320.77
Institucje społeczne	3.670.—	40.065.70	—
Pozostali członkowie	104.847.91	56.408.48	—
Dyr. Polsk. Monop. Tytun.	—	350.000.—	—
Dyr. Państ. Monop. Spiryt.	—	300.000.—	—
Razem . .	333.516.51	1.501.003.69	452.747.78

RACHUNEK FUNDUSZÓW WŁASNYCH.

1. *Fundusz Społeczny.*

Stan w dn. 1.I.1932 roku:		11.694,20	
Wpłaty od nowych człon- ków po 5 złotych . . .	1.845.—		
Inne wpłaty	963.52	2.808,52	14.502,72

2. *Fundusz Amortyzacyjny:*

I kolonji:

Stan w dn. 1.I.1932 roku .	80.063.81		
Amortyz. I kol. za r. 1932	22.928.64	102.997,45	

II kolonji:

Stan w dn. 1.I.1932 roku .	52.164.68		
Amortyz. II kol. za r. 1932	21.103.90	73.268,58	

Do przeniesienia . .		176.266,03	14.502,72
----------------------	--	------------	-----------

	Z przeniesienia . .	176.266,03	14.502,72
III kolonji:			
Stan w dn. 1.I.1932 roku .	44.638.88		
Amortyz. III kol. za r. 1932	34.481.06	79.119,94	
IV kolonji:			
Stan w dn. 1.I.1932 roku .	31.132.41		
Amortyz. IV kol. za r. 1932	32.127.74	63,260,15	
Centr. Kociołni i Pralni.			
Stan w dn. 1.I.1932 roku .	25.744.—		
Amortyz. Centr. Kociołni i Pralni za r. 1932 . . .	9.450.54	35.194,54	
Domku Cemunitowego:			
Stan w dn. 1.I.1932 roku .	619.48		
Amortyz. Domku cemunito- wego za r. 1932 . . .	692.57	1 312,05	
V kolonji:			
Amortyz. V kol. za r. 1932		27.192.17	382.344,88
3. <i>Fundusz Żelazny Funduszu Społeczno- Wychowawczego:</i>			
Stan w dn. 1.I.1932 roku		14,964.—	
1/3 wpływów F. S. W. za 1932 rok . .		10.045.—	25.009.—
4. <i>Fundusz Ubezpiecz. Mieszkk. Dzieci:</i>			
Stan w dn. 1.I.1932 roku		431.—	
Wpływy za 1932 rok		190.—	621.—
			<u>422.477,60</u>

WYSZCZEGÓLNIENIE RACHUNKU FUNDUSZU SPOŁECZNO-
WYCHOWAWCZEGO.

Pozostałość z dn. 31 grudnia 1931 r. 413.60

Wpływy

Nowi członkowie—opłaty przy wpisowem	1.845.—	
Członkowie dawni—opłaty przy wykreśl.	955.—	
Opłaty od lokatorów przy komornem	21.590.—	
Opłaty od zgłaszających się o mieszkania	2.015.—	
Opłaty od nielokatorów:		
za wykup. znaczki	1.224,50	
potr. zaległ. od członków		
wykreślonych	2.139,50	3.364.—
		<u>366.50</u>
		30.135.50

Wydatki

Przelew na Fundusz Żelazny $\frac{1}{3}$ całko-
witych wpływów 10.045.—

Subwencje:

R. T. P. D. — na szkołę		
i przedszkole	15.000.—	
Szklane Domy — na kursy, orkiestrę i bibliotekę	3.000.—	
Koło Czynnych Kooperaty- stek na działaln. pro- pagandową	300.—	
Rob. Klub Sportowy „Ma- rymont” na urządze- nie boiska	200.—	18.500.—

Wydawnictwo „Życie W. S. M.” 4.225.55 32.770.55

Saldo na rok następny 2.221.45

**WYKAZ INWESTYCYJ, RUCHOMOŚCI I POŻYCZEK
ZAKUPIONYCH I UDZIELONYCH Z FUNDUSZU
ŻELAZNEGO, PO UWZGLĘDNIENIU AMORTYZACJI.**

Pożyczki:

Na udział „Szkłanych Domów” w Spółce „Kino Żoliborz”, zabezp. aparatem projekcyjnym 4.000.—

Inwestycje:

Domek ślizgawkowy 2.186.47

Ruchomości:

W użytkowaniu „Szkłanych Domów” 9.033.92

W użytkowaniu R. T. P. D. Oddz. na Żoliborzu 9.010.52

Razem 24.230.91

WYKAZ POŻYCZEK KRÓTKOTERMINOWYCH.

Pożyczki Budowlane Banku Gospodarstwa Krajowego.

Na budowę II kolonji 1.673.900.—

Na budowę III i IV kolonji oraz kotłowni 5.378.300.—

Na budowę IV/C kolonji:

1) B/6249 — 1.IV.1932 roku 848.000.—

2) B/6544 — 22.X.1932 roku 57.000.— 905.000.—

Na budowę V kolonji i pralni 2.923.500.—

Na budowę VII kolonji:

1) B/6317 — 11.VI.1932 roku 872.000.—

Na budowę VIII kolonji:

1) B/5920 — 3.VII.1931 roku 1.687.000.—

2) B/6224 — 5.III.1932 roku 40.000.—

3) B/6303 — 3.VI.1932 roku 98.000.—

4) B/6602 — 26.XI.1932 roku 40.000.— 1.865.000.—

13.617.700.—

Zaległe raty amortyzacyjne B. G. Kr. Dep. Kr. Dług. 124.500.—

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych (pożyczka na pralnię) 40.000.—

13.782.200.—

WYSZCZEGÓLNIENIE LOKAT ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH.

Związek Zawodowy Pracowników Kolejowych Rz. P.	161.625.95
Związek Zawodowy Robotnic i Robotników Przemysłu Tytoniowego	33.—
Związek Zawodowy Robotników Cukrowni w Polsce	9.877.75
Związek Pracowników Kas Chorych i Instytucyj Ubezpie- czeń Społecznych	4.654.62
Związek Zawodowy Robotników Budowlanych w Polsce, Oddział II — Warszawa	2.300.61
Związek Zawodowy Pracowników Spółdzielczych Rz. P.— Oddział w Warszawie	147.75
Razem	<u>178.639.68</u>

WYSZCZEGÓLNIENIE AKCEPTÓW I WEKSLI OBLIGOWANYCH.

Terminy płatności w/g miesięcy	Akcepty	Weksle
Styczeń	184.658.—	31.482.50
Luty	163.344.60	15.499.—
Marzec	197.510.50	38.386.—
Kwiecień	46.234.50	6.105.85
Maj	29.552.50	6 049.—
Czerwiec	20.552.50	2.509.—
Lipiec	36.516.—	2.100.—
Sierpień	16.860.—	1.154.—
Wrzesień	7.460.—	3.860.—
Październik	15 290.—	1.660.—
Listopad	5.460.—	1 520.—
Grudzień	6.460.—	1.918.—
Razem 1933 rok	729.898.60	112.243.35
1934 rok	31.734.—	7.760.—
1935 rok	25.493.75	
	<u>787.226.35</u>	<u>120.003.35</u>

CENTRALNE OGRZEWANIE ZA OKRES OGRZEWALNY
1931/32 — (I.X.31 — 30.IX.32)).

Pozostałość z pop. okresu ogrz.	6.171.89	
Wynagrodzenie pracowników	15.269.35	
Koks i węgiel	103.379.35	
Woda	192.70	
Remont i konserwacja	4.472.20	
Energja elektryczna	11.368.82	
Drobny inwentarz	589.25	
Ubezpieczenie od ognia	305.30	
Inne wydatki	571.15	
Stow. Dozoru Kotłów	227.00	
Amortyzacja ruchomości	167.15	136.542.27
Amortyzacja urzadz. centr. kotł.	16.770.57	
Wpłaty lokatorów		105.484.97
Suszenie lokali w VIII kol.		9.600.—
Przenies. na r-k Pralni i Ką- pielińska		6.192.24
		159.484.73
Pokryto z Funduszu Dorażn. Pomocy		121.277.21
		38.207.52
		159.484.73
		159.484.73

CENTRALNE OGRZEWANIE ZA OKRES OGRZEWALNY
1932/1933 — (I.X.32 — 31.XII.1933).

Wynagrodzenie pracowników	5.278.73	
Koks i węgiel	65.302.47	
Woda	144.52	
Remont i konserwacje	3.484.41	
Energja elektryczna	6.715.28	
Laboratorjum	194.22	
Drobny inwentarz	583.20	
Ubezpieczenie od ognia	259.90	
Inne wydatki	292.50	
Amortyzacja ruchomości	463.18	82.718.41
		82.718.41
Do przeniesienia		82.718.41

Z przeniesienia	82.718.41	
Wpłaty lokatorów		8.677.88
Przenies. na r-k Pralni i Ką- pieliska		2.386.56
Przeniesiono z Funduszu Do- rażnej Pomocy		21.792.48
	<u>82.718.41</u>	<u>32.856.92</u>
Pozostałość w dn. 31.XII prze- nosi się na rok następny		49.861.49
	<u>82.718.41</u>	<u>82.718.41</u>

WYSZCZEGÓLNIENIE RACHUNKU PRALNI I KĄPIELISKA.

Pralnia

Wpływy		19.473,65
Wydatki		
Personel (bez palacza)	13.413,16	
Ogrzewanie wody i lokalu	9.152,32	
Oświetlenie	973,04	
Prąd elektryczny do silników	2.649,52	
Remont i konserwacja	1.105,89	
Inne wydatki	774,09	28.068,02
Niedobór		8.594,37
		<u>28.068,02</u>
		<u>28.068,02</u>

Kąpielisko

Wpływy		7.060,50
Wydatki		
Wynagrodzenie pracowników	3.422,54	
Ogrzewanie wody i lokalu	3.938,48	
Światło	389,86	
Prąd elektr. do pompowania wody	258,71	
Woda	3.709,47	
Różne	262,99	11.982,05
Niedobór		4.921,55
		<u>11.982,05</u>
		<u>11.982,05</u>

**WYSZCZEGÓLNIENIE WYDATKÓW NA REMONT
I KONSERWACJE BUDYNKÓW.**

I kolonja	3.362.21
II „	1.263.04
III „	1.762.02
IV „	1.782.79
V „	329.26
VIII „	193.48
Pralnia i kotłownia	97.61
Konserwacja elektryczna *)	2.179,59
Różne roboty	999,04
Materiały zużyte do robót remontowych: z magazynu Osiedla	6.984.75
Dach na III kolonji	6.215.38
Razem . .	25.169.17

*) W tem na maszty radiowe wydano 119.47, zwrotów otrzymano 606.00 — resztę przeniesiono na remonty tynków i dachów.

**WYSZCZEGÓLNIENIE WYDATKÓW NA ODNAWIANIE
MIESZKAŃ.**

	Wydatki	Zwroty
I kolonja	3.623.83	2.846.63
II „	2.211.72	2.509.35
III „	3.620.91	3.543.75
IV „	3.850.24	3.666.19
V „	1.171.23	1.532.70
VIII „	538.03	277.50
Różne wydatki	609.50	—
Bonifikaty przedsiębiorców	—	2.200.—
Różne wpłaty	—	3.729.55
Dezynsekcja	706.45	217.—
	16.331.91	20.522.67
Saldo z dn. 31.XII.1931 roku	4.535.57	
Storna i przeniesienia z rachunku budowy	2.479.—	4.439.71
	23.346.48	24.962.38
Saldo w dn. 31.XII.1932 roku	1.615.90	

WYKONANIE BUDŻETÓW WYDATKÓW ADMINISTRACYJNYCH
SPÓŁDZIELNI.

Wyszczególnienie	Budżet wydatków na r. 1932	Budżet dod. uchw. przez Radę	Wydatki rzeczywiste w r. 1932
A) Koszty Administracji Ogólnej (Biuro Spółdzielni).			
Djety członków Rady i Zarządu	4.000.—	400.—	4.459.—
Wynagrodzenie pracowników	50.000.—	5.000.—	53.133.02
Lokal, światło i opał	3.000.—	—	3.054.06
Wydatki kancelaryjne, opłaty ma- nipulacyjne i druki	2.400.—	1.000.—	3.361.90
Porto, depesze, telefony i ogło- szenia	2.400.—	1.500.—	3.908.57
Porady prawne	1.200.—	—	1.213.30
Opłaty członkowskie	2.000.—	2.000.—	3.720.—
Książki i czasopisma	300.—	—	378.19
Wydawnictwa i propaganda	5.000.—	5.000.—	9 953.66
Zjazdy, konferencje, zebrania	1.000.—	—	779.30
Rozjazdy	1.500.—	500.—	2.086.30
Inne wydatki	1.000.—	500.—	1.476.76
Amortyz. ruchomości biurowych	1.800.—	500.—	2.324.86
	75.600.—	16.400.—	89.848.92
Wydatki zwrócone w r. 1932	—	—	5.759.27
Suma obrotowa p-g Dz. Głównej			95.608.19
B) Wydatki Administracji Osiedla.			
1) Koszty administracyjne:			
a) wynagrodzenie prac. biura	34.000.—	—	33 810.87
" prac. przy utrzym. porządku, remontu i konserwacji	41.000.—	—	36.809.23
b) Utrzymanie czystości	6.000.—	—	4.518.58
c) Drobnny inwentarz	2.000.—	—	2 082.49
d) Wydatki kancelaryjne	2.000.—	2.000.—	4.061.10
e) Telefony i rozjazdy	1.000.—	—	1.196.89
f) Lokal	—	2.000.—	2.050.31
g) Inne wydatki administrac.	1.000.—	—	1.473.03
h) Podatki i opłaty	—	—	230.40
Do przeniesienia	87.000.—	4.000.—	86.232.90

Wyszczególnienie	Budżet wydatków na r. 1932	Budżet łod. uchw. przez Radę	Wydatki rzeczywiste w r. 1932
Z przeniesienia	87 000.—	4 000.—	86.232.90
2) Światło	9.000.—	—	9.839.46
3) Podwórza i kwietniki	8.000.—	6.000.—	13.869.73
	104.000.—	10.000.—	109 942.09
4) Ubezpieczenie od ognia	6 000.—	—	5.595.54
5) Remont i konserwacja	30.000.—	—	25.169.17
	140.000.—	10.000.—	140.706.80
C) Administracja budowy.			
Wynagrodzenie kontrolera tech- nicznego	6.000.—	—	5.409.42
Nadzór architektów	3.000.—	—	1.900.—
" inżynierów	3.000.—	—	2.940.—
Rysunki, fotografie i t. p.	2.000.—	—	2.144.86
Dotacja na Kom. Uspraw. Pracy	6.000.—	—	6.000.—
	20.000.—	—	18.393.28
Razem A+B+C	235.600.—	26.400.—	248.949.—¹⁾

Przewodniczący Rady (—) St. Szwalbe.

¹⁾ Uchwałą Walnego Zgromadzenia delegatów Rada Nadzorcza Spółdzielni została upoważniona do zaakceptowania przesunięć z jednej pozycji wydatków na drugą i podniesienia budżetu w granicach do 10% ustalonej sumy. Podniesienie to wynosi 5,7%.

WYKONANIE BUDŻETU AKCJI DORAŻNEJ POMOCY W R. 1932.

	Wyd. rzeczyw.	Budżet
1. Opłata częściowa ogrzewania centralnego za wszystkich lokatorów na okres ogrzewalny 1931/32 r.	38 207,52	
na okres ogrzewalny 1932/33 r. do dn. 31.XII 32 r.	21.792,48	60.000.—
		60.000.—
Do przeniesienia	60.000.—	60.000.—

	Z przeniesienia . . .	60.000.—	60.000.—
2.	Wypłacone Stow. „Szkłane Do- my” na pożyczki długotermino- we w zw. z obniżką komornego	15.177.75	17.000.—
3.	Ulgi w opłatach:		
	za szkołę	5.205,00	
	za przedszkole	3.120,00	
	za świetlicę	1.745,60	10.070.60
			10.000.—
4.	Dożywianie dzieci:		
	w szkole, przedszk. i świetlicy	4.238,90	
	na półkolonjach	2.321,50	6.560.40
			13.000.—
5.	Dopłaty na dożywianie dzieci i ulgi szkolne w I półroczu	10.000.—	10.000.—
	Razem	101.808.75	110.000.—

Przeniesiono na rachunek po-
życzki długoterminowej „Szkła-
nych Domów” 3.161.90

WYSZCZEGÓLNIENIE RACHUNKU PROCENTÓW.

Wyszczególnienie	Saldo w dn. 31.XII 1932 roku	Bużowa	Osiedle	Rekla- mowane
Dyskonta weksli	72.259,42	49.039,46	23 219,96	—
Blankiety wekslowe	10.000,35	5.000,17	5.000,18	—
Prolongata akceptów	1.459,96	729,98	729,98	—
Tani Dom Własny Bielany	49,70	—	49,70	—
I kolonja	56.896,20	—	56.896,20	—
II kolonja	100.434.—	—	100.434.—	33.478.—
III i IV kol. oraz Centr. Kotłownia	329.243,47	—	329 243,47	115.134,78
IV/C kolonja	34.034,31	34.034,31	—	—
V kol. i pralnia	176.159,11	—	176.159,11	57.955,66
VII kolonja	25.446,77	25.446,77	—	—
VIII kolonja	99.655,06	99.655,06	—	27.121,05
Teatr	1 400.—	1.400.—	—	—
Różne	15.684,87	8.801,35	6.883,52	—
Razem	922.723,22	224.107,10	698.616,12	233.689,49

WYSZCZEGÓLNIENIE RACHUNKU SUM PRZECHODNICH.

	Winien	Ma
Należności członków wykreślonych . . .	—	59.896.12
Wpłaty kandydatów na członków . . .	—	1.121.50
Wpłaty lokatorów na komorne 1933 roku	—	3.154.05
Należności za świadczenia społeczne . .	—	13.865.36
Członkowie Stowarzyszenia Pomocniczego nadpłacone wkłady	—	2.210.00
Należności od lokatorów za komorne i ogrzewanie	47.447.90	
Rozliczenia międzyokresowe	2.195.41	13.598.72
	49.643.31	93.845.75

WYSZCZEGÓLNIENIE GWARANCYJ I KAUCYJ.

<i>Kaucje hipoteczne na nieruchomościach Spółdzielni . . .</i>	<i>20.795.060.78</i>
I kolonja na Żoliborzu (Nr. hip. 7682)	2.265.430.—
II " " " (Nr. hip. 7979)	2.769.000.—
III i IV " " " (Nr. hip. 8354/55)	8.699.869.—
V " " " (Nr. hip. 9467)	4.000.000.—
VI " " " (Nr. hip. 9525)	44.000.—
VIII " " " (Nr. hip. 9551)	2.430.761.78
Na nieruch. NNr. hip. 7682, 7979, 9525 na rzecz SPB.	550.000.—
Osiedle na Rakowcu (Nr. hip. 9399)	36.000.—
<i>Weksle kaucyjne i gwarancje wydane przez Spółdzielnię</i>	<i>14.977.565.—</i>
Bankowi Gospodarstwa Krajowego	14.292.700.—
Magistratowi m. st. Warszawy	50.000.—
Wydziałowi Zaopatrywania m. Warszawy	65.000.—
Związkowi Zaw. Pracowników Kolejowych R. P.	176.000.—
Związkowi Spółdzielni Spożyców R. P.	40.000.—
Związkowi Zawod. Robotników Przem. Tytoniowego	3.000.—
Społecznemu Przedsiębiorstwu Budowlanemu dla Z. Z. K. i Warsz. Dyr. Kol. Państw.	48.250.—
Polskiemu Bankowi Komunalnemu	24.000.—
Do przeniesienia	14.698.950.—

Z przeniesienia . . . 14.698.950.—

Weksle lombardowe członków w zastawie	164.815.—
T-wu Starachowickich Zakładów Górniczych	60.000.—
Kino „Zoliborz” dla Pol. Zakł. „Philips”	13.500.—
Zakł. Ubezpieczeń Prac. Umysłowych	40.000.—
„Perun” Sp. Akcyjna	300.—

Gwarancje otrzymane przez Spółdzielnię:

Weksle gwarancyjne przedsiębiorstw	78.059.42
Weksel gwaranc. Administr. Osiedla	2.000.—
T. Toeplitz—z tytułu żyra na wekslach	120.000.—
Weksle lombardowe członków	226.038.70
Weksle gwarancyjne członków przy zmianie mieszkań	12.252.—
Weksle gwarancyjne członków na uzu- pełnienie wkładów mieszkaniowych	35.007.—
Weksle gwaranc. Stow. „Szkłane Domy”	20.000.—

493.357.12 35.772.625.78

ZARZĄD SPÓŁDZIELNI:

KOMISJA REWIZYJNA
RADY NADZORCZEJ:

- (—) B. Dratwa
- (—) A. Kuryłowicz
- (—) A. Ostrowski
- (—) T. Toeplitz

- (—) M. Nowicki
- (—) J. Zakowski
- (—) St. Tołwiński

**SPRAWOZDANIE RACHUNKOWE
STOWARZYSZENIA
„SZKLANE DOMY“**

RACHUNEK DZIAŁALNOŚCI STOW. WZAJEMNEJ POMOCY
LOKATORÓW W. S. M. „SZKLANE DOMY”

za rok 1932.

WPLYWY:

Składki członkowskie		9.751.64
Wpisowe		281.—
Wpłata W. S. M. na Fundusz Zapomogowy		5.322.64
Inne wpływy — ogólne		
Koszta manipulacyjne	104.25	
Wypożyczenie pianina	30.—	
Nadwyżka ze sprzedaży pianina	300.—	
Fundusz D. P. za prowadzenie akcji	600.—	
Różne wpływy	784.30	1.818.55
Inne wpływy — biblioteczne		
Ofiary na bibliotekę	300.—	
Skarbonka w bibliotecę	490.15	
Abonamenty od osób obcych	379.50	
Różne wpływy biblioteczne	14.70	1.184.35
Inne wpływy — kulturalno oświatowe		
Odczyty	155.10	
Ofiary na rach. kultur.-oświatowy	605.—	
Wpływy z koncertów wycieczek i in. impresz.	902.67	1.662.77
Subsydjum Funduszu — Społ. Wychowaw- czego		3.000.—
		<u>23.020.95</u>

WYDATKI:

Koszta administracyjne — ogólne

Lokale	3.700 85
Oświetlenie	286.74
Sprzątanie	443.01
Personalne	2.400.—
Kancelaryjne	315.10
Do przeniesienia . .	<u>7.145.70</u>

	Z przeniesienia . . .	7.145.70	
Propaganda		759.70	
Utrzymanie inwentarza		114.55	
Konserwacja lokali		525.12	
Składka do M. K. P.		120.—	
„ „ T-wa Przyjaciół Żołiborza		120.—	
Koszty inkasowania składek		180.—	
Specjalne		244.70	
Różne		293.50	9.503.27

Koszta administracyjne — biblioteki

Pomoc płatna	665.—	
Inne wydatki	199.68	864.68

Inne kulturalno-oświatowe

Czytelnia	835.75	
Orkiestra dęta	2.913.10	
„ mandolinistów	1.384.40	
Chór	236.86	
Odczyty	137.65	
Wydatki na koncerty, wycieczki, akademje i t. p.	1.056.14	
Subsydja dla klubów	185.—	
Stypendjum im. Teodora Rawicz-Lipińskiego	168.35	
Różne	358.26	7.275.51
Przelew na Fundusz Zapomogowy		8.572.88
Amortyzacja Biblioteki		1.761.66
„ ruchomości własnych		1.471.49
„ „ z Fund. Społ.		1.939.74
Wychowawczego		2.046.40
Dopłata na kino za 1930 i 1931 r.		2.046.40
		<u>33.435.63</u>

ZESTAWIENIE: Wydatki — 33.435.63

Wpływy — 23.020.95

Zużycie majątku — 10.414.68

(—) TADEUSZ MICHAŁSKI

Skarbnik

BILANS STOW. WZAJEMNEJ POMOCY LOKATORÓW W. S. M. "SZKLANE DOMY"

NA DZIEŃ 31. XII 1932 roku

AKTYWA		PASYWA	
Kasa	371.01	Rk. bież. w W. S. M.	2.342.01
Udział w W. S. M.	250.00	Fundusz Zapomogowy	23 036.35
Wkład Mieszkaniowy w W. S. M.	1.150.00	Póżyczka z Funduszu Społ. Wy- chowawczego na udział do kina "Żolibórz"	4.000.00
Udział w S-ce „Kino Żoliborz”	4.691.25	Póżyczka W. S. M.	15.000.00
Udział w S-ce „Gospoda Spół.”	250.00	Póżyczka z Fund. Pomoc. Dorażn. Wierzytiele	3.161.90
Ruchomości własne	5.287.95		2.029.55
Biblioteka	5.897.66		
Dłużnicy	587.96		
Pozyczki	21.952.56		
Pozyczki na niższą komornego	1.080.05		
Nierealizow. w 1932 niżki	2.081.85		
Zużycie majątku	10.414.68		
Pozostałości lat ub.	4.445.16		
	<u>49.569.81</u>		<u>49.569.81</u>

Przewodniczący
Stanisław Szwalbe

Skarbnik
Tadeusz Michalski

RACHUNEK POŻYCZEK.

Stan na 1.1.32 r.	12.859,75
Udzielono pożyczek w 1932 r.	30.474,52
Razem	43.334,27
Zwrócono w ciągu 1932 r.	12.965,86
Pozostało	30.368,41
Umorzono z otrzymanego świadczenia z Funduszu	
Doraźnej Pomocy	8.415,85
Stan na 31.12.32 r.	21.952,56

RACHUNEK FUNDUSZU ZAPOMOGOWEGO.

Stan na 1.1.32 r.	14.463,47
$\frac{2}{3}$ składek członkowskich	3.250,24
Wpłata W. S. M. równowartości $\frac{1}{3}$ składek za	
I półrocze r. 1932	1.854,98
Wpłata W. S. M. równowartości $\frac{2}{3}$ składek za	
II półrocze r. 1932	3.467,66
	23.036,35

RACHUNEK BIBLIOTEKI.

Wartość bilansowa biblioteki na dz. 1.1.32 r.	4.596,00
Zakup książek, oprawa i katalogi	3.063,32
	7.659,32
Amortyzacja za 1932 r.	1.761,66
	5.897,65

RACHUNEK INWENTARZA.

Wartość bilansowa inwentarza na dz. 1.1.32 r.	6.110.36
Zakup inwentarza w 1932 roku	2.898.08
	9.008.44
Za spisana wartość inwentarzową sprzedanego pianina i różnych instrumentów muzycznych	2.249.00
	6.759.44
Amortyzacja za 1932 rok	1.471.49
	5.287.95

**SPRAWOZDANIE RACHUNKOWE
ROBOTNICZEGO TOW. PRZYJACIÓŁ DZIECI
ODDZIAŁ NA ŻOLIBORZU**

RACHUNEK DZIAŁALNOŚCI ZA CZAS OD 1 KWIEŹNIA 1932 ROKU DO 31 MARCA 1933 ROKU
ROBOTNICZEGO TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ DZIECI NA ŻOLIBORZU.

	B i l a n s na 1/IV 1932 r.		Obroty w roku sprawozdawczym 1932/33		Straty i nadwyżki		B i l a n s na 31/III 1933 r.	
	W-n	Ma	W-n	Ma	Straty	Nadwyżki	Stan czynny	Stan bierny
Kasa	772.77	—	104.795,96	102.115,05	—	—	3.453,68	—
Składki członkow.	—	—	111,50	334,50	—	223,00	—	—
Inne wpływy . . .	—	—	—	14.787,67	—	14.787,67	—	—
Różni	4.846,87	10.210,05	113.238,85	98.757,61	—	—	18.225,57	—
Koszty ogólne . . .	—	—	9.852,20	8.501,37	1.350,83	—	—	—
Inwentarz	4.583,08	—	3.756,00	1.597,76	—	—	6.741,32	—
Admin. Części Społ.	39,97	—	27.879,21	27.827,52	91,66	—	—	—
Szkola, Przedszkole i Świetlica	—	—	62.982,26	52.734,95	10.247,31	—	—	—
Półkolonie	—	—	2.951,06	2.993,65	—	42,59	—	—
Szkola Muzyczna .	—	—	3.808,41	3.548,56	259,85	—	—	—
Kuchnia dziecięca.	—	—	19.328,42	18.533,17	39,10	—	756,15	—
Poradnia zapobieg.	—	3.984,39	8.339,76	11.293,00	—	—	—	6.937,63
Por. „Moje Mieszko.”	558,25	—	855,28	795,10	188,43	—	430,00	—
Teatrzyk Kukielek	—	—	5.888,87	6.131,00	—	—	—	—
Bursadla młodzieży	—	340,84	2.927,92	2.365,00	222,08	—	—	242,13
Fundusz Dożywiania	—	—	—	—	—	—	—	—
Sumy przechodnie.	118,45	—	—	10.000,00	—	—	—	10.000,00
Majątek	3.615,89	—	50.041,43	54.441,22	—	—	67,13	4.348,47
Razem	14.535,28	14.535,28	416.757,13	416.757,13	15.053,26	15.053,26	30.635,74	30.635,74

WYSZCZEGÓLNIENIE R-KU DŁUŻNIKÓW I WIERZYCIELI
NA 31 MARCA 1933 ROKU.

	Dłużnicy	Wierzyciele
Warszawska Spółdzielnia Mieszkaniowa		3.169,81
Centrala R. T. P. D.	5.38	
Udziały i wkłady własne	5.250.00	
Kino „Żoliborz“	6.300.00	
Opieka Szkolna		312.21
Należność za świadczenia		724.65
Pracownicy za pożyczki	1.049.40	
Mieszkańcy bursy	320.00	
Wycieczkowa Kasa Oszczędności		60.00
Międzystowarzyszeniowa Kom. Poroz.		120.00
Kolektura	426.97	
Weksle	4.000.00	4.300.00
Drobni dłużnicy i zaliczki za roboty	773.82	
Należność dostawców		480.84
Razem	18.225.57	9.107.51

RACHUNEK TEATRZYKU KUKIEŁEK.

Wpływy		Wydatki	
Dochód z widowisk	5.831.00	Pensja kierownika	1.954,25
Subsydjum z Magi-		Dekoracje i lalki	621,97
stratu m. Łodzi	300.00	Lokal i sprzętanie	1.084,10
		Przewozy i przejazdy	1.099,40
		Ogłoszenia i reklamy	495,20
		Koszty ogólne	476.43
		Amortyzacja ruchom.	157,52
			5.888,87
		Pozostałość na 31.III.	
		1933 roku	242,13
	6.131.00		6.131.00

RACHUNEK PÓLKOLONJI NA ROK 1932/33.

Wpływy	Wydatki
Z Funduszu Doraźnej	Pensje personelu 722,19
Pomocy 2.321,50	Komorne i remont 232,62
Dopłaty Opieki Szk. 222,15	Artykuły spoż. i opał 1.177,11
Opłaty od rodziców 450,00	Pomoce i wycieczki 192,70
	Higjena 70,00
	Ogród szkolny 285,74
	Koszty ogólne 270,70
	2.951,06
	Pozostałość 42,59
	2.993,65
2.993,65	

RACHUNEK KOSZTÓW OGÓLNYCH NA 31 MARCA 1933 ROKU.

Wpływy	Wydatki
Przeniesiono na	Pensje personelu 5.642,10
r-k szkoły, przed-	Wydatki kancelaryjne 1.005,30
szkole i świetlicy 5.482,53	Lokal 633,50
Przeniesiono na	Telefon 1.077,76
r-k kuchni 1.757,13	Porto i stemple 70,00
Przeniesiono na	Przejazdy 92,95
r-k półkolonji 242,30	Ogłoszenia i reklama 559,75
Przeniesiono na	Składki M, K. P. 180,00
r-k poradni 397,13	Różne — reperacje,
Przeniesiono na	dezynfekcje i inne 405,37
r-k szkoły muzycz-	Amortyzacja rucho-
nej 181,35	mości 185,47
Przeniesiono na	9.852,20
r-k stolarni 411,04	
Zwroty za telefon 29,89	
8.501,37	
Pozostaje 1.350,83	
9.852,20	9.852,20

RACHUNEK SZKOŁY, PRZEDSZKOŁA I ŚWIETLICY
ZA ROK 1932/33.

Wpływy		Wydatki
Subwencja z Fundu- szu Społeczno- Wychowawczego . . .	12.500,00	Pensje personelu . . . 29.812,42
Dopłaty z Funduszu Doraźnej Pomocy . . .	18.765,80	Komorne, utrzymanie lokalu, remont . . . 15.025,28
Dopłaty Opieki Szk.	665,00	Pomoce szkolne, pe- dagogiczne, sport . . . 2.786,21
Opłaty od rodziców	19.693,66	Higjena 4.208,92
Wpisowe	973,00	Biblioteczka 139,12
Wpływy z Ogrodu Szkolnego	102,79	Kolonje zimowe 488,71
Inne (zwroty za po- moce szkolne, zagi- nione rzeczy)	34,70	Ogród Szkolny 2.674,44
	52.734,95	Różne — choinka, kostjumy 378,80
Niedobór	10.247,31	Koszty ogólne 5.482,53
	62.982,26	Amortyzacja ruchom. 1.985,83
		62.982,26

RACHUNEK PORADNI.

Wpływy		Wydatki
Pozostało z r. 1931/32	3.984,39	Pensje personelu 5.136,10
Subsydjum z Centrali na akcję przeciw- gruźliczą	3.700,00	Komorne i utrzyma- nie lokalu 1.517,94
Wpływy z naświetlań	1.250,50	Materiały opatrunk. 682,09
„ za porady	1.017,50	Koszty ogólne 566,66
„ od instytu- cyj wychowawczych	4.200,00	Amortyzacja ruchom. 436,97
Za użytkow. poradni	1.125,00	8.339,76
	15.277,39	Pozostało na 31.III.33 6.937,63
		15.277,39

RACHUNEK UTRZYMANIA CZĘŚCI SPOŁECZNEJ W I KOLONJI WARSZAWSKIEJ SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ.

Wpływy	Wydatki
Należność od Robotniczego Tow. Przejściół Dzieci . . . 15.210,45	Saldo na 1.IV.32 r. 39,97
Należność od Stow. „Szkłane Domy” . . . 2.420,60	Pensje personelu 10.178,20
Należność od Kina „Żoliborz” 6.140,—	Komorne i centralne ogrzewanie 10.930,50
Za wynajem lokali 3.935,50	Światło 2.742,87
Różne: szatnia, zwroty za szyby, żarówki 120,97	Materiały 1.280,79
<u>27.827,52</u>	Remont i konserw. 2.406,17
Niedobór 91,66	Amortyzacja nieruchomości 340,68
<u>27.919,18</u>	<u>27.919,18</u>

RACHUNEK KUCHNI DZIECIĘCEJ.

Wpływy	Wydatki
Z Funduszu Doraźnej Pomocy 7.868,40	Pensje personelu 5.241,86
Dopłaty Opieki Szk. 589,00	Komorne, remont, utrzym. lokalu 911,02
Opłaty od rodziców 6.316,35	Artykuły spożywcze 9.424,40
Opłaty za obiady do- szych 3.399,40	Opał 866,81
Ofiary 360,02	Drobny inwentarz 655,03
<u>18.533,17</u>	Wydatki na akcję dożywiania 213,30
Remanent art. spoż. 756,15	Koszty ogólne 1.892,49
Niedobór na 31.III.33 39,10	Amortyzacja ruchom. 123,51
<u>19.328,42</u>	<u>19.328,42</u>

SPRAWOZDANIA RACHUNKOWE INNYCH INSTYTUCYJ.

SPRAWOZDANIE RACHUNKOWE „GOSPODY SPÓŁDZIELCZEJ” ZA ROK 1932. BILANS W DN. 3.I.1933.

<i>Stan czynny</i>	<i>Stan bierny</i>
Kasa 611,62	Udziały 1.503,00
Towary 1.710,00	Fundusz zasobowy 137,00
Skład opałowy (węgiel i drzewo) 38,00	Różni 16.403,27
Różni 526,71	Akcepty 2.623,50
Dłużnicy 350,38	Dłużnicy 62,78
Ruchomości 5.360,00	Sumy przechodnie 180,00
Sumy przechodnie 2.085,50	
Udziały i wkłady w innych instytucjach 1.250,00	
Straty netto 8.977,34	
<u>20.909,55</u>	<u>20.909,55</u>

RACHUNEK STRAT I NADWYŻEK.

Straty na kradzieży 346,84	Nadwyżki z 1931 1.756,59
Inne drobne straty 83,17	Nadwyżki z operacji bonami 1.009,88
Straty na składzie węgla w I kw. 1932 roku 180,41	Różnica bonifikat i umorzenie sald 55,89
Opał jadalajni za 1931 rok 30,00	Nadwyżki brutto na:
Koszty handlowe 20.108,63	a) towarach 9.094,07
Spisane na straty i amortyzację ruchomości 1.256,44	b) składzie opałowym 1.111,72
<u>22.005,49</u>	Strata netto na 3.I.33 r. 8.977,34
	<u>22.005,49</u>

BILANS „GOSPODY SPÓŁDZIELCZEJ” ZA I-SZY KWARTAŁ 1933 ROKU

Wyszczególnienie	Obroty		Pozostałości		Straty i nadwyżki		Bilans	
	Winien	Ma	Winien	Ma	Straty	Nadwyżki	Aktywa	Passywa
	Kasa	60.136,37	58.372,31	1.764,06	—	—	—	1.764,06
Towary sklepów	42.825,38	43.383,72	—	558,34	—	5.897,78	5.339,44	—
Dłużnicy	1.595,47	969,28	626,19	—	—	—	626,19	—
Akcepty	2.360,00	10.273,50	—	7.913,50	—	—	—	7.913,50
Skład opałowy	10.424,32	10.704,27	—	279,95	—	—	—	—
Jadłodajnia	6.556,98	5.366,95	1.190,03	—	876,15	—	666,60	—
P. K. O.	1.696,89	1.677,82	19,07	—	—	—	19,07	—
Wierzytiele	38.516,77	54.905,82	—	16.389,05	—	—	—	16.389,05
Koszty handlowe	5.043,09	244,25	4.798,84	—	4.798,84	—	—	—
Ruchomości	5.664,05	—	5.664,05	—	—	—	5.664,05	—
Udziały członków	—	1.546,00	—	1.546,00	—	—	—	1.546,00
Udziały w innych instytucjach	1.250,00	—	1.250,00	—	—	—	1.250,00	—
Fundusz zasobowy	—	149,00	—	149,00	—	—	—	149,00
Sumy przechodnie	2.347,47	210,00	2.137,47	—	—	—	2.247,47	110,00
Straty z roku 1932	9.412,23	26,10	9.386,13	—	—	—	9.386,13	—
Nadwyżka	—	—	—	—	1.169,34	—	—	1.169,34
Razem	187.829,02	187.829,02	26.835,84	26.835,84	6.844,33	6.844,33	27.276,89	27.276,89

**SPRAWOZDANIE RACHUNKOWE
KOŁA CZYNNYCH KOOPERATYSTEK.**

**ŁĄCZNY BILANS PRALNI MECHANICZEJ I CHEMICZNEJ
NA 1 STYCZNIA 1933 R.**

Kasa	185,74	Wierzytelności	260,80
Bank	177,39	Nadwyżka pralni mech.	
Remanent art. mydla- nych	63,60	za r. 1931	217,85
Ruchomości	121,65	Nadwyżka pralni mech.	
Różni	166,70	za r. 1932	220,73
		Nadwyżka pralni chem	15,70
Ogółem	715,08		715,08

RACHUNEK STRAT I NADWYŻEK.

Koszty produkcji:

Opłaty za pralnię	2.791.71	
Dodatki do prania	1.541.18	
Robocizna i świadczenia społeczne	8.113.83	
Koszty ogólne	372.03	
Straty na bieliznie	48.70	
Amortyzacja ruchomości	121.65	12.989.10
Nadwyżka pralni mechanicznej		220.73
„ pralni chemicznej		15.70
		13.225.53

Wpływy:

Obrót pralni mechanicznej	12.505.95	
„ pralni chemicznej	707.20	
%% z banku	12.38	13.225.53

RACHUNEK PRALNI RĘCZNEJ W I KOLONJI.

Wpływy:

za pranie 6130 kg.	613.00	
za magiel 1386 kg.	485.10	1.098.10

Wydatki:

Płaca kierowniczkki	420.00	
Reparacja magła	103.00	
Inwentarz zakupiony	21.15	
Klucze (rejesty Foscha) do strychu	26.00	
Urzymanie lokalu	47.27	
Remont lokalu	57.00	674.42
		<hr/>
Nadwyżka na pokrycie kosztów lokalu		423.68
		<hr/>

KINO „ŻOLIBORZ“.

BILANS KINA „ŻOLIBORZ“ W DN. 31.XII 1932 R.).

Kasa	281,72	Udziały	
Ruchomości i urządz.	27.423,10	W.S.M. 4.000.—	
Dłużnicy	630.—	„Szklane	
Straty za r. 1932	8.168,35	Domy” 4.000.—	8000.—
			<hr/>
		Wierzyciele:	
		W.S.M. 4.481,07	
		RTPD 5.210.—	
		Inni . 4.343,80	14.034,87
			<hr/>
		Akcepty	14.000.—
		Sumy przechodnie	468,30
			<hr/>
	<u>36.503,17</u>		<u>36.503,17</u>

RACHUNEK STRAT I NADWYŻEK ZA ROK 1932.

Wydatki administrac.	28.510,30	Wpływy za bilety	
Sala	5.940,—	wejsia	28.064,84
Administraoja	300.—	Straty za r. 1932	8.168,35
Amortyzacja rucho-			<hr/>
mości części spo-			
łecznej	127,64		
Amortyzacja rucho-			
mości i urządzeń	1.355,25		
	<hr/>		<hr/>
	36.233,19		36.233,19
	<hr/>		<hr/>

WYSZCZEGÓLNIENIE WYDATKÓW ADMINISTRACYJNYCH.

Wynajem filmów ,	17.912.08
Ilustracja muzyczna	1.844.20
Wyświetlanie filmów ,	3.054.80
Kontrola biletów wejścia	2.567.55
Reklama	1.979.65
Konserwacja ruchomości	257.05
Rozjazdy	312.40
Wydatki kancelaryjne	52.95
Inne wydatki	529.62
	28.510.30

PROTOKUŁ Nr. 17 NADZWYCZAJNEGO WALNEGO ZGROMADZENIA CZŁONKÓW WARSZAWSKIEJ SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ W DNIU 17 STYCZNIA 1932 ROKU.

Obecnych 368 członków, 19 gości i przedstawiciel Związku Rewizyjnego. Zebranie zagał o godz. 10 min. 30 Członek Zarządu St. Sielecki.

Następnie przewodnictwo objął prezes Rady Nadzorczej Stanisław Szwalbe, zapraszając za zgodą zebranych do prezydjum Adama Kurwłowicza i Józefa Szemiota — na asesorów, oraz Klemensa Frelka — na sekretarza.

Na porządku dziennym zmiany w Statucie Spółdzielni.

Potrzebę zmian Statutu oraz propozycje Zarządu i Rady Nadzorczej w tym względzie zreferował Antoni Zdanowski.

Po dyskusji nad referatem, w której zabierali głos: Ulaniołki (dwukrotnie), Podniesiński, Pióntek (dwukrotnie), Ojrzyński, Libkind, Białas, Kuczyński, Kaczyński, Sieradzki (dwukrotnie), Gandecki — przedstawiciel Związku Rewizyjnego, Tołwiński, Toeplitz, Moszkowicz, Kułakowski, Duda - Dziewierz, Socha, Frelek i M. Nowicki, oraz po odpowiedzi referenta Zdancwskiego, przewodniczący poddał pod głosowanie następujący wniosek Aleksandra Kaczyńskiego.

„Walne Zebranie Członków Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej uchwała pozostawić Statut o władzach Spółdzielczych bez zmian”.

Wniosek ten odrzucono większością głosów (86 — za, 137 — przeciw).

Z kolei przyjęto jednogłośnie zmieniony § 14 Statutu w brzmieniu zaproponowanym przez władze Spółdzielni z poprawką A. Zbrożyny.

§ 14. Zgromadzenie Walne składa się z delegatów, wybieranych na

zebraniach dzielnicowych członków Spółdzielni. Liczbę członków uprawnionych do wyznaczenia jednego delegata (dzielnik wyborczy) określa się przez podział ogólnej liczby członków Spółdzielni w dniu 1 stycznia każdego roku przez 100 z odrzuceniem ułamka.

Podział członków według dzielnic ustala Rada Nadzorcza Spółdzielni w styczniu każdego roku. Podział ten winien być ogłoszony w lokalu Spółdzielni, oraz w biuletynie informacyjnym „Życie W. S. M.” najpóźniej do 15 lutego.

Jednocześnie winno nastąpić ogłoszenie terminów dzielnicowych zebrań wyborczych.

Poprawka A. Zbrożyny:

W wypadku zgłoszenia wniosku o zwołanie Zgromadzenia wszystkich członków Spółdzielni, wniosek taki winien być podpisany przez $\frac{1}{3}$ część wszystkich członków Spółdzielni i złożony Radzie Nadzorczej. Rada Nadzorcza w ciągu 3 tygodni od daty zgłoszenia takiego wniosku winna jest zwołać Zgromadzenie członków. Zgromadzenie członków Spółdzielni w ten sposób zwołane ma wszelkie uprawnienia Zgromadzenia Walnego w rozumieniu § 14 niniejszego Statutu.

W dalszym ciągu przegłosowano i przyjęto wszystkimi głosami przeciwko jednemu, następujące zmiany w Statucie Spółdzielni:

§ 15 otrzymuje brzmienie następujące:

Dzielnicowe zebrania wyborcze odbywają się w ciągu marca i kwietnia każdego roku. Zwołuje zebrania Zarząd za pomocą ogłoszeń w lokalu Spółdzielni i biuletynie informacyjnym „Życie W. S. M.”. Zwołane w ten sposób zebranie dzielnicowe jest prawomocne bez względu na liczbę przybyłych członków. Oprócz zebrań wyborczych Zarząd ma prawo zwoływać w każdym terminie i w ten sam sposób, dzielnicowe zebrania informacyjne z własnej inicjatywy, na mocy uchwały Rady Nadzorczej, oraz na żądanie 50 członków lub 5 delegatów Spółdzielni. Żądanie takie winno być zgłoszone na piśmie z podaniem przedmiotu obrad. Zarząd jest obowiązany wówczas zwołać zebranie w ciągu miesiąca od daty otrzymania zgłoszenia.

Każdy członek Spółdzielni ma prawo wykonać swe prawo wyborcze na zebraniu innej dzielnicy, niż ta, do której został przyłączony. W tym wypadku winien na tydzień przed terminem zebrania złożyć pisemne zawiadomienie w biurze Spółdzielni z podaniem wybrancji przez siebie dzielnicy.

Na zebraniach dzielnicowych przewodniczy delegat wyznaczony przez Radę Nadzorczą Spółdzielni z pośród członków Rady. Wszyscy członkowie podpisują się na liście obecności. Przewodniczący zaprasza za zgodą zebranych dwóch asesorów i sekretarza, który prowadzi protokół obrad. Protokoły podpisują przewodniczący, asesorowie i sekretarz, którzy stanowią jednocześnie Komisję Skrutacyjną zebrania.

§ 16 otrzymuje brzmienie:

Każdy z obecnych na dzielnicowym zebraniu wyborczym członków Spółdzielni ma prawo zgłaszania kandydatów na delegatów na Zgromadzenie Walne. Przy zgłoszeniu każda kandydatura winna być uargumentowana. Ustaloną w ten sposób listę kandydatów ogłasza przewodniczący przed przystąpieniem do głosowania. Liczbę delegatów na Walne Zgromadzenie z danej dzielnicy określa się przez podział liczby obecnych przez dzielnik wyborczy.

Głosowanie jest tajne. Wybory odbywają się przez wywoływanie obecnych na zebraniu członków z listy obecności przez przewodniczącego i składanie kartek wyborczych do prezjdium zebrania. Każdy z głosujących wypisuje na karcie trzy nazwiska kandydatów. Złożone głosy są obliczane przez asesorów, którzy pierwsi składają swe głosy. Za wybranych uważa się tych kandydatów, którzy otrzymali największą ilość głosów, nie mniej jednak, niż wynosi podwójny dzielnik wyborczy. O ile kandydatów, którzy otrzymali wymaganą ilość głosów jest mniej, niż wynosi liczba delegatów, zostaje zarządzone głosowanie ściślejsze, pomiędzy kandydatami, którzy otrzymali ilość głosów nie mniejszą, niż dzielnik wyborczy.

Członkowie, osoby prawne, delegują swoich przedstawicieli na Walne Zgromadzenie bezpośrednio. Każda instytucja ma prawo do wyznaczenia jednego delegata.

§ 17 otrzymuje brzmienie następujące:

Zgromadzenie Walne delegatów zwołuje Zarząd przynajmniej raz do roku nie później, niż w miesiącu maju — za pomocą pisemnych zaproszeń, zawierających termin, miejsce i porządek obrad i rozesłanych delegatom listami zwykłymi, przynajmniej na dni siedem przed terminem zebrania. Zwołane w ten sposób Zgromadzenie Walne jest prawomocne bez względu na liczbę przybyłych delegatów.

Zgromadzenie Walne winno być zwołane również na żądanie:

a) $\frac{1}{3}$ części delegatów, zgłoszone w sposób przewidziany przez Ustawę o Spółdzielniach (art. 47),

b) organów i instytucyj, wskazanych przez ustawę o spółdzielniach (art. 47).

§ 18 otrzymuje brzmienie następujące:

Walne Zgromadzenie otwiera i zagaja jeden z członków Zarządu Spółdzielni, a obradom przewodniczy prezes Rady Nadzorczej Spółdzielni, lub jego zastępca, o ile nikt z pośród delegatów nie zażąda wyboru innego przewodniczącego. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów w głosowaniu jawnem z wyjątkami poniżej zastrzeżonymi. W razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

Głosowanie tajne obowiązuje:

a) przy wyborach członków Rady Nadzorczej i Zarządu,

b) w sprawach złożenia z urzędu członków Rady Nadzorczej i Zarządu oraz pociągnięcia ich do odpowiedzialności,

c) na żądanie $\frac{1}{3}$ obecnych na zebraniu delegatów.

Protokół Zgromadzenia Walnego podpisuje przewodniczący oraz sekretarz Walnego Zgromadzenia.

§ 19 w brzmieniu § 17, § 20 w brzmieniu §18, § 21 w brzmieniu § 19, § 22 w brzmieniu § 20, § 23 w brzmieniu § 21, § 24 w brzmieniu § 22;

§ 25 otrzymuje brzmienie następujące:

Wszelkie ogłoszenia wymagane przez Ustawę o spółdzielniach winny być umieszczane w czasopiśmie „Robotnik” i w organie Związku Rewizyjnego, do którego Spółdzielnia należy.

W związku z uwagami i poprawkami rady prawnej, odczytane mi przez Stanisława Tołwińskiego, a mianowicie:

§ 14 — ustęp ostatni — otrzymuje brzmienie następujące:

W ten sam sposób winno nastąpić ogłoszenie terminów dzielnicowych zebrań wyborczych conajmniej na siedem dni przed terminem zebrania.

W § 16 — ustęp drugi — otrzymuje brzmienie następujące:

Liczbę delegatów na Walne Zgromadzenie z danej dzielnicy określa się przez podział liczby obecnych przez dzielnik wyborczy z odzuceniem ułamka.

W § 16 dodaje się na końcu ustępu pierwszego:

Bierne prawo wyborcze ma każdy członek Spółdzielni.

W: § 25 skreślić:

„i organie Związku Rewizyjnego, do którego Spółdzielnia należy” — pozostawiając — „Robotnika”, jako jedyne pismo do obowiązujących ogłoszeń wymaganych przez Ustawę o Spółdzielniach.

W końcu § 16 dodać ustęp treści następującej:

Mandaty delegatów trwają do czasu ukończenia wyborów nowych delegatów lecz conajwyżej przez 1½ roku. W razie ustąpienia delegata przed upływem kadencji na jego miejsce wchodzi następny kandydat, który otrzymał na zebraniu dzielnicowym największą ilość głosów, nie mniej jednak, niż wynosi dzielnik wyborczy.

Uchwalono jednogłośnie następujące upoważnienie dla władz Spółdzielni:

Walne Zgromadzenie upoważnia Zarząd i Radę Nadzorczą Spółdzielni do wyrażenia zgody na powyższe zmiany w Statucie, jak również te, których wymagać będzie Sąd Okręgowy w Warszawie przy rejestrowaniu uchwalonych zmian.

Na tem Zebranie zakończono o godzinie 14 min. 45.

Przewodniczący: (—) St. Szwalbe

Sekretarz: (—) K. Frelek

Asesorowie:

(—) J. Szemiot

(—) A. Kuryłowicz

PROTOKOŁ WALNEGO DOROCZNEGO ZGROMADZENIA DELEGATÓW WARSZAWSKIEJ SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ Z DNIA 29 CZERWCA 1932 ROKU.

Na ogólną liczbę 53 delegatów przybyło 47 delegatów, w czem 36 wybranych na zebraniach dzielnicowych i 11 od instytucyj społecznych, będących członkami Spółdzielni.

Zgromadzenie zagał o godz. 10-ej członek Zarządu — ob. Nowicki, stwierdzając prawomocność zebrania, zgodnie ze statutem Spółdzielni.

W skład Prezydium weszli: przewodniczący Rady Nadzorczej — ob. Stanisław Szwalbe, jako przewodniczący zebrania, Antoni Zda-

nowski, Tomasz Nocznicki i Bolesław Dratwa, jako assesorowie i ob. Aleksander Mankiewicz, jako sekretarz.

Regulamin obrad przyjęto w brzmieniu następującem:

- 1) Wnioski powinny być zgłaszane na piśmie.
- 2) Głosowanie zwykłe odbywa się przez podniesienie ręki z kartą wstępu.
- 3) Każdą sprawę, zamieszczoną w porządku obrad, objaśniają referenci.
- 4) Po zreferowaniu sprawy, przewodniczący udziela głosu obecnym członkom w kolejności ich zgłoszenia się. Każdy członek może przemawiać do jednego porządku obrad nie więcej, niż dwa razy, pierwszy raz 15 minut, drugi raz 5 minut. Po wyczerpaniu lub zamknięciu dyskusji przemawia tylko referent.
- 5) W sprawach wniosków formalnych może przemawiać tylko jeden mówca za i jeden — przeciw, nie dłużej, niż 2 minuty.

Porządek obrad:

- 1) Otwarcie i ukonstytuowanie zebrania oraz zatwierdzenie protokołu z poprzedniego zebrania.
- 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej i Zarządu z działalności Spółdzielni: sprawozdanie z lustracji Spółdzielni przez Związek Rewizyjny oraz zatwierdzenie sprawozdania za rok 1931.
- 3) Plan pracy i budżet na rok 1932.
- 4) Wybory uzupełniające do Rady Nadzorczej i Zarządu Spółdzielni.

Przewodniczący stwierdza, iż do odczytanego przez St. Tołwińskiego protokołu z poprzedniego zebrania walnego z dnia 17 stycznia 1932 roku żadnych poprawek nie zgłoszono, wobec czego protokół został przyjęty.

Do p. 2 obrad:

Sprawozdanie z działalności Zarządu złożył St. Tołwiński. Wobec rozesłania członkom Spółdzielni szczegółowego sprawozdania drukowanego sprawozdawca da tylko jego skrót, podkreślając najważniejsze momenty z działalności Zarządu i omawiając szczegółowo bilans i rachunek Osiedla.

W myśl nowego statutu odbyło się 7 zebrań dzielnicowych, na których wybrano delegatów w liczbie 39. 14 delegatów miały prawo wyznaczyć instytucje społeczne, należące do Spółdzielni.

Członek Komisji Rewizyjnej Rady Al. Ostrowski dał sprawozdanie w imieniu Komisji. Stwierdził znaczny postęp w dziedzinie techniki budowania, co wyraża się w obniżeniu kosztów budowy i wskazał na konieczność akcji w Banku Gospodarstwa Krajowego, mającej na celu przyspieszenie konwersji pożyczek budowlanych.

Z powodu nieobecności przedstawiciela Związku Rewizyjnego, który dokonał lustracji działalności Spółdzielni, ob. Ostrowski odczytał protokół lustracji, dokonanej przez Związek Spółdzielni Spożywców Rzplitej Polskiej. Wynik lustracji jest bardzo dodatni, a ze szczególnem uznaniem stwierdza rozwój prac społeczno - wychowawczych, prowadzonych przez instytucje, działające w porozumieniu z władzami Spółdzielni.

W dyskusji nad sprawozdaniem przemawiali: ob. ob. Sieradzki, Kaczyński, Hubrich, Grigolajtis, Kobylański, Szemiot, Sochacka, Toeplitz, Próchnik, Żerkowski, Kwiatkowski, powtórnie Hubrich i Szemiot, Wiktorek, Bajurski i Laskowski.

Po zakończeniu dyskusji, została zarządzona półgodzinna przerwa.

Posiedzenie popołudniowe rozpoczęto od przegłosowania rezolucji, przedłożonej przez Komisję Rewizyjną Rady oraz zgłoszonej poprawki. Rezolucję przyjęto w brzmieniu następującem:

„Wyrażając władzom Spółdzielni i pracownikom uznanie za dobre i ofiarne wykonanie swych obowiązków w ciężkim okresie sprawozdawczym, Walne Zgromadzenie przynjmuje do wiadomości ogłoszone drukiem sprawozdanie władz Spółdzielni, oraz zatwierdza właściwie sporządzony bilans za rok ubiegły, zamykający się sumą zł. 18.022.860 gr. 43 i udziela Zarządowi absolutorjum”.

Do p. 3 obrad:

Referują M. Nowicki i St. Tołwiński.

M. Nowicki — o planie działalności Spółdzielni w roku 1932 i St. Tołwiński — budżety wydatków administracyjnych.

Po ożywionej dyskusji, w której zabierali głos: Sieradzki, Grigolajtis, Żerkowski, Hubrich, Malinowski, Kaczyński, Kobylański, Kwapiański, Nocznicki, Ejsler i Libkind, oraz szczegółowych wyjaśnieniach referentów, przystąpiono do głosowania zgłoszonych wniosków.

Przyjęto jednogłośnie następujące uchwały w sprawie ogólnej sytuacji finansowej Spółdzielni i lokatorów:

„I. Walne Zgromadzenie, biorąc pod uwagę niezmiernie ciężkie warunki materialne lokatorów Warszawskiej Spółdzielni Mieszkanio-

wej, poleca Radzie Nadzorczej i Zarządowi przedsięwziąć jaknajbardziej energiczne kroki w kierunku uzyskania obniżenia oprocentowania kredytów budowlanych, zużytych na budowę W. S. M. i kredytów długoterminowych, aby tem samem umożliwić zniżkę komornego.

Walne Zgromadzenie delegatów, biorąc pod uwagę dalsze pogarszanie się sytuacji materialnej robotników i pracowników w Warszawie, przyłącza się do akcji, prowadzonej przez związki zawodowe i spółdzielnie o obniżce ustawowo obowiązującego komornego".

Przed poddaniem pod głosowanie dalszych wniosków w sprawie obniżki komornego, St. Szwalbe w imieniu Rady Nadzorczej złożył następującą deklarację:

1) Władze W. S. M. zainicjowały walkę o obniżkę komornego, jaka się obecnie na terenie spółdzielczym i zawodowym toczy.

2) Proponowaną rezolucję w sprawie obniżki komornego, bez względu na konsekwencje, Rada Nadzorcza traktuje, jako jeszcze jeden ważki argument w tej walce. Rozmiary ewentualnej obniżki muszą być zależne od wyników omawianej akcji ogólnej w kierunku obniżenia oprocentowania i przedłużenia okresu amortyzacji.

Poczem przyjęto większością głosów następujące rezolucje, zgłoszone przez del. J. Sieradzkiego i towarzyszy:

„Wobec szalejącego kryzysu ekonomicznego i zaniku zdolności płatniczych członków W. S. M., zebranie delegatów w dniu 29 czerwca 1932 r. uchwała, iż komorne w domach W. S. M. winno ulec w jaknajkrótszym czasie obniżce o 20 proc., a to bez względu na konsekwencje. Zebranie delegatów wzywa Radę Nadzorczą i Zarząd do powzięcia odnośnej uchwały i wprowadzenia powyższego w życie.

Zebranie delegatów członków W. S. M. przyjmuje do wiadomości oświadczenie Rady Nadzorczej w sprawie jej stosunku do uchwały o obniżce komornego“.

W sprawie planu działalności budowlanej powzięto następujące uchwały:

„II. Biorąc pod uwagę dalsze pogarszanie się sytuacji materialnej klasy robotniczej w Warszawie, oraz ciężkie warunki kredytowania budownictwa mieszkaniowego i stwierdzając jednocześnie, że podstawą działalności Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej winna być nadal budowa mieszkań, dostępnych dla szerokich warstw ro-

botniczych — Walne Zebranie ustala następujące wytyczne programu budowlanego W. S. M.:

1) Przy dalszej rozbudowie Osiedla na Żoliborzu:

a) przewagę dominującą należy oddać mieszkańcom półtoraizbowym, dostosowanym do potrzeb rodzin dzietnych, — t. j. mieszkańcom, posiadającym wyodrębnioną część gospodarczą, oddzielne W. C., przedpokój i niezbędne wyposażenie, stosowane dotychczas. Mieszkania półtoraizbowe należy projektować dwóch typów: mniejsze o pow. użytk. 20 do 25 m² i większe o pow. użytk. około 30 m², zaopatrzone oprócz części gospodarczej, w alkową sypialną.

b) Projektowania mieszkań o pow. użytk. powyżej 50 m² obecnie zaniechać zupełnie, utrzymując jako typ maksymalny, mieszkanie 2½ izbowe z wyodrębnioną alkową sypialną.

c) Stosunek procentowy mieszkań poszczególnych typów ustalić j. n.:

1½ izbowe mniejsze (20 — 25 m. kw.)	30%
1½ izbowe większe (30 m. kw.)	30%
2 izbowe (40 m. kw.)	30%
2½ izbowe (50 m. kw.)	10%

2. Wystąpić z inicjatywą projektowania i budowy Osiedli podmiejskich z domów szeregowych niskich (1 — 2 poziome) o taniej konstrukcji ze zredukowanymi instalacjami.

3. Wobec oddawania do użytku mieszkańcom Osiedla mieszkań bez wanien, wzywa się władze Spółdzielni do rozszerzenia 'kapieliska'.

Poprawka del. Kwapińskiego, proponująca zwiększenie minimum mieszkaniowego — upadła.

W sprawie budżetów powzięto następujące uchwały:

„III. Walne Zgromadzenie zatwierdza decyzję Rady Nadzorczej o to rozpoczęcia i przeprowadzenia w roku bieżącym budowy domu C w IV kolonji i domu A w VII kolonji, oraz zakończenia budowy VIII kolonji.

Biorąc pod uwagę, że program budowlany Spółdzielni w roku bieżącym zamknie się przyrostem wartości budowli o 2.500.000 złotych, zaś wartość administrowanych przez Spółdzielnię domów wynosi 16.000.000 złotych, Walne Zgromadzenie ustala wysokość globalną budżetów wydatków administracyjnych, jak następuje:

	Budowa:	Osiedle:	Razem:
Biuro Spółdzielni	50.000.—	25.000.—	75.000.—
Administracja budowy	20.000.—	—	20.000.—
Administracja Osiedla	5.000.—	135.000.—	140.000.—
	<hr/>		
Razem	75.000.—	160.000.—	235.000.—

oraz następujący podział wydatków w poszczególnych działach Administracji:

Biuro Spółdzielni:

1) Dłety członków Rady i Zarządu:	4.000.—
2) Wynagrodzenie pracowników	50.000.—
3) Lokal, światło i opał	3.000.—
4) Wydatki kancelaryjne	2.400.—
5) Porto, depesze, telefony, ogłoszenia	2.400.—
6) Porady prawne	1.200.—
7) Opłaty członkowskie (Zw. Rew. Tow. Przyj. Żolib.).	2.000.—
8) Książki i czasopisma	300.—
9) Wydawnictwa i propaganda	5.000.—
10) Zjazdy, konferencje i zebrania	1.000.—
11) Przejazdy i wydatki reprezentacyjne	1.500.—
12) Inne wydatki	1.000.—
13) Amortyzacja ruchomości biurowych	1.200.—
	<hr/>
Razem	75.000.—

Administracja budowy:

1) Wynagrodzenie kontrolera technicznego	6.000.—
2) Nadzór architekta	3.000.—
3) Nadzór inżynierów	3.000.—
4) Rysunki, fotografie i t. p.	2.000.—
5) Dotacje na prace Komisji Usprawn. Pracy przy SPB.	6.000.—
	<hr/>
Razem	20.000.—

Administracja Osiedla

1) Wynagrodzenie pracowników:		
biuro	34.000.—	
utrzymanie porządku	35.000.—	
remonty i konserwacja	6.000.—	75.000.—
2) Utrzymanie czystości		6.000.—
3) Drobnny inwentarz		2.000.—

4) Wydatki kancelaryjne	2.000.—
5) Telefony i rozjazdy	1.000.—
6) Inne wydatki	1.000.—
7) Światło	9.000.—
8) Ubezpieczenie od ognia	6.000.—
9) Remont i konserwacja	30.000.—
10) Podwórza i kwietniki	8.000.—
	<hr/>
Razem	140.000.—

Rada Nadzorcza będzie upoważniona do zaakceptowania przesunięć z jednej pozycji wydatków na drugą, oraz uchwalenia budżetu dodatkowego w granicach, nie przekraczających 10% ustalonych sum.

Z uwagi na konieczność jaknajtańszych kosztów budowy naszych kolonij, a tem samem uzyskania zmniejszenia komornego w tych domach — Walne Zebranie wzywa Radę Nadzorczą i Zarząd do czynienia energicznych wysiłków, celem usprawnienia działalności budowlanej Społecznego Przedsiębiorstwa Budowlanego i uzyskania tem samem wydatnie tańszych kosztów budowy nowych kolonij. W tym zrozumieniu Walne Zebranie akceptuje wydatek 6.000 zł. w budżecie na prace Komisji Usprawnienia Pracy przy S. P. B.

„Walne Zebranie Delegatów W. S. M., z uwagi na pogłębiający się kryzys gospodarczy oraz na zmniejszającą się siłę finansową naszych członków — wzywa Radę Nadzorczą i Zarząd do poczynienia w ciągu roku budżetowego możliwie największych oszczędności w dziale wydatków administracyjnych”.

„Jako obowiązujące przy układaniu następnego preliminarza uchwalono. Walne Zgromadzenie Delegatów W. S. M. wzywa Zarząd aby w przedkładanych budżetach ujmował wszelkie wpływy, jakie W. S. M. posiada z tytułu pożyczek, komornego, dotacji i t. p. oraz wszelkie wydatki na budowę, opłatę pożyczek, procenty i t. p.”

„IV. Inne uchwały.

W dalszym ciągu uchwalono następujące wnioski:

1) Walne Zgromadzenie upoważnia Radę Nadzorczą Spółdzielni do podjęcia ostatecznej decyzji w przedmiocie przystąpienia WSM. do Związku Rewizyjnego Spółdzielni Mieszkaniowych i Mieszkańców - Budowlanych po uzyskaniu gwarancji, zabezpieczających

w miarę możności specjalne interesy spółdzielczości mieszkaniowej w działalności tego Związku".

2) (projekt Rady z poprawką del. B. Hubricha i towarzyszy).

„Walne Zgromadzenie poleca władzom Spółdzielni zwrócenie specjalnej uwagi na rozszerzenie bezpośredniej działalności społeczno-wychowawczej Spółdzielni, oraz działalności, prowadzonej przez Stow. „Sklane Domy” i inne stowarzyszenia kulturalno - oświatowe, jako też na konieczność jaknajdalej idącej pomocy lokatorom Osiedla drogą przez Stowarzyszenie „Szklane Domy”.

Walne Zgromadzenie wzywa władze W. S. M. do przedstawienia na jesiennem zebraniu delegatów wykonania budżetu Funduszu Społeczno - Wychowawczego za pierwsze półrocze 1932 r. oraz preliminarza budżetowego na drugie półrocze”.

Odrzucono natomiast wniosek del. B. Hubricha w sprawie zasad podziału Funduszu Społeczno - Wychowawczego.

3) „W związku z rozwijającym się kryzysem gospodarczym, Walne Zgromadzenie upoważnia Radę Nadzorczą do okresowego stosowania specjalnych ulg przy opłacaniu rat na wkłady mieszkaniowe przez wprowadzających się lokatorów”.

„Władze W. S. M. powinny uwzględnić obecny okres ciężkich warunków i nie stosować zbyt rygorów (w punktach karnych) do członków, którzy oczekują przydzielenia mieszkania” (wniosek del. M. Eislera).

„Walne Zgromadzenie postanawia zawiesić stosowanie przepisów §§ 1 — 10 regulaminu przydziału mieszkań, ograniczających prawo ubiegania się o mieszkania od sześciokrotnego okresu należenia do Spółdzielni i posiadania przynajmniej 5-ciu punktów płatniczych”.

Odrzucono wniosek w sprawie wyznaczenia przez Walne Zebranie obniżonych opłat za korzystanie z pralni.

Ponadto jako dezyderaty skierowano do Rady Nadzorczej następujące wnioski delegatów:

1) Zebrania dzielnicowe mają prawo uchwalania wniosków i rezolucyj na walne zgromadzenie.

2) O ile delegat nie może brać udziału w zgromadzeniu walnym, na jego miejsce wchodzi ten, który otrzymał największą ilość głosów na zebraniu dzielnicowym.

3) W art. 16 statutu ustęp: Członkowie, osoby prawne i t. d. aż do „delegata” skreślić.

4) W art. 17 po słowie „przynajmniej” — dodać — „dwa razy do roku, nie później, jak w maju i listopadzie”.

5) Proponuje się, aby Rada Nadzorcza rozważyła możliwości obniżenia dzielnika wyborczego.

Przyjęto do wiadomości oświadczenie Zarządu o zamierzonym zwołaniu w końcu roku specjalnego zebrania walnego delegatów dla omówienia spraw regulaminowych i organizacyjnych.

Do p. 4 obrad:

Referuje A. Zdanowski.

Zgodnie ze statutem Spółdzielni ustępują w roku bieżącym, na skutek upływu kadencji: Z Rady Nadzorczej — Burkot Antoni, Kuryłowicz Adam, Ostrowski Aleksander i zastępca Nowacki Feliks.

Złożył mandat członek Rady Bolesław Gruszko.

Na skutek ustąpienia Janiny Święcickiej wszedł do Rady Nadzorczej Jan Libkind, wskutek czego zwolniło się drugie miejsce zastępcy członka Rady.

Ustępuje z Zarządu wskutek upływu kadencji i wylosowania M. Nowicki.

Złożył mandat członka Zarządu St. Siedlecki.

Przed przystąpieniem do wyborów, powołano komisję skrutacyjną w osobach: ob. ob. Sochy, Witmana i Eislera.

Przewodniczący zarządził tajne głosowanie nad zgłoszonymi kandydaturami do Rady Nadzorczej (Burkot, Kuryłowicz, Ostrowski, Dratwa, Wąsik, Przybyszewski — przez Radę Nadzorczą: Szemiota, Kwiatkowski — przez del. B. Hubricha).

Do Rady Nadzorczej zostali wybrani na okres trzyletni:

Burkot Antoni	głosów 38
Kuryłowicz Adam	„ 37
Ostrowski Aleksander	„ 37

na okres dwuletni:

Dratwa Bolesław	„ 31
-----------------	------

Na zastępców na okres trzyletni:

Wąsik Antoni	„ 31
--------------	------

na okres roczny:

Pryszewski Stanisław	„ 35
----------------------	------

Pozatem otrzymali: Kwiatkowski 9 głosów i Szemiota 6 głosów.

Przed przystąpieniem do wyboru dwóch członków Zarządu Walne Zgromadzenie na wniosek zgłoszony imieniem Rady Nadzorczej przez

A. Zdanowskiego uchwaliło jednogłośnie podziękować ustępującemu członkowi Zarządu Stanisławowi Siedleckiemu za wieloletnią pracę dla dobra Spółdzielni.

W imieniu Rady Nadzorczej zgłosił A. Zdanowski jako kandydatów do Zarządu: Marjana Nowickiego na okres trzyletni i Juljusza Zakowskiego na okres roczny.

W zarządzonej tajnym głosowaniu do Zarządu zostali wybrani:

Nowicki Marjan — głosów 35.

Zakowski Juliusz — głosów 34.

Po wyczerpaniu porządku dziennego obrad, przewodniczący zamknął posiedzenie o godz. 20 min. 10.

Sekretarz:

(—) A. Mankiewicz.

Przewodniczący:

(—) St. Szwalbe.

LISTA CZŁONKÓW WARSZAWSKIEJ SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

na dzień 31/XII.1932.

KURSYWĄ OZNACZENI SĄ LOKATORZY OSIEDLA W. S. M.
NA ŻOLIBORZU

Abramczykówna Melanija
Adamkiewicz Aleksander (II k.)
Adamowicz Stanisław (V kol.)
Adamowiczowa Janina
Altberg Emma (V kol.)
Alwinger Antoni (V kol.)
Ambrożówna Wanda (VIII kol.)
Anielczyk Bolesław (I kol.)
Ankersztejn Wiktor (III kol.)
Antonowicz Julja (III kol.)

Antonowicz Marja (V kol.)
Antonowicz Tadeusz (VII kol.)
Antonowicz Wanda (VII kol.)
Antoszewski Seweryn (I kol.)
Arabska Katarzyna
Arnoldowa Marja
Art Stanisław (VIII kol.)
Aszer Marja
Aukstakalnis Romana
Babicki Czesław (III kol.)

Bachan Jan (II kol.)
Baczyński Józef
Baczyński Szczepan (I kol.)

Badowski Roch (IV kol.)
Bagiński Grzegorz (IV kol.)
Bajurski Jakób (VII kol.)
Bakal Bronisław
Balcerzak Antoni
Balcerzak Józef (IV kol.)
Balcerzak Józef II.

Bałazy Leokadja
Banaszkiewicz Michał
Baranowski Władysław (II k.)
Barański Kazimierz (VII kol.)
Bargiel Waclaw
Bartosiak Sabina (IV kol.)
Bartoszewicz Elżbieta
Bartoszewicz Polikarp (IV k.)
Bauman Władysław (IV kol.)
Becker Władysław (IV kol.)

Bekanowski Stanisław
Banisławska Marja (III kol.)
Bereza Franciszek (IV kol.)
Berezowska Janina (V kol.)
Berezowska Grussowa Marja
(III kol.)

Berger Józef (VII kol.)
Bernat Leokadja
Białas Franciszek (IV kol.)
Białek Czesław (IV kol.)

Białkowski Jan (I kol.)
Bielaniewicz Adam
Bielecka Wiktoria (V kol.)
Bielewicz Zofja (II kol.)
Bieńkowska Anna
Biernacki Aleksander (V kol.)
Biernacki Feliks (III kol.)
Biernat Stanisława (VIII kol.)
Bierutowa Janina
Bigos Franciszek (III kol.)

Bigosiński Leon
Bilińska Stanisława (II kol.)
Binder Teodor
Binowicz Alicja (V kol.)
Bitner Helena (IV kol.)
Bloch Stefan (II kol.)
Blahij Jakób (IV kol.)
Błaszkievicz Ksawery (IV kol.)
Błażejwicz Jadwiga (VII kol.)
Błońska Jadwiga

Bobeszko Bazyli
Bobik Anna (II kol.)
Bobilewicz Bolesław
Bobowski Konstanty
Bocheński Stanisław (I kol.)
Bodziachowski Władysław (I k.)
Bogaacki Wiktor
Bogdziewicz Ludwika
Bogobowicz Felicja (II kol.)
Bogucki Kazimierz (III kol.)

Bogusławska Halina (II kol.)
Boguszewski Henryk (IV kol.)
Bohonos Born Marja (III kol.)
Bojańczyk Jan (VII kol.)
Boleski Andrzej
Borkowska Laura (III kol.)
Borkowski Józef (III kol.)
Borkowski Leonard
Borkowski Zygmunt
Borman Zbigniew

Borowska Janina (V kol.)
Borowy Bronisław (IV kol.)
Borucki Henryk
Botner Motek (III kol.)
Brandt Wiktor (VIII kol.)
Brecker Jan (II kol.)
Brodnicki Jan (IV kol.)
Brodnicki Józef (VII kol.)
Broecker Józef (VIII kol.)
Broecker Roman (V kol.)

Brojde Karolina (VIII kol.)
Bromberg Wacław (VII kol.)
Broniszewska Zofja (V kol.)
Brukalski Stanisław
Brzezińska Joanna (III kol.)
Brzozowska Marja (V kol.)
Budkiewicz Bronisław
Budrewiczowa Emilja
Budynkiewicz Jan (V kol.)
Budzilewicz Helena (III kol.)

Budzyńska Jadwiga
Bujewski Mikołaj (IV kol.)
Bujko Franciszek (VII kol.)
Bukowska Helena
Bulska Zofja (VIII kol.)
Buławski Rajmund
Bura Marja
Burakiewicz Wincenty
Burkot Antoni (V kol.)
Bursztyński Wacław

Burzyński Władysław
Bystrzanowska Marja
Cegliński Stefan (V kol.)
Cegła Antoni (IV kol.)
Celińska Helena (III kol.)
Cerfassowa Irena (VII kol.)
Cekalska Janina (VIII kol.)
Chaberski Wacław (I kol.)
Challier Marja
Chmielecki Zenon

Chmielewska Zofja
Chmielewski Ignacy (VIII k.)
Chmielewski Jan
Chodak Władysław (VIII kol.)

Chodyński Edmund (III kol.)
Chojko Marjan (V kol.)
Chojnacka Marja (IV kol.)
Choromańska Wanda
Chrościński Ewaryst (IV kol.)
Chrupek Władysław (VIII kol.)

Chylińska Zofja (V kol.)
Chyła Leon (VII kol.)
Chyziak Jan
Ciborowski Leon (IV kol.)
Cichowicz Leonidas (IV kol.)
Ciechańska Katarzyna
Cielecki Jan (I kol.)
Ciepielewski Czesław
Ciepielowski Marcelli
Ciesielski Antoni

Ciesielski Józef
Cieślak Kazimierz (V kol.)
Cieśliczko Antonina (III kol.)
Cieslikowska Franciszka
Ciszewska Jadwiga
Ciszewski Ignacy (I kol.)
Colakówna Amelja (VIII kol.)
Cupek Lucjan (V kol.)
Cygański Stanisław (IV kol.)
Cynka Anna (III kol.)

Czachowski Włodzimierz
Czachyra Adam
Czaja Leonard
Czaja Michał
Czajkowski Bronisław (II kol.)
Czajkowski Kazimierz (IV kol.)
Czaki Czesław
Czarnecki Sylwester (VII kol.)
Czechowicz Jan (III kol.)
Czepanis-Dąbrowska Wira
(VIII kol.)

Czepakiewicz Piotr (VIII kol.)
Czerniachowicz Nikod. (III k.)
Czubak Michał (VII kol.)
Czubenko Aleksander (IV kol.)
Czuwała Józef
Czykałenko Lewko (VIII kol.)
Czyrski Stanisław (I kol.)

Czyżska Stanisława (II kol.)
Czyżycki Walenty (II kol.)

Dabkos Józef (III kol.)
Dackiewiczowa Stanisława
Danecker Emil (II kol.)
Danielczyk Emilja (I kol.)
Dańko Bolesław (I kol.)
Dardziński Bronisław
Darowski Wincenty (I kol.)
Dawidowski Aleksy
Dawidowski Stefan
Dąbrowska Helena (V kol.)

Dąbrowska Zofja (III kol.)
Dąbrowski Bolesław (I kol.)
Dąbrowski Edward (II kol.)
Dąbrowski Franciszek
Dąbrowski Juljan (IV kol.)
Dąbrowski Roman I (VII kol.)
Dąbrowski Roman II
Dąbrowski Stanisław
Dąbrowski Zenon (V kol.)
Dembowska Zofja (III kol.)

Dembowski Kazimierz (V kol.)
Derengowski Jan (VIII kol.)
Deresz Henryk
Deresz Jan (IV kol.)
Deżakowski Grzegorz (VIII k.)
Dębicki Stefan (VII kol.)
Dębiński Edward (V kol.)
Dębski Kazimierz
Diatłowicki Grzegorz (IV k.)
Didier Józefa (I kol.)

Diehl Janina (VIII kol.)
Dłuska Janina (IV kol.)
Dłuski Zdzisław (VIII kol.)
Dmowski Stefan (VII kol.)
Dobosz Józef (VIII kol.)
Dobosz Stanisław
Dobrowolski Antoni
Dobrowolski Zygmunt (II k.)
Dobrucka Janina (IV kol.)
Dobrzański Edmund (V kol.)
Dobrzański Kazimierz (III k.)

Dobrzelewski Ludwik (V kol.)
Dobrzelewski Włodzimierz
Dobrzyńska Helena
Dobrzyński Wacław (VIII k.)
Dolanowski Włodzimierz (I k.)
Domańska Janina (III kol.)
Domański Jan
Domblatt Paweł
Dominko Józef

Domosławski Kazimierz
Dowgwiłło Jadwiga (V kol.)
Dowgwiłło Stanisław (III kol.)
Drabecki Walerjan
Drabińska Marja
Drajkopel Bronisława (V kol.)
Dratwa Bolesław
Dreszer Ryszard (III kol.)
Drożyńska Zofja
Drużdziel Eugenjusz

Drzewicz Julja (V kol.)
Drzewiecka Wiktonja
Drzewiecki Kazimierz
Drzewiecki Stanisław (V kol.)
Duchiński Tadeusz (V kol.)
Duda-Dziewierz Antoni (I k.)
Dudówna Jadwiga (VIII kol.)
Dudziński Bolesław (VII kol.)
Dulbiński Teofil (IV kol.)
Dulębina Helena

Durko Jan
Durst Stanisława (VIII kol.)
Dutkiewicz Stanisław (II kol.)
Dylewski Celestyn
Dymiński Stanisław
Dyniewicz Leonard (I kol.)
Dyniewicz Renata (V kol.)
Dyniewska Stefanja (VII kol.)
Dyzelski Michał (VIII kol.)
Dytwachówna Marja

Dziak Kazimierz (III kol.)
Dziarnowski Antoni (VIII kol.)
Dziedzic Franciszek
Dziedzic Władysław
Dzielski Włodzimierz

Dzierzbicka Helena (III kol.)
Dzięgielewska Aleksandra
Dzięgielewski Józef (III kol.)
Dziubak Stefan (II kol.)
Dziugalski Eugenjusz (IV kol.)

Ebel Katarzyna (II kol.)
Eder Witold (IV kol.)
Einfeld Oswald
Eisler Mieczysław (I kol.)
Ejsymont Marja
Fabisiewicz Jan (VII kol.)
Falitowski Kazimierz (I kol.)
Fanfara Antoni (V kol.)
Fegler Janina (IV kol.)
Fejfer Hipolit (VIII kol.)

Feldblum Aleksander
Figurski Jan (V kol.)
Fijałkowski Aleksander
Fijałkowski Józef (VIII kol.)
Fijałkowski Wiesław (VIII kol.)
Fijasowa Bronisława (VIII k.)
Filiasiewiczowa Róża
Filipczak Stanisława (VIII k.)
Filipowska Czesława
Filusiz Stanisław (IV kol.)

Flora Jerzy (III kol.)
Fotek Antoni (II kol.)
Frejman Szymon (III kol.)
Frelek Klemens (IV kol.)
Frelek Stefan
Frenkiel Dora
Frenklowa Marja (III kol.)
Freyd Emanuel (III kol.)
Fugiński Wacław (IV kol.)
Furmankiewicz Jan (II kol.)

Gajewska Władysława (III k.)
Gajewski Antoni (I kol.)
Gajewski Piotr (IV kol.)
Gajewski Tadeusz
Galińska Kazimiera (IV kol.)
Galińska Stanisława (III kol.)
Gałąza Bolesław
Gamdzyk Leon (VIII kol.)
Garbar Jakób (IV kol.)

Gaudasiński Antoni (IV kol.)

Gaudasiński Henryk (III kol.)

Gauzowa Mieczysława

Gawroński Władysław (I kol.)

Gering Helena (VIII kol.)

Giebartowski Edmund

Gilewski Edmund (V kol.)

Gilewski Włodzimierz (I kol.)

Ginet Zofja

Girjotas Waclaw (II kol.)

Glaszczka Jan (VIII kol.)

Głodo Włodzimierz (VII kol.)

Głodowska Władysława (IV kol.)

Głowaacki Kalikst

Głowniewski Jan (V kol.)

Głuchowski Bolesław

Gmachowski Stanisław (II kol.)

Gniazdowski Marek

Gotowski Tadeusz (III kol.)

Godlewska Janina

Godlewski Henryk

Godusławski Bolesław (VIII kol.)

Godziejewski Jan (V kol.)

Gogolewski Jan (IV kol.)

Gogolewski Manswet (III kol.)

Golcz Kazimierz (IV kol.)

Goldberg Anna (IV kol.)

Gołdc Anna

Goldman Waclaw

Gołaszewski Mieczysław

Gołębiowska Marja (V kol.)

Gomólińska Irena (VII kol.)

Gomóliński Jerzy

Gonerko Józef (I kol.)

Gortatewicz Stefanja

Gorzelańczyk Józefa (V kol.)

Gosińska Felicja (IV kol.)

Gosiński Bolesław (III kol.)

Gosiński Jan (IV kol.)

„Gospoda Spółdzielcza”

Gostkowska Janina

Gout Juljusz (IV kol.)

Goździarski Stanisław

Górecki Jan

Górecki Juljusz

Górski Artur (IV kol.)

Górski Tomasz (II kol.)

Górski Władysław

Graba Maciej

Grabowski Bolesław (V kol.)

Grobowski Stanisław (V kol.)

Gradońska Florentyna

Graff Tadeusz (VIII kol.)

Grajczak Franciszek (V kol.)

Gralak Ignacy

Green Irena

Gędzicki Stefan

Grigolajtis Rudolf (I kol.)

Grochowski Mieczysław

Grochowski Wiktor (II kol.)

Grotowski Władysław (VIII kol.)

Gruszka Karol (I kol.)

Grużewska Halina

Grzelak Jadwiga

Grzelak Mieczysław

Grzybowska Marja

Grzybowski Waclaw

Grzywo-Dąbrowska Olga

Gumiński Piotr (II kol.)

Guzicki Stanisław

Habetin Bolesław

Hajdamowicz Antoni (II kol.)

Halicka Stanisława (V kol.)

Hatas Jan (VIII kol.)

Hanczulski Kazimierz (V kol.)

Harasiewicz Marja (IV kol.)

Haubold Karol (IV kol.)

Hauke Ryszard

Hempel Jan

Henzel Marja (III kol.)

Hernes Aleksander (VII kol.)

Hibner Stanisław

Hillebrandt Erwin (III kol.)

Hilscher Anna

Hitzcenko Janina (IV kol.)
Hochsingerówna Natalia
Hoffman Estera
Hoffman Franciszek (IV kol.)

Hoffman Juliusz
Hoffman Maksymilian
Hoffman Stanisław (IV kol.)
Holec Anna (VIII kol.)
Hołówko Anna
Homanowa Anna
Hornowski Michał (III kol.)
Hossiasson Janina
Hrubant Irena (V kol.)
Hryniewicz Zofja (I kol.)

Hubrich Bolesław (IV kol.)
Hubrich Karol (IV kol.)
Hufnagel Jadwiga
Hukowski Marjan (IV kol.)
Hulla Emilja (VIII kol.)
Huszczówna Halina
Huttel Jan
Idzikowski Stanisław
Imach Roman (VII kol.)
Iwanowska Elżbieta (III kol.)

Iwański Jan
Izdebski Marjan (I kol.)
Iżycki Aleksander
Jabłonowski Czesław (II kol.)
Jabłoński Jan Kazimierz (IV kol.)
Jabłoński Michał (VIII kol.)
Jabłoński Tadeusz
Jachowski Tadeusz (V kol.)
Jadykin Aleksander (V kol.)
Jagodziński Waclaw (III kol.)

Jagodzki Witalis
Jakowlew Michał
Jakubowska Wanda
Jakubowicz Henryk
Jakubowski Edmund (III kol.)
Jakubowski Stanisław (VII kol.)
Janaszówna Teodora
Jancuszko Julian (I kol.)

Janczyk Tadeusz
Janicki Romuald (III kol.)

Janiszewska Kazimiera
Janiszewski Władysław
Janiszewski Zygmunt (VII kol.)
Jankiewicz Zygmunt (I kol.)
Jankowski Aleksander (V kol.)
Jankowski Stanisław
Janowski Wiktor (VIII kol.)
Jarmoliński Witold
Jarmuszewski Bolesław (IV kol.)
Jarosiewicz Melanja (I kol.)

Jaros Franciszek (IV kol.)
Jaroszewska Jadwiga
Jarząbek Wacława (IV kol.)
Jarzębowski Władysław
Jasewicz Zofja (V kol.)
Jasińska Czesława (VIII kol.)
Jasiński Jan (V kol.)
Jasiński Rajmund (IV kol.)
Jasiński Zygmunt (IV kol.)
Jaśkiewicz Teofil (IV kol.)

Jastrzębski Jan (II kol.)
Jastrzębski Wincenty
Jaszczuk Bolesław (VIII kol.)
Jaszewska Marja
Jaszewski Faustyn (II kol.)
Jaworska Eugenia
Jaworski Feliks
Jaworski Henryk
Jaxa-Bykowska Zofja (VIII kol.)
Jegorowa Antonina (VIII kol.)

Jegorówna Marja (VII kol.)
Jekel Kazimierz (II kol.)
Jeliński Stanisław (III kol.)
Jendral Helena (IV kol.)
Jendrzejczak Józef (VIII kol.)
Jeremicz Stanisław (VIII kol.)
Jeske Aleksander (VIII kol.)
Jezierska Marja
Jędrzejewska Henryka

Jędrzejewski Władysław (VII kol.)

Jędrzejewski Henryk
Joczys Aleksander (II kol.)
Jordan Kazimierz (I kol.)
Jordan Zdzisław (IV kol.)
Józefowiczówna Irena (IV kol.)
Jurkowski Romuald
Kacperski Ludwik
Kaczanowska Anna (VIII kol.)
Kaczanowski Franciszek
Kaczanowski Kazimierz (III kol.)

Kaczmarczyk Aniela
Kaczynski Aleksander (III kol.)
Kadziłowski Zygmunt (VII kol.)
Kajzer Jan (III kol.)
Kaleta Ludwika (IV kol.)
Kalinowski Roman
Kallenbrun Zygmunt (V kol.)
Kałędek Walenty
Kamińska Zofia (I kol.)
Kamiński Kazimierz

Kanabrodzki Władysław (VIII kol.)
Kania Antonina (V kol.)
Kania Jan (II kol.)
Kaniewski Jan Józef (IV kol.)
Kantorski Józef (II kol.)
Kapica Wojciech (V kol.)
Kapicki Stanisław (VIII kol.)
Karkowska Józeta (III kol.)
Karny Alfons
Karolczyk Władysław (III kol.)

Kartasiński Stefan (II kol.)
Kasperek Andrzej (I kol.)
Kasperek-Badeńska Felicja
Kasznicki Wiktor (I kol.)
Kaszyński Bolesław (VIII kol.)
Kaszyński Józef (VIII kol.)
Kawalec Stanisław (V kol.)
Kazanowski Henryk (IV kol.)
Każmierczak Marja (V kol.)

Każniakowski Robert (III kol.)

Kidawska Agnieszka (V kol.)
Kielak Weronika (I kol.)
Kiełbasiński Jan
Kiełpszowa Paulina (V kol.)
Kierszniewska Marja (VIII kol.)
Kieszczyńska Irena (IV kol.)
Kijak Piotr
Kik Stanisław (IV kol.)
Kikowa Sabina
Kikówna Marja

Kiliman Teodor (IV kol.)
Kiljan Michał (V kol.)
Kiljańczyk Franciszek (IV kol.)
Kiljański Jan (V kol.)
Kimus Stanisław (VIII kol.)
Kisiel Władysław
Kiszakiewicz Marja (VII kol.)
Kłafas Antoni
Klejn Aleksander (IV kol.)
Klejndinst Juljan (V kol.)

Klejndinst Teodor I. (I kol.)
Klejndinst Teodor II. (VIII kol.)

Klemensiewiczowa Jadw. (V k.)
Klepacki Franciszek (VIII k.)
Klim Eugenjusz (I kol.)
Kłusko Ludwik
Klutke Eugenjusz (III kol.)
Kłos Piotr (IV kol.)
Kłos Tadeusz
Kłoskowski Stanisław (I kol.)

Knake-Orzecka Irena
Kniga-Leosz Józef
Kobyliński Lucjan (III kol.)
Kobzakowska Wanda
Kochanowska Stefanja (III kol.)
Kochowa Aurelja
Kocowski Przemysław
Kolasiński Józef
Kołodziejczyk Wincenty
Komorowska Marja (IV kol.)

Komorowski Franciszek
Komorowski Wincenty
Konarski Bolesław
Konat Kazimierz (I kol.)
Kondratek Józef
Konicowa Emilia (II kol.)
Konieczko Augusta
Konopa Edward
Kopiński Stefan
Koper Stanisław (IV kol.)

Kopiakówna Stanisława
Kopijowska Jadwiga
Koralkiewicz Ludwika (III k.)
Kordziński Franciszek (III k.)
Kornalewski Michał
Korniluk Stefan
Korytkowski Jan (V kol.)
Kosicki Sylwester (V kol.)
Kossek Feliks (III kol.)
Kossowicz Wacław (V kol.)

Kossuth Józef (IV kol.)
Kostecka Wanda (IV kol.)
Kosterska Kazimiera (III kol.)
Kostro Władysław
Kostrzewski Stanisław (IV kol.)
Koszutka Rozalja (VIII kol.)
Kotarski Jan (VIII kol.)
Kotkowski Józef (I kol.)
Kotoński Jan (V kol.)
Kowal Stanisław (IV kol.)

Kowalak Józef (V kol.)
Kowalczyk Halina
Kowalczyk Leokadja (II kol.)
Kowalczyk Szczepan
Kowalewski Franciszek
Kowalewski Stanisław
Kowalowa Marja (IV kol.)
Kowalska Czesława (III kol.)
Kowalski Jan (I kol.)
Kowalski Stanisław (IV kol.)

Kowalski Stefan (V kol.)
Kowarska Wacława (III kol.)
Kownacka Marja (V kol.)
Kozakowski Włodzim. (IV kol.)

Kozbiał Lucjan (IV kol.)
Kozicki Stanisław (IV kol.)
Kozierowska Zofja
Kozikowska Eugenia (V kol.)
Kozioł Antoni (VIII kol.)
Kozłowski Stanisław (III kol.)

Kozłowski Stefan
Koźmiński Stanisław (III kol.)
Krajewicz Lucjan (II kol.)
Krajewski Edmund (VII kol.)
Krajewski Feliks (V kol.)
Krajewski Franciszek
Krajewski Piotr (III kol.)
Krakus Stanisław
Kraśnicka Karolina (II kol.)
Kraucki Czesław (IV kol.)

Krauzowicz Aleksan. (VIII k.)
Krawczyk Tadeusz (IV kol.)
Kreutz Karol (III kol.)
Kromlicka Marja (V kol.)
Królik Feliks (IV kol.)
Królikowski Feliks (III kol.)
Królikowski Wiktor (VII kol.)
Kruk Herman (VII kol.)
Kruk Rozalja (III kol.)
Kruk Samuel (III kol.)

Kruk Wiktor (I kol.)
Krukowska Franciszka
Krukowska Stanisława (II k.)
Krukowski Kazimierz (II kol.)
Krupowicz Piotr
Krupski Wacław (IV kol.)
Krusiewicz Zygmunt (V kol.)
Kruszewski Józef (V kol.)
Krych Marja (VIII kol.)
Kryda Ernestyna (VIII kol.)

Kryda Hugon (V kol.)
Kryda Waldemar (VIII kol.)
Kryst Mikołaj (VII kol.)
Kryst Zygmunt (II kol.)
Krzeczkowski Jan (V kol.)
Krzemiński Jerzy
Krzepkowski Mieczysław
Krzywiec Rudolf (IV kol.)

Książkiewicz Kazimierz (II k.)
Kubalski Józef (III kol.)

Kucharczyk Henryk
Kuchcińska Kazimiera (V kol.)
Kucner Julian (IV kol.)
Kuczyński Antoni
Kudelska Marja
Kukówna Stefanja (IV kol.)
Kulesza Bronisław (IV kol.)
Kulesza Mirosław
Kulesza Władysław (VIII kol.)
Kulińska Stefanja

Kulakowski Maciej (III kol.)
Kunicka Stefanja (VIII kol.)
Kuniszówna Wanda (V kol.)
Kuropatwiński Aleksander
Kurowa Eleonora
Kuryłowicz Adam
Kurzeła Gwidon (VIII kol.)
Kusiak Kazimiera (II kol.)
Kusiński Stefan
Kuśmierski Stanisław (II kol.)

Kuszabówna Eugenja (V kol.)
Kwiatkowska Marja
Kwiatkowski Feliks (I kol.)
Kwiatkowski Mieczysław (I k.)
Kwiatkowski Władysław (III k.)
Lachman Franciszek
Landy Aleksander (III kol.)
Landy Henryka (V kol.)
Landy Stanisław
Landy Wanda (III kol.)

Laskowski Stanisław (IV kol.)
Lasocki Bronisław
Lasota Władysława (VII kol.)
Latosińska Zofja (VIII kol.)
Latterman Antoni (I kol.)
Lebedowiczowa Stefanja
Lech Konstanty
Lehman Bronisław
Lehr Michał (VII kol.)
Lejzerowicz Julja (VIII kol.)

Leliwa-Kania Wacław

Lemanowicz Michał (VIII kol.)
Lendziszewski Czesław (IV k.)
Lesiński Wacław (VII kol.)
Leśniowska Cecylja (V kol.)
Leśniowski Walerjan (II kol.)
Less Otton (VIII kol.)
Lewandowski Bolesław (VII k.)
Lewandowski Edward
Lewandowski Eugenjusz (VII k.)

Lewandowski Roman
Lewanowicz Aleksander
Lewarski Zygmunt
Lewicki Kazimierz (II kol.)
Lewicki Stanisław
Libkind Jan (VIII kol.)
Lichomski Mieczysław
Lipa Aleksander (IV kol.)
Lipińska Marja
Lipiński Franciszek (II kol.)

Lipiński Stanisław (III kol.)
Lipiński Stefan (II kol.)
Lipiński Zdzisław
Lipka-Kadaj Bogusław (VII k.)
Lipowski Jan
Lipski Zygmunt (VIII kol.)
Lipszyc Stefanja (II kol.)
Lipszycowa Aldona (IV kol.)
Lisek Maksymilian
Lisiewicz Antoni (II kol.)

Lisik Tomasz
Lisowa Karolina (III kol.)
Listowniczy-Stankiewicz Eugenjusz (IV kol.)
Listowski Witold (V kol.)
Liszeowski Stanisław (VIII kol.)
Litten Nelly
Loretz Ludwik
Luxemburg Stanisław
Łabeński Jan
Łabęda Michał (IV kol.)

Ładosz Faustyn (IV kol.)
Ładosz Henryk (IV kol.)
Ładoszowa Janina (III kol.)
Łaszkiewicz Józef

Łaszkiewicz Marja
Ławren Jan
Łazowski Teodor (VIII kol.)
Łączyńska Marja (V kol.)
Łączyńska Stanisława (III kol.)
Łąkowski Józef

Łękowski Władysław (VIII k.)
Łochowska Jadwiga (VIII kol.)
Łodygowski Bronisław (IV kol.)
Łojek Franciszek (II kol.)
Łopatowska Marja
Łopuska Helena (II kol.)
Łosiewicz Kazimierz (V kol.)
Łuczaj Kazimierz
Łuczaj Tadeusz (V kol.)
Łuczynska Helena

Łuczynska Janina (V kol.)
Łukasiewicz Helena
Łukasiewicz Antoni (I kol.)
Łukasiewicz Sergjusz (VII k.)
Łukaszewski Kazimierz
Łukowski Czesław (I kol.)
Łunkiewicz Leon (IV kol.)
Łuszczewska Natalja
Łuszczewski Henryk (VIII kol.)
Łysakowski Antoni (V kol.)

Łysakowski Czesław (VII kol.)
Machniewski Józef (III kol.)
Machuderski Stanisław (V kol.)
Maoiejczyk Michał
Maciejowska Zofja
Maciuszko Stanisław (VII kol.)
Madej Władysław
Mage Eugenjusz
Majewska Marja (V kol.)
Majewski Marjan (III kol.)

Majewski Mieczysław
Majkowska Anastazja (IV kol.)
Majkowski Stanisław
Makowiecki Stanisław
Makowski Józef
Makowski Stefan (V kol.)
Makowski Wiktor (V kol.)
Makowski Zygmunt (IV kol.)

Maksent Genowefa (V kol.)
Makus Józef (VII kol.)

Malawski Władysław (II kol.)
Malec Franciszek (III kol.)
Malik Janina (VIII kol.)
Malinowska Amelia (IV kol.)
Malinowski Bolesław (II kol.)
Malinowski Franciszek (III kol.)
Malinowski Maksymiljan
Malinowski Stanisław
Maliszewski Wacław (VIII kol.)
Matecka Janina (V kol.)

Matecka Józefa (IV kol.)
Małek Henryk
Małyniczówna Zofja (V kol.)
Mancewicz Jakubowska Marja
IV kol.)
Mankiewicz Aleksander
Mankiewicz Tola
Maravicowa Aniela (IV kol.)
Marchewka Feliks (VIII kol.)
Marcinkowska Anna (IV kol.)
Marczak Felicja (IV kol.)

Marczewska Natalja (VIII kol.)
Marczewski Michał
Marendowska Irena
Margasiński Bolesław (III kol.)
Marjański Wacław
Markowska Melanja (VII kol.)
Marks Bronisław (VII kol.)
Markuszewski Bolesław (VIII kol.)
Martuszeowski Antoni
Masłowski Klemens (IV kol.)

Masłowski Marjan
Matejko Mieczysław (VIII kol.)
Matusik Juljan
Matusik Stefan
Matuszewska Jadwiga
Matuszewski Bolesław (I kol.)
Matuszkiewicz Halina (V kol.)
Matuszynska Janina (I kol.)
Matutaj Michalina (VIII kol.)
Matysiak Franciszek

Matysiak Józef (VIII kol.)
Matysiak Marja (IV kol.)
Matysiak Stanisław (IV kol.)
Matysiak Stanisława (VIII kol.)
Matysiak Wiktorja (IV kol.)
Matwiejczuk Katarz. (VIII k.)
Mazurkiewicz Antoni (IV kol.)
Mącznyński Tadeusz (VIII kol.)
Mdzewski Stanisław (I kol.)
Meduski Dobiesław

Merkel Ludwik (I kol.)
Merkisz Leonard (III kol.)
Merkisz Marjan (III kol.)
Miałan Józef
Michalak Stanisława
Michalik Rozalja
Michalik Walerja (VIII kol.)
Michalski Feliks (II kol.)
Michalski Jan (V kol.)
Michalski Józef (I kol.)

Michalski Tadeusz
Michalski Włodzimierz
Mickiewicz Aleksander (I kol.)
Miecińska Wiktorja (IV kol.)
Mieszkowska Stanisława (I kol.)
Mieszkowski Józef
Migdałowa Eugenja (IV kol.)
Mikołajczyk Stanisław (I kol.)
Mikulska Marja
Mikulski Karol (IV kol.)

Milewicz Edward
Milewska Zofja (VIII kol.)
Milkuszc Marja (IV kol.)
Miller Jan Nepomucen
Miniewski Franciszek
Misiewicz Zygmunt (V kol.)
Misiewski Bolesław
Misińska Halina (IV kol.)
Modrzycki Mieczysław (V kol.)
Mojzych Antoni (IV kol.)

Mojzych Konstancy (VIII kol.)
Mondscheinówna Alicja
Mora-Brzeziński Kazimierz
Morgulec Michał

Moszczyński Eugenjusz
Moszkowicz Ludwik (V kol.)
Motyczyński Czesław (II kol.)
Mrass Marcin (IV kol.)
Mroczkowski Stanisław
Muchorska Anna (III kol.)

Müller Eugenjusz (III kol.)
Müller Halina (III kol.)
Muras Adam
Musiałowicz Zygmunt (II kol.)
Muszalski Marjan (II kol.)
Muszyńska Marja
Muszyński Stanisław (V kol.)
Mysiewicz Jan (VIII kol.)
Nakonieczna Zofja (III kol.)
Nakonieczny Mikołaj (V kol.)

Naramowska Zofja
Narbutt Henryk
Nartowski Edmund
Nasiadek Antoni
Nawrocka Marja
Nawroczyński Jan (II kol.)
Necki Stefan
Niciński Zdzisław (I kol.)
Niedzielczyk Konstancy (I kol.)
Niedzińska Halina (III kol.)

Niedźwiecka Jadwiga
Niemiński Roman
Nieporowska Bronisława
Niewiarowski Antoni (I kol.)
Nizyński Stanisław (V kol.)
Nocnicki Tomasz (I kol.)
Nowacki Feliks
Nowacki Jan (VIII kol.)
Nowak Jan (VIII kol.)
Nowak Stefan

Nowakowska Kazimiera (VII k.)
Nowakowski Piotr (III kol.)
Nowicka Milica (III kol.)
Nowicka Zofja (IV kol.)
Nowicki Antoni
Nowicki Bolesław (III kol.)
Nowicki Eugenjusz (V kol.)
Nowicki Kazimierz (III kol.)

Nowicki Kazim. Antoni (IV k.)
Nowicki Marjan (VIII kol.)

Nowicki Zygmunt I
Nowicki Zygmunt II
Nowińska Józefa
Nowiński Tadeusz (VIII kol.)
Nowolecka Olimpia
Odlanicka Jadwiga (IV kol.)
Ojrzyński Władysław
Okraska Janina (I kol.)
Olczak Bolesław
Oleksiński Stefan

Olszak Stanisław (V kol.)
Olszewska Kazimiera (IV kol.)
Olszewski Kazimierz
Olszewski Korneliusz (V kol.)
Olszewski Michał
Olszewski Wincenty
Oltarzeska Teofila (VIII kol.)
Opolski Józef
Orlik Mieczysław (VII kol.)
Orłow Bazyli (V kol.)

Orłowska Bronisława (V kol.)
Orłowski Zygmunt
Orsetti Marja
Orzechowski Józef
Osadczy Stefan
Osiński Aleksander (I kol.)
Osiński Bohdan
Osmólski Kazimierz (III kol.)
Ossowska Franciszka (VIII k.)
Ossowski Mieczysław (VIII k.)

Ossowski Stanisław I (II kol.)
Ossowski Stanisław II (V kol.)
Ostrowski Aleksander (V kol.)
Owsiary Mieczysław (II kol.)
Ozga Michał (IV kol.)
Pacewicz Albert
Pacewicz Aleksander
Pacewicz Władysław
Paczewska Leokadja (IV kol.)
Paduchówna Janina (VIII kol.)

Padzik Józef (V kol.)

Paliński Aleksander (III kol.)
Polysiewicz Sikorska Tomira
II kol.)
Pancer Michał (III kol.)
Pancer Teodor (IV kol.)
Pankowski Władysław (VII k.)
Papiewski Zbigniew (IV kol.)
Papisówna Anna (VII kol.)
Pasierbiński Stanisław (III k.)
Pasternakiewiczowa Władysł.

Pasterz Stanisław
Paszkowski Jan
Paszowski Tadeusz (VIII kol.)
Patora Antoni (VIII kol.)
Patrycy Aleksander
Pawczyńska Jadwiga
Pawluczuk Jadwiga (II kol.)
Pawłowska Aleksandra
Pawłowski Jan (IV kol.)
Pazik Stefganja (IV kol.)

Peciak Feliks
Perczyński Eugenjusz (VIII k.)
Perkowska Stanisława
Perzyński Ksawery
Petryka Weronika (III kol.)
Peuker-Dyniewska Stefganja
(V kol.)
Pęszyńska Elżbieta (IV kol.)
Pętecki Stanisław (I kol.)
Pfeifer Władysław (III kol.)
Piaścik Franciszek (V kol.)

Piątkowski Ignacy
Piekarska Bronisława
Piekarzewski Henryk
Pieńkowski Eugenjusz
Pierozynski Michał
Pietkiewicz Zygmunt (I kol.)
Pietrakiewicz Piotr (II kol.)
Pietraszówna Helena
Pietrzak Marjan (II kol.)
Pikuliński Stefan (IV kol.)

Pilecki Gustaw (V kol.)
Piltz Franciszek
Piontek Władysław (V kol.)

Piotrowska-Rybczuk Marja
(IV kol.)
Piotrowski Edmund (IV kol.)
Piotrowski Marjan (III kol.)
Piowarska Irena (VII kol.)
Pliszczyński Mieczysław (IV k.)
Pluciński Edward (I kol.)
Plutówna Marja

Plasko Waclaw
Płocharski Stefan (VII kol.)
Płocki Adam
Płoński Aleksander (III kol.)
Płoński Andrzej (VIII kol.)
Płotnicka Helena (II kol.)
Pniewski Piotr (II kol.)
Poczta Jan (V kol.)
Podkowińska Zofja (III kol.)
Podmiesiński Antoni

Podolski Stefan (V kol.)
Podsiadłanka Józefa
Podworska Marja (VIII kol.)
Pogorzelska Halina
Pogorzelski Eugenjusz
Pohoski Zygmunt
Pokorski Jan (III kol.)
Pol Franciszek (III kol.)
Polak Henryk
Polak Marjan (III kol.)

Polański Władysław
Pomeranc Rudolf (V kol.)
Pomijański Zygmunt (IV kol.)
Pomorska Prakseda
Popielarz Franciszek (III kol.)
Popielska Petronela (VII kol.)
Popławski Cezary
Popławski Marjan (IV kol.)
Porazińska Janina
Porębski Apolinary

Porębski Stanisław
Porębski Teodor
Pośniak Władysława
Postupalska Antonina
Poths-Dziugiełłowa Helena
(II kol.)

Potocka Ludwika
Pracłewska Zofja (IV kol.)
Prędkowski Władysł. (VIII k.)
Próchnik Adam (III kol.)
Prusak Henryk

Pruszyńska Lucyna
Pryciński Franciszek (III kol.)
Przeclawski Kazimierz
Przedpełski Konstanty (VIII k.)
Pżeorski Stanisław (VII kol.)
Przesmycka Stanisława (III k.)
Przestępska Leonja (VII kol.)
Przewłocka Franciszka
Przyborowski Aleksander
Przybyłski Karol

Przybyłski Piotr (II kol.)
Przybyłski Władysław (IV kol.)
Przybył Władysław (V kol.)
Przybyszewski Stanisław (II k.)
Pstrokońska Marja (I kol.)
Ptaszyński Jan (II kol.)
Purwin Franciszek (V kol.)
Putkowska Helena (V kol.)
Pytlewski Władysław (I kol.)
Raczyńska Helena (I kol.)

Raczyński Eugenjusz
Radomska Celina
Radomska-Nelkenowa Józefa
Radomska Marja (VIII kol.)
Radomski Adolf (III kol.)
Radomski Aleksander (V kol.)
Radomski Ireneusz
Radziówna Eugenja
Radzyminska Stanisława
Rafałowski Stanisław

Rajpert Mieczysław (IV kol.)
Rakowski Aleksander (III kol.)
Raniecki Zygmunt (III kol.)
Rapiński Marjan
Rapke Leopold
Raut Helena (VIII kol.)
Rawicz-Lipińska Marja (VIII kol.)
Reicherówna Zofja

Reizes Stanisław
Reizesówna Regina

Rembowska Marja (II kol.)
Reszke August
Riznyk Jakób
Robak Michalina (III kol.)
Robakiewicz Bolesław (VII k.)
Robotnicze Towarzystwo Przy-
jaciół Dzieci — Zarząd Głó-
wny
Robotnicze Towarzystwo Przy-
jaciół Dzieci — Oddział na
Zoliborzu
Robotniczy Klub Sportowy „Ma-
rymont”
Rodyń Henryk (III kol.)
Rogańska Zofja

Rogowczenko Mikołaj (III k.)
Roman Piotr
Romanówna Amelja (II kol.)
Rongenc Stanisław (VIII kol.)
Rosńska Marja (IV kol.)
Rosński Jan
Rosner Jerzy (IV kol.)
Roszkowski Wacław
Rotwandowa Janina (VIII kol.)
Rowiński Michał (VII kol.)

Rosenbachówna Jadwiga
Rozmarnowski Henryk (VIII k.)
Rozwadowska-Hałasowa Jadw.
Rozwadowski Arkadiusz (III k.)
Rózański Bernard
Rózański Feliks (III kol.)
Różycki Stefan (Domek na
Bielanach)
Ruciński Józef
Rudnicka Jadwiga (III kol.)
Rumianek Stanisław (V kol.)

Ruminger Oskar (VIII kol.)
Ruszczyński Jan (V kol.)
Rutke Jan (V kol.)
Rutkowski Józef (III kol.)
Rybakiewicz Stefan (VII kol.)
Rybi Waldemar (VII kol.)

Rybicki Wiktor (III kol.)
Rychliński Stanisław
Rychter Nadzieja (II kol.)
Rydygierowa Syma (IV kol.)

Rydzyński Bolesław (VII kol.)
Rymaszewski Jerzy
Rytel Stanisław
Rzeczyńska Konstancja
Rzepecki Stanisław (IV kol.)
Rzewnicki Henryk (III kol.)
Rzewuska Eugenia (VIII kol.)
Rzewuski Kazimierz (V kol.)
Rzuchowski Wiesław (IV kol.)
Sadłós Ignacy (IV kol.)

Sadowski Aleksander
Sakowski Antoni (II kol.)
Saks Stanisław (IV kol.)
Salapski Jerzy
Salata Zygmunt
Samborski Henryk (VIII kol.)
Samoraj Wincenty (VIII kol.)
Samujłło Tomasz
Sapkowski Stanisław (III kol.)
Sarnecka Wanda (III kol.)

Sawicka Sabina
Sawicki Franciszek (VIII kol.)
Sawicki Józef
Sawicki Piotr
Schayer Wacław (IV kol.)
Schreiber Adolf (IV kol.)
Seidemann Hugon (II kol.)
Seidenfeldówna Berta (IV kol.)
Sekula Bronisława (VII kol.)
Senze tStefan

Seremak Jan (VIII kol.)
Seroczyńska-Morozowicz Marja
(VIII kol.)
Sewerynowicz Eugenjusz (III k.)
Sidorczukówna Józefa (III kol.)
Sidorowicz Władysław (III kol.)
Siedlecka Wanda (IV kol.)
Siedlecki Jan (IV kol.)
Siedlecki Stanisław
Sielicki Marjan (V kol.)

Sieliński Zygmunt (V kol.)
Sielkowski Jan (IV kol.)
Siemiński Józef (VIII kol.)
Siemiński Ludwik (V kol.)
Sieńko Ignacy (IV kol.)
Siennicki Józef (V kol.)
Sieradzki Józef (IV kol.)
Sierpiński Leopold (II kol.)
Sierzputowska-Nowe Marja
(II kol.)
Sigalin Robert

Sikorska Jadwiga (V kol.)
Sikorska Regina
Sikorska Wiktorja
Sikorski Feliks (V kol.)
Sikorski Józef
Silewicz-Arnoldowa Halina
(I kol.)
Simonowa Jadwiga (VIII kol.)
Singerówna Amelja (VIII kol.)
Sitarek Małgorzata (VIII kol.)
Siwczyńska Janina (VII kol.)

Siwecka Marja
Siwek Stanisław (III kol.)
Siwiec Stefan (VIII kol.)
Siwiński Bronisław (I kol.)
Skorupka Konstanty (VIII kol.)
Skorupka Stefan
Skotnicki Antoni
Skrętowska Stanisława (IV k.)
Skrzyński Aleksander
Skrzypczyńska Aleks. (VIII k.)

Skubiński Wincenty (VIII kol.)
Skupiewska Wanda (I kol.)
Skupiewski Wacław
Skwara Cecylja (V kol.)
Skwarczewska Wiktorja
Slesicki Franciszek (VII kol.)
Słomiński Feliks (IV kol.)
Słomkiewicz-Śledziwska Anna
(V kol.)
Słowaczewski Mikołaj
Słowik-Lew Halina (IV kol.)

Słowikowski Tadeusz

Ślubicka Marja (IV kol.)
Ślubicka Wanda
Smirnow Marja (V kol.)
Smolarek Helena (V kol.)
Smoła Jan
Smulski Józef (VIII kol.)
Sobczak Antoni (VIII kol.)
Sobecki Jan
Sobecki Leon (I kol.)

Sobiszek Edmund (V kol.)
Socha Edward
Socha Feliks (IV kol.)
Sochacki Edmund (IV kol.)
Sochacki Stanisław (V kol.)
Sochacki Stefan (IV kol.)
Sochówna Helena (VII kol.)
Sokołowski Bolesław (III kol.)
Sokołowski Kazimierz (III kol.)
Solicki Jakób (VIII kol.)

Sommer Mieczysław (IV kol.)
Sonnenfeld Rajmund (III kol.)
Sosiński Wojciech
Sosnowska Amelja (IV kol.)
Soszyńska Weronika (V kol.)
Spoleczne Przedsiębiorstwo Bu-
dowlane
Stańczyk Stanisław (VII kol.)
Staniecki Edward (III kol.)
Staniszewska Marja (IV kol.)
Staniszewski Edmund (III kol.)

Staniszewski Juljusz (VIII kol.)
Staniszewski Zygmunt
Stankówna Janina (I kol.)
Stankowska Stefanja (I kol.)
Stankowski Jan (VIII kol.)
Stankowski Narcyz (II kol.)
Staszek Kazimierz (V kol.)
Statkiewicz Kira
Stefanicki Władysław (V kol.)
Stefanowska Eugenja

Stefanowski Aleksander (II k.)
Stefanowski Stojan
Stefański Zygmunt
Stefek Juljan (VIII kol.)

Stemplewski Michał (V kol.)
Stendłówna Anna
Stęplewski Stanisław
Stępniewski Józef (II kol.)
Stojanowski Edward (VIII kol.)
Stolarczykowa Zofja

Stolarek Maksymiljan (II kol.)
Strakowski Teodor
Strauss Ludwik
Strauss Otton (I kol.)
Strenkowski Jerzy
Stróżewski Zygmunt (V kol.)
Strzałkowska Stanisława
Strzelecki Edward
Strzelecki Jan
Strzemecki Konrad (VIII kol.)

Studencki Stanisław (II kol.)
Styczyńska Cecylja (III kol.)
Styczyński Stefan
Suchanowski Andrzej
Suchocka Wiktoria (III kol.)
Suchoński Stefan (IV kol.)
Suchorzewska Henryka (II kol.)
Sulimierska Aleksandra (III k.)
Supiński Jerzy (IV kol.)
Sura Władysław (VIII kol.)

Surowiec Jan (VIII kol.)
Surwiłło Jadwiga
Suska Józefa (VIII kol.)
Suszyńska Marja I (V kol.)
Suszyńska Marja II
Syfert Stanisław
Syfert Zdzisław (III kol.)
Sykurski Wojciech (II kol.)
Sylwanowicz Stanisława
Szabelski Konstanty

Szadkowski Feliks
Szanserowa Jadwiga (VIII kol.)
Szastuń Aleksandra (II kol.)
Szatsznajder Adolf
Szawlewski Aleksander (IV k.)
Szczepańska Wanda (IV kol.)
Szczepański Ryszard (III kol.)
Szczęсна Stanisława (IV kol.)

Szczęśny Franciszek (II kol.)
Szczęśny Józef (V kol.)

Szczypiorska Helena (VII kol.)
Szczypiorski Aleksander (I kol.)
Sziffer Henryk (IV kol.)
Szeinbaum-Abramowa Barbara
(VIII kol.)
Szemiót Józef (V kol.)
Szemiót Władysław (IV kol.)
Szemplińska Jadwiga (III kol.)
Szerer Antonina (V kol.)
Szewczyk Florjan (IV kol.)
Szewczyk Ignacy

Szewczyk Lucjan (IV kol.)
Szewczyk Stefan (V kol.)
Szewczykowa Joanna (IV kol.)
Szkandera Józef
Stow. „Szkłane Domy“
Szklarek Antoni (IV kol.)
Szkuta Stanisław
Szlagatys Mieczysław
Schmidt Alfred (III kol.)
Schmidt Józef (VIII kol.)

Szner Edward (I kol.)
Szner Wiktor (I kol.)
Szowhenow Iwan (III kol.)
Szpakiewicz Mieczysław (III k.)
Szpakowski Kazimierz (V kol.)
Sztachelski Stanisław (III kol.)
Sztańk Dorota (IV kol.)
Sztuczynski Ryszard
Szturm de Sztrem Edward
(III kol.)
Szub Antoni (V kol.)

Szumski Jan
Szuper Aleksy (IV kol.)
Szuster Mikołaj (V kol.)
Szwalbe Lucjan (V kol.)
Szwalbe Stanisław
Szwed Władysław (VIII kol.)
Szymacha Antoni
Szymanowski Józef (IV kol.)
Szymańska Helena (VIII kol.)
Szymańska Marja

Szymański Kazimierz (VII kol.)
Szymański Tomasz
Szymański Władysław (III kol.)
Szymański Zygmunt
Szymecka Franciszka (VIII kol.)
Szyszowski Jan (I kol.)
Śledziwski Henryk
Śliwa Stanisław (I kol.)
Śmiarowska Felicja (VIII kol.)
Świątkiewicz Jan

Świder Marjan
Świecki Wacław (IV kol.)
Świerczewski Eugenjusz (V kol.)
Świerczewski Karol (I kol.)
Świerczewski Piotr (III kol.)
Świerkowska Marja
Świeszczakowski Józef (V kol.)
Święcicka Janina (IV kol.)
Świątkiewicz Jan
Tabaczyński Stefan (II kol.)

Tabaszewski Ignacy (VIII kol.)
Taras Wacław
Tarczyńska Wanda (IV kol.)
Tarczyńska Zofja
Tatarski Wacław
Teller Kazimierz (I kol.)
Teodorczyk Wacław (IV kol.)
Terpiłowski Henryk (VIII kol.)
Terpiłowski Ludwik (VIII kol.)

Teuchmann Karol (I kol.)
Timochin Marja (VIII kol.)
Tkaczyk Stanisława (V kol.)
Toczyłowska Janina
Toeplitz Bonawentura Jerzy
Toeplitz Jadwiga
Toeplitz Kazimierz Leon
Toeplitz Teodor
Tołwińska Alina
Tołwińska Anna (V kol.)

Tołwiński Kazimierz (I kol.)
Tołwiński Stanisław
Tomaszewski Roman (V kol.)
Tomaszewski Tadeusz
Tomaszewski Wiktor (V kol.)

Topaczewska Marja (VII kol.)
Topinek Wilhelm
Towarzystwo Klubów Kobiet
Pracujących
Towarzystwo Uniwersytetu Ro-
botniczego
Trębicka Marja

Trębiński Jerzy
Troczewski Stefan (V kol.)
Trojanowska Tekla (III kol.)
Troszczyńska Helena (VIII kol.)
Troszczyńska Kamila
Troszczyński Roman (III kol.)
Trzcńska Cecylja (IV kol.)
Trzópek Jan (V kol.)
Tupalski Franciszek
Turberowa Aleksandra (VIII k.)

Turkowski Seweryn
Turlewicz Aleksandra
Turowiecki Wacław (VIII kol.)
Tykwiński Wacław (V kol.)
Tykwiński Władysław (VIII k.)
Tylkowska Anna (V kol.)
Uba Andrzej (III kol.)
Ufnal Aleksander (IV kol.)
Ulan Bazyli (III kol.)
Ulanicki Władysław (V kol.)

Ulatowski Konstanty
Ulanowicz Władysław (V kol.)
Uramowska Stanisława (VIII k.)
Ustupski Józef (III kol.)
Uszyński Wacław (VII kol.)
Veith Julian (IV kol.)
Vogel Edward (VII kol.)
Waczkowska Marcela (IV kol.)
Wagner Stanisław (II kol.)
Wagnerowa Anna (VII kol.)

Wahl Szarlotta.
Walczak Aleksander (V kol.)
Walczak Władysław (I kol.)
Walden Anatol (I kol.)
Walecka Jadwiga (V kol.)
Walendziak Stanisław (V kol.)
Walter Wacław (VIII kol.)

Wałachowska Urszula
Wordas Florjan (IV kol.)
Spr. Spółdz. J' Św.
Warszawska Spółdzielnia
Spożywców

Warumówna Franciszka
Wasilczuk Wawrzyniec
Wasilewska Aniela
Wasilkowski Bolesław (V kol.)
Wasińska Helena (II kol.)
Waszemirski Mikołaj (IV kol.)
Wawer Marja
Wawrzonkowski Michał (IV k.)
Wawrzyński Edmund (IV kol.)
Ważewska Jadwiga

Wągrowska Zofja
Wąsik Antoni (IV kol.)
Wąsowicz Zdzisław (III kol.)
Wąsowski Bronisław
Weber Jakób
Weber Zdzisława (I kol.)
Weltsztaub-Adynowska Wanda
Wencel Władysława
Werczyńska Marja
Weremowicz Jan (I kol.)

Wernic Kazimierz
Weryńska Marja (V kol.)
Wesołowski Jan (V kol.)
Westrich Wiktorja (IV kol.)
Weychent Stefan
Wiaderny Józef (IV kol.)
Wiatr Wilhelm (III kol.)
Wiatrak Aniela (IV kol.)
Widigier Hanna (IV kol.)
Widmont Aleksander (VIII kol.)

Wieczorek Michał (II kol.)
Wieczorek Wiktorja (VIII kol.)
Wieczorkiewicz Regina (VIII k.)
Wiekiera Antoni (IV kol.)
Wierczyński Stanisław (V kol.)
Wierzbiaka Kazimiera
Wierzbicka Natalja (I kol.)
Wierzbicki Jan (III kol.)

Wierzbicki Władysław (VIII k.)
Więckowska Jadwiga

Wiktorek Franciszek (III kol.)
Wilozek Anna.
Wilkoń Waclaw (II kol.)
Wilkowski Stefan
Wilkomirski Kazimierz
Winawerowa Helena
Winawerówna Blanka
Winiarski Adam (VIII kol.)
Wiśniewska Wanda
Wiśniewska-Horodko Julja
(I kol.)

Wiśniewski Czesław (IV kol.)
Wiśniewski Józef
Wiśniewski Piotr (VIII kol.)
Wiśniewski Stanisław (III kol.)
Wiszniewski Eugenjusz (IV kol.)
Wiszniewski Leopold (V kol.)
Witkowska Alicja (VIII kol.)
Witkowski Adam (I kol.)
Witkowski Leon (III kol.)
Witkowski Mieczysław (VIII k.)

Witkowski Tadeusz (VII kol.)
Witman Emil (V kol.)
Wittenberg Stefan (VII kol.)
Witulski Leon
Włoczewska Marja (IV kol.)
Włoszczyńska Irena (VIII kol.)
Wodziński Piotr
Wohnout Wiesław (VII kol.)
Wojciechowska Alina
Wojciechowska Mich. (VIII k.)

Wojciechowski Aleksander
Wojciechowski Stanisław (V k.)
Wójcikowska Zofja (VII kol.)
Wojda Józef (V kol.)
Wojewódzki Władysław (VII k.)
Wojtasiewicz Józef (IV kol.)
Wojtyński Kazimierz (VII kol.)
Wojtyra Władysław (IV kol.)
Wolicowa Lucyna
Woliniewska Lucyna

Wolska Janina (VIII kol.)
Wolski Antoni
Wolski Ignacy (III kol.)
Wolski Jan
Wolski Stefan (III kol.)
Wołoszyńska Lucyna (IV kol.)
Wonikowska Marja (VIII kol.)
Woydówna Marja
Woynicz Eugenia (V kol.)
Woynowski Tadeusz (I kol.)

Woynowski Waclaw (IV kol.)
Woynowski Zygmunt (I kol.)
Woźniak Antoni (III kol.)
Woźniak Stefan (V kol.)
Woźniak Zygmunt (III kol.)
Woźnicki Jan
Wrońska Władysława (IV kol.)
Wróblewski Antoni I.
Wróblewski Antoni II.
Wróblewski Rajmund (I kol.)

Wróblowa Małgorzata
Wunderlich Zbigniew (III kol.)
Wustinger Alfred (IV kol.)
Wyłub Aleksander (IV kol.)
Wyskwar Antoni
Wysłouch Marja
Wysocka Marja
Wysocki Stanisław
Zabłocki Stanisław (II kol.)
Zacharjas Fryderyk (II kol.)

Zacharkiewicz Juljan (VII kol.)
Zachłodowa Anna
Zadarnowski Adolf (VII kol.)
Zagański Feliks
Zahorska Józefa (III kol.)
Zajac Kacper (V kol.)
Zajączkowski Czesław
Zajączkowski Franciszek (I kol.)
Zajdel Jan (IV kol.)
Zajdler Franciszek (VIII kol.)

Zakrzewski Antoni
Zakrzewski Jan
Zakrzewski Ludwik
Zalewska Helena (V kol.)

Zaliwska Marja (II kol.)
Zambrzycka Marja (IV kol.)
Zamojski Jan (VIII kol.)
Zaremba Mieczysław
Zaremba Zygmunt
Zarzycka Władysława

Zawada Jan
Zawadzka Irena
Zawadzka Jadwiga (V kol.)
Zawadzka - Wagnerowa Czesława (IV kol.)
Zawadzki Bohdan
Zawadzki Jan (VIII kol.)
Zawadzki Zygmunt (IV kol.)
Zawirski Jerzy (I kol.)
Zawistowska Wanda

Zawisza Józefa (VII kol.)
Zborowski Bruno
Zbrożyna Antoni (VIII kol.)
Zbrożyna Stefan (V kol.)
Zdanowska Marja
Zdanowski Antoni (VIII kol.)
Zelcer Feliksa (I kol.)
Zelcer Janina (III kol.)
Zemła Antonina (VIII kol.)
Zenowicz Michał (I kol.)

Zieleniecki Jan
Zieliński Antoni
Zieliński Józef (V kol.)
Zieliński Władysław (II kol.)
Zieliński Wojciech (III kol.)
Zielonka Zygmunt
Ziemińska Wanda (VIII kol.)
Zienkiewiczowa Florentyna
Zienkiewiczowa Halina
Zinówko Henryk (V kol.)

Ziółek Anna (VIII kol.)
Zmigryder Zdzisław (III kol.)
Zuń Apolinary
Zuń Eugenjusz
Zygmunt Stanisława
Związek Zawodowy Roboizników Przemysłu Budowlanego, Oddział II — Warszawa

Związek Zawodowy Robotników
Cukrowni w Polsce

Związek Zawodowy Pracowni-
ków Kolejowych Rzplitej
Polskiej

Związek Zawodowy Drukarzy
i pokrewnych zawodów. —
Oddział w Warszawie

Związek Zawodowy Robotników
Przemysłu Metalowego

Związek Robotników Rolnych

Związek Zawodowy Pracowni-

ków Spółdzielczych

Związek Zawodowy Pracowni-
ków Komunalnych i Instytu-
cji Użyteczności Publicznej—
Tramwaje

Związek Zawodowy Robotników
i Robotnic Przemysłu Tyto-
niowego

Związek Stowarzyszeń Zawodo-
wych w Polsce

Żak Franciszek

Żak Stefan (IV kol.)

Żakiewicz Alma (II kol.)

Żakowski Juliusz (IV kol.)

Żakowski Leonard (VIII kol.)

Żarnecka Zofja (VIII kol.)

Żarnecki Tadeusz

Żebrowska Marja

Żemis Stanisław (VII kol.)

Żenozykowska Cecylja

Żenczykowska Elżbieta (IV k.)

Żerkowski Jan

Żmudzka Marja

Żochowski Mieczysław

Żołędziowski Wincenty (III k.)

Żółtek Franciszek (IV kol.)

Żurawska Marja (VIII kol.)

Żyliński Józef

Żwirski Włodzimierz (IV kol.)

SPIS RZECZY

	Str.
Dane ogólne	3
Organizacja pracy	17
Warunki pracy i działalność ogólna Spółdzielni	29
Działalność budowlana	38
Nowe projekty budowlane	64
Statystyka i przydział mieszkań	71
Osiedle na Żoliborzu	88
Działalność propagandystyczna	125
Działalność Stowarzyszenia „Szkłane Domy”	134
Działalność Robotniczego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci — Oddział na Żoliborzu	150
Gospoda Spółdzielcza	189
Inne instytucje (Koło Czynnych Kooperatystek, Pomoc Wzajem na, R. K. S. — Marymont, Kino Żoliborz, Międzystowarzy- szeniowa Komisja Porozumiewawcza)	193
Sprawozdanie rachunkowe W. S. M.	205
Sprawozdanie rachunkowe Stowarzyszenia „Szkłane Domy”	233
Sprawozdanie rachunkowe Robotniczego Towarzystwa Przyja- ciół Dzieci — Oddział na Żoliborzu	239
Sprawozdania rachunkowe innych instytucji:	
Gospoda Spółdzielcza	246
Koło Czynnych Kooperatystek	248
Kino Żoliborz	249
Protokół Nr. 17 nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia człon- ków W. S. M. w dniu 17 stycznia 1932 roku	251
Protokół Walnego Dorocznego Zgromadzenia Delegatów W. S. M. z dn. 29 czerwca 1932 roku	255
Lista członków W. S. M.	265

